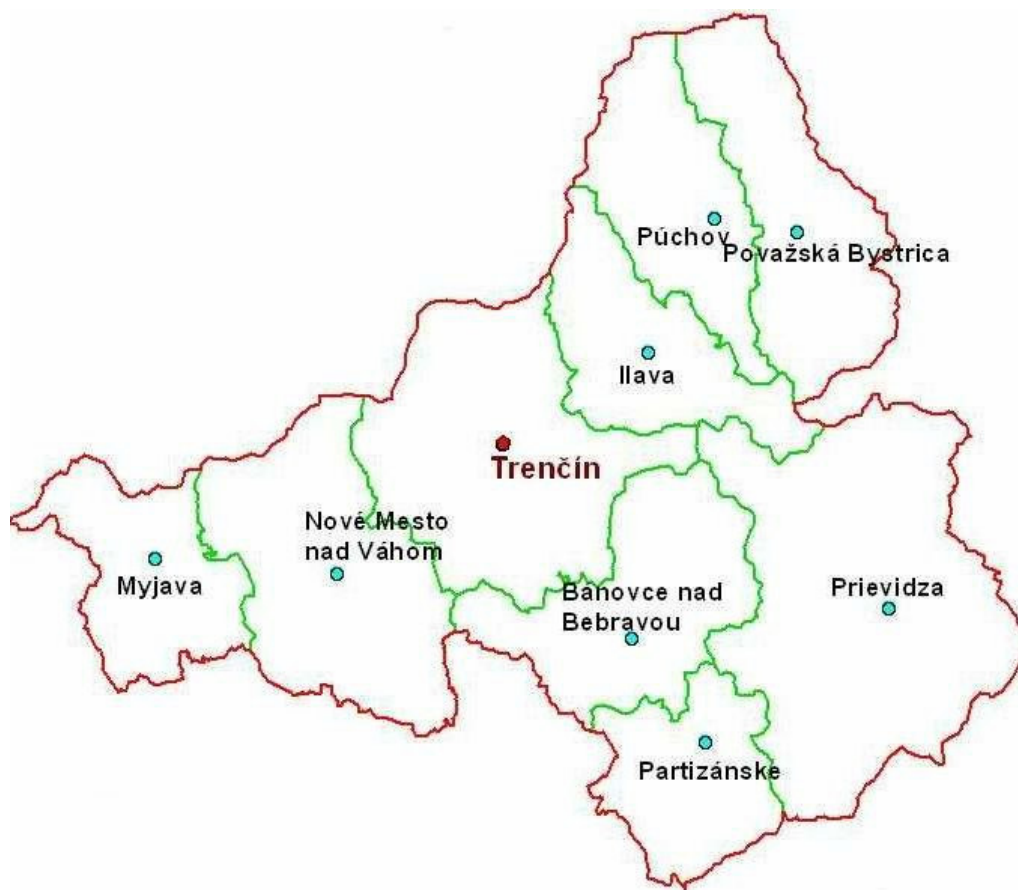

***PROGRAM HOSPODÁRSKEHO
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO
KRAJA***

Spracoval: Úrad Trenčianskeho samosprávneho kraja
Júl 2003

Trenčiansky samosprávny kraj

OBSAH:

ÚVOD	5
I. KOMPLEXNÁ ANALÝZA TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA	12
1. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA KRAJA	12
1.1 Geografické členenie	12
1.2 Historický vývoj	12
1.3 Prírodné podmienky, nerastné bohatstvo a chránené územia	13
1.4 Demografická charakteristika	14
1.5 Sídlna štruktúra	15
1.6 Zdravotný stav obyvateľstva	16
2. ANALÝZA HOSPODÁRSTVA	17
2.1 Organizačná štatistika a vlastnícke vzťahy	17
2.2 Priemysel	19
2.3 Pôdohospodárstvo	21
2.4 Stavebníctvo	28
2.5 Vnútorný obchod	29
2.6 Doprava	30
2.7 Ekonomika cestovného ruchu	31
2.8 Porovnanie TSK v rámci NUTS 2 a SR	31
3. ANALÝZA TERCIÁLNEJ SFÉRY	33
3.1 Finančníctvo	33
3.2 Cestovný ruch	33
3.3 Kultúra	36
3.4 Šport a telovýchova	40
4. ANALÝZA TRHU PRÁCE	41
4.1 Zamestnanosť	41
4.2 Nezamestnanosť	43
5. ANALÝZA INFRAŠTRUKTÚRY	48
5.1 Sociálna infraštruktúra	48
5.2 Technická infraštruktúra	54
6. ANALÝZA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	67
6.1 Starostlivosť o územie	67
6.2 Starostlivosť o vodu	67
6.3 Starostlivosť o lesy a pôdu	71
6.4 Ochrana prírody a krajiny	75
6.5 Ochrana ovzdušia	76
6.6 Odpadové hospodárstvo	78
7. SÚDNICTVO, PROKURATÚRA, POLÍCIA, CIVILNÁ A POŽIARNA OCHRANA A ICH DOSTUPNOSŤ K OBČANOM	79
7.1 Súdnictvo	79
7.2 Prokuratúra	80
7.3 Polícia	80
7.5 Požiarna ochrana	82
8. VEREJNO-PROSPEŠNÉ INŠTITÚCIE	84
8.1 Združenia právnických osôb	84
8.2 Občianske združenia a nadácie	84
9. ANALÝZA ŽIVOTNEJ ÚROVNE OBYVATEĽSTVA	84
9.1 Úroveň bývania a vybavenosti domácností	84

9.2 Peňažné príjmy a výdavky domácností v TSK na osobu a mesiac	85
10. PLÁNOVANIE ROZVOJA OBCÍ TSK.....	86
11. PHSR V NÁVÄZNOSTI NA ÚPN VÚC.....	88
II. SWOT ANALÝZA.....	89
1. SILNÉ STRÁNKY.....	89
2. SLABÉ STRÁNKY	91
3. PRÍLEŽITOSTI.....	95
4. OHROZENIA.....	98
III. STRATÉGIA ROZVOJA TSK.....	101
1. PRIEMYSEL.....	104
1.1. Podpora tradičných odvetví priemyslu v Trenčianskom regióne.....	105
1.2. Adaptácia upadajúcich odvetví, podnikov a vybraných služieb	105
1.3. Podpora podnikania, inovácií, znalostí a výskumu	106
2. CESTOVNÝ RUCH	107
3. POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA.....	113
3.1. Rast konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva	113
3.2. Rozvoj vidieka.....	115
3.3. Rozvoj ľudských zdrojov a aktivít	116
4. DOPRAVA.....	117
4.1. Železničná doprava	117
4.2. Cestná doprava	117
4.3. Letecká doprava	118
4.4. Vodná doprava	119
4.5. Kombinovaná doprava	119
5. ĽUDSKÉ ZDROJE	119
5.1. Zvýšenie zamestnanosti a pružnosti trhu práce.....	120
5.2. Zvýšenie zamestnanosti a pružnosti trhu práce.....	121
5.3. Zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily.....	122
6. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	123
6.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd	123
6.2. Ochrana ovzdušia	128
6.3. Odpadové hospodárstvo	130
6.4. Ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia.....	134
7. SOCIÁLNA OBLASŤ	136
8. OBLASŤ ZDRAVOTNÍCTVA	137
9. OBLASŤ KULTÚRY, HISTÓRIE A TRADÍCIÍ.....	139
10. OBLASŤ ŠKOLSTVA	142
11. OBLASŤ ŠPORTU	144
12. OBLASŤ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI.....	144
IV. PHSR TSK V KONTEXTE PROGRAMOVÝCH DOKUMENTOV SR	146
1. NÁRODNÝ ROZVOJOVÝ PLÁN	146
2. PREHĽAD OPERAČNÝCH PROGRAMOV NDP.....	151
ZÁVER.....	155
VYSVETLIVKY SKRATIEK.....	156
ZOZNAM PRÍLOH:	158

ÚVOD

Základnou úlohou **Trenčianskeho samosprávneho kraja** (TSK) je zabezpečovanie všestranného hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu. Významným prostriedkom realizácie rozvojových úloh TSK je dokument

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA (PHSR).

Vypracovanie PHSR vyplýva zo zákona NR SR č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov a zo zákona NR SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

PHSR vypracoval odbor regionálneho rozvoja Úradu Trenčianskeho samosprávneho kraja (Ú TSK) v súčinnosti s ďalšími odbormi Ú TSK kraja, príslušnými komisiami a pracovnými skupinami pri Zastupiteľstve Trenčianskeho samosprávneho kraja (Z TSK) a ďalšími partnerskými právnickými a fyzickými osobami (inštitúciami, úradmi a strešnými odvetvovými a profesijnými združeniami, vrátane tretieho sektora) v súlade s uznesením Z TSK č. 46/2002 zo dňa 22. mája 2002.

PHSR obsahuje analytickú časť, ktorá hodnotí vývoj a súčasný stav regiónu, SWOT analýzu popisujúcu silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia a časť strategickú určujúcu priority rozvoja a opatrenia na ich realizáciu, ktoré korešpondujú s operačnými programami na národnej úrovni, z ktorých väčšina presahuje kompetencie a najmä finančné možnosti TSK. Zodpovednosť za plnenie PHSR spočíva okrem Ú TSK aj na ďalších subjektoch, predovšetkým príslušných ministerstvách zodpovedných za operačné programy, ale aj ďalších sociálno-ekonomických partneroch, ktorí budú v rámci partnerstva prizývaní k aktívnej spolupráci v rámci procesu implementácie, monitorovania a kontroly.

PHSR je strednodobý plánovací dokument na obdobie 4 – 5 rokov s možnosťou jeho priebežnej aktualizácie. Rozhodujúcim cieľovým obdobím realizácie PHSR sú roky 2004 – 2006, to znamená obdobie bezprostredne po vstupe Slovenska do Európskej únie, kedy bude potrebné mobilizovať všetkých rozhodujúcich aktérov v oblasti regionálneho rozvoja pre proces získavania finančných zdrojov z jednotlivých fondov Európskej únie (EÚ). Sú to predovšetkým obecná samospráva, podnikateľská sféra, miestna štátna správa a jej inštitúcie, odvetvové, sektorové a profesijné združenia, projektové organizácie a agentúry, subjekty tretieho sektora a taktiež obyvatelia regiónu.

PHSR predpokladá finančné zabezpečenie z nasledovných zdrojov:

- *Štátny rozpočet*
- *Rozpočet TSK*
- *Zdroje obcí*
- *Predvstupové fondy EÚ (PHARE, ISPA, SAPARD)*
- *Štrukturálne fondy a kohézny fond EÚ (po vstupe do EÚ)*
- *Súkromné zdroje (podnikateľská sféra)*
- *Úvery komerčných bánk SR a finančných inštitúcií EÚ*
- *Sektorové dotačné príspevky štátnej pomoci*
- *Granty (domáce a zahraničné)*
- *Výnosy z emisií obligácií vydaných TSK*
- *Fond regionálneho rozvoja TSK (po reforme daňovej sústavy)*

Stratégia procesu realizácie PHSR vyžaduje zriadenie špecializovanej inštitúcie – **krajskej regionálnej rozvojovej (implementačnej) agentúry** pre prípravu a výber projektov na prvom stupni (druhý stupeň tvoria sprostredkujúce orgány v rámci jednotlivých operačných programov na ministerstvách), projektovanie, kontrolu, monitoring a vyhodnotenie. Agentúra sa navrhuje vytvoriť zo siete regionálnych rozvojových agentúr pri Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja SR s pôsobnosťou na území TSK(TRRA – Trenčianska regionálna rozvojová agentúra a RRA Prievidza) s priamym prepojením na Regionálne poradenské a informačné centrá v Trenčíne a Považskej Bystrici, Trenčiansku regionálnu komoru SOPK v Trenčíne, BIC – poradenské a inovačné centrum Prievidza, združenia v oblasti cestovného ruchu, Združenie miest a obcí SR, Úniu miest Slovenska, združenia mikroregiónov obcí, tretí sektor, Vidiecky parlament Trenčianskeho kraja, Euroregión Bílé – Biele Karpaty, Národný úrad práce (KÚP, OÚP), poľnohospodárske regionálne komory a odbory Ministerstva pôdohospodárstva SR, združenia podnikateľov a živnostníkov, vzdelávacie inštitúcie (najmä Trenčiansku univerzitu A. Dubčeka), úrady miestnej štátnej správy, mimovládne organizácie a iné právnické a fyzické osoby.

Realizácia PHSR v zmysle kompetencii TSK vyžaduje koordinovaný postup a súčinnosť všetkých odborov Ú TSK s odborom regionálneho rozvoja, ktorý v súlade s príslušnými zákonmi zabezpečuje vypracovávanie stratégie a programov regionálneho rozvoja v spolupráci s odbornými komisiami a pracovnými skupinami pri Zastupiteľstve TSK.

1. Pozícia dokumentu

PHSR je strednodobý programový dokument (s výhľadom na 4 – 5 rokov), ktorý TSK vypracováva v súlade so zákonom NR SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

Východiskové dokumenty a podklady pri vypracovaní PHSR:

- Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí (§ 10 zákona o podpore regionálneho rozvoja)- vo väčšine len vo forme informácii obcí a mikroregionálnych združení o zámeroch investičného rozvoja
- ÚPN VÚC Trenčiansky kraj a Nariadenie vlády SR č. 149 zo dňa 14. apríla 1998
- Regionálna energetická koncepcia Trenčianskeho kraja, SEA, máj 1999
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, AUREX, december 2001
- Správa o stave životného prostredia Trenčianskeho kraja za rok 1999, SAŽP, stredisko Žilina
- Programy verejných prác 2002 – 2004 a 2003 – 2005 (Krajský úrad v Trenčíne)
- a 2004 - 2006 (TSK) v zmysle zákona č. 254/1998 Z. z. o verejných prácach
- Analýza sociálno – ekonomického rozvoja Trenčianskeho kraja 1999 (Krajský úrad v Trenčíne 1999)
- Analýzy sociálno – ekonomického rozvoja okresov Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov, Partizánske a Trenčín (príslušné okresné úrady, 1999)
- Monitoring priemyselných, stavebných a poľnohospodárskych podnikov 2001 (Krajský úrad v Trenčíne, 2001)
- Regionálna koncepcia priemyselných parkov, Združenie pre rozvoj Považia, 2001
- Regionálna koncepcia priemyselných parkov (Združenie pre región Považia, 2001)
- Národný rozvojový plán (marec 2003)
- Regionálny operačný program Slovensko severo – západ 2000 (Trenčiansky a Žilinský kraj)

- Regionálny operačný program SR – časť NUTS II – Západné Slovensko (Trenčiansky, Trnavský a Nitriansky samosprávny kraj, október 2002)
- Sektorové operačné programy (máj 2003)
- Konceptia rozvoja stredného školstva v Trenčianskom samosprávnom kraji, schválená na 9. zasadnutí Z TSK uznesením č. 81 / 2002
- Spoločný programový dokument o cezhraničnej spolupráci, Euroregión BB, 2002

Štatistické informácie, správy, hodnotenia a stanoviská partnerských organizácií:

- Štatistický úrad SR – Krajská správa v Trenčíne
- Národný úrad práce – Krajský úrad práce v Trenčíne
- Krajský úrad v Trenčíne
- Krajská prokuratúra v Trenčíne
- Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Trenčíne
- Krajské riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru v Trenčíne
- Slovenská obchodná a priemyselná komora – Trenčianska regionálne komora so sídlom v Trenčíne
- Pamiatkový úrad SR – Krajský pamiatkový úrad v Trenčíne
- Slovenská agentúra životného prostredia v Žiline, pracovisko Považská Bystrica
- Združenie podnikateľov Slovenska, Krajská rada v Trenčíne
- Slovenská živnostenská komora – Krajská zložka v Trenčíne
- Trenčianska regionálna rozvojová agentúra v Trenčíne Regionálna rozvojová agentúra v Prievidzi
- Združenie pre rozvoj regiónu Horná Nitra Prievidza
- Vidiecky parlament Trenčianskeho kraja
- Združenie Euroregión Bílé – Biele Karpaty so sídlom v Trenčíne
- Regionálne združenie cestovného ruchu Horná Nitra v Prievidzi
- Ministerstvo pôdohospodárstva, Krajský odbor v Trenčíne
- Agentúra SAPARD, pobočka v Trenčíne
- SARIO, krajská pobočka v Trenčíne
- Regionálne poradenské a informačné centrum v Trenčíne a Považskej Bystrici
- Národná banka, pobočka v Trenčíne
- Členovia komisii a pracovných skupín Zastupiteľstva TSK
- Príslušné odbory Úradu TSK
- Iné právnické a fyzické osoby

Prerokovanie a schvaľovanie PHSR:

Samosprávny kraj pri výkone samosprávy v zmysle zákona NR SR č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov a v súlade so zákonom č. 416 / 2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky zabezpečuje:

- a) tvorbu a plnenie PHSR a ďalšie plánovacie činnosti týkajúce sa samosprávneho kraja,
- b) obstarávanie, prerokovanie a schvaľovanie územno-plánovacích podkladov samosprávneho kraja a územné plány regiónov,
- c) účelne využívanie ľudských, prírodných a iných zdrojov,
- d) vykonávanie investičnej a podnikateľskej činnosti v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov a rozvoja samosprávneho kraja,
- e) zakladanie, zriaďovanie, kontrolovanie a zrušenie svojich rozpočtových a príspevkových organizácií a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov,

- f) tvorbu a ochranu životného prostredia,
- g) utváranie predpokladov na optimálne usporiadanie vzájomných vzťahov sídelných útvarov a ostatných prvkov svojho územia,
- h) utváranie podmienok na rozvoj výchovy a vzdelávania v stredných školách a na rozvoj ďalšieho vzdelávania,
- i) zabezpečovanie zdravotníckej a sociálnej starostlivosti,
- j) utváranie podmienok na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít, vrátane ochrany pamiatkového fondu,
- k) koordináciu rozvoja cestovného ruchu,
- l) koordináciu rozvoja telesnej kultúry a športu a starostlivosti o deti a mládež,
- m) spoluprácu s obcami pri tvorbe PHSR obcí a mikroregiónov,
- n) rozvoj cezhraničnej medziregionálnej spolupráce,
- o) ďalšie pôsobnosti ustanovené osobitnými zákonmi.

V zmysle uvedených kompetencií sa PHSR v procese jeho prípravy prerokúva v odborných komisiách a špecializovaných pracovných skupinách menovaných Z TSK a k jeho obsahu sa vyjadrujú partnerské organizácie a ostatná odborná a laická verejnosť.

PHSR je schválený uznesením Z TSK č. 145 zo dňa 25. júna 2003 ako strategický plán na obdobie 4 – 5 rokov, s určenou zodpovednosťou konkrétnych subjektov a osôb, termínmi kontroly a hodnotenia a spôsobom aktualizácie, jeho zmien a doplnkov.

Záväznosť PHSR:

PHSR nezaväzuje obecné samosprávy, právnické a fyzické osoby, aby vykonávali akékoľvek akcie alebo aktivity v ňom obsiahnuté. Právomoci, záväzky a povinnosti obecných samospráv, právnických a fyzických osôb nie sú prijatím PHSR obmedzené. TSK vstúpi do takých partnerských vzťahov a zmlúv s obecnými samosprávami a inými osobami, ktoré schvália jeho orgány.

Orgány TSK podniknú také aktivity, ktoré považujú za vhodné a dôležité k dosiahnutiu cieľov, ktorými sa zaisťujú plnenie cieľov rozvoja regiónu.

2. Princípy riadenia

V PHSR sú uplatňované princípy doporučované pre efektívne riadenie verejnej správy v Európskej únii.

Princíp koncentrácie

Je založený na sústredení zdrojov pre riešenie zásadných sociálno – ekonomických problémov. V PHSR požiadavky na riešenie vyjadrujú špecifické ciele odvodené od globálnych cieľov. Orgány TSK určujú opatrenia, ktoré zodpovedajú príslušným kompetenciám, na ktoré je možné reálne plánovať zdroje samosprávneho kraja. Orgány TSK zároveň posúdia účinnosť opatrení a nástrojov z centrálnej úrovne, predovšetkým Operačného programu ZI (základná infraštruktúra), jednotlivých sektorových operačných programov a programov priorit verejných prác príslušných ministerstiev. Z úrovne TSK príslušné orgány posudzujú možnosti vlastných zdrojov vyčlenených na realizáciu cieľov regionálneho rozvoja, najmä z rozpočtu TSK, úverových a iných zdrojov, vrátane navrhovaného Fondu regionálneho rozvoja TSK po reforme daňovej sústavy.

Princíp doplnkovosti

Vyjadruje požiadavku na súčinnosť zdrojov zainteresovaných subjektov realizujúcich aktivity (projekty) v súlade s opatreniami v rámci jednotlivých priorít a ich cieľov. Orgány TSK budú dbať, aby pre každé opatrenie PHSR bol označený okruh zainteresovaných subjektov a možnosti ich súčinnosti s TSK. Zvláštna pozornosť bude venovaná overovaniu vhodnosti služieb poskytovaných cieľovým skupinám, to zn. príjemcom podpory z jednotlivých opatrení.

Uvedené požiadavky budú orgány TSK zaisťovať prostredníctvom svojich postupov a procedúr prejednávania. Za prvoradé je nutné chápať zladovanie postupov TSK a obcí a tiež verejnú informovanosť.

Princíp programovania

Zahŕňa strategické plánovanie a tvorbu programových opatrení s určenými cieľmi, zdrojmi a postupmi realizácie. Nedostatok zdrojov TSK vyžaduje, aby boli všetky činnosti zaisťované a posudzované v kontexte strategického cieľa rozvoja a z neho odvodených špecifických cieľov. Pre každú činnosť budú orgány TSK hľadať spôsob, ako ju k týmto cieľom nasmerovať a využiť, teda strategicky riadiť. To bude vyžadovať plánované strategické riadenie rozvoja jednotlivých odvetvových koncepcií a ich špecifických oblastí (priemysel, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, doprava a dopravná infraštruktúra, infraštruktúra životného prostredia, cestovný ruch, sociálna oblasť, školstvo, zamestnanosť, kultúra, šport atď.), ktoré sú absolútne závislé od centrálnych zdrojov štátu. Novou úlohou bude programovanie finančných zdrojov pre spolufinancovanie aktivít v rámci prístupových fondov a od roku 2004 štrukturálnych fondov a kohézneho fondu EÚ.

Princíp partnerstva

Partnerstvo je definované ako úzka spolupráca medzi TSK a ostatnými organizáciami, najmä samosprávou obcí, úradmi, inštitúciami, podnikateľskou sférou, združeniami a nadáciami pôsobiacimi v teritóriu regiónu i mimo neho, najmä ak sa jedná o oblasť cezhraničnú, medziregionálnu a medzinárodnú. Partnerstvo má pokrývať prípravu, financovanie, kontrolu, monitorovanie a vyhodnocovanie PHSR, prípadne jeho aktualizáciu, zmeny a doplnky.

Princíp partnerstva má viesť verejnú správu k tomu, aby sa v území každý sústredil na úlohy, pre ktoré má prirodzené dispozície, autoritu, zákonom určené kompetencie a zdroje. Orgány TSK preto budú usilovať o rovnocenné vzťahy s orgánmi samosprávy obcí, s podnikateľským sektorom, profesijnými združeniami, komorami, zväzmi a mimovládny sektorom. Ich vzájomné prepojenie tak vytvorí priestor pre otvorenú súťaž, rovnosť príležitosti prístupu k informáciám a službám ako základného predpokladu na vylúčenie stretu záujmov.

Monitorovanie, hodnotenie a kontrola sú podmienkou naplnenia predchádzajúcich princípov a podmienkou úspešnej realizácie PHSR. V realizácii PHSR spočívajú stanovením hodnotiacich, monitorovacích a kontrolných indikátorov, priebežným zberom údajov o implementácii programov, vypracovaním správ (časovo špecifikovaných, to zn. priebežných a záverečných), ich monitorovaním monitorovacími komisiami, kontrolou finančných tokov a účelu využitia prostriedkov.

Orgány TSK budú zaisťovať všetky potrebné údaje pre strategické riadenie, najmä analýzu stavu pre hodnotenie účinkov PHSR a pre rozpočtovanie a financovanie. Využívané budú informácie z verejných zdrojov a od partnerských organizácií. Osobitný dôraz bude zameraný na hodnotenie postupu v rozvoji sledovaných regiónov (okresov) z hľadiska ich sociálno – ekonomického zaostávania a jeho príčin.

3. Pôsobnosť PHSR

Dokument PHSR je pre TSK základným strategickým programovým dokumentom vyjadrujúci rozvojové potreby a určujúci ciele, ktoré chce kraj dosiahnuť v strednodobom časovom horizonte 4 – 5 rokov.

PHSR je záväzný pre orgány TSK, odborné útvary Ú TSK a samosprávnym krajom zriadené právnické osoby v zmysle zakladateľských zmlúv.

Pre úspešnú realizáciu PHSR je významná súčinnosť s partnerskými organizáciami, osobitne so samosprávou obcí a miest, podnikateľskou sférou, združeniami právnických osôb a ďalšími osobami.

Dokument PHSR má priamu náväznosť na národné dokumenty vyplývajúce z Národného rozvojového plánu, ktorými sú operačné programy priamo súvisiace s prípravou TSK na čerpanie podpory zo štrukturálnych fondov a kohézneho fondu EÚ v rokoch 2004 až 2006.

4. PHSR v kontexte Národného rozvojového plánu a jeho operačných programov

PHSR je účelovo, najmä z hľadiska cieľov a priorít rozvoja SR a možností využívania fondov EÚ previazaný na operačné programy SR tvoriace *Rámec podpory spoločenstva* (CSF – Community Support Framework) vyplývajúci z Nariadenia Rady 1260/1999/ES. CSF zaisťuje koordináciu štrukturálnej pomoci EÚ v príslušných regiónoch. Po schválení CSF členským štátom EÚ a Európskou komisiou sa schvaľujú konkrétne operačné programy, ktorými je CSF ďalej rozpracovaný v skrátenom programovom období rokov 2004 – 2006.

Základným strategickým programovým dokumentom SR pre CSF je *Národný rozvojový plán* (NDP – National Development Plan)¹, ktorý je rozpracovaný v *sektorových operačných programoch a v operačnom programe*.

Trenčiansky samosprávny kraj je zaradený v rámci čerpania prostriedkov z jednotlivých fondov EÚ do Cieľa 1 (bližší popis Cieľa 1 je uvedený na nasledujúcej strane).

Na čerpanie pomoci v rámci Cieľa 1 sú oprávnené tri regióny NUTS II bez Bratislavského samosprávneho kraja.

Mapa: Regióny podpory pre Cieľ 1

¹ Podrobnejšie v časti IV.

Z Nariadenia Rady 1260/1999 ES vyplýva, že programy, na ktoré sa vzťahuje **Cieľ 1**² majú obsahovať všetky príslušné opatrenia pre hospodársku a spoločenskú premenu a rozvoj ľudských zdrojov v zmysle príslušných národných a regionálnych priorít. Východiskom pre určovanie priorít a príslušných opatrení v rámci SOP a OP je analýza súčasného stavu vývoja jednotlivých oblastí sociálneho a hospodárskeho rozvoja samosprávnych krajov. Bratislavský samosprávny kraj dosahujúci takmer 100 % priemeru HDP na obyvateľa z priemeru EÚ je zaradený do programovania v rámci **Cieľa 2 a Cieľa 3**.

Úprava kategorizácie územno-štatistických jednotiek na úrovni NUTS II tak, ako to bolo navrhované Eurostatom a Štatistickým úradom SR bola schválená uznesením vlády SR č. 157/2002 z 20. februára 2002. Aktuálne usporiadanie NUTS II predstavuje návrat k pôvodnej územnej systemizácii zverejnenej v Zbierke zákonov ako opatrenie ŠÚ SR č.75 zo dňa 4. marca 1998.

Platná územná systemizácia v zmysle uvedeného rozhodnutia vlády je nasledovná:

Jednotka	Počet	Územný celok
NUTS I	1	Slovensko
NUTS II	4	Bratislavský kraj Západné Slovensko Stredné Slovensko Východné Slovensko
NUTS III	8	kraje Slovenska
NUTS IV	79	okresy Slovenska
NUTS V	2 883	obce Slovenska

² Programové ciele sú nasledovné:

Cieľ 1

- podpora zaostávajúcim regiónom, ktorých HDP na obyvateľa je nižší ako 75 % priemeru v EÚ
- dobudovanie základnej infraštruktúry a investície do obchodno-ekonomickej činnosti
- fondy: ERDF, ESF, EAGGF – usmerňovacia sekcia, FIG, CF

Cieľ 2

- ekonomická a sociálna prestavba regiónov, ktoré čelia štrukturálnym ťažkostiam
- konverzia regiónov vážne postihnutých úpadkom priemyslu
- fondy: ERDF, ESF, CF

Cieľ 3

- rozvoj ľudských zdrojov
- prispôbenie a modernizácia politík a systémov vzdelávania, odbornej prípravy a zamestnanosti
- fondy: ESF, CF

I. KOMPLEXNÁ ANALÝZA TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

1. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA KRAJA

1.1 Geografické členenie

Trenčiansky samosprávny kraj (TSK) sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenskej republiky. Celú dĺžku západnej časti kraja tvorí štátna hranica s Českou republikou, južná časť kraja hraničí s Trnavským a Nitrianskym krajom, na východe susedí s Banskobystrickým a na severe so Žilinským krajom.

Z geografického hľadiska patrí územie kraja do oblasti Západných Karpát. Územím kraja preteká rieka Váh, pozdĺž ktorej sa tiahne Trenčianska kotlina. Túto na východe uzatvára masív Považského Inovca, Strážovské vrchy a Súľovské vrchy, na západe masív Bielych Karpát. Na juhovýchode je kraj ohraničený pohorím Vtáčnik. Z juhu do územia zasahujú Malé Karpaty a Myjavská pahorkatina a časť Podunajskej nížiny. Juhovýchodným územím kraja preteká rieka Nitra prameniaca na území okresu Prievidza. Riečnu sieť kraja okrem Váhu a Nitry tvoria i ďalšie vodné toky: Myjava, Jablonka, Klanečnica, Bošáčka, Drietomica, Súčanka, Vlára, Teplička, Bebrava - Radiša, Nitrica a Handlovka.

Súčasná sídelná štruktúra TSK je výsledkom doterajšieho zložitého vývoja, na formovaní ktorej sa podieľal celý súbor faktorov. Z nich najväčší vplyv zohralo prírodné prostredie, poloha regiónu, historický vývoj ako aj povojnový proces industrializácie a urbanizácie.

1.2 Historický vývoj

Územie dnešného kraja bolo osídlené už od najstarších čias. Dokumentujú to rozsiahle archeologické nálezy umiestnené vo viacerých našich i zahraničných múzeách, napríklad v Bratislave, Martine, Žiline, Viedni a Budapešti. Slovanské obdobie je doložené prvými archeologickými nálezmi už v 7. – 8. storočí, ale najväčší rozsah osídlenia sa zistil až v 9. storočí. Po rozpade Veľkej Moravy sa postupne celé územie Slovenska dostalo pod správu Uhorska.

Od 13. storočia do roku 1848 sa o územie dnešného TSK delili 3 stolice: Trenčianska, Nitrianska a Tekovská. Neskôr, keď sa stolice zmenili na župy, až do roku 1922 sa stav prakticky nezmenil. Trenčianska stolica (neskôr župa) bola väčšia ako dnešný kraj. Na severe susedila dokonca až s Poľskom a s Oravskou stolicou. V krátkom období územnej reorganizácie za Jozefa II. bolo celé územie dnešného TSK v Nitrianskom dištrikte.

V priebehu histórie sa územné organizácie na strednom Považí, ako aj postavenie a funkcie Trenčína menili. V roku 1949, keď bolo na Slovensku zriadených 6 krajov a 92 okresov, sa prvýkrát v histórii územnej správy pretrhli väzby Trenčín na severné územie. Trenčianska župa bola rozdelená - okresy Trenčín a Nové Mesto nad Váhom boli pričlenené k Bratislavskému kraju, severná časť župy k Žilinskému kraju a Bánovský okres k Nitrianskemu kraju.

Zákomom NR SR č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom členení Slovenskej republiky bolo zriadených 8 krajov. Jedným z novovzniknutých krajov bol aj Trenčiansky kraj s 9 okresmi – Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov a Trenčín. Zákomom NR SR č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch bolo na území Slovenskej republiky zriadených 8

samosprávnych krajov, ktoré sú zhodné s predchádzajúcim územno-správnym členením. Z pôvodného Trenčianskeho kraja vznikol k 1. 1. 2002 Trenčiansky samosprávny kraj, ktorého samosprávne orgány - predseda a 45 poslancov volili občania v priamych voľbách.

V TSK z celkového počtu 276 administratívnych sídiel má 18 štatút mesta. Okrem krajského a okresného mesta Trenčín, ktoré má 59 tis. obyvateľov, sú to okresné mestá: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza a Púchov. Ďalšími mestami kraja sú: Bojnice, Brezová pod Bradlom, Dubnica nad Váhom, Handlová, Nováky, Nová Dubnica, Nemšová, Stará Turá a Trenčianske Teplice.

1.3. Prírodné podmienky, nerastné bohatstvo a chránené územia

Reliéf kraja je pomerne výškovo členitý. Z geografického hľadiska patrí územie kraja do oblasti západných Karpát. Územím kraja preteká rieka Váh, pozdĺž ktorej sa tiahne Trenčianska kotlina. Túto na východe uzatvára masív Považského Inovca, Strážovské vrchy, Súľovské vrchy, na západe masív Bielych Karpát. Na juhovýchode je kraj ohraničený pohorím Vtáčnik. Z juhu do územia zasahujú Malé Karpaty a Myjavská pahorkatina a časť Podunajskej nížiny. Juhovýchodným územím kraja preteká rieka Nitra. Najvyšším vrchom je Vtáčnik (1368 m n. m.) v rovnomennom pohorí, najnižšie položeným miestom je Horná Streda (166 m n. m.). Z juhu do kraja zasahuje Podunajská pahorkatina.

Nerastné bohatstvo kraja je zastúpené širokou rozmanitosťou surovínových druhov. Z palivovo energetických surovín sa nachádzajú v oblasti Hornej Nitry ložiská hnedého uhlia a lignitu v Handlovej a Nováckej hnedouhoľnej panve. V širšom okolí Mojčína a Strážovských vrchov sa nachádzajú ložiská bauxitu, avšak z ekonomických dôvodov sa nedá ťažiť, ako aj magnetit v okolí obce Zlatníky. Z nerudných surovín sa v kraji nachádzajú najmä stavebné materiály napr. dolomity, vápenec, stavebný kameň, vápenitý slieň, cementárska sialitická surovina, štrkopiesky, tehliarska surovina, dekoračný kameň. Ložisko cementárskych surovín v Hornom Slní svojím významom presahuje rámec kraja.

Z prírodných zdrojov majú veľké zastúpenie i minerálne vody a termálne pramene, ktoré sa využívajú na liečbu, napr. v svetoznámych kúpeľoch v Trenčianskych Tepliciach, Bojniciach a Nimnici. Na území kraja sa nachádzajú zdroje kvalitnej pitnej vody, ktorá sa plní do spotrebiteľského balenia pod názvom Lucka, Mitická, Šivarina a Iwa.

Zákonom NR SR č. 287/1994 Z. z. o životnom prostredí a jeho novelou zákonom č.543/2002 Z.z. bola prijatá ucelená právna norma, ktorá je základným predpokladom na riadenie, vymedzenie a kontrolu činností ovplyvňujúcich prírodu a krajinu.

V územnej ochrane je stanovených 5 stupňov, pričom rozsah obmedzení sa zväčšuje so zvyšujúcim sa stupňom ochrany. 1. stupeň platí na celom území kraja ako všeobecná ochrana, 2. – 5. stupeň platí pre chránené územia a ochranné pásma, ako osobitná ochrana (2. stupeň pre CHKO, 4. stupeň pre CHA a 5. stupeň pre NPR, PR, NPP a PP).

V kraji je vyhlásených 132 chránených území: 14 národných prírodných rezervácií (stupeň ochrany 5), 47 prírodných rezervácií (stupeň ochrany 5), 3 národné prírodné pamiatky (stupeň ochrany 5), 59 prírodných pamiatok (stupeň ochrany 5) a 9 chránených areálov (stupeň ochrany 4). Najviac chránených území je vyhlásených v okresoch Nové Mesto nad Váhom a Trenčín. Najmenej chránených území je v okresoch Púchov, Partizánske a Myjava. V kraji sa nachádza 5 chránených krajinných oblastí s 2. stupňom ochrany: Malé Karpaty, Biele Karpaty, Strážovské vrchy, Ponitrie, Kysuce (viď tabuľky v prílohe č. 10).

1.4. Demografická charakteristika

TSK má rozlohu 4 501 km² a k sčítaniu obyvateľov 26. mája 2001 mal 605 582 obyvateľov, tzn. na 1 km² pripadá 134,5 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov je 309 459 žien, čo je 51,1 %. Najviac, 140 444 obyvateľov, má okres Prievidza, najmenším je okres Myjava s 29 243 obyvateľmi. V kraji je 276 obcí s priemernou veľkosťou 2 194 obyvateľov. Pre demografický vývoj je v poslednom období charakteristické znižovanie prirodzeného prírastku obyvateľstva.

V roku 2001 počet živonarodených (4 911) a zomrelých (5 566) udáva prirodzený úbytok – 655 osôb. Jediným okresom kraja, ktorý mal prirodzený prírastok obyvateľstva je okres Považská Bystrica + 49 obyvateľov. Najväčší prirodzený úbytok obyvateľstva bol zaznamenaný v okresoch Nové Mesto nad Váhom – 183 obyvateľov a Myjava – 127 obyvateľov. Najnižší prirodzený úbytok obyvateľstva zaznamenal okres Bánovce nad Bebravou – 20 osôb. Do kraja sa prisťahovalo 1 880 obyvateľov a vystaľovalo 2 272, teda migračné saldo predstavuje – 392 osôb. Celkový úbytok za kraj činil – 1 047 obyvateľov. Najväčší celkový úbytok obyvateľstva zaznamenal okres Prievidza – 280 osôb a najnižší celkový prírastok okres Trenčín – 26 osôb.

V kraji bolo spolu 303 145 ekonomicky aktívnych osôb, z toho 47,4 % žien. Na celkovom počte obyvateľstva sa ekonomicky aktívne obyvateľstvo, medzi ktoré patria pracujúci (bez pracujúcich dôchodcov), osoby na materskej dovolenke, pokiaľ ich pracovný pomer trvá a nezamestnaní, podieľalo 50,1 % - ami, čo je o 0,5 % viac ako je celoslovenský priemer. Najviac, 51,2 % -ný podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva má okres Partizánske, najmenej, 49,3 % okres Nové Mesto nad Váhom. Z hľadiska vekovej štruktúry tvoria najpočetnejšiu skupinu muži vo veku 15 - 59 rokov (199 347), ženy 15 - 54 rokov (180 673), deti do 14 rokov (108 862), ženy nad 55 rokov (74 163) a muži nad 60 rokov (39 722 osôb), obyvateľstvo v nezistenom veku (2 815 osôb).

Sociálna a bytová situácia v kraji nasvedčuje tomu, že vo vývoji počtu obyvateľov v kraji nastane v najbližšej budúcnosti stagnácia, ak nie znižovanie stavu obyvateľstva.

Veková skladba obyvateľstva je pomerne priaznivá, v predproduktívnom veku je 18,9 %, v produktívnom veku 62,3 % (380 020 osôb) a v poproduktívnom veku 18,0 % obyvateľov. Najvyšší, 64,1 %-ný podiel produktívneho obyvateľstva je v okrese Ilava a najnižší, 61,2 %-ný v okrese Nové Mesto nad Váhom. V nasledujúcich rokoch sa však tento pomer bude zhoršovať. Je predpoklad nižšieho percenta obyvateľov v predproduktívnom veku a vyššieho v poproduktívnom veku.

Z národnostného hľadiska je zloženie homogénne. Až 97,3 % obyvateľov je slovenskej národnosti, Čechov (1,04 %) a veľmi malé počty Rómov (0,3 %), Maďarov (0,2 %) a iných národností (údaje sú za rok 2001). V kraji bolo 2 513 uzavretých manželstiev a 1 160 rozvodov. Na 100 sobášov v kraji pripadá 46,16 rozvodov.

Pri sčítaní ľudu v máji 2001 uviedlo 71,9 % obyvateľov kraja, že je rímsko-katolíckeho vyznania (435 246 obyvateľov, najviac v okrese Považská Bystrica – 86 %, najmenej v okrese Myjava 14 %), 9,6 % evanjelického t. j. 57 891 obyvateľov (najviac v okrese Myjava 60 % a najmenej v okrese Prievidza 1,6 %) a 14,4 % obyvateľov, t. j. 87 385 osôb uviedlo, že je bez náboženského vyznania (najviac v okrese Prievidza 22,2 %, najmenej v okrese Púchov 6,6 %).

Prehľad o základných demografických údajoch:

U k a z o v a t e ľ	rok 2001	rok 2002
Rozloha kraja k 31. 12. 2001 (km ²)	4 501	4 501
Stav obyvateľstva k 31. 12. 2001	604 917	603 494
z toho: ženy	309 160	308 547
Narodení spolu	4 926	4 805
z toho: živonarodení	4 911	4 792
muži	2 471	2 424
ženy	2 440	2 368
mŕtvonarodení	15	13
Zomrelí spolu	5 566	5 689
z toho: muži	2 975	3 042
ženy	2 591	2 647
Prírodný prírastok (- úbytok)	-655	- 897
Prist'ahovaní	1 880	8 611
Vyst'ahovaní	2 272	9 137
Prírastok (-úbytok) s'ahovaním	-392	- 526
Celkový prírastok (-úbytok)	- 1047	- 1 423
Uzavreté manželstvá	2 513	.
Uzavreté manželstvá na 1000 obyvateľov	4,13	.
Rozvedené manželstvá	1 160	.
Rozvedené manželstvá na 1 000 obyvateľov	1,91	.
Rozvody na 100 sobášov	46,16	.

Zdroj: SŠÚ SR, Krajská správa v Trenčíne , 2002

. údaj zatiaľ nie je k dispozícii SŠÚ SR Krajská správa v Trenčíne

Všeobecný štatistický prehľad jednotlivých krajov Slovenska za rok 2001 a 2002

Kraj, SR	Rozloha (km²)	Obyvateľstvo k 31.12.2001	Hustota obyvateľstva na km²	Počet obcí	Stupeň urbanizácie	Obyvateľstvo k 31.12.2002
Bratislavský	2 053	599 042	291,8	72	83,94	599 736
Trnavský	4 148	550 918	132,8	249	50,28	550 911
Trenčiansky	4 502	604 917	134,4	276	57,83	603 494
Nitriansky	6 343	712 312	112,3	350	48,09	711 002
Žilinský	6 788	692 434	102,0	315	51,22	693 041
Banskobystrický	9 455	661 343	69,9	516	54,33	660 110
Prešovský	8 993	791 335	88,0	666	50,34	793 182
Košický	6 753	766 650	113,5	439	56,68	767 685
SR spolu	49 035	5 378 951	109,7	2 883	56,13	5 379 161

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.5 Sídelná štruktúra

Z celkového počtu obyvateľov 604 917 (podľa ŠÚ SR) k 31. 12. 2001 žije v 18-tich mestách kraja 349 841 obyvateľov, t. j. 57,7 %.

Vidiecke obyvateľstvo je sústredené prevažne do malých obcí s počtom obyvateľov do 2000. Takýchto obcí je v kraji celkom 229, najviac v okrese Bánovce nad Bebravou, kde ich je 42 z celkového počtu obcí 43 a v okrese Prievidza 42 z celkového počtu obcí 52.

Veľkostné kategórie obcí v TSK:

Veľkostná kategória obcí	BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN	Sumár
do 199 obyvateľov	10	-	-	2	2	4	-	-	1	19
200 - 499	19	5	7	5	2	8	11	2	4	63
500 - 999	11	6	6	9	11	6	9	11	12	81
1000 - 1999	2	4	2	10	5	7	22	4	10	66
2000 - 4999	-	3	-	4	2	2	7	2	8	28
5000 - 9999	-	1	1	2	-	-	1	1	1	7
10000 - 19999	-	1	1	1	-	-	1	1	-	5
20000 a viac	1	1	-	1	1	1	1	-	1	7
S P O L U	43	21	17	34	23	28	52	21	37	276

Podiel vidieckeho obyvateľstva v % podľa okresov:

Okres	Mestá	Počet obyv. v mestách	Počet obyv. na vidieku	Celkový počet obyv. v okrese	% obyv. žijúcich na vidieku
Bánovce n/B	Bánovce n/B	20 882	17 717	38 599	46,1
Ilava	Dubnica n/V	25 941			29,5
	Ilava	5 403			
	Nová Dubnica	12 271	18 254	61 869	
Myjava	Brezová p/B	5 533			36,1
	Myjava	13 110	10 527	29 170	
Nové Mesto nad Váhom	Nové Mesto nad Váhom	21 297			50,3
	Stará Turá	10 243	31 912	63 452	
Partizánske	Partizánske	24 873	23 059	47 932	48,1
P. Bystrica	P. Bystrica	42 748	22 362	65 110	34,3
Prievidza	Bojnice	5003			42,7
	Handlová	17 975			
	Nováky	4 404			
	Prievidza	52 947	59 956	140 285	
Púchov	Púchov	18 822	26 893	45 715	58,8
Trenčín	Nemšová	6 168			39,4
	Trenč. Teplice	4 408			
	Trenčín	57 813	44 396	112 785	

Zdroj: ŠÚ SR, Krajská správa Trenčín, 2002.

1.6 Zdravotný stav obyvateľstva

Zdravotný stav obyvateľstva Trenčianskeho regiónu je nepriaznivý. Negatívny vývoj zdravotného stavu je odrazom devastácie životného prostredia a nesprávneho spôsobu života. Najväčší podiel na úmrtnosti obyvateľstva majú hlavne choroby obehovej sústavy (až 56,6 % z celkového počtu zomrelých), ischemické choroby srdca (31,6 % z celkového počtu zomrelých), nádorové ochorenia (22,5 % z celkového počtu zomrelých).

V okrese Prievidza je v posledných rokoch závažným problémom stále rastúci počet nádorových ochorení. V porovnaní rozsahu zhubných nádorov je okresom s najvyšším výskytom na Slovensku s trvale rastúcim trendom. Pravdepodobná príčina tohto nepriaznivého stavu je zvýšená zaťaženosť okresu zo zdrojov znečistenia Hornej Nitry. Priaznivejšia situácia v zdravotnom stave obyvateľstva je v okresoch Púchov a Myjava.

Podiel kalendárnych dní pracovnej neschopnosti pre chorobu bol v TSK spolu 90,5 % (najvyšší v okrese Partizánske 93,8 %, najnižší v okresoch Ilava, Púchov a Považská Bystrica zhodne 88,5 %). Podiel kalendárnych dní pracovnej neschopnosti pre pracovné úrazy za kraj bol spolu 2,6 % (najvyšší v okrese Prievidza 4,2 %, najnižší v okrese Partizánske 1,5 %). Podiel kalendárnych dní pracovnej neschopnosti pre ostatné úrazy bol spolu 6,9 % (najvyšší podiel v okrese Považská Bystrica 9,8 %, najnižší v okrese Bánovce nad Bebravou 4,5 %).

Priemerná doba trvania 1 prípadu pracovnej neschopnosti spolu v kraji trvala 24,41 dní (najvyššia doba v okrese Partizánske 35,33 dní, najnižšia doba v okrese Myjava 21,26 dní). Priemerné percento pracovnej neschopnosti v kraji bolo 5,2 % (najvyššie v okrese Partizánske 7,8 %, najnižšie v okrese Myjava 4,3 %).

2. ANALÝZA HOSPODÁRSTVA

2.1 Organizačná štatistika a vlastnícke vzťahy

V registri organizácií bolo k 31. 12. 2002 registrovaných spolu 44 037 právnych subjektov. Právnické osoby predstavovali 11 812 osôb a tvorili viac ako štvrtinu z celkového počtu registrovaných subjektov. Počet súkromných podnikateľov (fyzických osôb) sa v 4. štvrťroku znížil o 671 osôb.

Z hľadiska členenia hospodárskych subjektov podľa právnej formy pripadlo najviac, 54,1 %, na spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorých počet vzrástol oproti 3. štvrťroku 2001 spolu o 75 subjektov.

Z hľadiska vlastníckych vzťahov predstavuje najvyšší, 92,7 %-ný podiel, súkromný sektor. Počet súkromných organizácií stúpol v 4. štvrťroku 2002 o 141 subjektov. Ziskové organizácie sa na celkovom počte hospodárskych subjektov podieľali 46,5 %, čo je mierny pokles oproti 3. štvrťroku 2002.

V odvetvovej štruktúre sa najviac hospodárskych subjektov, 28,2 %, zaoberalo vnútorným obchodom, hotelmi a reštauráciami, 26,3 % ostatnými činnosťami a 19,1 % nehnuteľnosťami, prenájmom a obchodnými činnosťami.

V registri organizácií bolo k 31. 12. 2002 zaregistrovaných spolu 32 225 fyzických osôb. Z odvetvového hľadiska najviac, 39,3 %, živnostníkov podnikalo vo vnútornom obchode, hoteloch a reštauráciách, 19,9 % v priemysle a 14,9 % v stavebníctve.

Z územného pohľadu najviac právnických a fyzických osôb sídlilo v dvoch najväčších okresoch kraja, v Trenčíne (26,3 % právnických a 21,1 % fyzických osôb) a v Prievidzi (18,7 % právnických a 19,6 % fyzických osôb).

Malé a stredné podnikanie

V rámci diverzifikácie, stabilizácie a oživenia ekonomiky regiónu sa rozvíja sektor malého a stredného podnikania, zameraný predovšetkým na odvetvie obchodu, pohostinstva, ubytovania a cestovného ruchu, ale aj drobnej priemyselnej výroby a výroby tovarov, založených na využití miestnych zdrojov surovín a kvalifikovaného ľudského potenciálu.

Najviac živnostníkov podniká v okrese Trenčín a Prievidza. Napriek tomu, že počet malých a stredných podnikov pomaly narastá a vzhľadom k pomerne rýchlemu znižovaniu produkcie a počtu pracovníkov vo veľkých podnikoch, je potrebné zintenzívniť podporu rozvoja malého a stredného podnikania a urýchliť vznik nových výrobných subjektov.

Prehľad hospodárskych subjektov podľa činnosti (OKEČ - u):

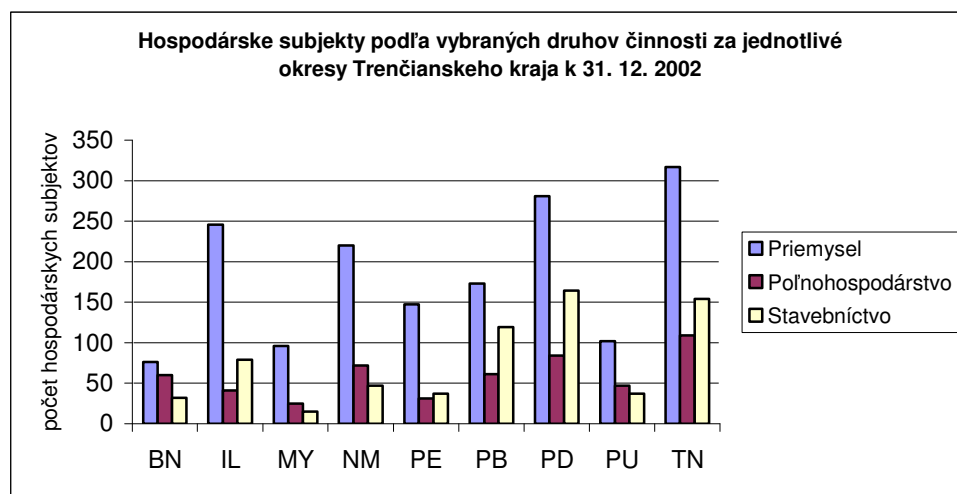
OKEČ	Kraj		Okresy k 31. 12. 2002								
	30. 9. 2002	31. 12. 2002	BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN
Organizácie spolu	11669	11812	535	1302	430	1353	721	1357	2212	801	3101
Z toho											
Priemysel	1644	1658	76	246	96	220	147	173	281	102	317
Poľnohospodárstvo	526	530	60	41	25	72	31	61	84	47	109
Stavebníctvo	672	684	32	79	15	47	37	119	164	37	154
Obch. pohos. ubyt.	3330	3329	95	347	85	400	202	400	576	201	1023
Obch. - tech. služby	2106	2253	93	261	53	204	88	248	423	189	694
Doprava	237	241	6	22	5	33	14	29	53	18	61
Pošta a telekom.	8	10	1	1	0	1	1	1	1	1	3
Ostatné	3146	3107	172	305	151	376	201	326	630	206	740

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne, marec 2003

Súkromní podnikatelia (fyzické osoby) v kraji podľa činnosti:

OKEČ	Kraj		Okresy k 31. 12. 2002								
	30. 9. 2002	31. 12. 2002	BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN
Súkromné podniky	32896	32225	1944	3399	1375	3319	2513	4494	6322	2072	6787
Z toho											
Priemysel	6576	6415	454	900	231	737	580	1054	876	404	1179
Poľnohospodárstvo	1039	991	105	76	96	120	42	100	210	89	153
Stavebníctvo	4647	4799	363	392	143	301	326	1270	832	288	884
Obch. pohos. ubyt.	13472	12652	674	1320	570	1368	1066	1276	2843	839	2696
Obch. - tech. služby	3211	3291	143	364	121	337	168	363	640	174	981
Doprava	1413	1383	83	103	90	192	76	162	282	90	305
Pošta a telekom.	11	11	0	1	0	0	0	3	4	1	2
Ostatné	2527	2683	122	243	124	264	255	266	635	187	587

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne, marec 2003

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne, marec 2003

2.2. Priemysel

Z hľadiska veľkostnej štruktúry podnikov najväčšie zastúpenie na tržbách v roku 2002 z predaja zaznamenali podniky s počtom zamestnancov 500 – 999, kde tržby predstavovali 24,3 % z celkových tržieb kraja a podniky s 250 – 499 zamestnancami, ktorých podiel tvorí 13,6 %.

Predaj na vývoz za rok 2002 medziročne stúpol o 5,2 %. Podiel vývozu na predaji dosiahol v sledovanom období 55,8 %.

V 4. štvrtroku 2002 pracovalo v priemyselných podnikoch priemerne 75 992 zamestnancov, čo bolo o 0,2 % menej ako v 4. štvrtroku 2001.

Podľa druhu vlastníctva najviac zamestnancov evidovali súkromné tuzemské podniky (38 224) a štátne (13 805).

Priemerná nominálna mesačná mzda v priemysle dosiahla 13 450 Sk a medziročne vzrástla o 6,5 %. Produktivita práce dosiahla 1 229 937 Sk a v porovnaní s minuloročnou úrovňou vzrástla o 4,8 %.

Priemyselná výroba v regióne je zastúpená odvetviami:

- ***banský priemysel*** (ťažba hnedého uhlia a lignitu, nerudných surovín – dolomity, vápenec, stavebný kameň, štrkopiesky)
- ***strojárstvo*** (výroba obrábacích strojov, oceľových konštrukcií, banských strojov a zariadení, prevodoviek, ložísk, zdravotníckej techniky, prístrojov, komponentov do automobilov, kotlov, armatúr, poľnohospodárskej techniky, špeciálnej techniky, koľajových vozidiel, zemných strojov, odliatok, výrobkov farebnej metalurgie, zariadení na spracovanie gumy, špeciálneho náradia, hydraulických prvkov, plničky fliaš)
- ***gumárenský priemysel*** (výroba pneumatík a iných gumárenských výrobkov)
- ***elektrotechnika*** (výskum, vývoj a výroba zariadení výkonovej elektrotechniky, riadiacich systémov, káblové zväzky pre osobné automobily)
- ***textilný a odevný priemysel*** (pánska konfekcia, výroba vlnárskych tkanín z česaných priadzí, pleteného ošatenia a bielizne, posteľnej bielizne)
- ***sklárske priemysel*** (obalové sklo, odľahčené a super ľahké obaly pre zdravotníctvo, mliekarenský a chemický priemysel, lisované sklo, žiarovky, dekorované sklo, brúsené a olovnaté krištáľové sklo, úžitkové sklo, ručne vyrábané sklo – olovnaté a sodnodraselné)
- ***drevospracujúci priemysel*** (výroba nábytku, stavebné drevené prvky, rezivo)
- ***chemický priemysel*** (výroba pracích prostriedkov, chlóru, vinylchloridu a polyvinylchloridu, ďalšie spracovanie PVC, výroba tovarov na báze gumy, výroba náterových hmôt, liečiv)
- ***kožiarsky priemysel*** (spracovanie usní, výroba obuvi)
- ***potravinársky priemysel*** (výroba liehovín, dezertných vín, ovocných destilátov a rafinovaných liehov i pekárenského lisovaného a sušeného droždia, mliečnych výrobkov, tavených syrov, kyslomliečnych výrobkov, chleba a pekárenských výrobkov, extrudovaných výrobkov, cukru, čajov, nealkoholických nápojov, minerálnych vôd, inštantných výrobkov, mraziarenských výrobkov, spracovanie rýb, mrazených hotových jedál, spracovanie mäsa, spracovanie zemiakov, mlyny na múku)

- **výroba stavebných hmôt a stavebných prvkov** (cement, tehla, pórobetón, umelý kameň, výplne otvorov – drevené a plastové, obklady, dlažby, pletivo, drobné betónové prefabrikáty, záhradné a interiérové krby, zvárané ploty)

Útlmom je postihnuté najmä baníctvo, výroba špeciálnej (zbrojárskej) techniky, textilný a obuvnícky priemysel. V procese reštrukturalizácie priemyslu došlo k významným zmenám v štruktúre vlastníctva podnikov a vo veľkostnej štruktúre podnikov. Od roku 1999 je viac ako 90 % podnikov v súkromnom vlastníctve. Na proces reštrukturalizácie negatívne pôsobí trend vo vývoji finančnej situácie podnikov, vysoké úverové zaťaženie, pokles zisku, rast podnikovej zadĺženosti, nedostatok zdrojov na investície potrebných na modernizáciu výroby a netransparentná privatizácia. Pre región ako celok je charakteristická mnohoozvetvosť priemyselnej základne.

Priebeh transformačného procesu v nadväznosti na dovedajšiu ekonomickú základňu ovplyvnil hospodárstvo jednotlivých okresov kraja. Najväčšie problémy v kraji majú okresy **Partizánske, Bánovce nad Bebravou, Myjava, Považská Bystrica a Prievidza**, čo dokazuje i miera nezamestnanosti. V okrese Bánovce n/B je koncentrovaná zamestnanosť najmä v podnikoch Tanax, a. s. (predtým Tatra Sipox) a Zornica Banko Fashion, ktoré sa ešte nevyrovnali so stratou trhov hlavne v bývalom východnom bloku a s poklesom odbytu na domácich trhoch. Ešte horšia situácia je v okrese Partizánske. Tu bola takmer celá priemyselná produkcia zameraná na výrobu obuvi a spracovanie usní. V okrese Považská Bystrica je prevažná časť produkcie sústredená v jednom veľkom strojárskom podniku, čo je pre ekonomickú situáciu okresu nevýhodné. To dokazuje aj vývoj v okrese Myjava, kde nízky odbyť výrobkov v Slovenskej armatúrke a. s. Myjava a následné prepúšťanie pracovníkov spôsobilo prudký nárast nezamestnanosti v okrese, nakoľko takmer štvrtina ekonomicky aktívneho obyvateľstva bola zamestnaná v tejto akciovej spoločnosti. V okrese Prievidza dochádza k postupnému útlmu baníctva v bani Cígeľ a v Handlovej, čo má za následok rapídny pokles zamestnanosti v daných regiónoch. Preto je v týchto okresoch potrebné, okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Napr. v okrese Považská Bystrica je možné rozvíjať aj nestrojársku výrobu na báze regionálnych surovín (štrkopiesky, minerálne pramene, drevné suroviny), v okrese Prievidza by bolo potrebné orientovať sa na finalizáciu výrob určených na priamu spotrebu (v chemickom priemysle v oblasti malotonažnej chémie), v okrese Partizánske možno rozvoj priemyslu orientovať na ďalšie odbory spotrebného priemyslu (výroba usní, koženej galantérie, ochranné pracovné pomôcky), ale aj na strojársky priemysel (výroba strojov a nástrojov pre kožiarsky a obuvnícky priemysel) a v okrese Bánovce n./B využiť potenciál ľudských zdrojov v oblasti strojárstva, najmä výrobu komponentov pre automobilový priemysel.

Veľké rezervy v rozvoji priemyslu uvedených regiónov, ale aj celého TSK sú v rozvoji malého a stredného podnikania. Je to najmä v rozvoji strojárskej, elektrotechnickej výroby, gumárenskej výroby, výroby skla, textilu, obuvi, spracovania usní a pod., vzhľadom na profesionalitu pracovníkov, vybavenie technikou a technológiami, ďalej rozvoj drevárskej výroby pre dostatok drevnej hmoty, ktorá dáva predpoklady na oživenie remeselnej výroby, stavebno-stolárskych výrobkov, perspektívny je rozvoj služieb, stavebníctva, poľnohospodárstva, cestovného ruchu a iných odvetví. **Uvedené okresy s najväčšími regionálnymi disparitami, ale aj ostatné okresy disponujú dostatočným množstvom voľných plôch pre priemyselné parky a zóny, resp. voľnými objektmi a technologickými zariadeniami s požadovanou infraštruktúrou pre investorov ako aj vysokou mierou kvalifikácie obyvateľstva potrebnou pre sofistikované výrobné činnosti a služby.**

Najvýznamnejšie podniky podľa okresov a TOP firmy Trenčianskeho samosprávneho kraja podľa obratu sú uvedené v Prílohe č.1.

2.3 Pôdohospodárstvo

Ku koncu mesiaca december 2002 sa v kraji chovalo 59 867 kusov hovädzieho dobytká (HD), z toho 26 143 kusov kráv (43,7%). Stavý ošípaných ku koncu decembra 2002 dosiahli 165 766 kusov, z toho prasníc 12 330 kusov. Hydiny sa chovalo 1 695 013 kusov a oviec 21 964 kusov.

K 31. 12. 2002 sa vyrobilo 135 587 tisíc litrov mlieka, priemerná denná dojivosť na kravu dosiahla 15,1 litra, v porovnaní s rovnakým obdobím vlnajška vzrástla o 0,7 litra. Celková znáška vajec spolu dosiahla 130 444 tisíc kusov, priemerná znáška vajec na sliepku je 203,8 kusov od začiatku roka do konca decembra 2002.

Prvýrobcovia predali od začiatku roka do konca decembra 2002 spracovateľom 6 102,5 ton jatočného hovädzieho dobytká, čo predstavuje hodnotu 204,2 mil. Sk. Priemerná realizačná cena za 1 kg jatočného hovädzieho mäsa predstavovala 33,46 Sk. Najviac tržieb z predaja HD vykázali v okresoch Trenčín (19,6 %) a Nové Mesto nad Váhom (17,9 %), najmenej v okresoch Púchov (3,9 %) a Považská Bystrica (2,6 %).

Jatočných ošípaných predali 21 414,95 ton v hodnote 957,6 mil. Sk. Priemerná realizačná cena za 1 kg bravčového mäsa činila 44,72 Sk. Najviac ton jatočných ošípaných predali okresy Prievidza (23,9 %) a Trenčín (23,3 %), najmenej v okrese Púchov (2,7 %). Predaj jatočnej hydiny predstavoval 14 875,65 ton za 436,4 mil. Sk, pri priemernej realizačnej cene 29,33 Sk za 1 kg.

Kravského mlieka sa v TSK od začiatku roka do konca decembra 2002 predalo 120 139,77 tis. litrov v hodnote 1 164,5 mil. Sk. Priemerná realizačná cena za 1 liter dosiahla 9,69 Sk. Najviac mlieka predali v okresoch Trenčín (21,8 %) a Prievidza (16,8 %). Konzumných vajec bolo predaných 91 794,6 tis. kusov v hodnote 181,6 mil. Sk, čo predstavuje na 1 vajce 1,98 Sk.

V skladbe tržieb za predaj rastlinných výrobkov dosahujú najvyšší objem tržby za predaj pšenice mäkkej ozimnej (311 662,9 tis. Sk) a jačmeňa jarného (93 825,8 tis. Sk). Predaj konzumných zemiakov sa realizoval v celkovej hodnote 19 049,9 tis. Sk, keď bolo predaných 4 004,6 ton zemiakov.

Charakteristika prírodných, klimatických a pôdnych podmienok Trenčianskeho kraja

Novo vzniknutý Trenčiansky samosprávny kraj svojou západnou polohou patrí k najpestrejším krajom Slovenska s veľmi rozmanitými prírodnými, pôdnymi a klimatickými podmienkami. Kraj sa rozprestiera jednak smerom od stredu Slovenska ako aj zo severu na juh.

Celková výmera kraja je 450 070 ha. Jeho je pomerne členitý, o čom svedčí aj nasledovný prehľad:

Okres Bánovce nad Bebravou	- Bánovce nad Bebravou	216 m. n. m.
	- Rybany	188 m. n. m.
Okres Ilava	- Ilava	240 m. n. m.
	- Iliavka	493 m. n. m.
Okres Myjava	- Myjava	395 m. n. m.
	- Podkylava	297 m. n. m.
Okres Nové Mesto n/Váhom	- Nové Mesto n/Váhom	213 m. n. m.
	- Stará Turá	330 m. n. m.
	- Čachtice	173 m. n. m.
	- Lubina	358 m. n. m.
Okres Partizánske	- Klátová Nová Ves	232 m. n. m.
	- Veľké Bielice	209 m. n. m.

	- Malé Bielice	180 m. n. m.
Okres Považská Bystrica	- Papradno	469 m. n. m.
Okres Prievidza	- Prievidza	280 m. n. m.
	- Valaská Belá	482 m. n. m.
	- Handlová	472 m. n. m.
	- Koš	260 m. n. m.
Okres Púchov	- Lazy pod Makytou	399 m. n. m.
Okres Trenčín	- Trenčianska Teplá	239 m. n. m.
	- Kubrá	257 m. n. m.
	- Motešice	266 m. n. m.

Prírodné a klimatické podmienky z hľadiska poľnohospodárskej výroby najlepšie dokumentujú fenologické fázy jednotlivých plodín. Pod nástup jednotlivých fenologických fáz sa jednoznačne podpisujú jednak vlhkostné, ale aj teplotné pomery počas vegetácie.

Priemernú teplotu vzduchu v ° C počas jednotlivých dekád vegetácie ako aj priemerný mesačný úhrn zrážok je dokumentovaný v tabuľkovej prílohe.

Fenologické fázy – priemerné dni nástupu – plodina ozimná pšenica

Stanica	Zač. siatia	Zač. metania	Zač. kvitnutia	Zač. žatvy
Čachtice	28. IX.	30. V.	7. VI.	14. VII.
Iliavka	26. IX.	11. VI.	15. VI.	29. VII.
Lysá p.M.	29. IX.	7. VI.	18. VI.	26. VII.
Prievidza	2. X.	1. VI.	13. VI.	16. VII.
Rybany	30. IX.	28. V.	7. VI.	12. VII.
Stará Turá	28. IX.	6. VI.	15. VI.	20. VII.
Trenč. Teplá	17. IX.	2. VI.	11. VI.	19. VII.

Fenologické fázy – priemerné dni nástupu – plodina jarný jačmeň

Stanica	Zač. siatia	Zač. vschádzania	Zač. kvitnutia	Zač. žatvy
Bánovce n/Bebr.	22. III.	7. IV.	9. VI.	18. VII.
Čachtice	20. III.	5. IV.	9. VI.	15. VII.
Handlová	9. IV.	20. IV.	16. VI.	24. VII.
Iliavka	28. III.	14. IV.	15. VI.	30. VII.
Lysá p. Makytou	1. IV.	16. IV.	15. VI.	1. VIII.
Prievidza	29. III.	14. IV.	13. VI.	22. VII.
Stará Turá	31. III.	15. IV.	15. VI.	24. VII.

Z pedologického hľadiska môžeme územie kraja rozdeliť na nasledovné oblasti:

Strednopovažský úval je rozdelený riekou Váh na západnú a východnú časť. Východná časť je vyplnená Považským Inovcom a západná časť je ohraničená Bielymi Karpatami.

Do južnej časti okresu Nové Mesto nad Váhom zasahujú Malé Karpaty. Okrajová časť územia úpätia hôr je tvorená ílovitými až ílovitohlinitými druhmi pôdy. V okolí povodia rieky Váh prevládajú pieskové pôdy. Z typového zloženia sa v povodí Váhu nachádzajú rendziny

a na juhu sa lokálne vyskytujú oglejené pôdy a v nižších polohách hnedé pôdy. Juh okresu Nové Mesto nad Váhom je okrajovo vyplnený lužnými pôdami.

V oblasti Ilava-Pruské sa nachádzajú typické rendziny, ílovitohlinité pôdy s kamenistou, vápencovou štruktúrou na podklade z obdobia druhohôr.

Skeletnosť pôd je hlavne v severnej časti popisovaného územia. Takmer 50 % pôd predstavujú pôdy bez skeletu. Vnútorňa časť územia patrí do flyšového pásma a vonkajšia časť do kryštalinika.

Severopovažský úval patrí k najsevernejším oblastiam kraja. Podobne ako strednopovažský úval je riekou Váh územie rozdelené na západnú a východnú časť. Východná časť je ohraničená Malou Fatrou a Strážovskou Hornatinou, ktorá sa včleňuje do Malej Fatry. Západná časť je lemovaná Javorníkmi. Druhovo prevládajú na území v povodí Váhu hlinité pôdy a na úpäti horstiev sa zvyšuje podiel ílovitohlinitých pôd. Takmer 80 % pôd je skeletovitých. Z pôdných typov v oblasti Váhu sa nachádzajú rendziny a na úpäti hôr hnedé pôdy vrchovín. Územie patrí do oblasti flyšového pásma karpatského oblúka na vápencových podkladoch (dolomitické vápence) a lokálne sa vyskytujú rendziny.

Myjavská pahorkatina na západe ohraničená Bielymi Karpatami a na východe Malými Karpatami je rozdelená riekou Myjava, ktorá ústi do rieky Morava, na dve časti. Druhovo prevládajú ílovitohlinité až piesočnato-hlinité pôdy. Miestami na povrch vystupujú štrkové frakcie. Prevládajúcim typom je hnedá pôda.

Geologicky územie patrí do obdobia štvrtohôr a oblasť Bradla do druhohôr. Vo vyšších polohách vystupuje na povrch značný podiel skeletovitých častí.

Hornonitrianska kotlina patrí k výrazne členitým oblastiam kraja. Východná časť je ohraničená Kremnickým pohorím a pohoriami Vtáčnik a Tribeč, severnú časť lemujú vrchy Malej Fatry. Západná časť je oddelená od Považia Strážovskou hornatinou

Najrozšírenejším pôdnym typom je hnedá pôda, ktorá smerom na juh pozvoľne prechádza do hnedozeme, značne rozšírené sú ílovito hlinité pôdy (300-500 m. n. m.) a oglejené pôdy. Prevládajúcimi druhmi v oblasti okresu Partizánske sú hlinité pôdy, ktoré okrajovo na úpäti hôr prechádzajú do ílovito-hlinitých. Smerom od povodia rieky Nitra k horstvám so stúpajúcou nadmorskou výškou stúpa podiel pôd s výraznou skeletovitosťou (56 %).

Geomorfologicky sú podkladom pôdotvorného substrátu horniny sopečného pôvodu.

V povodí rieky Nitra sa nachádzajú pôdy s nízkym obsahom skeletu (90 % bez skeletu), ktoré sa nachádzajú na nívnych uloženinách. Územie patrí do obdobia treťohôr (tercier).

Bánovecká pahorkatina sa nachádza medzi Považským Inovcom a Strážovskou Hornatinou, pričom riekou Bebrava je rozdelené na západnú časť a východnú časť.

Pohoria centrálnych častí majú kryštalické jadro a obal z druhohorných morských sedimentov s vyšším obsahom žuly a plášťu rúl, ktoré sú doplnené svormy, fylitmi, dolomitickými vápencami a kryštalickými bridlicami.

Prevládajúcimi pôdnymi typmi v južných častiach okresu sú hnedé pôdy s prevládajúcim pôdnym druhom hlinito-piesočnatým. Na vápencovom podklade sú to rendziny. V severných častiach okresu vystupujú do popredia podzolované a oglejené pôdy s kyslou pôdnou reakciou a zvýšeným obsahom skeletu.

Pôdy sú poznačené vplyvom vnútrokarpatského flyšového sedimentu tvoriacim Bánoveckú pahorkatinu.

Stav v poľnohospodárstve

Poľnohospodárska výroba kraja je determinovaná prírodnými, klimatickými a pôdnymi podmienkami. Charakteristická pre poľnohospodársku výrobu kraja je značná

rozmanitosť jednak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe. V štruktúre poľnohospodárskych podnikov došlo po privatizácii ŠM š. p. a transformácii poľnohospodárskych družstiev k zvýšeniu podielu obchodných spoločností. Súkromne hospodáriaci roľníci hospodária hlavne na pozemkoch po zaniknutých družstvách a ŠM š. p.

Rastlinná výroba na juhu kraja je orientovaná na pestovanie obilnín (pšenica, jačmeň), olejní (slnečnica, ozimná repka), technických plodín (cukrová repa) a krmovín (kukurica na siláž, lucerna). Smerom na sever sa zvyšujú pestovateľské plochy raže ozimnej, ovsu a zemiakov. V severnejších častiach okresu a so zvyšovaním nadmorskej výšky sa výrazne zvyšuje podiel trvalých trávnatých porastov (TTP) ako hlavný zdroj objemových krmovín pre živočíšnu výrobu. Vývoj výnosnosti má stúpajúcu tendenciu a je značne ovplyvnený klimatickými výkyvmi v priebehu roka. Zaradením nových systémov na úseku ochrany rastlín a výživy sa dosiahol určitý progres v oblasti pestovania plodín, ale za nedostačujúcu sa ukazuje intenzita hnojenia.

So špeciálnych plodín svoje osobitné postavenie má ovocinárstvo, pestovanie chmeľu a okrajovo zeleninárstvo. Ovocinárska výroba je orientovaná jednak na pestovanie jadrového ovocia ako aj na kôstkové ovocie a pestovanie drobného ovocia. Hlavné pestovateľské oblasti sú v okresoch Partizánske (Fructop Ostratice), Nové Mesto nad Váhom (PD Čachtice), Prievidza a Myjava.

Pestovanie chmeľu v rámci kraja sa po roku 1989 stalo špecifikom v rastlinnej výrobe poľnohospodárov okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom a Partizánske.

Pestovanie zeleniny je orientované hlavne do južnejších oblastí kraja a je orientované na predovšetkým hlúbovú, cibuľovú a koreninovú zeleninu.

V okrese Myjava sa pestujú liečivé rastliny, kde je aj následné spracovanie (Herbex).

Živočíšna výroba je orientovaná hlavne na produkciu mlieka, mäsa a vajec. V chovoch hovädzieho dobytku prevládajú kravy mliečného typu a v extenzívnejších podmienkach sa postupne zvyšuje podiel kráv bez trhovej produkcie mlieka. V posledných rokoch sa podstatne znížil chov jatočného dobytku.

V chovoch ošípaných v posledných rokoch došlo k značnému výkyvu stavov. Za stabilné sa ukazujú veľkochovy ošípaných s uzavretým obratom stáda.

Nárast bol zaznamenaný hlavne v chovoch oviec v súvislosti s využitím TTP hlavne v horších prírodných podmienkach. Chov oviec je orientovaný hlavne na produkciu veľkonočných jahniat, syra a okrajovo vlny.

Chov hydiny je sústredený hlavne do koncentrovaných chovov. Je zameraný na chov jatočných kurčiat a vajcia. V štruktúre chovu prevláda hrabavá hydina.

Živočíšna výroba má síce intenzívne tendencie, ale dynamika nárastu je nepostačujúca. Pod nárast sa výrazne podpísali hlavne moderné technológie v oblasti výživy a plemenitby hospodárskych zvierat.

Investičný a modernizačný dlh za posledné roky sa výrazne podpísal pod značnú opotrebovanosť strojového, technologického a stavebného parku.

Zvýšenie nárastu investícií do poľnohospodárstva je nevyhnutné jednak z hľadiska ekonomickej efektívnosti, ale aj konkurenčnej schopnosti v rámci EÚ.

Charakteristika poľnohospodárskeho pôdneho fondu

TSK svojou výmerou poľnohospodárskej pôdy je druhým krajom s najmenšou výmerou poľnohospodárskej pôdy, po Bratislavskom kraji. Na celkovej výmere Slovenskej republiky sa TSK podieľa cca 8 % výmery poľnohospodárskej pôdy.

Celková rozloha kraja je 4 500,7 km² a poľnohospodársky pôdny fond predstavuje 41,6 % výmery okresu, lesný pôdny fond 48,9 %.

Najvyšší stupeň zornenia majú okresy Partizánske a Bánovce n/Bebravou.

Najvyšší podiel TTP je v okresoch Púchov a Považská Bystrica.

V štruktúre pôdneho fondu majú osobitné postavenie chmeľnice – 546,10 ha. Z toho je 50,0 % v okrese Trenčín a 34,0 % v okrese Nové Mesto nad Váhom.

Z celkovej výmery poľnohospodárskeho pôdneho fondu 1,3 % predstavujú ovocné sady. Najvyšší podiel ovocných sadov má okres Prievidza, kde výmera sadov z celkovej výmery sadov kraja predstavuje 24,5 %.

Vinohrady sa nachádzajú iba na hranici vinárskej oblasti. Najväčším pestovateľom je PD Čachtice.

TSK aj napriek značne silnému priemyselnému zastúpeniu svojim pôdnym fondom predstavuje výrazný článok krajinotvorného procesu.

V rámci pôdneho fondu kraja najvyšší podiel zastavaných plôch majú okresy Partizánske, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Trenčín a Ilava.

Výmery poľnohospodárskej pôdy a ornej pôdy na 1 obyvateľa podľa okresov sú nasledovné:

okres	výmera p. p. v ha	výmera o. p. v ha
Bánovce nad Bebravou	0,50	0,37
Ilava	0,21	0,09
Myjava	0,63	0,39
Nové Mesto nad Váhom	0,45	0,29
Partizánske	0,29	0,24
Považská Bystrica	0,20	0,09
Prievidza	0,25	0,11
Púchov	0,30	0,09
Trenčín	0,26	0,14
kraj Trenčín	0,26	0,15

Prehľad poľnohospodárskych podnikov je uvedený v *Prílohe č. 2*.

Stav v lesnom hospodárstve

V oblasti lesného hospodárstva je potrebné aj naďalej zamerať pozornosť na rôznorodosť podmienok v jednotlivých lokalitách okrem poľnohospodárstva a zveličovania lesofondu aj na netradičné metódy podnikateľských aktivít, využívajúc súčasný majetkový a prírodný potenciál.

Zdravotný stav lesných porastov sa nevymyká celoslovenskému priemeru. V roku 2001 sa v lesoch regiónu nevyskytli rozsiahlejšie kalamity a ochrannárske problémy. Pomiestne sa objavili poškodenia biologickými činiteľmi. Mierne narástlo poškodenie lesov spôsobené zverou. Najväčšie škody sa vyskytli v lesných porastoch susediacich s poľnohospodárskymi plochami. V druhej polovici vegetačného obdobia hlavne v dubinách došlo k fyziologickému oslabeniu drevín v dôsledku nepriaznivých klimatických pomerov, ktoré nebude mať trvalejšie následky. Nepriaznivé klimatické podmienky boli príčinou zníženej ujatosti sadeníc na rozsiahlych kalamitných plochách, ktoré vznikli v júni 1999 (hlavne plochy Kulháň, Duchonka). Abiotické mechanicky pôsobiace činitele zapríčinili v regióne len menšie kalamity. Prognóza výskytu abiotických činiteľov a ich následkov na

lesné porasty sa nedá presnejšie odvodiť. Je to z toho dôvodu, že rozsah poškodenia lesov prírodnými abiotickými činiteľmi závisí hlavne od meteorologických javov, ktoré sa dajú predpovedať len pre krátke časové obdobie. Možno však v dlhodobejšom výhľade povedať, že škody spôsobené uvedenou skupinou škodlivých činiteľov budú kontinuálne narastať. Je to spojené s prebiehajúcimi klimatickými zmenami atmosféry a ich sprievodnými javmi. Druhým dôvodom pre nárast škôd na lesných porastoch spôsobených abiotickými činiteľmi je zníženie celkovej ekologickej stability lesov. Ide hlavne o ich preieďovanie, fragmentáciu a fyziologické oslabenie. Podobne budú narastať škody na lesných porastoch spôsobené fyziologicky pôsobiacimi činiteľmi, hlavne suchom a teplotnými extrémami.

Výmera lesného fondu v TSK je 220,449 ha, čo predstavuje 48,9 % celkovej výmery územia kraja. Lesné komplexy pokrývajú najmä predhoria a hory Bielych Karpát, Považského Inovca, Strážovských vrchov, Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny s dominantným zastúpením dubovo-bukových lesov.

Štruktúra lesného pôdneho fondu

Lesný pôdny fond (LPF) zaberá v kraji 48,97 % územia. Najvyššia výmera LPF je v okresoch Prievidza (52 692 ha) a Trenčín (30 479 ha). Z celkovej výmery okresov však najviac zaberá LPF v okrese Považská Bystrica (62,1 %), Prievidza (54,9 %), Púchov (52,7 %). Najnižšiu výmeru má okres Myjava (10 873 ha – 33,2 % výmery okresu).

Funkcia lesov a ich využívanie je mnohostranné a zodpovedá hospodárskej a environmentálnej danosti územia. Najväčšiu časť rozlohy LPF zaberajú hospodárske lesy, pomerne vysoké zastúpenie majú lesy ochranné a zvyšok, t. j. najnižšiu rozlohu zaberajú lesy osobitného určenia. V kraji prevažujú plochy listnatých drevín s rozlohou cca 116,596 ha oproti 55,853 rozlohy ihličnatých drevín. Okresy s najväčšou prevahou ihličnatých porastov sú Považská Bystrica a Púchov.

Zameranie lesnej výroby

Lesná výroba v kraji je zameraná na obnovu lesných porastov (ťažba, približovanie, manipulácia, zalesňovanie), výchova mladých lesných porastov, lesné semenárstvo a škôlkárstvo. Vzhľadom na vysoké percento lesnatosti a výskyt viacerých druhov zveri v kraji, je rozšírené a využívané poľovníctvo. Služi na uspokojovanie a relaxáciu členov rôznych poľovných združení. Väčšina rozlohy poľovných revírov patrí do jelenej oblasti, čo len zvyšuje atrakciu výkonu práva poľovníctva. Len v malej miere sa poľovníctvo využíva v rámci cestovného ruchu a to cestou poplatkových odstrelův.

Vlastnícka štruktúra

Z celkovej výmery lesného pôdneho fondu kraja najväčšiu výmeru lesov obhospodarujú Lesy SR š. p. Banská Bystrica v rámci svojich Odštepňých závodov a to Trenčín, Považská Bystrica a Prievidza. Celková štruktúra lesov podľa obhospodarovania a výmery k 31. 12. 2002 je:

- štátne	167 991 ha	- obecné a mestské	5 722 ha
- súkromné	6 217 ha	- cirkevné	52 ha
- spoločensvá	10 431	- iné subjekty	2 302 ha

V súčasnosti hospodári na svojich majetkoch na území Trenčianskeho kraja 1022 užívateľov (príloha č. 3)

Prehľad lesných podnikov je uvedený v *Príloha č. 3*.

Efektívnosť lesného hospodárstva

Efektívnosť lesného hospodárstva je daná tržbami za drevnú hmotu. Väčšiu časť lesov si ako svoj majetok prevzali vlastníci. Lesy SR, š. p. užívajú aj teraz časť lesov neodovzdaných (vlastníci buď nepožiadali o prinavrátenie vlastníctva, alebo sú nezrovnalosti pri preukazovaní vlastníctva) a časť lesov, ktoré majú v prenájme. V mnohých prípadoch sa jedná o mladé lesné porasty, kde sa o ziskovosti nedá hovoriť. Pri poklese dotácií, zabezpečovať pestebné nároky lesa je možné len s prerozdelením zisku z rubných porastov.

Využitelnosť lesného potenciálu

Okrem produkčných funkcií lesa plnia lesy aj celospoločenské funkcie najmä ako rozhodujúci komponent životného prostredia, pôdoochrany, vodohospodársky, krajínovotvorný a rekreačný. Realitou však je aj naďalej produkcia drevnej hmoty, ako obnoviteľnej suroviny potrebnej pre všetky odvetvia hospodárstva štátu a pre export.

Priestorová charakteristika lesného hospodárstva

Približne 70 % z lesného pôdneho fondu v kraji obhospodarujú Lesy SR š. p., ktoré tvoria tri odštepne závody: OZ Trenčín, OZ Prievidza a OZ Považská Bystrica. Do lesného pôdneho kraja okrajovo zasahujú aj: OZ Smolenice, OZ Šaštín – Stráže a OZ Žarnovica. Úlohy lesných závodov zabezpečujú nižšie organizačné jednotky – lesné správy.

Perspektívy lesníctva

V lesnom hospodárstve sú už dlhšie obdobie problémy s odbytom dreva, hlavne listnatého. Lesy v TSK produkujú väčšinou listnaté drevo a preto možno očakávať pokles dopytu listnatého dreva oproti nožnej ťažbe hlavne u menej kvalitných sortimentov. Situácia by sa mohla zlepšiť po dobudovaní niektorých zariadení na spracovanie menej kvalitného dreva na Slovensku. Nie zanedbateľným problémom je aj zlá platobná disciplína medzi dodávateľom a odberateľom, čo do značnej miery ovplyvňuje ťažbu dreva, ako aj cenovú politiku. Pri poklese dotácií vlastníci a užívatelia lesa budú len s problémami zabezpečovať pestebnú činnosť v plnom rozsahu a zabezpečovať odstraňovanie následkov škôd spôsobených na lesných ekosystémoch imisiami.

Stav potravinárstva

Potravinárska výroba za posledné roky prešla značnými vlastníkymi ako aj technologickými zmenami. Vo vlastníckej štruktúre hlavne v mliekárenstve sa zvýšil podiel zahraničného kapitálu.

V kraji pôsobia tri väčšie mliekárne (Bánovce nad Bebravou, Prievidza a Nové Mesto nad Váhom). V rámci spracovania ovčieho mlieka si svoje osobitné postavenie získala aj Agrofarma Červený Kameň.

Mäsový priemysel je sústredený do väčších spracovateľských kapacít, ale aj do menších výrobní pri jednotlivých producentoch v poľnohospodárskych podnikoch.

Hlavnými spracovateľmi jatočných ošípaných a hovädziny sú okresy Púchov, Prievidza, Trenčín a Myjava.

V rámci nápojových programov potravinárskej produkcie je v Trenčianskom kraji orientácia jednak na alkoholické ako aj nealkoholické výrobky. K najväčším producentom alkoholických nápojov patrí Old Herold Trenčín a Imperátor Drietoma, ktoré dopĺňujú sieť menších liehovarov a páleníc (tradičné produkty slivovice „myjavská“, „bošácka“, „tuchyňská“, „záriečska“ a i.).

Produkcia nealkoholických nápojov je prezentovaná hlavne produkciou využitia domácich vodných zdrojov bohatých na minerálne ako aj na báze prirodzených a umelých sladidiel.

Potravinárska výroba do roku 1989 bola orientovaná na využitie miestnych poľnohospodárskych surovín. Po transformácii došlo jednak k zmene výrobných programov ako aj k väčšej špecializácii. Podniky orientované na konzervárstvo sa postupne preorientovali na iné programy, kde už využitie domácej suroviny nie je podstatné a ekonomicky zaujímavé pre pestovateľov. Príkladom takejto zmeny je rozpad škrobárskeho a liehovárníckeho odvetvia, ktoré bolo podmienené pestovateľskými plochami zemiakov. Pestovatelia zemiakov sa preorientovali na predaj priamo odberateľom ako aj spracovateľom na lupienky.

Ovocinárska produkcia je zameraná jednak na predaj priamo na trhu, pričom časť sa spracováva na ovocné destiláty, mušty a iné ovocné výrobky.

2.4 Stavebníctvo

Stavebné podniky na území kraja realizovali od začiatku roka do konca mesiaca december 2002 stavebnú produkciu vykonanú vlastnými zamestnancami základnej stavebnej výroby (ZSV) v objeme 3 333,6 mil. Sk, čo predstavuje medziročný vzrast o 4,7 %.

Stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv dosiahla od začiatku roka 2002 hodnotu 3 942,4 mil. Sk a medziročne stúpila o 11,2 %, t. j. 398,6 mil. Sk v cenách bežného roka.

Stavebné podniky na území kraja zamestnávali priemerne mesačne 4 734 zamestnancov a medziročne ich počet klesol o 172 zamestnancov, t. j. o 3,5 %. Na stavebných prácach pracovalo v priemere 3 291 robotníkov. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v stavebníctve dosiahla 12 846 Sk, medziročne stúpila o 8,3 %. Mzda robotníka medziročne stúpila o 6,7 % na 11 349 Sk.

Produktivita práce zo ZSV na zamestnanca dosiahla 687 643 Sk pri medziročnom vzraste o 8,4 % v cenách sledovaného roka a produktivita práce zo ZSV na zamestnanca dosiahla 813 236 Sk, t. j. vzrast o 15,1% v cenách sledovaného roka.

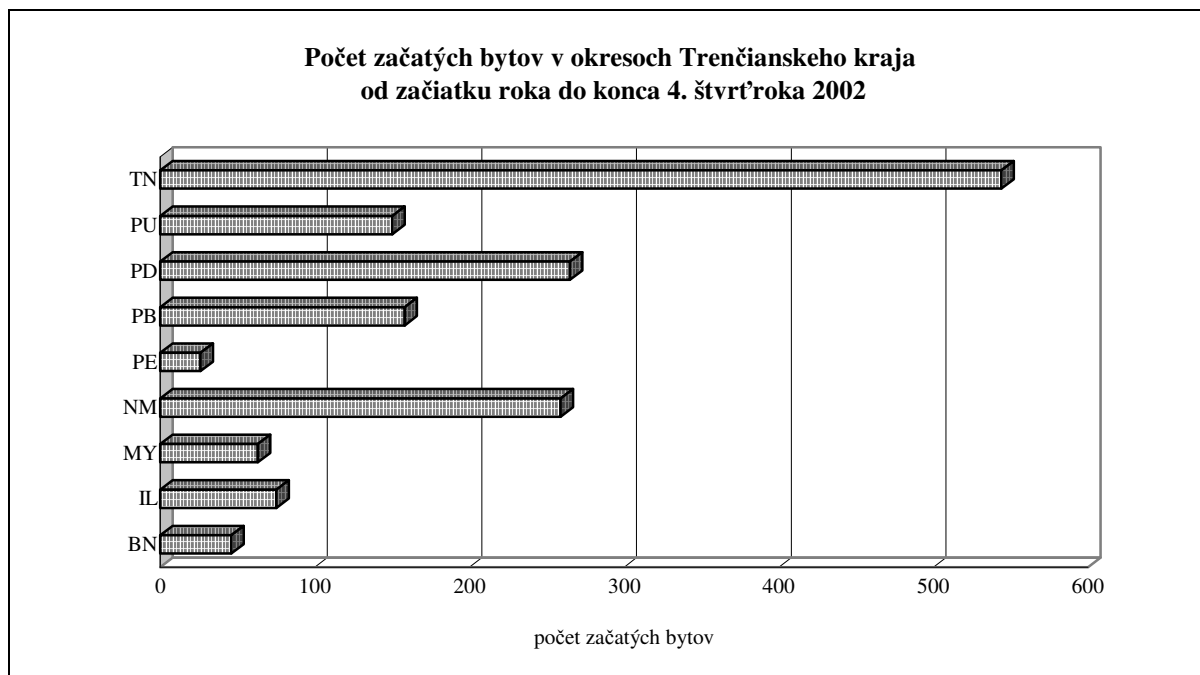
Stavebné podniky podľa okresov (*prehľad, Príloha č. 4*)

Bytová výstavba

K 1. 1. 2002 bolo v kraji rozostavaných 4 638 bytov. V roku 2002 sa začalo s výstavbou 1 586 bytov a k 31. 12. 2002 bolo dokončených 1 289 bytov, z toho najviac v okrese Trenčín (320) a Prievidza (280). Z celkového počtu dokončených bytov pripadlo najviac 31 % na štvorizbové, 26 % na päť a viacizbové a 20 % na trojizbové.

Z hľadiska medzikrajského porovnania sa v kraji dokončilo 9,1 % z celkového počtu dokončených bytov v SR. Z tohto hľadiska sa TSK nachádza na siedmom mieste. Ku koncu 4. štvrtroka bolo v TSK rozostavaných 4 935 bytov. Najviac rozostavaných bytov bolo v okrese Trenčín (1 636), Nové Mesto nad Váhom (853) a Prievidza (620).

Priemerná obytná plocha bytu v kraji predstavovala v sledovanom období 74,7 m² a priemerná podlahová plocha bytu 115,7 m². Najvyššia priemerná obytná plocha bola v okrese Trenčín (86,3 m²) a najnižšia v okrese Myjava (51,0 m²).

Zdroj: Štatistický úrad, Krajská správa v Trenčíne, marec 2003

2.5 Vnútorný obchod

Obchod spolu

Od začiatku roka do konca mesiaca december 2002 sa v kraji dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar, vrátane DPH vo vnútornom obchode, hoteloch a reštauráciách za podniky s počtom zamestnancov 20 a viac sumu 40 087,6 mil. Sk. Najväčšie tržby boli v okrese Považská Bystrica (11 662,5 mil. Sk).

Maloobchod

Na území kraja od začiatku roka do konca mesiaca december 2002 podniky s počtom zamestnancov 20 a viac realizovali tržby za vlastné výkony a tovar, vrátane DPH v hodnote 14 529,6 mil. Sk. Z hľadiska medzikrajského porovnania Trenčiansky kraj tvoril 6,0 % maloobchodných tržieb realizovaných v sledovanom období v Slovenskej republike.

Veľkoobchod

Vo veľkoobchode podniky s počtom zamestnancov 20 a viac realizovali tržby za vlastné výkony a tovar, vrátane DPH v hodnote 25 557,9 mil. Sk. Z hľadiska medzikrajského porovnania Trenčiansky kraj tvoril 8,9 % veľkoobchodných tržieb realizovaných v Slovenskej republike.

Z hľadiska vlastníctva najväčšie tržby za vlastné výkony a tovar, vrátane DPH v kraji dosiahli podniky súkromné tuzemské 30 923,6 mil. Sk, čo predstavuje 77,1 % z celkových tržieb v kraji a medzinárodné - súkromné, ktoré realizovali tržby v objeme 2 962,1 mil. Sk, t.j. 7,4 %-ný podiel z celkových tržieb.

Podniky s veľkostnou štruktúrou zamestnancov 25 - 49 realizovali tržby za vlastné výkony a tovar vrátane DPH za dané obdobie v objeme 5 660,8 mil. Sk.

2.6 Doprava

V TSK od začiatku roka do konca mesiaca december 2002 v rámci dopravy prepravili dopravné podniky a živnostníci spolu 2 943,1 tis. ton tovaru, čo bolo o 1 283,5 tis. ton menej ako v rovnakom období minulého roka.

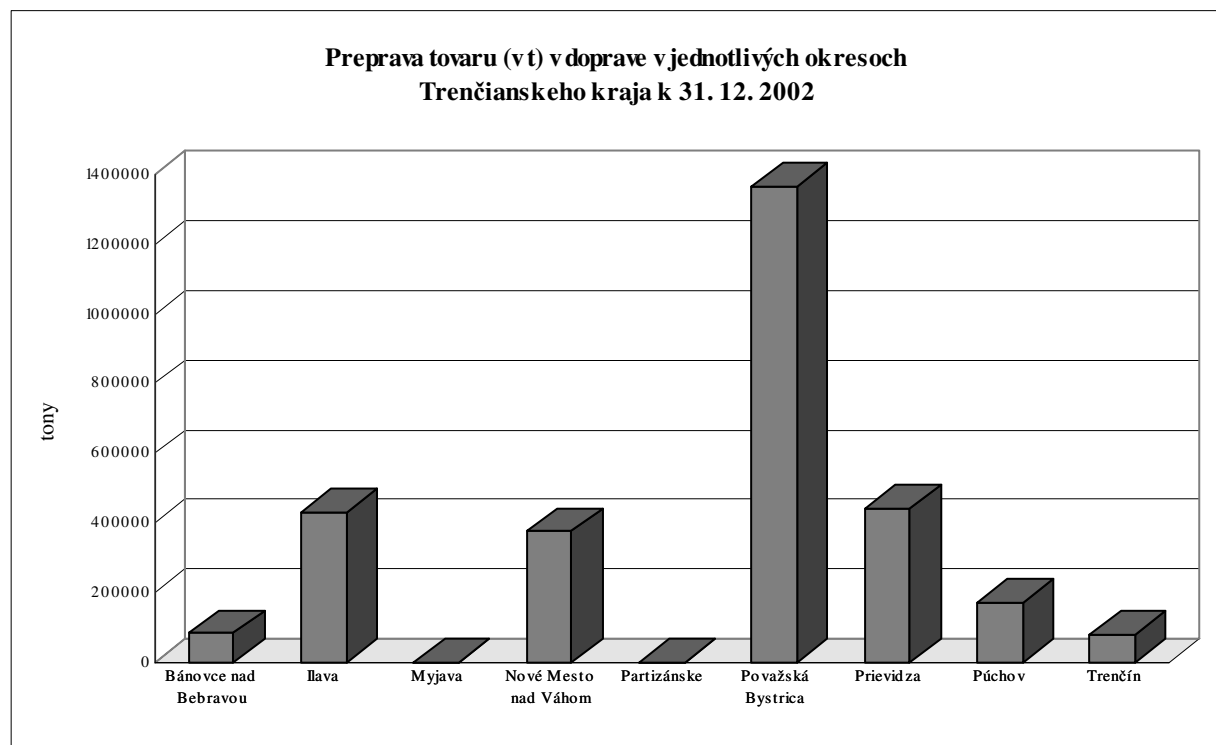
Objem realizovaných tonokilometrov v porovnaní s minulým rokom klesol o 32,9 % v celkovej preprave a v medzinárodnej preprave vzrástol o 12,4 %.

Počet prepravených osôb medziročne poklesol o 5,3 % na 89 777,1 tis. osôb.

Tržby za nákladnú dopravu klesli o 23,5 % a za osobnú dopravu sa znížili o 3,4 % oproti rovnakému obdobiu minulého roka.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka klesol o 1 345 zamestnancov.

V TSK je k 31. 12. 2001 evidovaných 184 431 vozidiel. Najväčší podiel na celkovom počte majú osobné vozidlá v počte 133 914 vozidiel (72,6 %), nákladné a prípojné vozidlá v počte 33 548 vozidiel (18,2 %), motocykle v počte 6 461 vozidiel (3,5 %) a autobusy v počte 1 180 vozidiel (0,64 %). Z hľadiska počtu prepravených osôb má najväčší podiel v kraji verejná autobusová doprava.

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Trenčíne, marec 2003

V TSK je k 31. 12. 2001 evidovaných 184 431 vozidiel. Najväčší podiel na celkovom počte majú osobné vozidlá v počte 133 914 vozidiel (72,6 %), nákladné a prípojné vozidlá v počte 33 548 vozidiel (18,2 %), motocykle v počte 6 461 vozidiel (3,5 %) a autobusy v počte 1 180 vozidiel (0,64 %). Z hľadiska počtu prepravených osôb má najväčší podiel v kraji verejná autobusová doprava.

V TSK zabezpečujú túto dopravu dve dopravné spoločnosti a to: SAD Trenčín a. s. a SAD Prievidza a. s. Uvedené dopravné spoločnosti sú súčasťou systému verejnej autobusovej dopravy v Slovenskej republike a majú dominantné postavenie pri uspokojovaní prepravných

potrieb obyvateľstva na dopravnom trhu pravidelnej autobusovej dopravy. Sieť autobusových liniek a počty vedených autobusových spojov zabezpečujú plošnú obsluhu územia okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Ilava, Púchov, Považská Bystrica, Myjava, Prievidza, Bánovce nad Bebravou a Partizánske. Na sieť autobusových liniek sú napojené všetky obce týchto okresov, pričom časť prímestských a diaľkových autobusových liniek prepája aj susedné okresy. Uvedené subjekty zabezpečujú aj mestskú hromadnú dopravu

Uvedené subjekty zabezpečujú aj mestskú hromadnú dopravu v jednotlivých mestách TSK. Významný podiel majú tieto spoločnosti na trhu aj z hľadiska nepravidelnej a zájazdovej dopravy. SAD Trenčín a. s. prevádzkuje celkom 435 autobusov, ktoré za rok najazdia v priemere 25 220 tis. km. SAD Prievidza a. s. prevádzkuje 283 autobusov s ročným výkonom 15 890 tis. km.

Technická úroveň vozidlového parku je stabilizovaná a priemerná veková štruktúra vozidlového parku je 13,2 roka.

2.7 Ekonomika cestovného ruchu

V TSK sa od začiatku roka do konca 4. štvrťroka 2002 nachádzalo spolu 209 ubytovacích zariadení s 4 284 izbami a 10 557 lôžkami. V 74 hoteloch (moteloch, boteloch) a penziónoch bolo návštevníkom k dispozícii 1 639 izieb s 3861 lôžkami, 29 turistických ubytovní malo 524 izieb a 1 660 lôžok. V ostatných zariadeniach hromadného ubytovania bolo 2 041 izieb s 4 751 lôžkami.

Stále lôžka predstavujú 92,2 % z celkovej lôžkovej kapacity zariadení hromadného ubytovania.

Služby ubytovacích zariadení využilo od začiatku roka do konca 4. štvrťroka 2002 spolu 253 046 návštevníkov, z toho 27,2 % cudzincov. Najviac cudzincov, 35,1 %, pricestovalo z Českej republiky, 22,8 % z Nemecka a 8,3 % z Poľska.

Tržby za ubytovanie spolu dosiahli objem 473 786 tis. Sk, z čoho 55,6 % predstavovali tržby za ubytovanie cudzincov. Priemerná cena za ubytovanie zahraničných návštevníkov činila 753,- Sk.. (Kapacity a výkony zariadení CR..., príloha č. 5)

2.8 Porovnanie TSK v rámci NUTS 2 a SR

Vývoj rozhodujúcich ukazovateľov za región NUTS 2 - Západné Slovensko:

Hrubý domáci produkt v mld. Sk v bežných cenách:

Samosprávny kraj	1996	1997	1998	1999
Trnavský	65,7	74,1	78,8	92,3
Trenčiansky	63,6	72,0	77,3	86,3
Nitriansky	66,0	74,8	82,6	91,4
NUTS 2 Západ	195,3	220,9	238,7	270,0
Podiel regiónu na HDP SR v %	32,2	32,2	31,8	32,4

Hrubý obrat (mil. Sk):

Samosprávny kraj	1997	1998	1999	2000
Trnavský	54 219	53 900	57 004	68 137
Trenčiansky	67 649	69 543	71 784	84 262
Nitriansky	48 867	56 571	59 738	68 078
NUTS 2 Západ	170 735	180 014	188 526	220 477

Podiel regiónu na hr. obrate SR v %	28,3	28,3	27,5	27,0
-------------------------------------	------	------	------	------

Pridaná hodnota (mil. Sk):

Samosprávny kraj	1997	1998	1999	2000
Trnavský	16 821	16 932	19 952	23 161
Trenčiansky	19 156	20 481	21 438	24 281
Nitriansky	10 879	14 347	19 035	25 139
NUTS II Západ	46 856	51 760	60 425	72 581
Podiel regiónu na prid. hod. SR v %	34.5	37.0	38.0	38.2

Medzispotreba (mil. Sk):

Samosprávny kraj	1997	1998	1999	2000
Trnavský	37 398	36 968	37 052	44 975
Trenčiansky	48 493	49 061	50 346	59 981
Nitriansky	37 989	42 223	40 703	42 939
NUTS II Západ	123 880	128 252	128 101	147 895
Podiel regiónu na medzisp. SR v %	26,4	25,8	24,3	23,7

Tržby z priemyselnej činnosti (mil. Sk):

Samosprávny kraj	1998	1999	2000
Trnavský	48 780	51 435	59 620
Trenčiansky	63 869	65 079	74 621
Nitriansky	58 225	51 633	60 290
NUTS II Západ	170 874	168 147	194 531
Podiel regiónu na tržbách SR v %	27,1	25,4	24,8

Ekonomická výkonnosť Slovenska meraná HDP na obyvateľa predstavuje asi polovicu z priemeru EÚ. Z hľadiska priestorového rozloženia tvorby HDP je to dôsledok nízkej ekonomickej výkonnosti regiónov SR. Jedine bratislavský región má výkonnosť, ktorá sa pohybuje okolo priemeru EÚ. Ekonomická výkonnosť ostatných regiónov je v rozmedzí 40 až 46 percent z priemeru EÚ.

Hrubý domáci produkt v parite kúpnej sily na obyvateľa z priemeru EÚ v regiónoch NUTS II v %:

Región	1996	1997	1998	1999	2000	2001 ¹
Bratislavský	92	100	98	95	96	101
Západné Slovensko	43	44	44	45	45	46
Stredné Slovensko	40	41	42	41	42	42
Východné Slovensko	37	38	39	39	40	40
SR spolu	46	48	48	48	48	50

Nárast hladiny spotrebiteľských cien v rokoch 1999 a 2000 bol hlavne dôsledkom cenových deregulácií spojených so stabilizáciou makroekonomického prostredia. Pokles miery inflácie v roku 2001 bol dôsledkom menšieho rozsahu administratívnych opatrení ako aj nižšej jadrovej inflácie než v predchádzajúcich rokoch. Aj napriek pokračujúcemu poklesu miery inflácie je jej úroveň s porovnaním s priemerom EÚ niekoľkonásobná. Je to

predovšetkým dôsledok nižšej kvality trhového prostredia, menšej konkurencie a vyššieho vplyvu externých faktorov na cenový vývoj.

Miera inflácie a jej základné zložky v %:

	1997	1998	1999	2000	2001
Miera inflácie	6,4	5,6	14,2	8,4	6,5
Z toho :					
Jadrová inflácia	5,0	4,3	5,7	3,6	2,4
Ostatná inflácia	1,4	1,3	8,5	4,8	4,1
Miera inflácie ročný priemer vo vzťahu k priemeru EÚ-15	359	515	883	571	317

Zdroje: Eurostat Yearbook, 2002, Pro Regio Bratislava, 2002

3. ANALÝZA TERCIÁLNEJ SFÉRY

3.1 Finančníctvo

Na území TSK pôsobia bankové a poisťovacie inštitúcie, ktorých počet a rozsah služieb je pre potreby rozvoja kraja postačujúci (*prehľad v prílohe č. 12*).

3.2 Cestovný ruch

TSK má široké možnosti pre rozvoj cestovného ruchu na svojom území. Významným faktorom je jeho výhodné geografické umiestnenie v rámci Slovenska, uprostred hospodársky silne rozvinutého územia Bratislava – Trnava – Trenčín – Žilina, ako aj strategická poloha v dopravnom prepojení východ–západ a sever–juh. Dôležitá je i jeho hraničná poloha s Českou republikou, ktorá prináša možnosti rozvoja spolupráce prihraničných miest a regiónov.

K rozvoju cestovného ruchu prispievajú priaznivé prírodné podmienky – vhodná členitosť terénu, mierne teplé klimatické podmienky, zachovalosť a rozmanitosť prírodného potenciálu s možnosťou celoročného využitia.

TSK je charakteristický diverzitou vidieckej krajiny, zachovalým jedinečným ľudovým umením, zvykmi a folklórom, čo vytvára priaznivé predpoklady pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky. Jeho bohatá história, množstvo významných kultúrnych pamiatok (napr. Trenčiansky hrad, Bojnický zámok a i.) a rozmanitosť kultúrnych a spoločenských podujatí medzinárodného významu z neho vytvára atraktívny región pre návštevníkov zo Slovenska i zo zahraničia.

K pozitívnym faktorom rozvoja cestovného ruchu v Trenčianskom regióne treba zaradiť i jeho tradíciu výstavníctva (Výstavnisko TMM Trenčín), potenciál pre rozvoj kúpeľníctva (Trenčianske Teplice, Bojnice, Nimnica) a vysokú vzdelanostnú úroveň obyvateľstva.

Napriek vhodnému potenciálu územia TSK pre rozvoj cestovného ruchu, nie je jeho úroveň úmerná existujúcim možnostiam. Zvýšenie úrovne rozvoja cestovného ruchu možno zabezpečiť eliminovaním nepriaznivých faktorov. Ide predovšetkým o slabú propagáciu a marketing, nedostatočnú koncepčnú prípravu a koordináciu aktivít jednotlivých subjektov a absenciu komplexnosti v ponuke produktov cestovného ruchu.

Nedostatky sú aj v kvalite poskytovaných služieb v zariadeniach cestovného ruchu, problémom je jazyková bariéra a nízka profesionálna odbornosť zamestnancov, ktorá súvisí

s ich nedostatočných finančným ohodnotením. Vidina rýchlych ekonomických ziskov spôsobuje, že cestovné kancelárie sa orientujú takmer výlučne na pasívny cestovný ruch, tzv. „vyvážanie“ slovenských turistov do zahraničia.

V neposlednom rade treba poukázať na nedostatok finančných prostriedkov na investície do rozvoja cestovného ruchu a na obnovu, rekonštrukciu a údržbu kultúrnych pamiatok. S tým súvisí i slabé využitie Trenčianskeho hradu ako jedinečnej dominanty Považia na propagáciu regiónu a absencia turisticky zaujímavých programov mimo hlavnej sezóny.

Strediská cestovného ruchu

V TSK sú vhodné podmienky pre rozvoj rôznych foriem cestovného ruchu:

- kúpeľný turizmus – kúpeľné mestá
- poznávací turizmus – historické mestá, múzeá, galérie, hrady, kultúrne pamiatky, etnografické oblasti, pútnické miesta
- horský turizmus – letná turistika, cykloturistika, zimné športy
- vidiecky turizmus – agroturistika, poľovníctvo, rybárstvo, ľudová architektúra, folklór
- výstavníctvo a kongresová turistika
- letný pobyt v rekreačných zariadeniach – vodné plochy, podhorské oblasti

Významnými strediskami CR sú:

Stará Myjava - vodné športy, turistika; **Brestovec** - vodné športy; **Brezová pod Bradlom** - vodné športy, rekreačné pobyty; **Nové Mesto n/V.** - Zelená voda - jazero - stredisko letných športov; **Lubina - Veľká Javorina** - stredisko zimných športov; **Kálnica** - stredisko zimných športov - lyžiarske trate s vlekmí - lyžovanie na tráve; **Stará Turá - Dubník** - dve vodné nádrže - možnosť vodných športov a športového rybolovu; **Stará Lehota - Bezovec** - stredisko zimných športov; **Mesto Trenčín; Trenčín - Opatová, Ostrov** - stredisko vodných športov; **Mesto Trenčianske Teplice; Soblahov – Pod Ostrým vrchom** - turistika a zimné športy, **Bánovce n/B** - termálne kúpalisko a vodná nádrž, vodné športy, športový rybolov, v blízkom okolí bohaté poľovné revíry, **Uhrovská dolina - Striebornica** - rekreačný areál – turistika; **Závada pod Čiernym vrchom** - turistika, zimné športy; **mikroregión Podhorie** - (Čierna Lehota, Krásna Ves, Podlužany, Slatina n/B, Šípkov, Timoradza a Trebichava) - agroturistika; **Veľké Uherce** - priehradná vodná nádrž - vodné športy, rybárstvo; **Horná Ves** – zimné športy, rekreačné pobyty, turistika, **Garbiar - Slače** (kataster Veľký Klíž) - rekreačné stredisko - turistika, poľovačky ; **Nitrianske Rudno** - vodná nádrž - vodné športy; **Fačkovské sedlo, Poruba, Podhradie, Remata, Kanianka, Ráztočno, Valaská Belá** - zimné lyžiarske strediská, turistika; **Homôlka** - rekreačné pobyty, turistika, zimné športy; **Lazy pod Makytou, Lysá pod Makytou - Dešná, Mojšín** - strediská zimného športu ; **Nimnica - Priehrada Mládeže** - vodné športy, turistika; **Vršatec** - stredisko zimných športov a turistiky; **Červený Kameň** – zimné športy a turistika; **Zliechov** -zimné športy, turistika, agroturistika; **Manínska tiesňava** - oblasť letnej turistiky, horolezecké terény; **Strážov** - letná turistika; **Javorníky** - letné i zimné športy, **Belušské Slatiny** – kúpele miestneho významu, turistika .

Okrem stredísk CR sa v kraji nachádzajú mnohé historické pamiatky. Sú tu mnohé hrady a zámky, resp. ich zrúcaniny, ako napr. **Trenčiansky hrad, Beckov, Čachtice, Tematín, Uhrovec, Bojnice, Považský hrad, Vršatec, Sivý kameň, Košeca, Lednica** a i. Turistov lákajú i mnohé historické kostoly, kaštiele a pod.

Veľký význam majú i kúpele **Trenčianske Teplice, Nimnica a Bojnice**, v ktorých liečebné procedúry sú založené na účinkoch termálnych a minerálnych vôd. Kúpele miestneho významu reprezentuje Chalmová, Malé Bielice a Belušké Slatiny.

Návštevnosť kraja zvyšuje i výstavníctvo, ktoré je v kraji zabezpečované prevažne výstaviskom TMM, a. s., Trenčín. Konajú sa tu rôzne výstavy i so zahraničnou účasťou.

Napriek tomu, že územie vytvára veľké predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, nie je na takej úrovni akoby sa dalo očakávať. Hlavnými bariérami rozvoja je nedostatočná technická a informačná vybavenosť, nedostatočná propagácia ako i úroveň poskytovaných služieb. Preto je potrebné vytvárať všetky predpoklady pre výstavbu infraštruktúry, hlavne v známych rekreačných strediskách.

Aktívny a pasívny cestovný ruch

Počet návštevníkov zo zahraničia sa každým rokom zvyšuje. Najväčší podiel tvoria hostia z Českej republiky, z Nemecka a z Poľska. Mierne vzrástol počet ubytovaných i počet prenocovaných hostí. Prevažná väčšina ubytovaných návštevníkov využívala ubytovanie v zariadeniach kategórie „hotel“. Priemerná dĺžka pobytu zahraničných návštevníkov sezónne kolíše. Rekreačné pobyty boli významnejšie zastúpené v lete a v zime. Na jar a na jeseň prevládajú jednodňové (tranzit, nákupy) a krátkodobé pobyty (pracovné cesty, návštevy). Považie navštívilo 8,2 % hostí (podľa informácií Ústavu turizmu). To znamená, že Považie je po Bratislave, Vysokých Tatrách a Podunajsku štvrtá oblasť, o ktorú mali zahraniční návštevníci najväčší záujem.

Pri vycestovaní slovenských občanov do zahraničia prevládajú v rámci jednodňových ciest, cesty na nákupy. Pri krátkodobých cestách návštevy príbuzných. V rámci dovolení dominoval pobyt pri mori. Najviac navštevovanou krajinou bola Česká republika.

Cyklotrasy

V území TSK sa realizuje návrh Považskej trasy pre cykloturistiku, ktorá je súčasťou cyklotrasy vedenej po hrádzach Váhu z Komárna do Žiliny. Považská cyklotrasa sa napája na najdôležitejšiu cyklistickú trasu na Slovensku, ktorá má štatút Medzinárodnej podunajskej cykloturistickej trasy. Trasa je vedená po dunajských hrádzach a predstavuje slovenský úsek dunajskej cyklotrasy z Passau cez Viedeň, Bratislavu a Komárno do Budapešti.

Nadväzne na Považskú cyklotrasu sa navrhuje napojiť odbočka z Nové Mesta nad Váhom do Brezovej pod Bradlom. V smere západno - východnom sa na Považskú cyklotrasu uvažuje napojiť odbočka na Trenčianske Teplice - Bánovce nad Bebravou, Bojnice – Prievidza – Partizánske, s prepojením na Topoľčany a v okrese Ilava s prechodom od Dubnice nad Váhom do Českej republiky cez hraničný prechod v Červenom Kameni. Pokračovanie Považskej trasy sa realizuje v okresoch Púchov a Považská Bystrica.

Tieto trasy predstavujú v riešenom území nadregionálnu a regionálnu cykloturistickú kostru.

Kúpeľníctvo

Kúpele Trenčianske Teplice

Protireumatické kúpele patriace medzi najstaršie a najvyhľadávanejšie kúpele na Slovensku. Ležia v západnej časti Slovenska, 14 km od krajského mesta Trenčín. Zalesnené územie a ideálna chránená poloha kúpeľov vytvárajú priaznivú klímu pre ich celoročnú

prevádzku. Ročne tu absolvuje komplexnú kúpeľnú liečbu vysokej medicínskej úrovne takmer 20 000 pacientov zo Slovenska i zo zahraničia.

Základom balneoterapie v Trenčianskych Tepliciach sú zdroje termálnej minerálnej síranovej vápenato-horečnatej sírnej vody. Na liečebné zábaly sa využíva mineralizované sírne bahno a kvalitná vrchovisková rašelina.

Hlavnými indikáciami sú reumatické ochorenia degeneratívne a zápalové, ochorenia chrbtice, neuralgie, stavy po operáciách a úrazoch pohybového aparátu a sklerosis multiplex.

Kúpele Bojnice

Kúpele svojou polohou, klímou a zložením termálnych vôd vytvárajú ideálne podmienky pre liečebné procesy, regeneráciu a oddych svojich hostí. Ležia v Hornonitrianskej kotline, na východnom úpätí Malej Magury vo výške 297 m n. m. Z troch strán sú chránené pohoriami s bohatými listnatými a ihličnatými lesmi, preto majú priaznivé klimatické podmienky s priemernou ročnou teplotou vzduchu 9 °C a 2000 slnečných hodín v roku.

Základom liečebných procedúr v Kúpeľoch Bojnice je prírodná, liečivá, hydrogén-uhlíčanovo-síranová, vápnikovo-horčíková hypotonická akratoterma s teplotou od 28 – 52°C, ktorá vyviera z 9 prameňov s výdatnosťou 40 l/s.

Liečivá sila bojnických termálnych prameňov je známa už od 12. storočia. Akratoterma zlepšuje látkovú výmenu a imunologické reakcie v bunkách, funkčnosť tkanív, ich zásobovanie kyslíkom a tým aj celkový stav organizmu. Liečivá voda účinkuje pozitívne na vegetatívny nervový systém, predovšetkým jeho parasympatickú časť.

V kúpeľoch sa liečia predovšetkým choroby pohybového ústrojenstva, lumboischias, skoliózy, poúrazové stavy, stavy po operáciách. Ďalšími indikáciami sú nervové choroby, stavy po zápaloch centrálného a periférneho nervového systému, po operáciách na nervovom systéme, stavy po cievnych mozgových príhodách, ischias, vazoneurózy.

Kúpele Nimnica

Kúpele Nimnica sú najmladšími slovenskými kúpeľmi a sú minerálnou perlou Slovenska. Situované sú v údolí rieky Váh na juhovýchodnom predhorí Javorníkov, 3,5 km od Púchova. Rozkladajú sa na polostrove zasahujúcom do Nosickej priehrady, vo výške 280 – 300 m nad morom, čo zaručuje vysoký parciálny tlak kyslíka, takže sú vhodné na liečbu srdcových chorôb.

V kúpeľoch sa nachádzajú pramene alkalických kyseliek, ktorých teplota je 10 – 13 °C a celková mineralizácia cca 5 000 mg/l. Minerálna voda obsahuje sodík, draslík, horčík, železo, vápnik, chlór, jód a voľný oxid uhličitý, je vhodná na pitné kúry i inhalácie.

Kúpele Nimnica sa zameriavajú na liečbu chorôb dýchacích ciest a tráviacej sústavy, liečia sa tu aj choroby gynekologické, kardiovaskulárne, poruchy látkovej výmeny a choroby pohybového aparátu. Ročne sa v kúpeľoch lieči priemerne 5 000 pacientov.

3.3 Kultúra

Kultúrne zariadenia

Štruktúra kultúrnych zariadení pozostáva z múzeí, knižníc, galérie, hvezdárne a osvetových stredísk. Ich súčasné rozmiestnenie zodpovedá geografickým a administratívnym podmienkam TSK.

Centrálna časť kraja, ktorá zahŕňa okresy Trenčín, Nové Mesto nad Váhom a Bánovce nad Bebravou má vo svojom teritoriálnom zábere múzeum, galériu, knižnicu a osvetové stredisko. Kultúrne veľmi špecifický okres Myjava má vlastné osvetové stredisko.

Región Hornej Nitry so svojím prirodzeným centrom Prievidzou sa skladá z okresov Prievidza a Partizánske a z hľadiska štruktúry zariadení má múzeum, knižnicu, osvetové stredisko a hvezdárňu.

Sever stredného Považia je kultúrne samostatným regiónom pozostávajúcim z okresov Považská Bystrica, Púchov a Ilava z vlastným múzeom, knižnicou a osvetovým strediskom.

Štruktúra kultúrnych zariadení a ich rozmiestnenie v rámci kraja je v súčasnej podobe teritoriálne vyvážené a umožňuje rozvoj jednotlivých špecifických kultúrnych regiónov.

Múzeá a galérie

Trenčianske múzeum v Trenčíne je jedným z najstarších múzeí na Slovensku. Už v roku 1877 vznikol ako predchodca múzea **Prírodovedný spolok Trenčianskej župy**, ktorý sa v roku 1912 zlúčil s muzeálnym spolkom. Zakladateľom Prírodného spolku a prvým riaditeľom múzea bol MUDr. Karol Brančík.

Expozície a výstavy múzea sa nachádzajú v nasledujúcich objektoch:

Župný dom na Mierovom námestí v Trenčíne, Trenčiansky hrad, Karner sv. Michala v Trenčíne, Katov dom (zatiaľ v rekonštrukcii), Draškovičov kaštieľ v Čachticiach, Kúria Ambrovec v Beckove, Pamätná izba L. Podjavorinskej v Bzinciach pod Javorinou, Archeologická expozícia v prírode v Očkove, Podjavorinské múzeum v Novom Meste nad Váhom.

Galéria M. A. Bazovského v Trenčíne je jediná galéria v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK. V súlade s programovou koncepciou je odbornou a flexibilitnou kultúrnou inštitúciou zameranou na výskum a prezentáciu slovenského výtvarného umenia 20. storočia, s prihliadnutím na výtvarné dianie TSK. V roku 2001 sa presťahovala do zrekonštruovaného objektu na Palackého ulici.

Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici v Orlovom vykonáva etnograficky, historicky a prírodovedný výskum v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava. V roku 2001 rozširuje svoju vedecko – výskumnú činnosť o archeologický výskum v oblasti s dôrazom na hlbšie skúmanie nálezísk Púchovskej kultúry.

Expozície múzea sa nachádzajú v barokovom kaštieli v Orlovom. Archeologická expozícia dokumentuje vývoj osídlenia regiónu od praveku po slovanské osídlenie. Národopisná expozícia predstavuje tradičné spôsoby získavania a prípravy pôdy na sejbu, zber a spracovanie úrody, mliečnu produkciu a salašníctvo, reprezentatívny výber ľudového odevu a život v domácom prostredí. Bohatá a reprezentatívny prírodovedná expozícia detailne zoznamuje návštevníka s flórou a faunou regiónu.

Zaujímavou súčasťou prehliadky múzea sú interiéry kaštieľa s historickým nábytkom, renovované a funkčné ubytovacie apartmány a rokovacie sály, ktoré ponúkajú vhodné priestory na reprezentačné spoločenské podujatia, rokovania, konferencie a semináre aj na medzinárodnej úrovni.

Hornonitrianske múzeum v Prievidzi zabezpečuje etnografický, historický, archeologický a prírodovedný výskum v regióne Hornej Nitry a má nezastupiteľné miesto v mapovaní a zachovávaní kultúrneho dedičstva v tejto oblasti. Návštevníkom poskytuje

prehliadku historických zbraní, zástav, mincí a medailí. Etnografické zameranie múzea ponúka zo zbierkového fondu ľudového textilu: maľby na skle, čepce, tylové vrchné ošatenie ženského odevu a čipkovú výzdobu. Jednou z činností múzea je výstavná činnosť, ktorá pozostáva z rozličných výstav: *Mince dávnych čias*, *Poézia minerálov*, *Nie je kameň ako kameň*, *Remeslá na Hornej Nitre*, *Magnum ignotum – veľké neznámo*, *Vodné vtáky a živočchy*, *Exotický hmyz Malajzie*, *Pred vianočnými sviatkami*.

Slovenské národné múzeum – Múzeum Bojnice sídli v romantickom zámku - Národnej kultúrnej pamiatke, patriacom k najkrajším pamiatkovým objektom na Slovensku. Zámok sa týči na úpäti Strážovskej vrchoviny na travertínovej kope nad mestečkom Bojnice. V priestoroch zámku sa konajú rozličné kultúrne a spoločenské podujatia: koncerty vážnej hudby v Huňadyho sále, predstavenia multimediálneho projektu *Lux in tenebris* na II. nádvorí, vystúpenia skupiny historického šermu, svadobné obrady v Zlatej sále. Bojnický zámok je miestom konania už tradičného festivalu duchov a strašidiel. Múzeum prenajíma priestory na obchodné rokovania, tlačové konferencie, sympózia, slávnostné prijatia a pod.

V obchode so suvenírmi si návštevníci môžu vybrať zo širokej ponuky upomienkových predmetov.

Slovenské národné múzeum – Múzeum Slovenských národných rád Myjava je špecializovanou organizačnou jednotkou Slovenského národného múzea v Bratislave. Bolo otvorené r. 1968 pri príležitosti 120. výročia vzniku I. SNR, ktorá v revolučných rokoch 1848-49 po prvý raz zasadala práve na Myjave, a to v dome vdovy Anny Kolényiovej. Tento pôvodný dom bol zrekonštruovaný a napojený na nový pavilón podľa projektu Ing. arch. M. Kusého. Tým vznikla zaujímavá symbióza novej a starej architektúry. V átriu múzea sa nachádza súsošie K. Patakyovej „*Národ zobúdzajúci sa z poroby*“, vysoký bronzový reliéf R. Pribiša „*V čase poroby*“, bronzová plastika J. Kostku „*Väzba rokov*“ a plastika Š. Belohradského „*Slovenská lipa*“. Objekt je národnou kultúrnou pamiatkou. Expozícia Slovenských národných rád je zameraná na politické dejiny slovenského národa. Zachytáva takmer 150 rokov z dejín slovenského národa, jeho bojov a zápasov za uznanie svojbytnosti, práva na sebaurčenie, zvrchovanosti a vlastnú štátnosť.

Hvezdárne

Hornonitrianska hvezdáreň v Partizánskom je jediné špecializované kultúrno – výchovné, vzdelávacie, prírodovedné zariadenie v TSK zamerané na oblasť astronómie a príbuzných prírodných a technických vied. Súčasťou kultúrno – výchovnej činnosti sú cykly prednášok, besied, seminárov a audiovizuálnych pásiem pripravovaných vo vlastnej réžii pre všetky vekové kategórie od materských škôl, cez jednotlivé ročníky základných škôl, pre stredné školy, dospelých i možnosť zúčastniť sa špecializovaných astronomických pozorovaní a exkurzií pre laikov i odborníkov. Vo vedecko - výskumnej oblasti sa delí činnosť na pozorovacie programy pre širokú verejnosť a na odborné pozorovateľské programy pre profesionálnych astronómov i astronómov amatérov.

Knižnice

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, významná kultúrna a vzdelávacia inštitúcia plní funkciu verejnej krajskej knižnice pre Trenčiansky kraj, okresnej knižnice pre okresy Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou, Myjava a Púchov a mestskej knižnice pre mesto Trenčín. Krajská knižnica poskytuje aj metodickú, bibliografickú, poradenskú a konzultačnú pomoc knižniciam kraja, osobitne v okresoch bez okresnej knižnice, koordinuje edičnú a bibliografickú činnosť knižnice v kraji.

Hornonitrianska knižnica v Prievidzi je okresnou knižnicou pre okres Prievidza s metodickou pôsobnosťou aj pre okres Partizánske a zabezpečuje dopĺňanie knižničného fondu pre 14 knižníc regiónu hornej Nitry. Trvalou úlohou knižnice je vytvárať predpoklady pre ďalšie skvalitňovanie knižničného systému, zabezpečovať slobodný a neobmedzený prístup k poznatkom a informáciám zo všetkých domácich dostupných zahraničných zdrojov.

Hornonitrianska knižnica pripravuje a organizuje literárne a kultúrne podujatia v rámci cyklu „*Literárna Prievidza*“ a „*Týždeň slovenských knižníc*“.

Považská knižnica v Považskej Bystrici metodicky usmerňuje činnosť 10 profesionálnych knižníc (s piatimi pobočkami) a 55 obecných knižníc (s 8 pobočkami) v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava. Pre verejnosť plní úlohy vzdelávacieho a kultúrneho centra, poskytovaním kompletných knižných a informačných služieb používateľom vrátane miestnych a regionálnych informácií.

Regionálne osvetové strediská

Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne, ktorého základným poslaním je v zmysle Zákona o svetovej činnosti napomáhať cieľavedomému rozvoju kultúry a osvetu, na základe záujmov a potrieb občanov v podmienkach miest a obcí. Trenčianske osvetové stredisko plní svoje poslanie v územnej pôsobnosti okresov Bánovce nad Bebravou, Nové Mesto nad Váhom a Trenčín.

Hornonitrianske osvetové stredisko v Prievidzi je kultúrno – osvetovou, metodicko – poradenskou, výchovno – vzdelávacou a informačno – dokumentačnou organizáciou s regionálnou pôsobnosťou, ktorá v zmysle Zákona o osvetovej činnosti č. 60/2000 napomáha rozvoju kultúry v regióne hornej Nitry, v okresoch Prievidza a Partizánske.

Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici je štátnou príspevkovou organizáciou, svoje aktivity plní v územnej pôsobnosti okresov Považská Bystrica, Púchov a Ilava. Činnosťou sa metodicky a organizačne podieľa na rozvoji: miestnej kultúry, na uchovávaní a sprístupňovaní hodnôt tradičnej ľudovej kultúry, výchovno – vzdelávací a záujmovej umeleckej činnosti; odborne a organizačne spolupracuje pri realizácii kultúrno - spoločenských a vzdelávacích podujatí regionálneho, nadregionálneho i medzinárodného charakteru; úzko spolupracuje s ďalšími kultúrnymi inštitúciami, špecifickými zariadeniami, miestnou samosprávou, školami všetkých stupňov, spolkami a záujmovými organizáciami.

Myjavské osvetové stredisko pôsobí v kultúrno špecifickom kopaničiarskom okrese Myjava, jeho územná pôsobnosť je totožná s územím Myjava, čo predstavuje 2 mestá a 15 obcí.

Kultúrne pamiatky

Na území Trenčianskeho samosprávneho kraja je evidovaných 2 659 hnutelných pamiatok, 566 nehnuteľných kultúrnych pamiatok s 863 objektami. Okrem toho je v TSK mestská pamiatková rezervácia v meste Trenčín a pamiatkové zóny v Novom Meste n/Váhom, Beckove, Nitrianskom Pravne, Bojniciach a v Lazanoch. Evidencia kultúrnych pamiatok na území TSK spadá pod pôsobnosť Krajského pamiatkového úradu v Trenčíne.

Financovanie kultúrnych zariadení a pamiatok

Od 1. apríla 2002 prešlo pod zriaďovateľskú pôsobnosť TSK 12 kultúrno-spoločenských zariadení, ktoré svojou činnosťou aktívne naplňujú a skvalitňujú kultúrny život

občanov. Ich financovanie je pomerne zložité, pretože chronický nedostatok finančných prostriedkov spôsobuje spomalenie rozvoja a metodického rastu týchto zariadení,

Delimitáciou prešlo zo zriaďovateľskej pôsobnosti Krajského úradu v Trenčíne:

- Trenčianske múzeum Trenčín
- Hornonitrianske múzeum Prievidza
- Vlastivedné múzeum Považská Bystrica – Orlové
- Verejná knižnica M. Rešetku Trenčín
- Považská knižnica Považská Bystrica
- Hornonitrianska knižnica Prievidza
- Trenčianske osvetové stredisko Trenčín
- Hornonitrianske osvetové stredisko Prievidza
- Považské osvetové stredisko Považská Bystrica
- Myjavské osvetové stredisko Myjava
- Galéria M. A. Bazovského Trenčín
- Hornonitrianska hvezdáreň Partizánske,

Rozpočet na sa formuje na finančnom odbore TSK v úzkej spolupráci s riaditeľmi uvedených kultúrnych zariadení.

Všetky zariadenia si na svoju činnosť zarábajú buď vlastnou činnosťou, alebo prostredníctvom prenájmov a pod. Takmer všetky veľmi úzko spolupracujú s rôznymi fondami a nadáciami – Pro Slovakia, Phare, a i. Nezanedbateľnú časť príjmov tvoria aj sponzorské príspevky rôznych firiem a spoločností.

3.4 Šport a telovýchova

Problematika športu a telovýchovy v rámci TSK

TSK v oblasti športu v ďalšom období potrebuje riešiť úlohy, ktoré mu vyplývajú zo zákona č. 416/2001 Z. z. a to:

- v oblasti útvarov talentovanej mládeže je potrebné riešiť problematiku ich činnosti a financovania s Ministerstvom školstva SR, Slovenskými športovými zväzmi, SZTK Bratislava a s príslušnými mestami
- prehodnotiť ich činnosť, výsledky, návaznosť na preradenie do vyšších ÚTM, podmienky pre ďalšiu prácu a ich rozvoj
- vytvoriť koordinačnú radu zo zástupcov TSK, Krajskej rady športu, SZTK, KŠZ, ATJK SR a zástupcov miest
- koordinačná rada podľa Konceptie rozvoja TK a športu v rámci kraja bude usmerňovať činnosť telesnej kultúry a športu v kraji v oblasti ÚTM, športu pre všetkých, v spolupráci s občianskymi združeniami a pod.
- sledovanie využívania, čerpania účelových finančných prostriedkov pre ÚTM
- navrhovať MŠ SR a ATJK SR pridelenie finančných prostriedkov na investície, údržbu a prevádzkové náklady.

TSK, v súčinnosti so všetkými subjektami (hlavne SZTK, ATJK ZTŠČ, KRŠ), ktoré organizujú a rozvíjajú telesnú kultúru, zabezpečí koncepciu rozvoja telesnej kultúry a bude jej realizáciu koordinovať:

- v oblasti Športu pre všetkých, ktorý je zakotvený aj v Európskej charte o športe a k plneniu ktorého sa prihlásila aj Slovenská republika, bude TSK spolupracovať najmä so SZTK, ATJK SR, AŠPV SR, mestami, obcami kraja, ZTŠČ a pod.

- v oblasti zvýšenia podielu telesnej výchovy a športu pri formovaní života detí a mládeže bude kraj prehľbovať záujem o pravidelné a dlhodobé pohybové aktivity v spolupráci so školstvom, Oblastnými útvarmi SZTK, ale aj s ostatnými občianskymi združeniami
- TSK v spolupráci s ObÚ SZTK bude koordinovať športové podujatia pre stredné školy za ich aktívnej spolupráce a obnoví organizáciu dlhodobých športových súťaží
- prostredníctvom orgánov riadiacich školstvo bude potrebné riešiť ohodnotenie pedagógov, ktorí pracujú s mládežou v oblasti športu v mimoškolskej TV
- v rámci kraja bude potrebné sprístupniť školské športové areály pre telovýchovné aktivity čo najširších vrstiev obyvateľstva, zabezpečiť integráciu školských telovýchovných zariadení s rekreačným športovaním, dobudovať resp. dovybaviť školské športové areály
- športovú prípravu talentovaných športovcov zabezpečiť kvalifikovanými odborníkmi.

Nakoľko realizácia športu je finančne poddimenzovaná, zámerom TSK je hľadať zdroje podpory pre financovanie športových súťaží, športu pre všetkých, investičné akcie a pre údržbu a prevádzkové náklady.

Štruktúra telovýchovných jednôt a klubov podľa okresov (príloha č. 6)

4. ANALÝZA TRHU PRÁCE

4.1. Zamestnanosť

Vývoj zamestnanosti v kraji od roku 1997 bol ovplyvnený najmä rôznymi transformačnými zmenami. Počas celého tohto obdobia boli realizované významné reštrukturalizačné zmeny v rade podnikov, ktoré súviseli aj s privatizáciou niektorých štátnych podnikov. Súčasne sa postupne zrýchľoval adaptačný proces v podnikovej sfére na nové konkurenčné prostredie. V jednotlivých podnikoch dochádzalo k prehodnocovaniu nerentabilných činností, s cieľom zabezpečiť efektívnejšiu zamestnanosť a znížiť neefektívnu prezamestnanosť, ktorá v rade podnikov pretrvávala najmä v prvých rokoch sledovaného obdobia, čo sa následne prejavilo na znižovaní stavu zamestnancov nielen v zle hospodáriacich (stratových a zadlžených podnikoch), ale aj v dobre fungujúcich (ziskových) podnikoch. Hlavné rozvojové reštrukturalizačné zámery jednotlivých rezortov, vzhľadom na racionalizačné tendencie a tendencie neustáleho zvyšovania produktivity práce, nedávali predpoklad pre vytváranie výraznejších možností vzniku nových pracovných miest.

V sledovanom období dochádzalo k transformácii vlastníckej štruktúry hospodárstva, čo sa následne prejavilo na celkovom vývoji zamestnanosti ako aj na vývoji zamestnanosti podľa vlastníctva, kde dochádzalo k postupnému zvyšovaniu podielu zamestnanosti v súkromnom sektore na celkovej zamestnanosti (v TSK 62 %, v SR 61 %). S reštrukturalizáciou vlastníctva sa súčasne odstraňovala prezamestnanosť, v dôsledku čoho sa formovala skupina nezamestnaných.

Transformačný proces v ekonomike kraja sa odrazil na vývoji jeho zamestnanosti a od roku 1997 bol zaznamenaný každoročne pokles priemerného počtu pracujúcich v kraji.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov TSK úhrnom za roky 1997 – 2002:

TSK	Rok 1997	Rok 1998	Rok 1999	Rok 2000	Rok 2001	Rok 2002

SPOLU	170 175	169 611	159 028	155 309	137 449	136 993

Proces medziročného poklesu celkovej zamestnanosti bol zastavený až v priebehu 4. štvrťroka 2000, kedy nastúpil trend rastu priemerného počtu pracujúcich a pretrvával aj v priebehu prvého polroka 2001, pričom intenzita medziročných prírastkov pracujúcich sa za jednotlivé štvrťroky postupne zvyšovala. Na zvýšenie intenzity rastu počtu pracujúcich v roku 2001 malo pozitívny vplyv aj zavedenie nového nástroja aktívnej politiky trhu práce - dohodnuté verejnoprospešné pracovné miesta pre dlhodobo nezamestnaného (v súlade s § 91 a zákona NR SR č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov), s účinnosťou od 1. augusta 2000, za pomoci ktorého sa darí zamestnávať predovšetkým osoby s najnižšou kvalifikáciou.

V oblasti zamestnanosti je jedným z najvýznamnejších problémov neustále sa znižujúci podiel pracujúcich na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov, ktorý sa prejavuje od roku 1997. Kým v roku 1997 tento podiel činil 91,2 %, v roku 2001 len 88,1%.

Celková miera ekonomickej aktivity (t. j. počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva/počet obyvateľov v produktívnom veku) v roku 2002 dosiahla úroveň 58,9 % (v SR 60,7 %). Pri sčítaní obyvateľstva v roku 2001 bolo v kraji 303 145 ekonomicky aktívnych osôb, z toho 143 712 žien (47 %). Na celkovom počte sa ekonomicky aktívne obyvateľstvo (vrátane nezamestnaných a osôb na materskej dovolenke, ktorým pracovný pomer trvá a bez pracujúcich dôchodcov), podieľalo 50,1 %-ami, čo je o 0,5 % viac ako je priemer SR. Najviac 51,2 %-ný podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva má okres Partizánske, najmenej 49,3 % okres Nové Mesto nad Váhom.

Najväčší index rastu (100 = minulý rok) priemerného počtu evidovaných zamestnancov bol v okrese Považská Bystrica (110,5), najmenší v okrese Myjava (95,0).

Miera zamestnanosti (t. j. počet pracujúcich ekonomicky aktívneho obyvateľstva/počet obyvateľov v produktívnom veku) v roku 2002 bola 51,9 % (v SR 57,9 %).

V podnikoch kraja s 20 a viac zamestnancami (vrátane ostatných neziskových organizácií bez ohľadu na počet zamestnancov) predstavoval v 1. – 4. štvrťroku 2002 priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby) 139 259 osôb, čo je v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka pokles o 654 osôb (1,1 %). Najväčší priemerný evidenčný počet zamestnancov bol v okrese Trenčín (33 042) a Prievidza (31 474), najmenší v okrese Myjava (4 895).

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v kraji za sledované obdobie bola 12 722 Sk, čo predstavuje v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka viac o 9,3 % . Pri porovnaní s priemernou nominálnou mesačnou mzdou v SR (14 214 Sk/2002) je nižšia o 1 492 Sk. Najvyššia bola v okrese Púchov (15 015 Sk) a Prievidza (13 353 Sk), najnižšia v okrese Partizánske (10 964 Sk) a Bánovce nad Bebravou (11 143 Sk).

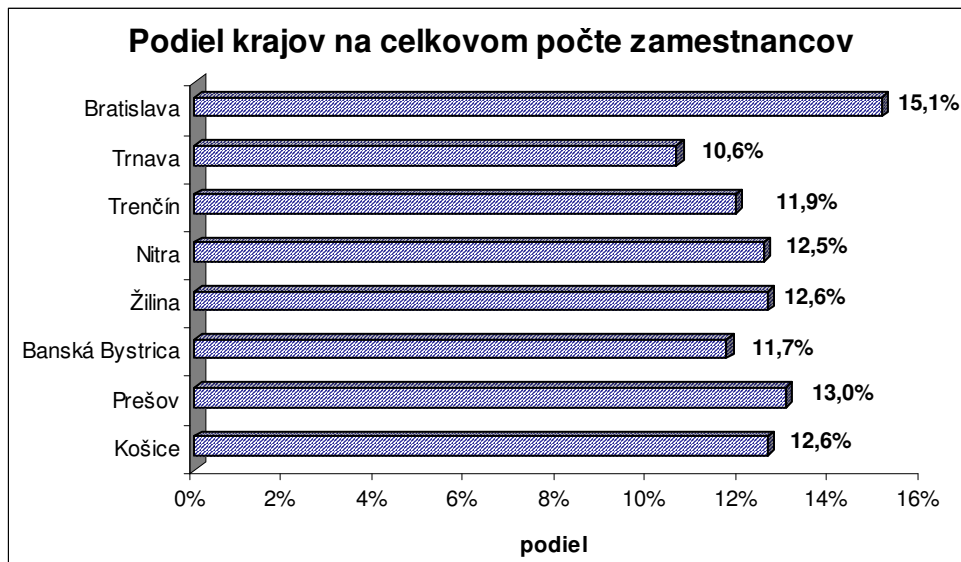
Z celkového počtu evidovaného počtu zamestnancov (fyzické osoby) 139 259 v súkromnom sektore v roku 2002 pracovalo 90 572 a vo verejnom sektore 48 686 zamestnancov. V organizáciách so zahraničnou účasťou mali 24 956 zamestnancov. Najväčší počet zamestnancov pracovalo v odvetví priemyslu, spolu 75 615, kde index v porovnaní s rokom 2001 bol 100,0.

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v súkromnom sektore predstavovala za 1. – 4. štvrťrok 2002 sumu 12 588 Sk. Podiel zamestnancov Trenčianskeho kraja na celkovej zamestnanosti SR bol v roku 2002 10,7 % (v r. 1999 – 10,7 %, r. 2000 - 10,7 %, r. 2001 – 10,5%).

Pozitívnym javom vo vývoji zamestnanosti je tendencia zlepšovania vzdelanostnej úrovne pracujúcich. Zvýšil sa počet pracujúcich vyučených, vyučených s maturitou

a s úplným stredným odborným vzdelaním na úkor osôb, ktoré mali len základné vzdelanie, alebo stredné vzdelanie bez maturity. Na druhej strane sa znížil i počet pracujúcich so stredným všeobecným vzdelaním, avšak zvýšil sa počet pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním, čo spolu s vývojom zamestnanosti podľa veku poukazuje na zvýšenie počtu študujúcich na vysokých školách.

Podiel krajov na celkovom počte zamestnancov v roku 2001

Zdroj: Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

4.2 Nezamestnanosť

Nezamestnanosť v kraji je dlhodobou druhou najnižšou v SR. K 31. 12. 2002 evidovali okresné úrady práce v pôsobnosti KÚP Trenčín celkom 36 743 osôb. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2001 (40 931 osôb) klesol počet evidovaných nezamestnaných o 4 188 osôb.

Celoslovenská miera nezamestnanosti dosiahla k 31. 12. 2002 úroveň 17,45 % (v uplynulom období vykazovaná ako miera disponibilných evidovaných nezamestnaných), čo predstavuje oproti predchádzajúcemu roku pokles o 1,18 %. Trenčiansky kraj vykázal k 31. 12. 2002 mieru nezamestnanosti 10,91 %, čo je výrazne pod priemer SR.

K 31. 12. 2002 z hľadiska okresov je najnižšia nezamestnanosť v okrese Trenčín, kde v sledovanom období 1997 – 2001 bola miera nezamestnanosti od 4,18 % (1997) po 7,7 % (1999), v roku 2001 6,98 % a v roku 2002 len 5,19 %. Podobný vývoj je aj v okrese Ilava, kde najnižšia miera bola 6,55 % (1997), 7,94 % (1999), 7,73% (2001) a v roku 2002 len 6,01%.

Najvyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti vykazujú okresy Bánovce nad Bebravou (2002 – 16,14 %), Partizánske (2002 – 15,85 %), Považská Bystrica (2002 - 14,35 %).

Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v %

Kraj	k 31.12.2000	k 31.12.2001	k 31.12. 2002
Bratislavský	6,80	6,21	5,2
Trnavský	15,70	16,60	13,0
Trenčiansky	14,93	13,73	10,9
Nitriansky	22,70	24,32	21,5
Žilinský	17,75	17,67	14,7

Banskobystrický	22,84	24,84	23,8
Prešovský	23,18	25,60	23,0
Košický	25,53	27,09	24,3

Zdroj: NÚP SR

Celkový počet evidovaných nezamestnaných ku koncu obdobia podľa okresov:

Územie	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bánovce nad Bebravou	2 239	2 956	3 926	3 565	3 681	3 493
Ilava	2 207	2 290	2 743	2 457	2 508	2 193
Myjava	1 470	2 109	2 609	2 149	2 381	1 682
Nové mesto nad Váhom	2 584	3 672	4 804	4 559	4 515	4 412
Partizánske	3 861	5 038	5 459	4 779	4 982	4 403
Považská Bystrica	3 536	4 365	5 801	5 513	5 496	5 066
Prievidza	6 446	7 531	11 283	10 470	10 596	9 721
Púchov	1 849	2 758	3 247	2 934	2 872	2 417
Trenčín	2 484	3 128	4 565	4 198	3 942	3 356
TSK spolu	26 676	33 854	44 437	40 624	40 931	36 743

Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných podľa jednotlivých krajov

Kraj	k 31.12. 1999	k 31.12. 2000	k 31.12. 2001	k 31.12. 2002
Bratislavský	25 122	22 881	21 313	18 351
Trnavský	45 935	44 102	46 357	40 229
Trenčiansky	44 437	40 624	40 931	36 743
Nitriansky	78 078	78 449	85 438	81 910
Žilinský kraj	64 637	61 349	60 512	55 261
Banskobystrický	79 567	74 678	82 012	81 795
Prešovský	100 084	90 897	97 597	93 409
Košický	97 351	93 517	99 492	96 379
SR spolu	535 211	506 497	533 652	504 077

Zdroj: NÚP SR

Celkový počet disponibilných nezamestnaných ku koncu obdobia podľa okresov:

Územie	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bánovce nad Bebravou	2 121	2 820	3 762	3 381	2 429	3 225
Ilava	2 017	2 064	2 494	2 242	2 269	1 883
Myjava	1 372	2 033	2 508	2 065	2 249	1 568
Nové mesto nad Váhom	2 384	3 391	4 447	4 229	4 149	4 086
Partizánske	3 464	4 608	5 067	4 352	4 506	3 943
Považská Bystrica	3 297	4 061	5 491	5 241	5 039	4 693
Prievidza	5 879	7 024	10 700	9 903	9 849	8 874
Púchov	1 663	2 628	3 135	2 796	2 713	2 224
Trenčín	2 254	2 918	4 283	3 871	3 663	2 956
TSK spolu	24 451	31 547	41 887	38 080	37 866	33 452

Najvýraznejší nárast nezamestnanosti sa prvýkrát prejavil v roku 1999 (44 437 osôb), v SR počet evidovaných nezamestnaných prekročil magickú hranicu pol milióna osôb.

Zlom v intenzite rastu nezamestnanosti nastal koncom augusta 2000, kedy hlavne v dôsledku vytvárania dohodnutých verejnoprospešných pracovných miest pre dlhodobu nezamestnaných v zmysle § 91a, ods. 1 zákona NR SR č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 245/2000 Z. z. miera evidovanej nezamestnanosti poklesla.

Je potrebné pozitívne hodnotiť skutočnosť, že v letných mesiacoch (jún a júl) nedošlo k tradičnému výraznému nárastu nezamestnanosti, a to hlavne v dôsledku podpory programov a projektov zameraných na zníženie nezamestnanosti mladých ľudí zo strany vlády a Národného úradu práce.

Miera nezamestnanosti z disponibilného počtu nezamestnaných ku koncu obdobia podľa okresov:

Územie	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bánovce nad Bebravou	11,50	14,94	19,25	17,45	17,76	16,14
Ilava	6,55	6,67	7,94	7,55	7,73	6,00
Myjava	10,09	14,74	17,12	14,24	15,81	10,65
Nové Mesto n/V.	7,59	10,71	13,55	13,28	13,05	12,89
Partizánske	14,55	18,95	19,67	17,13	18,34	15,85
Považská Bystrica	10,43	13,69	15,93	15,58	15,00	14,34
Prievidza	8,68	10,76	14,80	14,09	14,05	12,53
Púchov	7,58	11,95	13,21	12,21	11,97	9,49
Trenčín	4,18	5,40	7,70	7,31	6,98	5,18
Trenčiansky kraj spolu	8,34	10,81	13,50	12,67	12,70	10,91

Štruktúra evidovaných nezamestnaných podľa pohlavia a osobitných skupín ku koncu obdobia spolu za kraj:

Obdobie	EN	Ženy (počet)	% podiel	ZPS (počet)	% podiel	Absol. (počet)	% (podiel)	Osoby vyžad. osobit. starostl. (počet)	% podiel
1997	22 676	12 789	48	2 584	10	2 390	8,96	3 570	13,38
1998	33 854	14 818	44	2 630	8	3 126	9,23	6 255	18,48
1999	44 437	18 607	42	2 879	6	3 932	8,85	7 273	16,37
2000	40 624	17 488	43	3 018	7	3 215	7,91	4 919	12,11
2001	40 931	17 471	43	3 484	9	2 387	5,83	4 832	11,81
2002	36 743	15 550	42	3 231	9	3 488	9,49	4 577	12,46

Špecifické skupiny občanov najviac ohrozených nezamestnanosťou sú známe. Patria medzi ne ženy (najmä s malými deťmi), absolventi (nemajú prax), občania so ZPS a mladiství. Osobitnú kategóriu tvoria Rómovia a osoby vyžadujúce osobitnú starostlivosť.

K 31. 12. 2002 bolo v evidencii okresných úradov práce Trenčianskeho kraja 3 231 osôb so ZPS, čo predstavuje 8,79 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných osôb. V celoslovenskom porovnaní je tento podiel najvyšší. Pod celoslovenským priemerom sa v Trenčianskom kraji nachádza len okres Trenčín.

K 31. 12. 2002 bolo v evidencii okresných úradov práce Trenčianskeho kraja 3 488 evidovaných absolventov, čo predstavuje 9,49 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných.

V porovnaní s celoslovenským percentuálnym zložením je v súčasnosti štruktúra absolventov evidovaných okresnými úradmi práce Trenčianskeho kraja podľa vzdelania bez výrazných rozdielov.

Vzdelanostná štruktúra evidovaných nezamestnaných ku koncu obdobia spolu za kraj:

Skupina	Vzdelanie	1997	1998	1999	2000	2001	2002
9	Vedci	0	2	12	8	7	5
8	VŠ	720	962	1 329	1 253	1 230	1 296
7	Vyššie	85	112	210	175	196	196
6	USO s maturitou	4 581	5 869	7 944	7 170	6 946	6 297
5	USV všeobecné	1 129	1 412	1 741	1 605	1 397	1 163
4	US	2 640	3 474	4 534	4 276	4 363	3 867
3	SO	1 948	1 598	589	330	213	143
2	Vyučenie	8 930	12 763	18 879	17 458	17 579	15 502
1	úplné základné	6 560	7 586	9 137	8 290	8 892	8 172
0	nedokončené základné	83	75	62	59	108	102
	<i>Spolu za kraj</i>	<i>26 676</i>	<i>33 854</i>	<i>44 437</i>	<i>40 624</i>	<i>40 931</i>	<i>36 743</i>

Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných ku koncu obdobia spolu za kraj

Vek	1997	1998	1999	2000	2001	2002
do 19 r.	4 285	5 079	6 032	5 064	3 957	2 629
20 – 24 r.	4 340	5 979	8 548	7 989	7 865	6 927
25 – 29 r.	2 977	3 807	5 003	4 595	4 463	4 323
30 – 34 r.	3 135	3 716	4 511	3 930	3 809	3 468
35 – 39 r.	3 092	3 803	4 732	4 213	4 201	3 664
40 – 44 r.	3 212	4 031	5 197	4 591	4 706	4 093
45 – 49 r.	2 949	3 940	5 445	4 976	5 166	4 846
50 - 54 r.	1 946	2 583	3 707	3 833	4 787	4 697
55 – 59 r.	714	898	1 231	1 404	1 948	2 043
nad 60 r.	26	18	31	26	29	53
<i>Spolu za kraj</i>	<i>26 676</i>	<i>33 854</i>	<i>44 437</i>	<i>40 624</i>	<i>40 931</i>	<i>36 743</i>

Zo vzdelanostnej štruktúry evidovaných nezamestnaných vyplýva, že v evidencii úradov práce Trenčianskeho kraja je najvyšší podiel evidovaných nezamestnaných zo vzdelanostnej skupiny vyučených bez maturity – 42,19 % a osôb so základným, resp. nedokončeným základným vzdelaním – 22,24 %. Evidovaní nezamestnaní týchto vzdelanostných skupín 0,1,2,3 predstavujú spolu 65,09% z ich celkového počtu k 31. 12. 2002. Najvyšší počet nezamestnaných z uvedených skupín je v evidencii v nasledovných okresných úradov práce Trenčianskeho kraja : Prievidza (68,75 %), Nové Mesto nad Váhom (68,08 %) a Považská Bystrica (60,38 %).

Najpočetnejším vekovým intervalom evidovaných nezamestnaných podľa stavu k 31. 12. 2002 je v Trenčianskom kraji interval 20 - 24 rokov. 6 927 osôb v tomto veku predstavuje

18,85 % z celkového počtu. Druhým najpočetnejším je interval 45 - 49 rokov, v ktorom je k 31. 12. 2002 evidovaných 4 846 osôb, čo predstavuje 13,18 % z celkového počtu osôb evidovaných na okresných úradoch práce TSK.

Priemerný vek prepočítaný na všetkých evidovaných nezamestnaných k 31. 12. 2002 je v jednotlivých okresoch TSK veľmi vyrovnaný a pohybuje sa od 35 do 38 rokov. V hodnotenom období dosiahli najnižší priemerný vek 35 rokov okresy Trenčín, Bánovce nad Bebravou a Partizánske. Najvyšší priemerný vek 38 rokov dosiahli okresy Ilava a Myjava.

Počet voľných pracovných miest ku koncu obdobia spolu za kraj:

Obdobie	Evidencia nezamestnaných	Voľné pracovné miesta	Počet EN na 1 VPM
1997	26 676	2 813	9,5
1998	33 854	1 457	23,2
1999	44 437	863	51,5
2000	40 624	1 273	31,9
2001	40 931	2 033	20
2002	36 743	2 676	13

Podľa štatistických výkazov nahlásili zamestnávateľia k 31. 12. 2002 v TSK na okresné úrady práce celkom 2 676 voľných pracovných miest. Z uvedeného počtu bolo 445 miest pre absolventov a 118 pre občanov so ZPS.

Štruktúra evidovaných nezamestnaných podľa doby evidencie k 31. 12. 2002 (v osobách):

Doba evidencie	BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN	Kraj
do 3 mes.	696	900	529	1201	921	1 457	2 820	820	1 200	10 544
4 – 6 mes.	511	378	292	821	546	804	1 550	494	757	6 153
7 - 9 mes.	368	256	137	428	418	565	1 013	244	444	3 873
10 - 12mes.	285	195	97	333	321	455	744	190	229	2 849
13 – 18 mes.	362	172	183	425	628	623	1 187	242	306	4 128
19 – 24 mes.	438	106	185	262	474	377	784	136	173	2 935
25 – 30 mes.	217	52	70	260	236	213	438	64	114	1 664
31 – 36 mes.	137	34	43	146	158	147	239	52	59	1 015
37 – 42 mes.	120	29	38	134	119	112	240	50	28	870
43 – 48 mes.	111	19	25	84	126	87	181	25	12	670
nad 48 mes.	248	52	83	318	456	226	525	100	34	2 042
SPOLU	3 493	2 193	1 682	4 412	4 403	5 066	9 721	2 417	3 356	36 743

Zdroje: NÚP SR, KÚP Trenčín

Z celkového počtu 36 743 evidovaných nezamestnaných k 31. 12. 2002 je dlhodobo v evidencii (nad 12 mesiacov) 13 324 osôb, čo predstavuje 36,26 %. Najvyšší podiel dlhodobo evidovaných nezamestnaných vykazuje okres Prievidza (36,97 %) a najnižší okres Ilava (21,15 %). Krátkodobo evidovaných nezamestnaných do 3 mesiacov doby evidencie podľa stavu k 31. 12. 2002 je 23 419 osôb, čo je 63,73% z celkového počtu evidovaných nezamestnaných. Najvyšší podiel krátkodobo evidovaných nezamestnaných vykazujú okresy Považská Bystrica 64,76 % , Prievidza 63,02 % , a Nové Mesto nad Váhom 63,07 %.

5. ANALÝZA INFRAŠTRUKTÚRY

5.1. Sociálna infraštruktúra

5.1.1. Školstvo

Materské školy, základné školy a základné umelecké školy

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. Zriaďovateľom uvedených škôl môže byť aj cirkev alebo súkromné osoby.

Zoznam materských, základných a základných umeleckých škôl je uvedený v prílohe č. 31.

Stredné školy

Na základe vyššie uvedeného zákona o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešlo na TSK 68 stredných škôl (12 gymnázií, 19 stredných odborných škôl, 12 združených stredných škôl, 20 stredných odborných učilíšť, 1 stredisko praktického vyučovania, 2 jazykové školy a 2 školské zariadenia) a 5 škôl v prírode (ŠvP Partizán Brezová /OÚ Myjava/, ŠvP Alžbetín Belušké Slatiny /OÚ PB/, ŠvP Kľačno /OÚ Prievidza/, ŠvP Patrovec /OÚ Trenčín/, ŠvP Zliechov /OÚ Ilava/). Okrem týchto stredných škôl a školských zariadení patria TSK ešte 2 zdravotnícke školy a 5 neštátnych škôl. V TSK sú 4 cirkevné gymnázia (Trenčín, Prievidza, Nová Dubnica a Nové Mesto N.V.), 1 SOU železničné Trenčín a 1 SOU Letecko-opravárenské v Trenčíne.

V súlade s Konceptiou rozvoja stredného školstva v zmysle uznesenia Z TSK č.81/2002 v tomto období vznikajú združené stredné školy, ktoré v sebe spájajú odbory SOŠ a SOU príbuzného zamerania. Za zmienku stojí skutočnosť, že niektoré školy TSK sú zapojené do medzinárodných vzdelávacích programov ako: SOCRATES, LEONARDO a PHARE.

Zahraničnú spoluprácu má 40 škôl TSK. V procese optimalizačných úprav je v súčasnosti sieť škôl a školských zariadení pre potreby Trenčianskeho kraja postačujúca. Vzhľadom na demografický vývoj treba v budúcnosti optimalizovať sieť stredných škôl, predovšetkým zlučováním a združovaním stredných škôl.

Konkrétne údaje o stredných školách na území TSK sú uvedené v nasledovných tabuľkách:

Štátne stredné odborné školy a združené stredné školy:

Ukaz.	Priemysel. školy	Ekonom. školy- OA	Združené stredné školy	Dievčenské školy	Zdravotnícke školy	Spolu
Počet škôl	11	6	12	2	2	33
Učebne spolu	275	134	347	8	25	789
z toho : odborné	136	48	105	5	7	301
nevyhovujúce	2	9	2	0	0	13
Triedy	166	79	285	3	23	556

spolu						
Žiaci spolu	4 567	2 444	7 492	63	620	15 186
Učítelia spolu	467	211	800	26	135	1 639

Štátne, súkromné a cirkevné gymnáziá:

Ukazovateľ	Štátne	Súkromné	Cirkevné
Počet škôl	12	1	17
Učebne spolu	370	1	68
z toho: - odborné	101	0	23
- nevyhovujúce	19	0	3
Triedy spolu	242	1	41
Žiaci spolu	7 261	8	1 181
Učítelia spolu	590	13	123

Stredné odborné učilišťa:

Ukazovateľ	Štátne	Súkromné	Spolu
Počet SOU a U	29	1	30
Učebne spolu	478	24	502
Z toho : - odborné	206	7	213
- nevyhovujúce	0	0	0
Počet domovov mládeže	19	0	19
Triedy spolu	375	24	399
Žiaci spolu	9 293	776	10 069
Žiaci nepripravujúci sa pre žiadnu organizáciu	9 255	776	10 031
Učítelia spolu	1 085	60	1 145

Odvetvie školstva v posledných rokoch zápasí s absolútnym nedostatkom finančných prostriedkov na bežnú prevádzku škôl a školských zariadení. Plynulá prevádzka sa zabezpečuje len vďaka realizácii úsporných opatrení zameraných na hospodárne a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov a racionalizáciou siete škôl a školských zariadení a siete študijných a učebných odborov. Z dôvodu podhodnoteného rozpočtu vzniká na úseku školstva každoročne zadĺženosť.

Pre nedostatok finančných prostriedkov nemôžu byť v potrebnom rozsahu vykonávané zákonom stanovené odborné prehliadky, skúšky, revízie, ďalej nemôžu byť v plnej miere odstraňované závady zistené týmito prehliadkami. Dlhodobý deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu učebných pomôcok a osobných ochranných pracovných prostriedkov, čistiacich prostriedkov, ako aj morálne a fyzicky opotrebovaného a znehodnoteného materiálu a vybavenia, najmä v školských stravovacích zariadeniach. Z dôvodu absolútneho nedostatku finančných prostriedkov na bežnú prevádzku škôl a školských zariadení sa nerealizuje v potrebnom rozsahu údržba chátrajúceho majetku v správe škôl a školských zariadení, čo sa nepriaznivo prejavuje na často sa vyskytujúcich havarijných situáciách. V rámci údržby sa uskutočňujú len najnutnejšie opravy, nerieši sa však komplexne údržba existujúceho stavu budov a zariadení, čím dochádza k ich znehodnocovaniu a ďalšiemu rastu finančných nákladov na ich opravu v budúcich obdobiach.

Nevykonávaním potrebných rekonštrukcií budov škôl a školských zariadení dochádza k znehodnocovaniu nosných prvkov a tým k celkovému znehodnoteniu budov, hrozí pozastavenie výučby v telocvičniach, dokonca aj v učebniach, kde zo zatekajúcich striech do elektroinštalácií je ohrozované zdravie žiakov a zamestnancov škôl. Dlhodobým neriešením kritického stavu budov a zariadení dochádza k ďalšiemu rastu nákladov potrebných na ich rekonštrukciu v budúcich obdobiach.

Vysoké školy

Vysoké školy a ich zastúpenie v TSK:	počet študentov
• Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne (TnUAD)	2083
- Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov	827
- Fakulta priemyselných technológií v Púchove	499
- Fakulta mechatroniky	401
- Fakulta špeciálnej techniky	356
• Vysoká škola manažmentu v Trenčíne (VŠM)	515
• Detailované pracoviská iných fakúlt vysokých škôl SR	
- Materiálovo-technologická fakulta STU Bratislava v Dubnici nad Váhom	159
- Fakulta riadenia a informatiky ŽU Žilina v Prievidzi	254
- Obchodná fakulta EU Bratislava v Prievidzi	x
- Fakulta hospodárskej informatiky EU Bratislava v Púchove	218
- Banícka fakulta VŠT Košice v Prievidzi	x

Počet študujúcich na VŠ v rámci TSK spolu: 3032

Poznámka: Údaje o počtoch študujúcich sú za akademický rok 2002 / 2003 (x = neuvádzajú) v dennom a externom štúdiu spolu

TnUAD v Trenčíne má vypracovaný rozsiahly program rozvoja súčasných štyroch fakúlt, v ktorom sa uvažuje aj so vznikom ďalšej fakulty zameranej na prírodovedné a humanitné odbory a na výchovu odborníkov pre balneoterapiu, kúpeľníctvo a pre oblasť rehabilitácie. K ďalším pripravovaným aktivitám TnUAD celoregionálneho významu sú projektové zámery priemyselno-technologického parku v Trenčíne a na vybudovania areálu univerzitného campusu.

VŠM v Trenčíne je prvou súkromnou vysokou školou v SR, ktorej poslaním je výchova manažérov pre všetky oblasti hospodárskeho a spoločenského života. Prioritou je využívanie najnovších metód a foriem vzdelávania, s osobitým dôrazom na kreativnosť a jazykovú prípravu.

Detailované pracoviská vysokých škôl SR v Prievidzi, Dubnici nad Váhom a v Púchove majú už dlhodobú tradíciu a ich činnosť je podporovaná významnými podnikmi v regióne a miestnou samosprávou.

5.1.2 Zdravotníctvo

Zdravotnú starostlivosť obyvateľom TSK poskytuje 10 lôžkových zdravotníckych zariadení, z ktorých nosnými sú nemocnice s poliklinikou v Trenčíne (1 065 lôžok), Považskej Bystrici (507 lôžok) a NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach (666 lôžok).

Celkový počet lekárskeho miest v kraji je 1 865 (z toho 212 štátnych a 1 653 neštátnych), čo predstavuje 3,06 lekárskeho miesta na 1 000 obyvateľov. Počet lekárskeho miest je najvyšší v okresoch Trenčín 432 a Prievidza 415, naopak najnižší v okresoch Púchov 75 a Myjava 93.

Lekárska služba je poskytovaná 1 štátnou a 122 neštátnymi verejnými lekárňami, ktoré sú rovnomerne rozmiestnené po všetkých okresoch.

V rezorte zdravotníctva prebieha proces transformácie od r. 1994, kedy začalo odštatňovanie ambulancií primárnej a sekundárnej starostlivosti. V súčasnosti je na území Trenčianskeho kraja odštatnených 99 % ambulancií primárnej a 80 % ambulancií sekundárnej zdravotnej starostlivosti.

Lôžkové zdravotnícke zariadenia

Názov nemocnice	Sídlo	Počet lôžok
NsP Bánovce nad Bebravou, n.o.	Hviezdoslavova 23/3	173
NsP Ilava, n. o .	Štúrova 3	264
NsP Myjava	Staromyjavská 59	215
NsP Nové Mesto nad Váhom, n.o.	kpt. Nálepku 1	120
NsP Partizánske, n.o.	Nová nemocnica 511	214
NsP Považská Bystrica	Nemocničná 986	507
NsP Prievidza – Bojnice	Nemocničná 2	666
Nemocnica ZDRAVIE s.r.o. Púchov	Pod Zachovcom 1727/55	62
NsP Trenčín	Legionárska 28	1 065
NsP Handlová, n. o.	SNP 26	145
Kraj spolu		3 431

Počty lekárov :

Okres	Lekárske miesta	
	štátne	neštátne
Bánovce nad Bebravou	-	104
Ilava	-	151
Myjava	-	93
Nové Mesto nad Váhom	-	152
Partizánske	-	115
Považská Bystrica	-	328
Púchov	-	75
Prievidza	-	415
Trenčín	212	220
Kraj spolu	212	1 653

Lekárska služba – počty lekární podľa okresov:

Okres	Lekárne	
	štátne	neštátne
Bánovce nad Bebravou	-	11
Ilava	-	9
Myjava	-	7
Nové Mesto nad Váhom	-	15
Partizánske	-	14
Považská Bystrica	-	11
Púchov	-	5
Prievidza	-	22
Trenčín	1	28
Kraj spolu	1	122

V zmysle ustanovenia § 3 zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov prešli s účinnosťou od 1. 1. 2003 do zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja nasledovné zdravotnícke zariadenia:

Nemocnica s poliklinikou II. typu Myjava
 Nemocnica s poliklinikou II. typu Prievidza
 Nemocnica s poliklinikou II. typu Považská Bystrica
 Závodná poliklinika Dubnica nad Váhom.

NsP Bánovce nad Bebravou, NsP Partizánske a NsP Handlová prešli v zmysle zákona č. 416/2001 Z.z. ako nemocnice s poliklinikou I. typu do zriaďovateľskej pôsobnosti príslušného

mesta a následne mesto založilo neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby. NsP Ilava, NsP Nové Mesto nad Váhom boli transformované na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby.

NsP Trenčín ako NsP III. typu naďalej zostáva v zriaďovateľskej pôsobnosti MZ SR aj po prechode kompetencií.

Okrem lôžkových zdravotníckych zariadení, v Trenčianskom kraji sú aj dve samostatné polikliniky a to Závodná poliklinika Dubnica nad Váhom v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK a Mestská poliklinika Dubnica so sídlom v Dubnici nad Váhom v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Dubnica nad Váhom.

5.1.3 Sociálne zariadenia

V územnom obvode TSK sa sociálne služby poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi sú Krajský úrad v Trenčíne, okresné úrady, Trenčiansky samosprávny kraj, obce, fyzické a právnické osoby, ktoré poskytujú sociálnu pomoc v zmysle zákona NR SR č. 195/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Krajský úrad v Trenčíne je zriaďovateľom 14 zariadení sociálnych služieb v členení podľa okresov:

Trenčín

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnuté deti a mládež s kapacitou 95 miest
3 detské domovy kapacita 214 miest

Ilava

1 detský domov s kapacitou 50 miest

Myjava

1 detský domov s kapacitou 24 miest

Nové Mesto nad Váhom

1 detský domov s kapacitou 20 miest

Partizánske

1 detský domov s kapacitou 24 miest

Považská Bystrica

1 detský domov s kapacitou 50 miest

Prievidza

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnuté deti a mládež s kapacitou 40 miest

1 detský domov s kapacitou 36 miest

1 domov dôchodcov a detský domov s kapacitou 46 miest

Púchov

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnuté deti a mládež s kapacitou 35

1 detský domov s kapacitou 60 miest

Okresný úrad v Prievidzi je zriaďovateľom :

1 krízové stredisko s kapacitou 10 miest

TSK je zriaďovateľom 24 zariadení sociálnych služieb v členení:

Trenčín

3 domovy dôchodcov - domovy sociálnych služieb s kapacitou 271 miest

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnuté deti a mládež s denným a týždenným pobytom s kapacitou 50 miest

Bánovce nad Bebravou

1 domov dôchodcov – domov sociálnych služieb s kapacitou 90 miest

Ilava

1 domov dôchodcov – domov sociálnych služieb s kapacitou 70 miest

2 domovy sociálnych služieb pre mentálne postihnutých dospelých občanov s kapacitou 325 miest

Myjava

1 domov dôchodcov – domov sociálnych služieb s kapacitou 150 miest

Nové Mesto nad Váhom

3 domovy dôchodcov - domovy sociálnych služieb s kapacitou 155 miest

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnutých dospelých občanov - ženy s kapacitou 120 miest

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnuté deti a mládež s denným pobytom s kapacitou 20 miest

Partizánske

1 domov dôchodcov – domov sociálnych služieb s kapacitou 120 miest

Považská Bystrica

3 domovy dôchodcov - domovy sociálnych služieb s kapacitou 224 miest v tom 1 pracovisko útulok s kapacitou 20 miest

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnutých dospelých občanov - muži s kapacitou 105 miest

Prievidza

1 centrum sociálnych služieb s kapacitou 242 miest

1 domov sociálnych služieb pre mentálne postihnutých dospelých občanov - ženy s kapacitou 44 miest a pracoviskami: útulok s kapacitou 15 miest a domov pre osamelých rodičov s kapacitou 9 miest

Púchov

3 domovy dôchodcov - domovy sociálnych služieb s kapacitou 258 miest

Obce v územnom obvode Trenčianskeho samosprávneho kraja sú zriaďovateľmi nasledovných zariadení podľa okresov:

Trenčín

1 domov dôchodcov – domov penzión pre dôchodcov s kapacitou 74 miest

2 domovy dôchodcov s kapacitou 80 miest

4 zariadenia opatrovateľskej služby s kapacitou 99 miest

Ilava

1 domov dôchodcov – domov penzión pre dôchodcov s kapacitou 170 miest

1 domov dôchodcov s kapacitou 54 miest

Nové Mesto nad Váhom

5 zariadení opatrovateľskej služby s kapacitou 69 miest

Partizánske

1 zariadenie opatrovateľskej služby s kapacitou 25 miest

1 domov dôchodcov s kapacitou 24 miest

Domov n.o. – zariadenie opatrovateľskej starostlivosti a domov sociálnych služieb s kapacitou 110 miest

Považská Bystrica

1 domov dôchodcov s kapacitou 49 miest

Prievidza

1 domov dôchodcov – domov penzión pre dôchodcov s kapacitou 110 miest

Púchov

1 zariadenie opatrovateľskej služby s kapacitou 17 miest

Ako vyplýva z prehľadnej tabuľky (*príloha č. 7*) v TSK je 71 zariadení sociálnych služieb o celkovej kapacite 4 022 miest. Najväčšia koncentrácia zariadení je v okrese Trenčín (16) a Nové Mesto nad Váhom (14), najmenšia v okresoch Myjava (2) Bánovce nad Bebravou a Partizánske (4). Najväčšou kapacitou v rámci kraja disponuje okres Trenčín (915 miest) a najmenšou okres Bánovce nad Bebravou (149 miest).

Najrozmanitejšia skladba zariadení je v okrese Prievidza. Okrem zariadení uvedených v tabuľke v územnom obvode okresu Prievidza sa nachádza krízové stredisko, resocializačné stredisko a zariadenie chráneného bývania pre klientov resocializačného strediska.

Väčšina zariadení sociálnej pomoci je umiestnená do starých, nevyhovujúcich objektov vyžadujúcich si finančné náklady na ich rekonštrukciu, resp. prispôbenie pre telesne postihnutých občanov.

Zoznam registrovaných právnických a fyzických osôb, poskytujúcich sociálnu pomoc v zmysle zákona NR SR č. 195/1998 Z.z. v znení neskorších predpisov je uvedený v tabuľkách (*príloha č.8*).

5.2 Technická infraštruktúra

5.2.1 Dopravná infraštruktúra

Cestná sieť

V TSK k 31. 12. 2002 je 188,2 km ciest „E“ triedy pre medzinárodnú prevádzku . Transeurópska magistrála má dĺžku 100,795 km.

Diaľnica D- 61 / D-1 v plnom profile na území TSK má dĺžku 63,653 km

Cesty 1. triedy 300,847 km , sú to :I/61; I/50; I/54; I/49; I/64

Cesty 2. triedy 350,4 km

Cesty 3. triedy 1142 km

Hustota cestnej siete je 0,412 km/km² a 3,050 km/1000 obyv.

Trasy cestnej diaľničnej dopravy

Diaľnice D-61 (Horná Streda - Chocholná) je v plnom profile ukončená a diaľnica D-1 (Skala -Sverepec) je predmetom postupnej realizácie do roku 2006 (podľa plánu Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácii SR), sú súčasťami transeurópskych cestných koridorov. V súčasnosti je už doriešený aj prechod trasy diaľnice D-1 cez územie Považskej Bystrice. podľa zákona č. 127/1994 Z. z.

Ukončením výstavby diaľničných úsekov sa uskutoční významný presun intenzity automobilovej dopravy z cesty I/61 na diaľnicu D-61/D-1, menovite dopravy na väčšie vzdialenosti. Cesta I/61 prevezme prepravu na krátke vzdialenosti pri nie výraznom zvýšení intenzity dopravy a bude mať charakter regionálneho cestného ťahu, ktorý bude plniť funkciu

zbernej trasy pre dopravu uskutočňovaných na cestách II., resp. III. triedy smerujúcu na diaľnicu D-1.

Trasy regionálnej cestnej dopravy

Z analýzy cestnej siete regionálnej úrovne tvorenej hlavne cestami II. a III. triedy vyplýva, že hustota cestnej siete z hľadiska smerovania trás v riešenom území je vyhovujúca. Faktormi, ktoré ovplyvňujú jej polohové riešenie, sú rozmiestnenie sídiel v území a konfigurácia terénu. Kategorizácia jednotlivých cestných ťahov v území vyjadruje ich dopravnú dôležitosť zodpovedajúcu významu sídiel, ktoré sú týmito ťahmi obsluhované.

S ohľadom na súčasné zaťaženie ciest, ktoré sa bude vo výhľade zvyšovať úmerne vzrastu životnej úrovne obyvateľov v týchto sídlach možno konštatovať, že z hľadiska kapacitného cesty regionálneho významu budú aj pre výhľadové obdobie kapacitne vyhovovať.

Smerové a výškové usporiadanie jednotlivých cestných úsekov ako aj z hľadiska hlukovej záťaže už v súčasnosti nevyhovuje dopravným prostriedkom, ktoré tieto úseky využívajú. Tento stav sa stáva príčinou dopravných nehôd.

Okresy BĀNOVCE NAD BEBRAVOU, PARTIZÁNSKE:

Cestná sieť regionálneho významu obsahuje cestu II/511, ktorá spája mesto Zlaté Moravce s Partizánskym, z hľadiska polohového zostáva bez zmeny. Je nutné v rámci údržby cesty zabezpečiť skvalitňovanie dopravno-technických parametrov v závislosti od nárastu intenzity cestnej dopravy.

Cestu II/579 spájajúcu cesty I/64 (Malé Belice) a I/50 (Hradište) treba z hľadiska vzťahu mesta Partizánske ku krajskému mestu Trenčín homogenizovať na šírkové usporiadanie S 9,5/80 s obchvatom sídla Hradište.

Okres MYJAVA:

Cesta II/581 plní zhodnú funkciu ako v okrese Nové Mesto nad Váhom a mestom Myjava prechádza v tangenciálnej polohe územne aj technicky stabilizovanej. Doporučuje sa úplná homogenizácia tohto cestného ťahu.

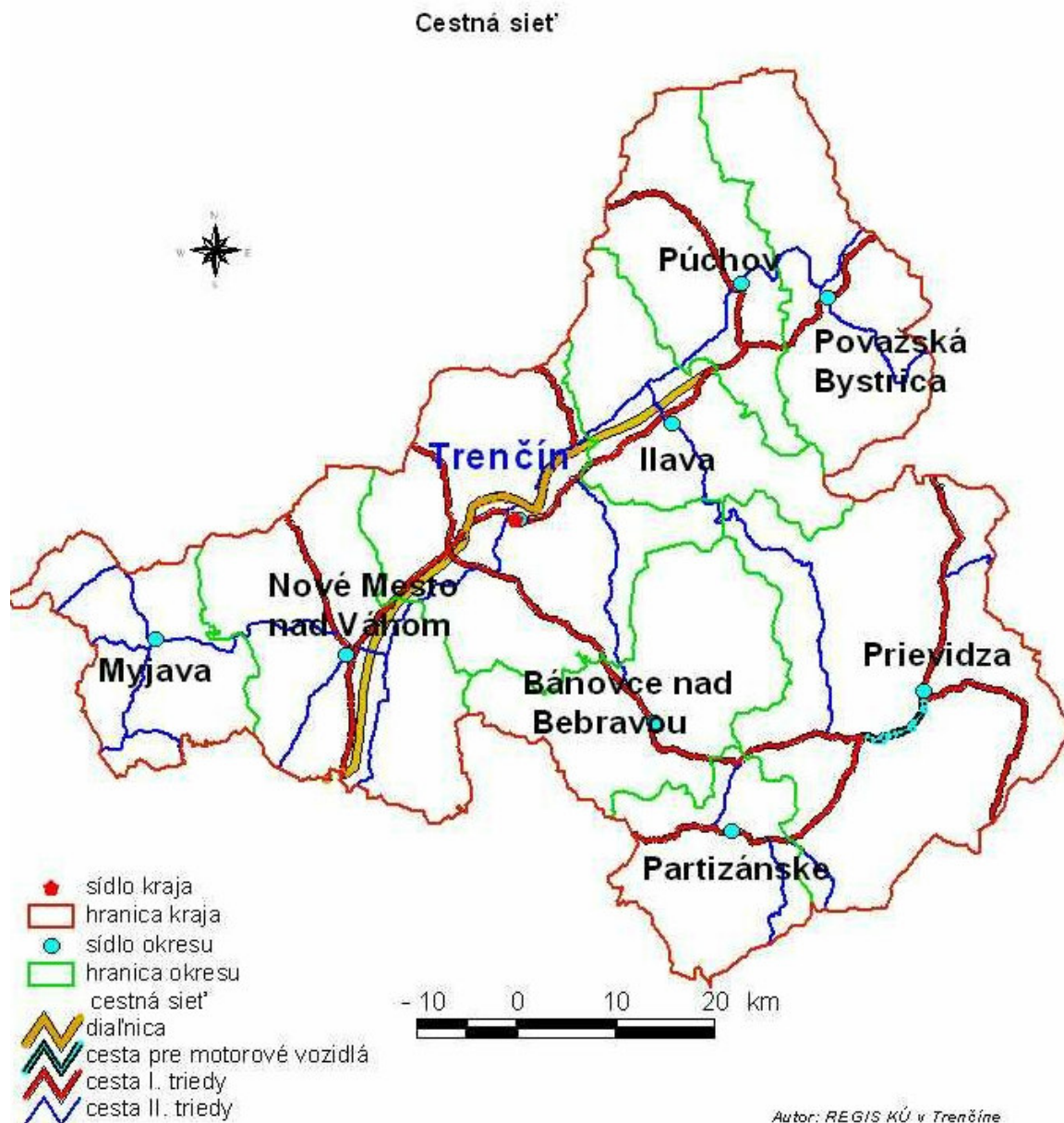
Cesta II/499 prechádzajúca územím okresu plní čiastočne z titulu cestného hraničného priechodu do Českej republiky funkciu trasy nadregionálnej. Doporučuje sa obchvat mesta Myjavy v jeho západnej polohe podobne ako aj v meste Brezová pod Bradlom v polohe severovýchodnej (odstránenie tranzitnej cestnej dopravy).

Ostatná cestná sieť okresu je zahrnutá do III. triedy, ktorá vyhovuje svojím polohovým riešením urbanistickej sídelnej štruktúre okresu, pri dodržaní podmienky jej udržiavania v technickom stave vyžadovanom technickou normou.

Okres NOVÉ MESTO NAD VĀHOM:

Daným okresom prechádza v pokračovaní z okresu Trenčín ľavobrežná cesta II/507, ktorá tvorí dopravnú os obcí nachádzajúcich sa na ľavom brehu Váhu v okrese. Vzhľadom na to, že cesta prechádza intravilánmi obcí, treba v závislosti od nárastu intenzity cestnej dopravy vzniku kolíznych situácií uvažovať s homogenizáciou tejto cesty na šírkové usporiadanie S 9,5/80. Vo výhľadovom období je možné uvažovať pri ďalšom náraste intenzity dopravy s obchvatmi jednotlivých sídiel, prípadne inými opatreniami.

Územím prechádza cesta II/504 prechádzajúca intravilánmi obcí, kde bude potrebné uskutočňovať zákroky zhodné ako u cesty II/507. Treba upozorniť, že hustá sieť ciest III. triedy obsluhujúca obce urbanistickej štruktúry západnej časti okresu gravituje na cestu II/504 pri obci Čachtice v smere k okresnému sídlu Nové Mesto nad Váhom. Je nutné tomuto úseku, ako úseku kľúčovému, venovať zvýšenú pozornosť v procese rekonštrukčných prác.

Cesta II/581 spája dve okresné sídla - Nové Mesto nad Váhom a Myjavu. Jej kategória zodpovedá dopravnému významu trasy, ktorá vzájomne prepája sieťou ciest III. triedy ostatné sídla - obce okresu.

Okresy POVAŽSKÁ BYSTRICA, PÚCHOV, ILAVA:

Okrem nadradenej cestnej infraštruktúry územiami týchto okresov prechádza cesta II/507 nachádzajúca sa na pravom brehu Váhu. Vzhľadom na to, že cesta prechádza intravilánmi obcí, treba v závislosti od nárastu intenzity cestnej dopravy vzniku kolíznych situácií uvažovať s homogenizáciou tejto cesty na šírkové usporiadanie S 9,5/80. Vo výhľadovom období je možné uvažovať pri ďalšom náraste intenzity dopravy s obchvatmi jednotlivých sídiel, prípadne inými opatreniami.

Cesta II/574 v obci Pruské odbočuje smerom do okresného mesta Ilavy, v ktorom vytvára nevyhovujúce dopravné situácie. Doporučuje sa jej preložka v súlade s dokumentáciou ÚPN SÚ Ilava s pokračovaním do obce Horná Poruba.

Cesta II/517 vychádzajúca z okresného mesta Považskej Bystrice sa ponecháva v pôvodnej polohe.

Jestvujúce cestné priechody do Českej republiky

- Červený Kameň (cesta III/50736)
- Strelenka (cesta I/49)

budú stavebne upravované v súlade s nárastom intenzity ich využívania.

Okres PRIEVIDZA:

Základnou dopravnou kostrou okresu sú okrem ciest I: triedy cesty II. a III. triedy, ktoré majú predovšetkým význam pre okresné väzby, prepojenie osídlenia, hospodárskych činností a rekreačných aktivít. Cestná sieť je však nevyhovujúca po kvalitatívnej stránke, čo predstavuje 65,1 % na cestách II. triedy a až 84 % na cestách III. triedy. Prioritnou úlohou je ich homogenizácia, predovšetkým na úseku cesty II/574, kde je potrebná taktiež preložka cesty vzhľadom na navrhovanú vodnú nádrž Liešťany.

Okres TRENČÍN:

Sídlom Trenčianske Teplice, ako sídlom kúpeľného významu, prechádza cesta II/516, ktorá spája severnú časť okresu - Bánovce nad Bebravou s južnou časťou okresu - Ilava. Tranzitná doprava prechádzajúca Trenčianskymi Teplicami tvorí podľa sčítania dopravy z roku 1990 cca 25 % dopravy medzi kúpeľmi a obcou Trenčianska Teplá. Predmetná hodnota tranzitnej dopravy je s ohľadom na kúpeľný charakter sídla vysoká, ktorá značne zaťažuje vnútorné kúpeľné územie. Z tohto dôvodu sa doporučuje realizácia obchvatu cesty II/516 okolo kúpeľov Trenčianskych Teplíc s odbočkou cesty III/5161 (Omšenie, Dolná Poruba) mimo zastavaného územia kúpeľov.

Cesta II/507 je významnou dopravnou trasou nachádzajúcou sa na pravom brehu rieky Váh, ktorá v krajskom meste Trenčín cez jestvujúci cestný most prechádza na ľavý breh Váhu, kde plní rovnakú funkciu. Vzhľadom na to, že cesta prechádza intravilánmi obcí, treba v závislosti od nárastu intenzity cestnej dopravy vzniku kolíznych situácií uvažovať s homogenizáciou tejto cesty na šírkové usporiadanie S 9,5/80. Vo výhľadovom období je možné uvažovať pri ďalšom náraste intenzity dopravy s obchvatmi jednotlivých sídiel, prípadne inými opatreniami.

Návrh trás cestnej dopravy

Trasa cesty v úseku štátna hranica ČR/SR – Drietoma -Trenčín je navrhovaná v súlade s Koncepciou dopravy MDPaT SR ako diaľnica D-1. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že Česká republika v rámci rozvoja siete diaľnic a rýchlostných ciest v súčasnosti neuvažuje s týmto diaľničným prepojením, predovšetkým z dôvodu ochrany prírody.

Z Trenčína trasa pokračuje smerom na Prievidzu a Banskú Bystricu v trase I/50 zaradenej do siete európskych ciest E-572 .

Navrhuje sa predĺžiť privádzač Trenčín od štátnej cesty I/61 premostením rieky Váh napojením na štátnu cestu I/50 v obci Trenčianska Turná ako doplnenie dopravného systému Drietoma – Bánovce nad Bebravou – Prievidza (II. etapa diaľničného privádzača)

Návrh cesty I/50 vychádza s potreby rýchleho spojenia okresných sídiel - Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Prievidza s krajským sídlom v Trenčíne. Ide o komunikáciu I. triedy s možnosťou dobudovania na vyššiu kategóriu, na rýchlostnú komunikáciu (R2) vo výhľadovom období, pre ktorú je potrebné ponechať územnú rezervu. Návrh cesty I/50

v úseku Prievidza - hranica kraja, je ovplyvnený hustou intenzitou zástavby, z čoho vyplýva návrh trasy mimo sídelné útvary.

V prípadoch, v ktorých bude trasa cesty I/50 realizovaná mimo intravilány obcí, sa odporúča jestvujúce prieťahy cesty I/50 prekategORIZOVAŤ na cesty II. triedy, lokálne prepojenia obcí.

Návrh ÚPN VÚC uvažuje s vedením trasy cesty I/64 východným okrajom mesta Prievidza. Pokračovaním v úseku Prievidza Nitrianske Pravno sa uvažuje s vedením novej trasy mimo intravilány obcí, pričom pôvodná trasa sa odporúča prekategORIZOVAŤ na cestu II. triedy.

Vo výhľadovom období po roku 2015, v prípade vysokej intenzity na ceste II/519 v úseku Nitrianske Pravno - Diviaky, ktorá prepája cestu I/64 s cestou I/65 je potrebné uvažovať s cestným prepojením týchto komunikácií samostatnou trasou (tunelový variant).

V rámci ponitriansko – trenčiansko - žilinského koridoru, trasu cesty III/05047 Bánovce nad Bebravou - Chynorany a cestu I/64 Chynorany - Topoľčany - Nitra v súlade so Zásadami pre realizáciu územného rozvoja KURS - II. návrh je potrebné realizovať ako trasu I. triedy s úsekmi rýchlostných komunikácií. Treba poznamenať, že množstvo obcí v uvedenej trase si vyžiada samostatné smerové riešenie s možnosťou rozšírenia trasy na 4 -pruhovú smerovo rozdelenú komunikáciu vo výhľadovom období.

Z dôvodov potreby prepojenia okresného sídla Partizánske s krajským sídlom Trenčín, kde sa predpokladá vyššia frekvencia dopravných vzťahov, návrh ÚPN VÚC uvažuje s úpravou cesty II/579 v úseku od I/64 (Partizánske - Veľké Belice) po komunikáciu I/50 (Hradište).

Vo výhľadovom období sa uvažuje s novým koridorom cesty I/64 v úseku Partizánske - Nováky mimo intravilán obcí. Pôvodnú trasu tejto cesty, ktorá prechádza obcami je možné prekategORIZOVAŤ do II. kategórie, s funkciou trasy lokálneho významu.

Cesta I/49 v úseku štátna hranica ČR/SR, Lysá pod Makytou – Púchov – Beluša, po križovatku s diaľnicou D-1 bude plniť funkciu nadregionálnu (medzištátnu), ako západ - východná spojka (KURS - II.), je navrhovaná ako cesta I. triedy s úsekmi rýchlostných komunikácií (R). Vzhľadom na konfiguráciu terénu, hustotu urbanistickej štruktúry si návrh trasy cesty vyžaduje trasovanie v extravilánovej polohe, pričom po jej realizácii trasa jestvujúcej cesty prechádzajúcej intravilánmi obcí môže prevziať funkciu cesty II. kategórie lokálneho významu. Vo výhľadovom období sa predpokladá riešiť túto komunikáciu ako 4 -pruhovú, smerovo delenú. Potrebu koridoru tohto druhu si vyžiada potencionálna gravitačná schopnosť prístavu Púchov na vodnej ceste Váh, ktorá vyvolá zvýšený tovarový tok z moravskej časti Českej republiky, čím vyššie uvedené názory majú svoje opodstatnenie.

Železničná sieť

Trasy železničnej dopravy medzinárodného významu

Železničná trať č. 120 (Bratislava - Žilina - Košice) ktorá je severojužnej smerovej orientácie ako súčasť transeurópskeho železničného koridoru, bude modernizovaná na traťovú rýchlosť $V=140-160$ km/hod., čím sa jej dopravný význam aj z pohľadu medzinárodného zvýši. Modernizácia tejto železničnej trate je veľmi potrebná, nakoľko táto trať je zaradená do zoznamu medzinárodných železničných magistral a najdôležitejších trás medzinárodnej kombinovanej dopravy podľa dohôd AGC a AGTC.

Po modernizácii trate sa očakáva zvýšenie jej zaťaženia, predovšetkým dopravou tranzitnou osobnou, ako aj nákladnou.

V meste - Trenčíne s ohľadom na územné problémy a hlavne na jeho dopravný význam sa navrhuje útlm jazdnej rýchlosti až na $V=0$ km/hod. v stávajúcej železničnej stanici,

ktorá voči centru mesta má veľmi výhodnú polohu. Ostatné železničné stanice umožnia prechod vlakov traťovou rýchlosťou.

Navrhovaná modernizácia tejto trate sa môže uskutočniť na jestvujúcom železničnom telese pri minimálnych (výnimočných) záberoch poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Predstavuje minimalizáciu investičných prostriedkov. Pri nevýraznom prepravnom efekte môže znamenať iba istú vývojovú fázu železničnej infraštruktúry v tomto medzinárodnom dopravnom koridore.

S ohľadom na charakter trasy, úrovňové križovania s infraštruktúrou každého charakteru sú vylúčené.

Medzinárodný význam uvedeného koridoru a potreba jeho udržania vyžaduje umiestnenie trasy vysokorýchlostnej železničnej trate pre jazdnú rýchlosť $V \geq 250$ km/hod. v súlade s predpokladaným rozvojom európskych železničných tratí a v súlade so závermi štúdie „Optimálny systém vedenia vysokorýchlostných tratí na území SR”.

Prevádzka vlakových súprav ako dopravy osobnej, tak aj nákladnej pri vysokých rýchlostiach vyžaduje implantáciu oddeleného traťového systému do územia mimo urbanistickú štruktúru hlavne malých a stredných sídiel. Z tohto dôvodu, napriek predpokladu realizácie VRT vo výhľadovom období, je situačný návrh trasy VRT vypracovaný ako návrh pre územnú rezervu výstavby tejto trate.

Predmetný výhľadový návrh prinesie zvýšenie kvality hlavne osobnej dopravy a zvýšenie spoľahlivosti dopravy nákladnej predovšetkým z hľadiska medzinárodného a vyvolá preferenciu medzinárodnej tranzitnej dopravy na tejto trati, ktorá je ekonomicky efektívna.

Podobne ako pri modernizovanej železničnej trati aj v prípade VRT sa navrhuje v blízkosti jadrového mesta Trenčína jej napojenie na modernizovaný traťový systém a v existujúcej železničnej stanici jazdnú rýchlosť $V=0$ km/hod.

Mesto Trenčín, z hľadiska svojho dopravného významu, bude plniť funkciu transformačného uzla celoštátneho a regionálneho významu, v ktorom sa budú uskutočňovať zmeny dopravných systémov v prepravnom procese. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby sa stal stanicou VRT, čím sa zabezpečí spojenie tohto dopravného systému s riešeným územím. Zastavovanie vlakových súprav s jazdnou rýchlosťou $V \geq 250$ km/hod. v ostatných staniaciach riešeného územia sa nenavrhuje.

Železničné trate celoštátneho a medzištátneho významu.:

č. 125 v úseku hranica ČR/SR - Púchov

č. 123 v úseku hranica ČR/SR - Trenčianska Teplá

č. 121 v úseku hranica ČR/SR - Nové Mesto nad Váhom

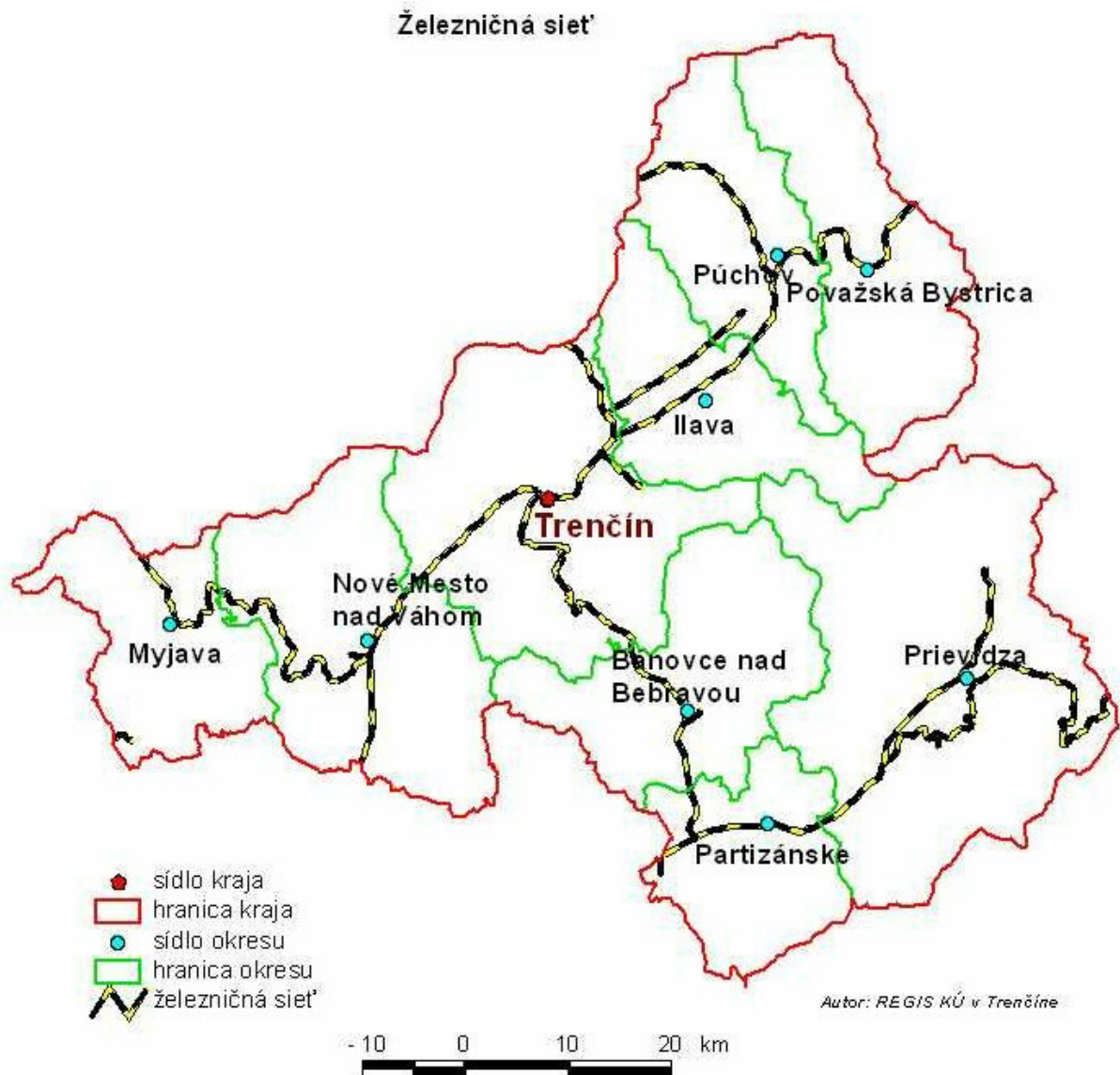
Tieto trate tvoria spolu železničný dopravný systém spájajúci moravskú časť Českej republiky cez Trenčiansky kraj so stredným Slovenskom, systém na západo - východnú smerovú orientáciu.

Vzhľadom na to, že riešené územie TSK sa nachádza v prihraničnej polohe voči územiu Českej republiky, ako aj v trase transeurópskeho koridoru pre dopravu železničnú, väčšina železničných tratí situovaných na území tohto kraja plní už v súčasnosti a vo výhľade bude plniť funkcie tratí aj nadregionálneho významu.

Regionálne trate³

Okresy BÁNOVCE NAD BEBRAVOU, PARTIZÁNSKE:

Na území týchto okresov sa nachádza železničná trať regionálneho významu Trenčín – Bánovce nad Bebravou – Chynorany s prípojom na Partizánske, Prievidzu, Topoľčany, Nové Zámky. Táto železničná trať spája Považie s Ponitím.

³ Na základe rokovania Vlády SR dňa 15.1.2003, bola schválená Správa o postupe prípravy a priebehu transformácie ŽSR.. V tejto súvislosti došlo k zastaveniu železničnej osobnej dopravy od 2.2.2003 na území TSK na nasledovných železničných tratiach: č.117 Jablonica – Brezová pod Bradlom, č. 124 Nemšová – Lednické Rovne, č.143 Trenčín – Chynorany, č. 144 Prievidza – Nitrianske Pravno. ŽSR nahrádzajú uvedenú dopravu iba na trati č.143 Trenčín – Chynorany autobusovou dopravou, nie však v plnom rozsahu. V rámci úsporných opatrení je neadekvátne zníženie výkonov / spojov /, čo sa premietne vo vzťahu k obslužnosti územia TSK, zvýšeniu miery nezamestnanosti a bude v rozpore s verejným záujmom. K 15. 6. 2003 sa z uvedených tratí obnovuje osobná doprava na trati č. 143 Trenčín - Chynorany

Okres NOVÉ MESTO NAD VÁHOM:

Železničná trať Nové Mesto nad Váhom - Myjava - hranica ČR/SR v súčasnosti plní funkciu trate regionálnej vzhľadom na jej prepojenie na Českú republiku. Charakter tejto trate sa výrazne zmení v prospech charakteru trate nadregionálneho významu.

Okresy POVAŽSKÁ BYSTRICA, PÚCHOV, ILAVA:

Na území týchto okresov sa nachádza železničná trať Nemšová - Lednické Rovne, ktorá má vyslovene regionálny význam. Možno povedať, že plní funkciu vlečky zo Sklárne v Lednickom Rovniach k železničnej trati č. 140 hranica SR/ČR - Nemšová -Trenčianska Teplá.

Okres MYJAVA:

Na území tohto okresu sa nachádza časť úseku železničnej trate Jablonica - Brezová pod Bradlom, ktorej regionálny charakter bude zachovaný. Pre železničnú trať Nové Mesto nad Váhom-Myjava-hranica ČR/SR platí zhodné konštatovanie ako v prípade okresu Nové Mesto nad Váhom.

Okres PRIEVIDZA:

Železničná trať regionálneho významu Prievidza – Handlová - Horná Štubňa naväzuje na železničnú trať Hronská Dúbrava - Vrútky, ktorá je spojnicou severného I. hlavného ťahu s južným hlavným železničným ťahom. Ďalšou železničnou traťou regionálneho významu je trať Prievidza -Nitrianske Pravno.

Okres TRENČÍN:

V území rozmiestnená železničná dopravná infraštruktúra zodpovedá miere jeho urbanizácie. Vychádzajúc z vnútroregionálnych potrieb daný systém vyhovuje z hľadiska jeho dopravných ale v súčasnosti hlavne kvantitatívnych charakteristík. Založený systém svojou výkonnosťou je schopný plniť dopravné požiadavky územia.

Železničná trať Trenčianska Teplá -Trenčianske Teplice, ako trať úzkokoľajná, plní funkciu trate viac miestneho významu spájajúca kúpele s ostatným okolím. Trať plní v prevažnej miere funkciu prepravy rekreačnej. S jej zmenou sa neuvažuje.

Letecká doprava

Zariadenia leteckej dopravy

V sídelnom meste Trenčín je vybudované letisko, ktoré bolo pôvodne určené len pre vojenské účely. **Letisko Trenčín** má 2 vzletové a pristávacie dráhy - 2000 x 30 m *betónový a 1000 x 100 m trávnatý povrch*. Spojenie s diaľnicou bude prostredníctvom trasy diaľničného privádzača. Dnes je už toto letisko čiastočne civilné. Vykonáva sa tu nepravidelná vnútroštátna a medzinárodná doprava, letecké práce a výcvik leteckého personálu. Hľadajú sa ďalšie aktivity na jeho využitie o čom svedčí aj usporiadanie majstrovstiev sveta v leteckej akrobacii v r. 1998.

Výrazne dominantné postavenie mesta Trenčín v oblasti jestvujúcej, ale hlavne výhľadovej dopravnej infraštruktúry medzinárodného a medzištátneho významu je posilnené aj existenciou letiska, ktoré v prevažnej miere plní funkciu letiska pre vojenské účely.

Je potrebné poznamenať, že letisko má udelený štatút medzinárodného letiska, z hľadiska vnútroštátneho plní a bude plniť funkciu regionálneho letiska. S ohľadom na jeho súčasné špecifické využívanie však nemá vytvorené vyhovujúce podmienky a hlavne zariadenia pre uskutočňovanie civilnej leteckej prevádzky. Tieto bude nutné realizovať na

stávajúcich pozemkoch letiska podľa účelové vypracovanej rozvojovej dokumentácie, v ktorej budú spracované aj predpoklady vývoja civilnej prevádzky. Súčasná plocha využívaná letiskom umožňujú ďalší rozvoj služieb a aktivít spojených s predpokladanou civilnou leteckou prevádzkou.

Vyhlásené ochranné pásma letiska bude nutné modifikovať vzhľadom k tomu, že sa predpokladá aj civilná letecká prevádzka.

Letisko Trenčín ako letisko verejné medzinárodné regionálneho významu bude slúžiť potrebám stredného Považia. Pre splnenie tejto funkcie je nutné zapojiť do rozvoja jeho civilnej časti prevádzky ekonomické aktivity okolia, ktoré spätne môžu jeho funkciu využívať, mesto ako také nevynímajúc. Je potrebné zdôrazniť, že v danom priestore zmena osi VPD je technicky vylúčená.

Predpokladá sa prevádzka malých až stredných typov lietadiel, ktorá výraznou mierou nenaruší svoje okolie s ohľadom na očakávaný typ lietadiel, ako aj ich frekvenciu pohybu na letisku.

Určujúcou zásadou spojenia letiska s jeho okolím je možnosť napojenia na výkonnú dopravnú infraštruktúru, hlavne cestnú (extravilán) a dopravnú infraštruktúru mesta. Jestvujúca a v návrhu akceptovaná poloha letiska je vo vzťahu k cestnej infraštruktúre optimálna. Možno hovoriť o bezproblémovom spojení letiska s trasou diaľnice D-61 prostredníctvom trasy diaľničného privádzača. Spojenie letiska s okresmi v juhovýchodnej polohe riešeného územia je umožnené trasou cesty I/50, ktorej výkonnosť sa bude postupne zvyšovať realizáciou stavebno-technických zmien.

Súhrnom a výsledkom uvedených úvah je návrh významu mesta Trenčín ako dôležitého dopravného transformačného uzla celoštátneho a regionálneho významu, vrátane návrhu uvedených dopravných koridorov.

Pre leteckú dopravu možno používať letisko nachádzajúce sa v **Prievidzi** so štatútom medzinárodného letiska, v súčasnosti využívané pre civilnú prevádzku športového charakteru. Letisko Prievidza prevádzkuje Slovenský národný aeroklub ako letisko športového charakteru. Jeho vzletová a pristávacia dráha v dĺžke 940 m a šírke 45 m má trávnatý povrch. Výhodná poloha vo východnej časti riešeného územia vytvára reálne predpoklady využívať toto letisko vo výhľadovom období ako letisko civilné pre dopravu pravidelnú popri jeho využívaní letectvom všeobecným. Letisko patrí do kategórie letísk vybraných regionálneho významu s rozvojovými možnosťami.

Na území kraja sa nachádzajú malé regionálne letiská :

V okrese Ilava je letisko **Dubnica nad Váhom - Slávnica**, ktoré prevádzkuje Slovenský národný aeroklub ako letisko športového charakteru. V súčasnosti však neplní regionálnu funkciu. Jeho vzletová a pristávacia dráha v dĺžke 1 180 m a šírke 150 m má trávnatý povrch. Pre ďalšie obdobie sa nepredpokladá zmena jeho funkcie, ktorá však nebráni využívaniu letiska po potrebnej modernizácii aj pre účely civilného letectva s používaním malých lietadiel, ktoré môžu využívať trávnatý povrch dráhového systému. Jednalo by sa o cesty obchodného, resp. služobného charakteru pre lokálnu sféru záujemcov.

V okrese Partizánske- miestna časť **Malé Bielice**, je vybudované športové letisko, ktoré sa využíva pre výcvik pilotáže bezmotorového a motorového lietania na malých športových lietadlách, ale aj ako pristávacia plocha pre poľnohospodársku leteckú techniku.

Vodná doprava

Trasy a zariadenia vodnej dopravy

Vážska vodná cesta, ktorá je postupne realizovaná na území Slovenskej republiky tvorí súčasť multimodálneho koridoru č. V. (Komárno - Žilina) a koridoru č. VI. (Žilina - Čadca a ďalej po riekach Kysuca – Oľša - Odra cez Českú republiku a Slovenskú republiku k

Baltickému moru). Vodná cesta E-81 podľa označenia EHK OSN umožní stredoeurópskemu regiónu v časovom horizonte po roku 2000 využívať tento koridor. Vážska vodná cesta je národným projektom s medzinárodným významom. V širšej súvislosti je alternatívou prepojenia integrovanej siete európskych vodných ciest v koridore Balt - Odra-Váh – Dunaj - Jadran.

Svojou prepravnou kapacitou umožní aktívne sa podieľať na delbe dopravnej práce pri preprave tovarov na území Slovenskej republiky. Napojenie riešeného územia na túto vodnú cestu bude umožnené navrhovanou sieťou verejných prístavov umiestnených pozdĺž celého toku v lokalitách: Nové Mesto nad Váhom, Trenčín, Dubnica, Púchov, Považská Bystrica v súlade s výskumným projektom Lokalizácia verejných prístavov na Váhu (VÚDS Žilina 1995).

Dopravná infraštruktúra cestnej a železničnej dopravy pripojená k jednotlivým prístavom bude ďalším realizátorom napojenia vodnej cesty na riešené územie a jeho blízke okolie. Výkonná cestná a železničná infraštruktúra prepojená na sieť na území Českej republiky umožní smerovanie časti tovarových substrátov prostredníctvom prístavov na vodnú cestu Váh, čím sa zvýši jej atraktivnosť a dopravný význam. Dopravné požiadavky vyplývajúce z predpokladaných nárokov výrobných podnikov nachádzajúcich sa v oblasti Považia a na moravskej strane Českej republiky, ktoré majú prostredníctvom vodnej cesty Váh využívať európsku vodnú magistrálu Rýn-Mohan-Dunaj sú vyjadrené v predpokladaných nárokoch na jednotlivé verejné prístavy:

Prístav	Max. kapacita/rok (t)	Prepravné nároky/rok (t)	Typ prístavu
Nové Mesto nad Váhom	100000	4600	obchodný
Trenčín	400000	248000	obchodný
Dubnica	300000	143000	priemyselný
Púchov	350000	147000	priemyselno-obchodný
Považská Bystrica	80000	1700	obchodno-priemyselný

K lokálnym prepravným nárokom prístavu Trenčín treba zohľadniť nároky tranzitného charakteru (Česká republika) vo výške cca 116 000 t/rok.

Na vodnej ceste Váh v riešenom území sa uvažuje s opravárenskými zariadeniami lodí. Územné nároky a možnosti ich splnenia je potrebné posúdiť v oddelených účelových štúdiách a v územných plánoch sídiel, v ktorých sa uvažuje s umiestnením prístavov.

Napriek skutočnosti, že v rámci predchádzajúcich koncepčných zámerov boli vybudované parciálne časti vodnej cesty, ktoré sú v súčasnosti využívané pre energetické účely (prívodné a odpadové kanále, hate, vodné elektrárne, plavebné komory), je nutné zdôrazniť, že tieto nevyhovujú súčasným ako aj výhľadovým požiadavkám kladeným na vodnú cestu. Z tohto dôvodu je nutné rozšíriť plavebnú dráhu na šírku 5,50 m v plavebnej hladine, čo znamená uskutočniť deštrukciu a novú realizáciu jednej strany plavebných kanálov jestvujúcich a výstavbu kanálov v súčasnosti absentujúcich. V súvislosti s touto prestavbou je nutné uskutočniť rekonštrukčné práce jednotlivých stupňov vodnej cesty.

Uvažované rozšírenie	Úsek medzi sídlami
Ľavostranné	Horná Streda - Trenčín
Pravostranné	Trenčín - Nosice
Ľavostranné	Nosice - Považská Bystrica

Napriek tomu, že časť zariadení vodnej cesty bola už v minulosti realizovaná, nevyhovuje súčasným požiadavkám kladeným na vodné cesty a ich zariadenia. Je preto potrebné prikročiť k ich rekonštrukciám v zmysle aktuálnych požiadaviek. Rekonštrukčný proces si vyžiada deštrukciu časti realizovaných zariadení:

- vodná cesta - rozšírenie plavebnej dráhy odstránením ľavej alebo pravej časti kanálov a výstavbou nových hrádzí
- plavebné komory - realizované, pri jednotlivých stupňoch treba rekonštruovať alebo realizovať nové.

Je nutné uskutočniť výstavbu nových úsekov plavebných dráh s nutnými zariadeniami, ako aj výstavbu prístavov.

Kombinovaná doprava

Vo väzbe na podporu mobility so zameraním na trvalý rozvoj efektívnej, spoľahlivej a bezpečnej dopravy s najnižším množstvom dopadov na životné prostredie kombinovaná doprava poskytuje riešenie týchto úloh. Dopravnú infraštruktúru kombinovanej dopravy tvoria dopravné siete, terminály a skladovacie kapacity. Základ tvoria železničné trate zaradené do siete tratí podľa Dohody AGTC. Obsluhu územia Slovenska kombinovanou dopravou zabezpečuje 9 terminálov, z ktorých jeden je pre kombinovanú dopravu voda – cesta - železnica, ostatné sú pre kombinovanú dopravu cesta – železnica. Trate AGTC ležia na hlavných trasách medzinárodnej železničnej dopravy a transeurópskych koridoroch v podstate umožňujú vykonávať prepravy zásielok systémami kombinovanej dopravy. Výstavba terminálov KD sa bude zabezpečovať na báze štátnej podpory podnikateľských subjektov. (Poznámka: Vláda SR uznesením č. 37/2001 schválila *Koncepciu rozvoja kombinovanej dopravy a návrh jej finančného zabezpečenia s výhľadom do roku 2010*)

Hraničné prechody

Územie Trenčianskeho kraja ako prihraničné medzi Slovenskou republikou a moravskou časťou Českej republiky je vybavené hraničnými prechodmi:

- *pre dopravu železničnú*
  - Strelenka (trať č. 125) pre dopravu osobnú a nákladnú
  - Horné Srnie (trať č. 123) pre dopravu osobnú
  - Myjava (trať č. 121) pre dopravu osobnú a nákladnú
- *pre dopravu cestnú*
  - Moravské Lieskové (cesta I/54)
  - Drietoma (cesta I/50)
  - Horné Srnie (cesta I/57)
  - Lysá pod Makytou (cesta I/49)
  - Červený Kameň
  - Nová Bošáca
  - Vrbovce

Uvedené prechody sa navrhuje ponechať pre ďalšie obdobie. Doporučuje sa s ohľadom na nárast počtu priechodov hlavne v doprave cestnej, areály rozšíriť a vybaviť zariadeniami vyhovujúcimi požiadavkám cestujúcej verejnosti.

Železničný hraničný prechod Horné Slnie na trati č. 123 po dohode s Českou republikou rozšíriť aj pre dopravu železničnú nákladnú.

Po vstupe Slovenska do Európskej únie budú hraničné prechody fungovať v súlade s príslušnými nariadeniami EK

5.2.2 Potrubná infraštruktúra

Plynovody

Zemný plyn je pre odberateľov TSK dodávaný z 5 plynovodov :

- Plynovod 500/6,4 (priemer/tlak), ktorý vedie Považím a je napájaný z tranzitného plynovodu pri obci Špačince – okres Trnava,
- Plynovod 300/2,5 napájaný z medzištátneho plynovodu 700/6,4 cez prepúšťaciu stanicu Ľudovítova – okres Nitra,
- Plynovod 500/2,5, ktorý je vedený cez Jablonicu – Senicu a Brestovec – okres Myjava, napájaný je z prípojky medzi tranzitným a medzištátnym plynovodom,
- Plynovod 300/2,5, ktorý je napájaný z medzištátneho plynovodu 700/6,4 v súčasnosti prevádzkovaného na tlak 5,5 MPa,
- Plynovod 300/2,5, ktorý je napájaný z Považského plynovodu pri Novom Meste n/V.

Pre zásobovanie kraja ďalej slúžia tieto najvýznamnejšie plynovody odvinuté od základných plynovodov :

V západnej časti kraja

200/25 Nové Mesto nad Váhom – Bzince – Stará Turá

100/25 Bzince – Květná (Česká republika)

150/25 Nová Dubnica – Trenčianske Teplice

150/25 Nová Dubnica - Horné Slnie

150/25 Ladce – Lednické Rovne

200/25 Beluša – Púchov

Vo východnej časti kraja

300/25 Nedožery – Brezany – Handlová – Žiar nad Hronom

150/25 Zemianske Kostolany – Dolné Vestenice

200/25 Chynorany – Bánovce nad Bebravou – Malé Chlievany – Svinná – Slatinská dolina

Celkove z 276 miest a obcí TSK bolo k 31. 12. 2001 plynofikovaných 203 obcí, čo predstavuje 73,6 %. V týchto mestách a obciach je 558 737 potenciálnych odberateľov, t. j. 92,4 % obyvateľov.

Vodovody

Podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov dosiahol v roku 2001 v TSK 94,2 %, čo predstavuje 569 589 obyvateľov kraja.

Kanalizácia a ČOV

Počet obyvateľov TSK napojených na verejnú kanalizáciu dosiahol 418 512 osôb, čo predstavuje 69,2 % a počet obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu a ČOV dosiahol 359 990 osôb, čo predstavuje 59,5 % z celkového počtu obyvateľov kraja. Z uvedeného vyplýva, že situácia v odkanalizovaní je podstatne horšia, ako v napojení na verejný vodovod. Kanalizačnú sieť má vybudovanú iba 53 obcí kraja (niektoré iba čiastočne). Prehľad ČOV - vid' bod 6. 2.

5.2.3 Elektrické siete

TSK je na energetické siete republiky zapojený sústavou 66 ks 110 kV vedení napájaných z nadradených uzlov Križovany, Bystričany, Považská Bystrica, Senica, prepájaných dvomi 220 kV vedeniami. Okrem toho územím kraja prechádzajú tri 400 kV vedenia. Spoľahlivosť zásobovania sa zvýšila vybudovaním transformovne 400 kV/110 kV v Bošáci.

Infraštruktúru, ktorá utvára optimálne podmienky pre zabezpečenie súčasných, ako aj výhľadových potrieb predstavujú najmä :

- významné elektroenergetické uzly napájané sústavou vedení VVN – 110 kV,
- blízkosť najdôležitejšieho zdroja elektrickej energie nášho štátu – jadrová elektrárňa Jaslovské Bohunice,
- väzba na sústavu vodných elektrární nachádzajúcich sa na území regiónu,
- nadradený uzol 400 kV Bošáca, ktorý bol doplnený o transformáciu 400/110 kV, v dôsledku čoho bude možné posilniť existujúce stanice 110/22, resp. zapojiť nové.

K zásobovaniu TSK elektrickou energiou slúži sústava vedení :

- 3 linky 400 kV (Križovany – Bošáca, EBO 2 – Bošáca, Bošáca – Varín),
- 2 linky 220 kV (Križovany – Bystričany, Križovany – P. Bystrica, Bystričany – Sučany, P. Bystrica – Lískovec)
- 58 liniek 110 kV.

Zdroje elektrickej energie na území SR pracujú do spoločnej elektroenergetickej sústavy. Na území TSK sa nachádzajú mnohé zdroje elektrickej energie, ktoré využívajú okrem vodnej energie aj hnedé uhlie.

Hlavnými zdrojmi elektrickej energie v TSK sú Elektrárne Nováky a Zemianske Kostolany s celkovým inštalovaným elektrickým výkonom 522,4 MWe s orientáciou na spaľovanie hnedého uhlia zo slovenských uhoľných baní a vodné elektrárne na Váhu, spolu 9 vodných elektrární s celkovým inštalovaným výkonom 260,6 MWe.

Okrem toho výrobu elektrickej energie zabezpečujú závodné elektrárne s celkovým inštalovaným výkonom 47,8 MWe (podniky si vyrábajú elektrinu len pre vlastnú spotrebu, v období poklesu vonkajších teplôt pod 0 °C, pri zabezpečení dostatočného odberu tepla na vykurovanie) a vodné elektrárne. V celom povodí Váhu je na území kraja vybudovaných aj 19 malých vodných elektrární s celkovým inštalovaným výkonom 1,214 MWe.

Zásobovanie TSK elektrickou energiou z nadradenej sústavy 400 kV a 220 kV vedení je riešené z uzlov v Bošáci, Križovanoch, Bystričanoch, Považskej Bystrici a v Senici sieťou VVN rozvodov o napätí 110 kV. Okrem toho územím kraja prechádzajú 3 vedenia 400 kV a 4 vedenia 220 kV. K posilneniu spoľahlivosti dodávok je vybudovaná 400kV rozvodňa v Bošáci transformácia 400/110 kV s prepojením na existujúcu sústavu 110 kV vedení.

5.2.4 Telekomunikácie

Ďalší vývoj telekomunikačného sektora smeruje ku konvergencii komunikačných, mediálnych a informačných systémov a postupné začleňovanie telekomunikačných sietí a služieb do širšieho komplexu infraštruktúrne zabezpečujúceho rozvoj informačnej spoločnosti. Oblasť informačnej spoločnosti je v EÚ upravená prevažne vo forme odporúčaní, deklarácií a rezolúcií k rôznym programom. Významnú úlohu zohrávajú informačné a komunikačné technológie a Internet, ktoré sú hlavnými hybnými silami v procese vytvárania globálnej informačnej spoločnosti, k čomu budú smerovať aj opatrenia v rámci rozvojových

aktivít vo všetkých sledovaných sektoroch , odvetviach a oblastiach rozvoja TSK s využitím prostriedkov EÚ .

6. ANALÝZA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

6.1. Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len stavebný zákon).

V súčasnosti platná územno-plánovacia dokumentácia pre územie TSK je z roku 1998. Obstarávateľom ÚPN – VÚC bolo Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, ktoré poverilo obstaraním tejto dokumentácie Krajský úrad v Trenčíne. Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 149/1998 Z. z. bola vyhlásená záväzná časť Územného plánu veľkého územného celku Trenčiansky kraj.

Územno-plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie Slovenskej republiky, regiónov a obcí. Odvetvové koncepcie ústredných orgánov štátnej správy a koncepcie rozvoja obcí a iné programy týkajúce sa hospodárskeho, sociálneho alebo kultúrneho rozvoja musia byť v súlade so záväznými časťami územno-plánovacej dokumentácie. Kompetencie v predmetnej oblasti prechádzajú na Úrad TSK v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. od 1. 1. 2003.

6.2 Starostlivosť o vodu

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone NR SR č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) s účinnosťou od 1. júna 2002. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Voda podľa Ústavy Slovenskej republiky je vo vlastníctve štátu a na jej nakladanie podľa povahy veci je potrebné povolenie príp. súhlas príslušného vodohospodárskeho orgánu. Zákon ochranu vodných pomerov a vodárenských zdrojov rozoznáva v územnej ochrane ako: chránené vodohospodárske oblasti, ochranné pásma vodárenských zdrojov, citlivé oblasti, zraniteľné oblasti.

Územie kraja je z hľadiska hydrologického členené na 3 čiastkové povodia: *Váh, Myjava a Nitra.*

- Rieka **Váh** tvorí hydrologickú os územia okresov Považská Bystrica, Púchov, Ilava, Trenčín, Nové Mesto nad Váhom. Hlavnými pravostrannými prítokmi sú Papradnianska, Biela Voda, Vlára, Drietomica, Bošáčka, Klanečnica. Ľavostrannými prítokmi sú Pružinka, Teplička, Domanižanka. Prítoky v rieke Váh sú ovplyvnené

prevádzkou I. a II. vážskej kaskády, pričom tieto prietoky sú zlepšované vodnou nádržou Orava a vodnou nádržou Liptovská Mara.

- Najvýznamnejším tokom okresu Myjava je rieka **Myjava**. Dĺžka toku je 79 km. Myjava ústi do rieky Morava. Rieka Myjava sa považuje z hľadiska malej vodnosti i minimálnych prietokov za povodie menej vodné.
- Rieka **Nitra** tvorí kostru riečnej siete v okresoch Prievidza, Partizánske. Hlavné prítoky sú Handlovka, Nitrica a Bebrava. Dĺžka hlavného toku rieky je 168 km.

Na území TSK kraja sa nachádza chránená vodohospodárska oblasť Strážovské vrchy a Javorníky, ktoré v podstate tvoria 80 % územia okresov Považská Bystrica, Púchov a Ilava. Vodohospodársky významným tokom je Pružina. Toky Domanižanka, Teplanský potok, Papradnianka, Maríkovský potok a Biela voda sú navrhované na zaradenie do vodohospodársky významných tokov.

Zásobovanie pitnou vodou

V zmysle zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie obce pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. V súčasnom období dodávku pitnej vody ako aj odkanalizovanie v prevažnej miere zabezpečuje na území TSK štátny podnik Západoslovenské vodárne a kanalizácie, Severoslovenské vodárne a kanalizácie, Stredoslovenské vodárne a kanalizácie a Trenčianska vodohospodárska spoločnosť.

V oblasti Trenčína je na vodovodnú sieť napojených cca 94,2 % obyvateľov. Okresy Trenčín a Nové Mesto nad Váhom sú zásobované pitnou vodou zo základných SKV Trenčianske Teplice, Trenčín, Nové Mesto nad Váhom – Čachtice – Stará Turá, Trenčianske Mitice – Svinná, Lúka – Modrovka, Štvrtok n/V. – Trenčín. Ich celková kapacita je cca 850 l/s. Zásobovanie obyvateľov pitnou vodou v týchto okresoch je výlučne zo zdrojov z podzemných vôd, ktoré sú zatiaľ kapacitne postačujúce. Geotermálne vody vyhlásené za prírodné liečivé vody sú využívané v liečebných kúpeľoch Trenčianske Teplice. Z prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd je v týchto okresoch vhodných 25.

Okres Prievidza je zásobovaný pitnou vodou zo skupinových vodovodov: Prievidzký skupinový vodovod (SKV) pre takmer 96 tisíc obyvateľov, SKV Nováky – cca 23 tisíc obyvateľov, SKV Tužina – Kanianka – cca 6 tisíc obyvateľov, SKV Lehota pod Vtáčnikom – Podhradie – cca 4 tisíc obyvateľov, SKV Koš – Sebedražie – Cígeľ, miestny SKV Hradec – Lehôtka. Ostatné miestne vodovody sú: Valaská Belá, Temeš, Čavoj, Nevidzany, Džín, Tužina, Seč, Šútovce, Nitrianske Sučany, Horné a Dolné Vestenice, Nitrica, Chvojnica. Z okresných zdrojov pitnej vody (Kľačno, Vyšehradné, Solka, Pravenec, Prievidza, Handlová) s výdatnosťou 145 l/s sú pre SKV Prievidza využívané aj zdroje mimo okresu, a to z povodia Turca – zdroje podzemnej vody v Polerieke (45 l/s) a odbermi z VN Turček (200 - 230 l/s). SKV Nováky využíva zdroje podzemnej vody v povodí Nitricy (Nitrianske Rudno, Diviaky nad Nitricou, Nitrianske Sučany) s výdatnosťou 120 l/s, v povodí Oslianskeho potoka (Horná Ves, Muler (2H) – 21 l/s). Na vodovodnú sieť je napojených 99 % obyvateľov okresu. Z významných zdrojov geotermálnych vôd sú využívané geotermálne vody Kúpeľmi Bojnice (prírodné liečivé vody).

Územie v okolí Považskej Bystrice je v prevažnej miere v CHKO Srážovské vrchy, kde sú zachytené a využívané strategické vodné zdroje pre všetky tri terajšie okresy (Považská Bystrica, Púchov, Ilava). Medzi najvýznamnejšie patria: Sádočné, Hodoň 1-3, Blatnica 1-5, Čertova skala, Kráľovka, Manínska tiesňava s celkovou kapacitou cca 230 l/s. Z týchto zdrojov sú napájané SKV Pružina – Púchov – Dubnica nad Váhom. Zdroje pre najvýznamnejší SKV Pružina – Púchov – Dubnica n/V. sú v oblasti Pružina (Byky, Biele Jarky, Bobot, Pod Hájovňou, Cinkové, Centrálny výver, Ihrisko, Mokrý, Mlynský náhon,

Púchov – vrty – s celkovou výdatnosťou 55 l/s). Na vodovodnú sieť z týchto zdrojov je napojených 51 % obyvateľov – najnižšie percento v rámci kraja. Ostatná časť územia – pravá strana Váhu je vo flyšovom pásme, a toto je problematické pre záchyt centrálnejších výverov podzemnej vody, vyskytujú sa tu vodné zdroje s menšou výdatnosťou miestneho významu (Lednické Rovne, Horovce, Kameničany, Pruské) s celkovou výdatnosťou 30 l/s. V oblasti Javorníkov je viac ako 20 % územia, ktoré nemá SKV a zásobovanie vodou je riešené z miestnych zdrojov.

Na zásobovanie pitnou vodou z verejných vodovodov v okresoch Bánovce nad Bebravou a Partizánske je napojených viac ako 80 % obyvateľov z týchto SKV: Ponitriansky SKV, SKV Bánovce nad Bebravou a SKV Partizánske, ktoré sú vzájomne prepojené. Ponitrianska vodárenská sústava zásobuje podstatnú časť obcí zo zdrojov podzemných vôd Horného Ponitria a z okresu Trenčín. Celková výdatnosť na území okresu Bánovce nad Bebravou je 300 – 2000 l/s, na území okresu Partizánske je 630 l/s a kapacitne sú toho času postačujúce. Z dôvodu výskytu podzemných vôd vhodných pre zásobovanie obyvateľov pitnou vodou, majú nadregionálny význam súvrstvia vápencov a dolomitov v oblasti horského masívu Žihľavníka (Slatinský kras), zahrnutý do CHKO Strážovské vrchy. Krasové pramene Vrchovište (Slatinka n/Bebr.) s výdatnosťou 60 – 2000 l/s, prameň pri mlyne 15 – 30 l/s, Pri moste 40 – 400 l/s (Slatina n/Bebr.) a prameň Kopanička v Krásnej Vsi s výdatnosťou 6 – 25 l/s napájajú Ponitriansky SKV, ktorý odvádza kvalitnú pitnú vodu až do bývalých okresov Topoľčany a Nitra.

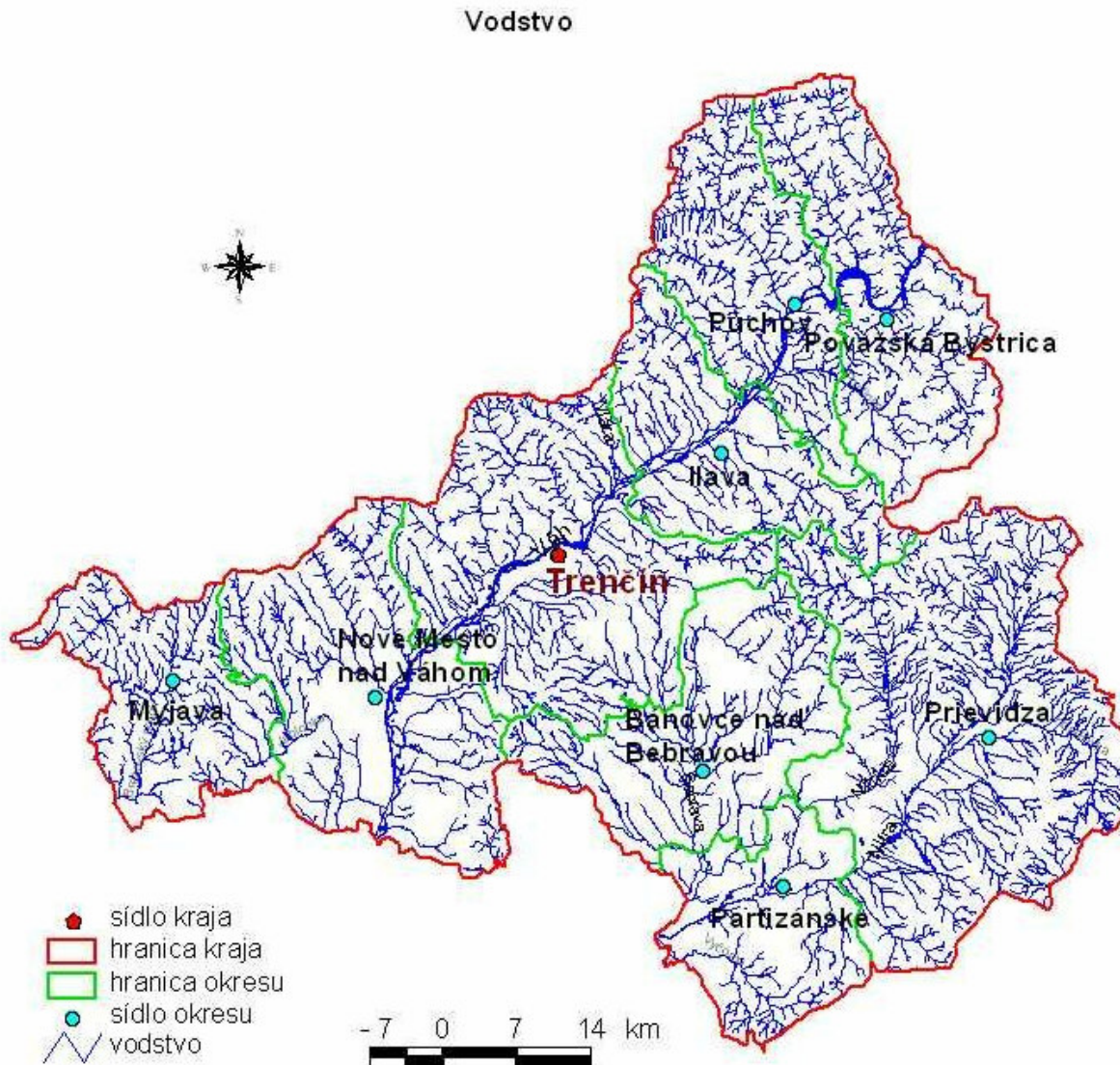
Významnými lokálnymi zdrojmi v okrese Partizánske sú pramenné oblasti v podhorách Tríbečského pohoria Klátova Nová Ves – Sádok. V hydrogeologickej štruktúre Kňazieho stola je výdatný vodný zdroj Timoradza (135 l/s), významné sú i pramene medzi Hradišťom a Dolnými Vestenicami s kapacitou 10 – 30 l/s a vodný zdroj Turne (80 l/s). Problémom aj v týchto okresoch je zásobovanie obyvateľov vodou z individuálnych vodných zdrojov, ktorých kvalita je často nevyhovujúca pre zvýšené obsahy dusičnanov, chloridov, síranov a nevyhovujúce mikrobiologické zloženie.

Okres Myjava je zásobovaný z SKV Brezová – Košariská. Počet obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov je v tomto okrese jeden z najnižších z Trenčianskeho kraja (cca 70 %). Vodovodná sieť je napojená len na podzemné vodné zdroje. Územie okresu Myjava je na dostatok zdrojov vody deficitné a mnohé z nich je potrebné upravovať. V oblasti Bielych Karpát je registrovaných niekoľko prameňov výdatnosťou 0,2 – 0,3 l/s a sú využívané hlavne v okolí Vrbovíc.

Významným prameňom je Bukovec pod Trebavou (4,32 – 8,44 l/s). Hydrogeologická štruktúra Brezovských Karpát s prameňmi Prašník – Fajnory, Holeška, Mlyn, Lopušná, Chrenkech jarek má vyčlenené využiteľné zásoby 110 l/s. Na tento vodný zdroj je napojený SKV Myjava – Brezová. Vzhľadom k vysokým odberom podzemných vôd oboma mestami bolo nutné prepojenie tohto SKV a SKV Čachtice – Nové Mesto n/V – Stará Turá so zdrojom v Čachtických Karpatoch.

Odkanalizovanie

Počet obyvateľov TSK napojených na verejnú kanalizáciu dosiahol 418 512 osôb, čo predstavuje 69,2 %. Kanalizačnú sieť má vybudovanú 53 obcí kraja, čo predstavuje 20 317 kanalizačných prípojok. V kraji je 32 čističiek odpadových vôd.

Posledné roky badať vo všetkých povodiach poklesy odberov podzemných vôd. Najvýznamnejšie zníženie odberov bolo dokumentované v povodí Váhu (o 378 l/s), kde najvýraznejšie poklesli najmä odbery pre verejné zásobovanie (SKV Považská Bystrica – 72,0 l/s). Hlavnú časť využívania podzemných zdrojov vody predstavuje využívanie formou verejných vodovodov. V posledných rokoch (po roku 1991) badať pokles vo využívaní podzemných vôd – znížená spotreba u maloodberateľov (meranie odberov), transformácia podnikov, znižovaním výroby, zavádzaním nových výrobných technológií.

Na území kraja sa nachádzajú aj bohaté pramene prírodných liečivých a minerálnych vôd. Najväčšie množstvo týchto vôd je v Trenčianskom regióne (k. ú. Kubrica, Mníchova

Lehota, Horné Orechové, Soblahov, Chocholná, Selec, Dolná Súča, Trenč. Teplice, Trenč. Mítice, Bošáca, Nová Bošáca, Lúka n/V.).

ČOV v Trenčianskom samosprávnom kraji:

Okres	Por.číslo	ČOV
Bánovce nad Bebravou	1	Bánovce nad Bebravou
	2	Uhrovec
Ilava	3	Ilava
	4	Dubnica nad Váhom
	5	Ladce
	6	Dulov
Myjava	7	Myjava
	8	Brezová pod Bradlom
	9	Krajné
Nové Mesto nad Váhom	10	Nové Mesto nad Váhom
	11	Stará Turá
	12	Častkovce
	13	Brunovce
Partizánske	14	Partizánske
	15	Chynorany
	16	Žabokreky nad Nitrou
Považská Bystrica	17	Považská Bystrica
	18	Mílochov
	19	Udiča – Okruť
	20	Udiča
	21	Domaniža
	22	Prievidza
Prievidza	23	Lehota pod Vtáčnikom
	24	Handlová
	25	Púchov
Púchov	26	Lednické rovne
	27	Nimnica – kúpele
	28	Lazy pod Makytou
	29	Trenčín
Trenčín	30	Trenčianske Stankovce
	31	Trenčianska Teplá
	32	Nemšová

Zdroj: KÚ v Trenčíne, 2002

6.3 Starostlivosť o lesy a pôdu

Lesy

Základným právnym predpisom upravujúcim starostlivosť o les je zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov.

Podľa tohto zákona sú lesy jedným z najväčších bohatstiev našej vlasti, sú jednou zo základných zložiek životného prostredia a poskytujú trvalý zdroj dreva pre priemyselné odvetvia. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú aj zdrojom zdravia a osvieženia obyvateľstva.

Lesný pôdny fond- súčasná výmera LPF predstavuje v kraji 220 173 ha. Najvyššia výmera LPF je v okrese Prievidza – 52 408 ha a predstavuje z celkovej plochy okresu 55 %, najnižšiu – 10 818 ha výmeru má okres Myjava, ktorý je zároveň aj najmenej lesnatý (33 %). Najvyššiu lesnatosť z celkovej výmery okresu majú okresy Považská Bystrica – 60 %, Púchov – 53 %, Ilava – 52 % a Bánovce nad Bebravou – 50 %.

Lesy v kraji okrem hospodárskeho významu, majú najmä ekostabilizačný a rekreačný význam. Intenzívna priemyselná činnosť sa však negatívne prejavila na zdravotnom stave hospodárskych lesov, a to zvlášť v okresoch Prievidza, Partizánske a Bánovce nad Bebravou,

kde sú silne emisne a imisne zaťažené a v posledných dvoch okresoch aj akútne ohrozené tracheomykózami.

Poľnohospodárska pôda a lesný pôdny fond majú nezastupiteľné miesto pri stabilizácii životného prostredia a pri zabezpečovaní podmienok trvalo udržateľného rozvoja života.

Členenie LPF a jeho výmera v ha:

Okres	Katégoria lesov	% LPF z celkovej výmery	Ihličnatá plocha	Listnatá plocha	Výmera LPF spolu
Bánovce nad Bebravou	hospodárske	50	3979	14 605	23933
	ochranné		1624	3698	
	účelové			17	
Ilava	hospodárske	52	4657	9013	18 638
	ochranné		425	2925	
	účelové		284	1334	
Myjava	hospodárske	33	2909	6798	10 818
	ochranné		637	474	
	účelové				
Nové Mesto n/Váhom	hospodárske	38	2933	14 422	21 878
	ochranné		1562	2577	
	účelové		40	347	
Partizánske	hospodárske	45	1225	7670	13 459
	ochranné		157	1163	
	účelové		427	2817	
Považská Bystrica	hospodárske	60	11 719	8259	28772
	ochranné		2048	3318	
	účelové		2437	891	
Prievidza	hospodárske	55	14 178	25 580	52 408
	ochranné		2259	4917	
	účelové		935	4539	
Púchov	hospodárske	53	8856	8324	19 748
	ochranné		222	721	
	účelové		907	718	
Trenčín	hospodárske	45	5397	21 825	30 519
	ochranné		454	1612	
	účelové		342	889	
Kraj spolu	hospodárske	49	55 853	116 596	220
	ochranné		9398	21 402	173
	účelové		5372	11 552	

Pôda

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia. Vzhľadom k veľmi dlhému času jej obnovy je potrebné v maximálnej miere zohľadňovať jej prirodzené vlastnosti. Rozsah pôdneho fondu je aj v TSK obmedzený, a práve preto musí byť v plnom rozsahu racionálne využívaný. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno – imisná kontaminácia pôd.

Erózia pôd

Značná časť poľnohospodárskej pôdy kraja je ohrozená najmä eróziou (10-20 %) a tento proces naďalej pokračuje. Erózia sa prejavuje odnosom pôdy vodou alebo vetrom a jej

ukladaním na iných miestach vo forme nánosov, náplavov a naviatím. Prejavuje sa dvoma spôsobmi. Na jednej strane ako líniová erózia, ktorá vytvára sieť výmoľov a na druhej ako plošná erózia. Vodná i veterná erózia primerane ich stupňu intenzity sú veľmi nebezpečné a škodlivé. Zmyvom pôdy vodou alebo odviatím vetrom sa strácajú najjemnejšie pôdne častice, hnojivá i vysiata osivá, zoslabuje sa a zhoršuje ornica, ničia sa kľúčiacie rastliny, poškodzujú sa vzrastlé rastliny, roznašajú sa semená plevelov, šíria sa choroby rastlín prenosom choroboplodných spór a mikróbov, čím sa následne stáva vodohospodárskym polutantom.

Vodnou eróziou sú na území kraja ohrozené takmer všetky orné pôdy s výnimkou tých, ktoré sa nachádzajú v nive rieky Váh a zavlažovaných. Vyskytuje sa tu všetkých 6 stupňov intenzity vodnej erózie od nepatrnej až takmer žiadnej až po veľmi intenzívnu (podľa Geografického ústavu SAV, Bratislava 1990). Vodná erózia sa výraznejšie prejavuje v severných okresoch, najmä podhorských a horských oblastiach, kde je vyššia svahovitosť. Najzložitejšia situácia je v okresoch Púchov predovšetkým v oblasti Lazy pod Makytou, Lúky pod Makytou a Lysá pod Makytou, kde je aj územie najväčšieho zosuvu pôd. Toto sa prejavilo hlavne pri povodni v roku 1997. Podobná situácia je aj v okresoch Považská Bystrica, Ilava, Prievidza. Vodná erózia 6. stupňa veľmi intenzívna a intenzívna erózia 5. stupňa pôsobí aj na Myjavskej pahorkatine, v oblasti Považského Inovca a ďalších horských oblastiach.

Návrh opatrení proti pôsobeniu vodnej erózie by sa mal riešiť v rámci projektov pozemkových úprav, pri ktorých ide hlavne o racionálne priestorové usporiadanie pozemkového vlastníctva pri rešpektovaní ochrany životného prostredia, tvorby územného systému ekologickej stability a prevádzkovo – ekonomických hľadísk poľnohospodárskej výroby.

Veterná erózia silná až veľmi intenzívna sa v kraji Trenčín nevyskytuje, iba v jeho južnej časti je mierne až stredne silná. Na väčšine poľnohospodárskej pôdy sa vyskytuje nepatrná až takmer žiadna veterná erózia. Intenzita je závislá najmä na sklonitosti reliéfu, pokryvnosti vegetáciou a na pôdnom druhu. Silná až veľmi intenzívna veterná erózia sa nachádza iba v južnej časti okresu Nové Mesto nad Váhom na výmere cca 480 ha v oblasti Očkova v okrajovej časti Trnavskej sprašovej tabule.

Opatrenia na protieróziu ochranu sú zamerané na zatravnňovanie a zalesňovanie.

Zosuvy

Jedným z najrozšírenejších deštruktívnych javov pôdy v kraji sú zosuvy, ktoré majú nepriaznivé dôsledky na využitie územia, najmä na poľnohospodárstvo. Na druhej strane sa vďaka nim zachovala podstatná časť genofondu lúk. Vyskytujú sa hlavne v podhorskej oblasti Bielych Karpát a na Myjavskej pahorkatine, v severných častiach okresov Myjava, Trenčín, Nové Mesto n/Váhom, Ilava, Púchov a Považská Bystrica.

Osobitným problémom z hľadiska svahových deformácií je okres Prievidza. Zosuvy v Hornej Nitre sú rozšírené najmä v území Handlovskej kotliny, v časti Prievidzkej kotliny. Intenzívne sú postihnuté územia medzi Prievidzou, Nedožermi, Brezanmi, Malou Čausou, Lipníkom a Ráztočnom a západne od Opatoviec nad Nitricou. Svahové deformácie v tomto území predstavujú dominantnú grobariéru, ktorá v podstate ovplyvňuje využitie územia. Katastrofálne boli účinky napr. veľkých zosuvov v roku 1960, keď bolo v pohybe cca 30 mil. m³ zeminy na ploche 2 km širokej a 1,8 km dlhej. V území boli uskutočnené náročné sanácie a stabilizačné opatrenia.

Poddolované územia, povrchová deštrukcia pôdy

Poddolované územia sú v oblastiach po banskej činnosti. Na území kraja území sa nachádzajú v okrese Prievidza. Staršie vydobyté podzemné priestory sa vyskytujú v oblasti

Nová Lehota, novšie v oblastiach Handlovej, Cígľa a Novákov. Prejavujú sa deformáciami povrchu poddolovaného územia, na ktorom vznikajú buď poklesy, alebo prepadliny.

Rekultivácia poddolovaného územia sa zabezpečuje podľa rekultivačných plánov. Ide takmer výhradne o poľnohospodárske spôsoby rekultivácie, ktoré sú založené na terénnych úpravách, navážkach úrodných pôd a na systéme hydromelioračných opatrení.

Riešiť poddolované územie, najmä priestor bane Nováky, s prioritou na životné prostredie a dopravu.

Kontaminácia poľnohospodárskej pôdy

Pri hodnotení kontaminácie na Výskumnom ústave ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva v rámci úlohy Ekonomický mechanizmus hospodárenia pri znižovaní negatívnych vplyvov na pôdu (VÚEPP Bratislava, 1991) sa použili dostupné informácie o tuhých a plyných imisiách, ich kvalitatívnej skladbe a spôsobe prenosu (VÚPÚ, Kalúz-Rebičová, 1989) a údaje z Bonitačného informačného systému o pôde, ktoré boli aktualizované na základe zberu evidenčných listov (overených SHMÚ a VÚPÚ) a z podnikov, ktoré žiadali revíziu PES v súvislosti s imisiami.

Na podklade správy Rozsah a lokalizácia kontaminovaných pôd Slovenska (VÚPÚ Bratislava, 1993) patrí oblasť Hornej Nitry t. j. okres Prievidza a čiastočne okres Partizánske medzi vybrané sledované oblasti so zvlášť narušeným prostredím, pre ktorú sú odporúčané opatrenia pre prvú zónu znečistenia v zmysle všeobecných zásad hospodárenia v imisných oblastiach. Zdrojom znečisťovania pôdy je najmä Elektráreň Nováky a Chemické závody Nováky. Najväčšie škody spôsobujú zlúčeniny arzenu. Štúdia Výskumného ústavu oblastného plánovania (1992) odporúča v celom údolí Nitry južne od Bojníc – Nedožery – Brezany zaviesť špecifický spôsob hospodárenia na pôdach s orientáciou na pestovanie plodín vhodných pre priemyselné spracovanie. Jedným z programov je pestovanie repky olejnej. Ďalšou možnosťou je vybudovanie moderného agropriemyslu s využitím odpadového tepla pre vykurovanie skleníkového hospodárstva.

Agrochemizácia

Priemerná dávka čistých živín NPK na 1 ha poľnohospodárskej pôdy sa v roku 1996 pohybovala okolo 50 kg, pričom asi jedna tretina orných pôd sa nehnojí vôbec. Zaznamenal sa úplný prepad v spotrebe hnojív, čo môže mať v najbližšej budúcnosti nepriaznivý dopad na pôdnu úrodnosť a intenzitu rastlinnej výroby.

Od roku 1991 sa v dôsledku nepriaznivej finančnej situácie v poľnohospodárskych podnikoch hnoja len trhové plodiny (cukrová repa, chmeľ, repka zimná) základnými dávkami. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať otázke zvýšenia a skvalitnenia výroby maštalného hnoja. Organické hnojivá sa mnohokrát uskladňujú na hnojiskách, ktoré sú vybudované pri uskladňovacích objektoch. Tieto väčšinou technologicky ani kapacitne nevyhovujú. Množstvo maštalného hnoja sa vyváža na provízorne hnojiská, kde nie je možnosť správneho ošetrovania a dochádza k úniku živín zvetraním a vyplavením, ako aj k devastácii pôdy. Nedostatočne je riešená otázka skladovania a aplikácia tekutých výkalov, vzhľadom na únik do povrchových a podzemných vôd, štruktúru pôdy a zaburinenie. Skladovanie organických hnojív sa rieši výstavbou spevnených poľných hnojísk na každom poľnohospodárskom podniku. Problematickou je aj nesprávna manipulácia s ropnými látkami, nesprávne skladovanie chemických látok a pod.

Výživa a ochrana plodín a pôdy, pokiaľ sa ešte aplikuje, by sa mala prevádzať podľa rozborov pôd a škodlivých činiteľov. Najviac fungicídov a insekticídov sa používa na ošetrovanie proti chorobám a škodcom. Pri chemickej ochrane je potrebná včasná účinnosť zásahu za predpokladu, že nebudú ohrozené včelstvá, vodné a rybné hospodárstvo. Pre zlepšenie agrochemických vlastností pôdy treba pokračovať vo vápnení kyslých pôd.

Poľnohospodárska využiteľnosť pôdy ako hospodárskeho odvetvia sa vďaka svojmu značnému potenciálu a územnej rozlohe kraja významne podieľa na ekonomických aktivitách kraja. Predstavuje teda dôležitý zdroj výživy i zdroj surovín pre priemysel, a preto jej hospodárska dôležitosť je nenahraditeľná.

Veľmi významná je funkcia pôdy pri vytváraní krajinného prostredia, pri ochrane prírodných daností, pri zvyšovaní obytnej pohody sídiel.

Okres	Zastúpenie poľnohosp. pôdy z celkovej výmery	Orná pôda z celkovej výmery	Orná pôda z poľno. Pôdy	LPF z celkovej výmery	TTP z poľno. pôdy
Bánovce n/Bebravou	40	30	75	50	20
Ilava	37	16	43	52	51
Myjava	58	36	63	33	28
Nové Mesto n/V	51	32	64	38	28
Partizánske	47	39	84	45	10
Považská Bystrica	27	13	47	60	49
Prievidza	37	17	45	55	50
Púchov	37	11	31	53	63
Trenčín	43	24	56	45	38
Celkom	42	23	56	49	37

6.4. Ochrana prírody a krajiny

Na celom území kraja ako všeobecná ochrana platí I. stupeň, II. - V. stupeň platí pre chránené územia a ochranné pásma, ako osobitná ochrana (II. stupeň pre CHKO, IV. stupeň pre CHA a V. stupeň pre NPR. PR, NPP a PP). Nový zákon o ochrane prírody č. 287/94 Zb. si berie za základ princíp územných systémov ekologickej stability. S platnosťou nového zákona o ochrane prírody došlo aj v území TSK k prehodnoteniu jednotlivých kategórií ochrany prírody u stávajúcich aj navrhovaných prvkov. Podľa tohto nového zaradenia jednotlivých chránených území do nových kategórií je v súčasnosti v území kraja celkove 132 chránených priestorov:

Chránené územie	Stupeň ochrany	Počet
Národné prírodné rezervácie (NRP)	V.	14
Prírodné rezervácie (PR)	V.	47
Národné prírodné pamiatky (NPP)	V.	3
Prírodné pamiatky (PP)	V.	59
Chránené areály (CHA)	IV.	9

Ďalej je v území kraja vyhlásených 136 chránených stromov na 54 lokalitách. Na území kraja sa nachádza alebo zasahuje 5 chránených krajinných oblastí. Sú to:

Názov CHKO	Okres	Predmet ochrany
Malé Karpaty	Nové Mesto nad Váhom Myjava	Ochrana listnatých komplexov, bohatstvo rastlinstva a živočíšstva teplomilných druhov
Biele Karpaty	Myjava Nové Mesto	Ochrana a zveľaďovanie prírodných hodnôt, zabezpečenie optimálneho využívania územia so zreteľom na ich všestranný kultúrny, vedecký,

	n/V. Trenčín Ilava Púchov	vodohospodársky a zdravotno-rekreačný význam
Kysuce	Púchov P. Bystrica	Zabezpečenie účinnej komplexnej ochrany a zveľaďovania prírodných hodnôt Kysúc a Javorníkov, zachovanie lazničných sídiel so vzácnymi objektmi ľudovej architektúry
Strážovské vrchy	P. Bystrica Púchov Ilava Prievidza	Ochrana pozoruhodných tvarov reliéfu, najmä bralných a krasových foriem, tiesňav, hrebeňov, erózných kotlín, biofondu a genofondu rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a ukážkových častí krajiny Strážovských a Súľovských vrchov
Ponitrie	Prievidza Partizánske	Ochrana lesných komplexov s bohatstvom morfológických a reliéfových zvláštností a zvyškami teplomilnej flóry

6.5. Ochrana ovzdušia

Zákon č. 309/1991 Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. Definované sú veľké zdroje znečistenia ovzdušia ako technologické celky so súhrnným tepelným výkonom 50 MW alebo vyšším. Prijatá zákonná úprava jednoznačne znevýhodňuje tých prevádzkovateľov zdrojov znečisťovania ovzdušia, ktorí nedosahujú stanovené emisné limity.

Vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 112/1993 Z. z. o vymedzení oblastí vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia a o prevádzke smogových varovných a regulačných systémov boli vymedzené oblasti na obmedzenie znečisťovania ovzdušia. Medzi oblasti vyžadujúce osobitnú ochranu ovzdušia patria chránené krajinné oblasti, kúpeľné miesta a zaťažené územia.

Kvalita ovzdušia je v súčasnosti ovplyvňovaná najmä výrobou energie, priemyslom a dopravou. Rovnako aj na celkovom znečisťovaní ovzdušia Trenčianskeho kraja sa okrem energetických zariadení (tepelná elektrárňa, teplárne) a dopravy významne podieľajú priemyselné odvetvia ako metalurgia železných a neželezných kovov, výroba stavebných materiálov, chemický, sklársky priemysel a ďalšie.

Zákon o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia ustanovuje prevádzkovateľom stacionárnych zdrojov znečisťovania povinnosť každoročne oznámiť príslušnému orgánu ochrany ovzdušia úplné a pravdivé údaje o tom, aké množstvá a druhy znečisťujúcich látok vypustili do ovzdušia v uplynulom roku. V roku 2001 bolo v TSK evidovaných 1418 stacionárnych zdrojov, z čoho bolo 79 veľkých zdrojov (VZZO) a 1339 stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia (SZZO).

Ostatné zdroje znečisťovania, tzv. malé zdroje, v tomto prípade nie sú uvedené z toho dôvodu, že sa nachádzajú v kompetencii samosprávy miest a obcí, alebo spadajú pod iné rezorty.

Veľké a stredné zdroje znečisťovania ovzdušia v TSK

Okres	Počet prevádzkovateľov	Počet VZZO	Počet Prevádzkovateľov VZZO	Počet SZZO	Počet prevádzkovateľov SZZO
Bánovce n/B	50	4	3	109	50
Ilava	58	7	6	116	58
Myjava	60	8	7	117	58
Nové Mesto n/V.	90	5	5	160	87
Partizánske	43	10	8	108	42
P. Bystrica	53	4	4	78	51
Prievidza	131	24	13	239	127
Púchov	46	3	3	69	46
Trenčín	173	14	13	343	171
Spolu	658	79	62	1339	690

Na základe uvedených tabuliek je pozorovateľný markantný rozdiel oproti roku 2000 v množstve emisií oxidov síry (SO₂). Tieto zaznamenali najväčší nárast, až o 64,7 % v porovnaní s rokom 2000, čo súvisí predovšetkým s činnosťou Elektrárne Nováky (ENO).

V roku 2001 sa v ENO spálilo o 400 tis. t hnedého uhlia viac ako v roku 2000 a pomerne veľká časť vyrobenej elektrickej energie bola z ekonomických dôvodov vyrobená na neekologizovaných blokoch (bez odsírovacieho zariadenia), čo v konečnom dôsledku prinieslo nárast produkcie SO₂, cca o 17 tis. t oproti roku 2000.

Rovnako vzostupný trend zaznamenali emisie tuhých znečisťujúcich látok (TZL a oxidov dusíka (NO_x)). 23 %-ný nárast emisií TZL bol taktiež dôsledkom spaľovania väčšieho množstva menej hodnotného domáceho hnedého uhlia v roku 2001 v ENO Nováky. NO_x narástli o 7,8 %. Výraznejší nárast emisií NO_x bol zaznamenaný v okresoch Ilava a Prievidza, na ktorom sa podieľal predovšetkým energetický a cementársky priemysel. V prípade oxidu uhoľnatého (CO) bol zaznamenaný pokles približne o 20 %, čo môže súvisieť s trendom väčšieho využívania ekologickejšieho paliva (zemného plynu) v spaľovacích procesoch.

Čo sa týka znečisťujúcej látky SC (sumárny uhlík), tak bol zaznamenaný vzostup oproti roku 2000. Na emitovaní tejto základnej znečisťujúcej látky sa podieľajú najmä spaľovacie procesy, lakovne a čerpacie stanice pohonných hmôt.

Najvýraznejší pokles do roku 2000 zaznamenali emisie SO₂, čo súviselo najmä s opatreniami vykonanými v SE, a. s., ENO Nováky – odsírenie dvoch blokov ENO B. Samozrejme k tomuto stavu určitou mierou prispeli aj opatrenia súvisiace s plynofikáciou niektorých centrálnych tepelných zdrojov miest a niektorých obcí.

Len množstvo emisií NO_x (kysličník uhoľnatý) v období hodnotených piatich rokov (1996 – 2000) zostáva viac - menej na rovnakej úrovni.

Je nutné podotknúť, že aj hospodársky úpadok mnohých prevádzok, priemyselných podnikov a zníženie množstva produkcie prispelo do určitej miery k redukcii množstiev emitovaných znečisťujúcich látok.

Pri zabezpečení ochrany ovzdušia sa uplatňujú najmä 3 metódy obmedzovania emisií:

- Technické
- Ekonomické
- Legislatívne

Aby boli legislatívne opatrenia účinné, musia byť založené na najširších vedeckých poznatkoch najrozličnejších odborov. Predpokladom však je to, že sa zabezpečí účinná kontrola a všetky ekonomické, technické a finančné prostriedky na plnenie legislatívnych opatrení.

Desať najväčších zdrojov a ich podiel na znečisťovaní ovzdušia emisiami tuhých znečisťujúcich látok za rok 2001 (príloha č. 9).

6.6. Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001. Pričom začiatok platenia príspevku do Recyklačného fondu je od 1. 1. 2002, platenie miestneho poplatku za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov obcí je od 1. 1. 2002. Účinnosť právnej úpravy o spracovaní starých vozidiel bude od 1. 1. 2003. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne krajský úrad, okresný úrad, obec a pôvodca odpadu.

Mimoriadne nepriaznivý je súčasný stav vo využívaní a likvidácii tuhého komunálneho odpadu. Celkový počet skládok zisťovaný po r. 1990 bol 402, v r. 1995 bolo 263 skládok, z toho 5 regionálnych (Sverepec, Podstránie, Luštek, Kostolné, Handlová). V súčasnosti vyhovuje technickým a zákonným podmienkam 18 skládok. Sú to skládky, ktoré sa nachádzajú v tabuľke na nasledujúcej strane.

Porovnaním vzniku odpadov v rokoch 1996 a 2000 možno konštatovať, že na území TSK došlo v roku 2000:

- k nárastu vzniku odpadu v kategórii ostatný odpad o cca 0,7 mil. ton,
- k nárastu vzniku odpadu v kategórii zvláštny odpad o cca 100 %
- k nárastu vzniku odpadu v kategórii nebezpečný odpad o cca 0,16 mil. ton,
- k nárastu vzniku odpadu spolu o cca 2,4 mil. ton.

TSK sa podieľal v roku 2000 na celkovej produkcii odpadov v rámci Slovenskej republiky 23,73 %.

V TSK sa nachádza 17 dotriedňovacích zariadení a zberných dvorov. V kraji je 45 zariadení na zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov, 12 spaľovní ostatných a nebezpečných odpadov, z toho 8 spaľovní nemocničného odpadu. Osobitné podmienky prevádzkovania boli udelené 45 – tým skládkam v kraji.

Z 276 obcí kraja 225 obcí vykonáva separovaný zber, čo predstavuje 89,81 %. Pre potreby kraja je potrebné vybudovať:

1. minimálne 1 zariadenie na materiálové zhodnotenie

- odpadových olejov
- odpadov z viacvrstvových kombinovaných materiálov
- elektronického šrotu
- plastov (PET, PE, PP, PS, PVC)
- starých vozidiel

2. dobudovať sieť kompostární tak, aby v každom okrese bola min. 1 kompostáreň na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov

3. podľa potreby vybudovať, resp. rekonštruovať ďalšie zariadenia na zhodnocovanie odpadov.

Je nevyhnutné venovať odpadovému hospodárstvu i naďalej veľkú pozornosť, viesť rokovania o možnosti zriadenia nových vyhovujúcich skládok, rozširovať separovaný zber, prípadne uvažovať o budovaní spaľovní. Veľká pozornosť sa musí venovať i zneškodneniu nebezpečného odpadu.

Skládky, vybudované podľa NV SR č. 606/1992 Zb. (príloha č.15)

7. SÚDNICTVO, PROKURATÚRA, POLÍCIA, CIVILNÁ A POŽIARNA OCHRANA A ICH DOSTUPNOSŤ K OBČANOM

7.1. Súdnictvo

Dňom 1. januára 1997 bol v zmysle zákona zriadený Krajský súd v Trenčíne, čo korešpondovalo s územnosprávnym členením Slovenskej republiky. V jeho pôsobnosti je 6 okresných súdov, z ktorých 3 súdy (v *Trenčíne*, v *Považskej Bystrici* a v *Prievidzi*), pôsobili aj pred rokom 1997 a 3 súdy boli konštituované od 1. 1. 1997. Ide o Okresné súdy *Nové Mesto nad Váhom*, *Bánovce nad Bebravou* a *Partizánske*. Niektoré okresné súdy majú rozšírenú jurisdikciu aj mimo okresu, v ktorom sa nachádzajú. Konkrétne Okresný súd Trenčín vybavuje agendu okresu Ilava, Okresný súd Považská Bystrica agendu okresu Púchov a Okresný súd Nové Mesto nad Váhom agendu okresu Myjava, a to z dôvodu, že v uvedených okresoch orgány justície neboli zriadené.

Ako vyplýva z uvedeného, okrem krajského súdu boli v TSK zriadené 3 nové súdy, čo nebolo v žiadnom kraji na Slovensku. Až na malé výnimky boli tieto súdy personálne obsadené predovšetkým sudcami Okresného súdu Trenčín, čo však nemohlo stačiť na plné personálne dobudovanie novovzniknutých súdov a samozrejme citeľne zasiahlo do personálneho obsadenia Okresného súdu Trenčín. Počas ostatných 4 rokov sa predovšetkým vinou Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré nemalo záujem na zlepšení personálneho stavu súdov v obvode Krajského súdu v Trenčíne a preferovalo iné súdy, nepodarilo personálne dobudovať okresné súdy a Krajský súd v Trenčíne. Samotný Krajský súd v Trenčíne je jediným krajským súdom, kde nie je naplnený stav sudcov ani na upravený znížený limit. Napriek vyššiemu nápadu vecí ako na Krajskom súde v Trnave, tu pracuje iba 22 sudcov, zatiaľ čo v Trnave 31 sudcov, čo je takmer o 1/3 viac.

Často kritizovaná rýchlosť konania na súdoch a tým nespokojnosť občanov, právnických osôb s dĺžkou súdneho konania je v úzkej príčinnej súvislosti s personálnym obsadením súdov. Podľa dlhodobu sledovanej výkonnosti sudcov, práve sudcovia pôsobiaci na súdoch v obvode Krajského súdu v Trenčíne patria k najlepším na Slovensku a až na výnimky nemožno od nich požadovať ešte vyššie výkony, čo by malo negatívny dopad na kvalitu rozhodnutí. Obdobná situácia je aj v personálnom stave administratívneho aparátu.

Okrem samotného krajského súdu je veľmi nepriaznivá situácia na Okresnom súde Trenčín, ktorý ako jediný v kraji vybavuje aj agendu obchodného registra, ale i na súdoch Nové Mesto nad Váhom a Prievidza.

V súčasnej dobe je na súdoch v TSK 85 sudcov, čo je najmenej zo všetkých krajov, z čoho štyri sudkyne sú na materskej dovolenke. Pritom podľa prepočtov zaťažnosti vypracovaných Ministerstvom spravodlivosti SR malo by byť 136 sudcov, resp. na upravený znížený limit by počet sudcov mal byť 96.

Vyššie uvedený stav má potom dopad na zvyšujúci sa počet opodstatnených sťažností občanov smerujúcich na priet'ahy v konaní.

Z hľadiska materiálneho zabezpečenia a vybavenia súdov je situácia pomerne dobrá a to najmä v oblasti výpočtovej techniky. Problémy finančného charakteru sú pri dostavbe priestorov pre súd v Novom Meste nad Váhom, keďže tento súd sa vysťahoval z priestorov, ktoré užíval. Rovnako krajský súd má problémy s priestormi, pretože v prípade personálneho posilnenia súdu sudcami i pracovníkmi odborno - administratívneho aparátu nemá už kde týchto umiestniť. Okrem toho bude nutné zvýšiť počet pojednávacích miestností. Riešením sa

javí presun Vyššej vojenskej prokuratúry napr. do priestorov bývalého generálneho štábu armády SR.

Zdroj: Krajský súd v Trenčíne, 2002.

7.2 Prokuratúra

Prokuratúra Slovenskej republiky je samostatný štátny orgán, ktorý chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Má samostatnú rozpočtovú kapitolu v rámci štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Prokuratúra Slovenskej republiky v rozsahu svojej pôsobnosti je povinná vykonať opatrenia na predchádzanie, zistenie a odstránenie porušenie zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti. Prokuratúra Slovenskej republiky má rozhodovacie, dozorové a kontrolné oprávnenia. Postavenie prokuratúry je upravené v č. 149 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý definuje prokuratúru ako orgán práva.

Organizačná štruktúra prokuratúry zodpovedá organizačnej štruktúre súdov Slovenskej republiky. Prvý stupeň tvorí 55 okresných prokuratúr, druhý stupeň 8 krajských prokuratúr. Súčasťou prokuratúry Slovenskej republiky je vojenská prokuratúra pôsobiaca v ozbrojených silách Slovenskej republiky. Tvoria ju 3 obvodové prokuratúry na prvom stupni a druhý stupeň Vyššia vojenská prokuratúra v Trenčíne. Najvyšším orgánom prokuratúry je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky na čele s generálnym prokurátorom. Súčasťou Generálnej prokuratúry je Hlavná vojenská prokuratúra Slovenskej republiky. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vedie register trestov podľa osobitného zákona. Organizácie súdov a prokuratúry nezodpovedá územnosprávnemu členeniu štátu na úrovni okresov.

Pracoviská prokuratúry v TSK:

Krajská prokuratúra Trenčín

Okresné prokuratúry v Trenčíne, Novom Meste nad Váhom, Partizánskom, Považskej Bystrici, Prievidzi a Bánovciach nad Bebravou

Zdroj: Krajská prokuratúra v Trenčíne, 2002.

7.3 Polícia

Stav a dostupnosť polície k občanom

Policajný zbor Slovenskej republiky prechádza sústavným procesom transformácie, a to tak v oblasti organizácie a dislokácie, ktorá sa uskutočňuje nielen na základe zmien v územnosprávnom usporiadaní Slovenskej republiky, ak aj na základe reálneho vývoja bezpečnostnej situácie v rámci celej republiky. Medzi prioritné úlohy Policajného zboru okrem iného patrí snaha čo najviac sa priblížiť k občanovi a garantovať mu čo najvyššiu mieru bezpečnosti vo všetkých jeho právach.

Jednou z foriem priblíženia sa občanovi bolo zriadenie v každom kraji Slovenska poradensko-informačné centrum. Poradensko-informačné centrum KR PZ v Trenčíne bolo zriadené 1. júla 2001 ako výraz snahy priblíženia sa k občanovi. Od tejto doby sú určené každodenne úradné hodiny pre občanov. Ďalšou formou priblíženia sa k občanovi bola Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Trenčíne zriadená tzv. „schránka dôvery“, ktorá je umiestnená na Krajskom úrade v Trenčíne na Hviezdoslavovej ulici, kde občania môžu dávať, samozrejme aj anonymne svoje požiadavky, pripomienky a návrhy smerované voči polícii.

Štruktúra polície v TSK:

Krajské riaditeľstvo PZ v Trenčíne

Okresné riaditeľstvá PZ v Trenčíne, Novom Meste nad Váhom, Partizánskom, Považskej Bystrici, Prievidzi
Mestská polícia – je zriadená v mestách TSK

Kriminalita

Podľa údajov poskytnutých Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Trenčíne bolo na území kraja k 31. 12. 2002 zistených spolu 8 477 trestných činov, z ktorých bolo 5 121, t. j. 60,4 % objasnených.

Najrozsiahlejšiu skupinu predstavujú majetkové trestné činy, medzi ktoré patria najmä rôzne krádeže. Od začiatku roku bolo zaevidovaných 3 667 činov tohto charakteru, čo predstavuje 43,3 % -ný podiel z celkového počtu zaevidovaných trestných činov. Objasnená bola viac ako jedna tretina majetkových trestných činov.

Od začiatku roka do 31. 12. 2002 bolo na území kraja zistených 1 359 násilných trestných činov (napr. lúpežné prepadnutia osôb a objektov, úmyselné ublíženie na zdraví), z ktorých bolo 88,1 % objasnených. Najviac, 33,8 %, z celkového počtu násilných činov bolo zaevidovaných v okrese Prievidza.

Ďalšiu skupinu tvoria ekonomické trestné činy, ktoré zahŕňajú najmä neoprávnené podnikanie, poškodzovanie spotrebiteľa, porušovanie záväzných pravidiel hospodárskeho styku a ohrozenie devízového hospodárstva. V hodnotenom období bolo v Trenčianskom kraji zistených 1 341 ekonomických trestných činov, z ktorých bolo 61,2 % objasnených.

V mravnostnej trestnej činnosti bolo objasnených 46 prípadov.

K 31. 12. 2002 bolo zaevidovaných 35 požiarov a 139 prípadov v oblasti drogovej kriminality.

Kriminalita v Trenčianskom kraji od začiatku roka do 31. 12. 2002

	Okresy					Kraj spolu
	NM	PE	PB	PD	TN	
Trestná činnosť - celkom	1391	998	1628	2291	2145	8477
Objasnené	817	606	932	1454	1303	5121
Percento objasnenosti	58,73	60,72	57,25	63,47	60,75	60,41

Nehodovosť

Na území Trenčianskeho kraja bolo od začiatku roka do konca mesiaca december 2002, podľa údajov poskytnutých Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Trenčíne, zaregistrovaných spolu 5 628 (3 976) dopravných nehôd, pri ktorých bolo 230 (166) osôb ťažko zranených, 853 (649) ľahko zranených a 62 (51) osôb usmrtených. V porovnaní s rovnakým obdobím vlaňajška počet nehôd stúpol o 83 (78). Medziročne stúpol počet usmrtených o 21,6 % (59,4 %). Počet ťažko zranených stúpol o 2,2 % (klesol o 6,7 %).

Najviac dopravných nehôd zapríčinili vodiči motorových vozidiel - 4 938 (3 475), čo je o 21 (41) viac ako pred rokom. Chodci spôsobili 109 (76) nehôd, cyklisti 139 (117) nehôd.

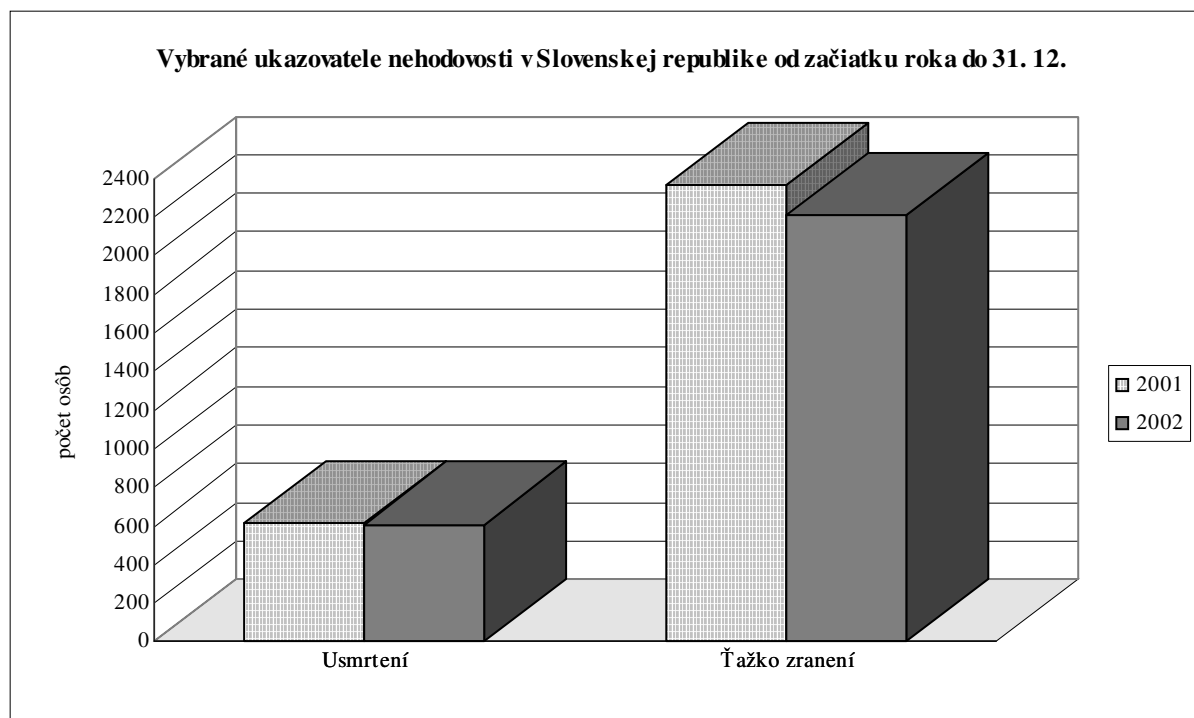
Hlavnými príčinami dopravných nehôd boli: nesprávny spôsob jazdy - 1 979 (1 411), porušenie základných pravidiel cestnej premávky - 1 429 (1 027), neprimeraná rýchlosť - 995 (656) a nedanie prednosti v jazde - 406 (298) nehôd.

Na území Slovenskej republiky bolo k 31. 12. 2002 spolu 57 046 (40 679) nehôd, čo je o 212 nehôd menej (o 608 nehôd viac) ako v rovnakom období minulého roka. Pri týchto nehodách bolo 2 211 (1 604) osôb ťažko zranených a 610 (443) usmrtených.

Počet dopravných nehôd v Slovenskej republike od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2002

	2002		2001		Index r. 2001 = 100
Počet dopravných nehôd spolu	57 046	(40 679)	57 258	(40 071)	99,6 (101,5)
Usmrtení	610	(443)	614	(437)	99,4 (101,4)
Ťažko zranení	2 211	(1 604)	2 367	(1 758)	93,4 (91,2)

V zátvorke sú uvedené údaje k 30. 9. 2002

7.5 Požiarna ochrana

Hasičský zbor

Sídlom Krajského riaditeľstva HaZZ v Trenčíne je mesto Trenčín.

Sídlami okresných riaditeľstiev sú mestá :

- **Trenčín** (s územnou pôsobnosťou pre okresy Trenčín a Ilava),
- **Nové Mesto nad Váhom** (s územnou pôsobnosťou pre okresy Nové Mesto nad Váhom a Myjava),
- **Bánovce nad Bebravou** (s územnou pôsobnosťou pre okres Bánovce nad Bebravou),
- **Partizánske** (s územnou pôsobnosťou pre okres Partizánske),
- **Považská Bystrica** (s územnou pôsobnosťou pre okresy Považská Bystrica a Púchov),
- **Prievidza** (s územnou pôsobnosťou pre okres Prievidza).

Sídla hasičských staníc v Trenčianskom kraji sú v mestách : Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Myjava, Považská Bystrica, Dubnica nad Váhom, Púchov, Partizánske, Bánovce nad Bebravou, Prievidza, Handlová.

Požiarovosť

V porovnaní s 1. - 4. štvrťrokom 2001 vzniklo na území Trenčianskeho kraja v 1. - 4. štvrťroku 2002 o 62 požiarov viac, pričom škody spôsobené požiarom sú nižšie o 1 105,5 tis. Sk, uchránené hodnoty sú nižšie o 51 410,0 tis. Sk.

Najviac požiarov počas 1. - 4. štvrťroka 2002 vzniklo pri vypaľovaní trávy a suchých porastov - 199 požiarov, čo predstavuje 24,1 % z celkového počtu požiarov. Pri týchto požiaroch vznikla priama škoda 105,0 tis. Sk a jedna osoba bola zranená.

Z ďalších najčastejšie sa vyskytujúcich príčin vzniku požiaru sú: fajčenie - 69 požiarov (8,4 %), úmyselné zapálenie neznámou osobou - 59 prípadov požiarov (7,1%) a zakladanie ohňov na skládkach odpadu a odpadkov - 76 prípadov požiarov (9,2%).

Z hľadiska hodnotenia odvetví ekonomických činností najviac požiarov vzniklo v odvetví poľnohospodárstva - 220 požiarov (26,6% z celkového počtu požiarov), s priamou škodou 6 313,3 tis. Sk.

Pri nakladaní s odpadom vzniklo 185 požiarov (22,4 % z celkového počtu požiarov).

V bytovom hospodárstve vzniklo 171 požiarov (20,7 % z celkového počtu), s priamou škodou 7 694,3 tis. Sk. Pri týchto požiaroch boli tri osoby usmrtené a sedem osôb zranených.

V cestnej doprave vzniklo 71 požiarov (8,6 % z celkového počtu) a v odvetví lesníctva 32 požiarov (3,9 % z celkového počtu požiarov).

Z hľadiska formy vlastníctva majú na požiarovosti najväčší podiel požiare v komunálnom vlastníctve, v ktorom za 1. - 4. štvrťrok 2002 vzniklo 333 požiarov, s priamou škodou 603,6 tis. Sk.

V súkromnom vlastníctve vzniklo 258 požiarov s priamou škodou 27 467,4 tis. Sk.

Vo vlastníctve obchodných spoločností vzniklo 105 požiarov s priamou škodou 15 942,9 tis. Sk.

Vývoj základných údajov o požiaroch v Trenčianskom kraji:

	1.-4.štvrťrok 1998	1.-4.štvrťrok 1999	1.-4.štvrťrok 2000	1.-4.štvrťrok 2001	1.-4.štvrťrok 2002
Počet požiarov	1 229	801	1 002	764	826
Priame škody v tis. Sk	35 030,2	71 643,8	145 973,0	47 798,1	46 692,6
Následné škody v tis. Sk	-	310,0	350,0	12 510,0	0
Uchránené hodnoty v tis. Sk	147 434,0	403 866,0	214 759,0	320 494,0	269 539,0
Počet usmrtených osôb	1	5	9	4	3
Počet zranených osôb	8	13	15	11	9

Požiarovosť podľa okresov v Trenčianskom kraji za 1.- 4. štvrťrok 2002:

Okres	Počet požiarov	Priama škody v tis. Sk	Usmrtené osoby	Zranené osoby
Bánovce nad Bebravou	61	5 189,3	0	2
Ilava	70	453,0	0	1
Myjava	35	4 180,0	1	0
Nové Mesto nad Váhom	92	3 929,7	0	1
Partizánske	70	1 108,3	0	0
Považská Bystrica	80	12 522,0	1	0
Prievidza	212	4 181,8	0	0
Púchov	60	1 117,0	0	0
Trenčín	146	14 011,5	1	5
Spolu	826	46 692,6	3	9

8. VEREJNO-PROSPEŠNÉ INŠTITÚCIE

8.1 Združenia právnických osôb

V registri združení právnických osôb na Krajskom úrade v Trenčíne je registrovaných 90 združení právnických osôb. Z toho je 24 združení (vrátane asociácií a spoločenstiev) obcí, miest a mikroregiónov a 1 združenie so štatútom „euroregión“ (Euroregión Biele – Biele Karpaty so sídlom v Trenčíne). Ostatné združenia sú vytvorené na základe profesijných a záujmových činností (podnikateľská sféra, podnikateľské poradenstvo – RRA, RPIC, BIC, Slovenská obchodná a priemyselná komora SOPK a. i., kultúra, zdravotníctvo, sociálna oblasť, environmentálna oblasť a pod.)

Prehľad regionálnych a mikroregionálnych združení miest a obcí v TSK (príloha č.11).

8.2. Občianske združenia a nadácie

Na území Trenčianskeho samosprávneho kraja pôsobí spolu 1050 občianskych združení a nadácií registrovaných Ministerstvom vnútra SR s výrazným zameraním najmä na záujmové oblasti ako šport, vzdelávanie, kultúra, komunitne aktivity, sociálnu a charitatívnu činnosť, environmentálne aktivity a pod.

Zdroj: www.civil.gov.sk.

9. ANALÝZA ŽIVOTNEJ ÚROVNE OBYVATEĽSTVA

9.1 Úroveň bývania a vybavenosti domácností

Podľa údajov zo sčítania obyvateľstva v roku 2001 je vybavenie domácností v TSK nasledovné:

- na jeden byt pripadá 3,16 trvale bývajúcich osôb (SR - 3,21)
- na jeden trvale obývaný byt pripadá 53,2 m² (SR – 56,10)
- priemerný počet osôb na obývaný byt je 3,14 (SR – 3,21)
- priemerný počet m² pripadajúcich na jednu osobu je 16,8 (SR – 17,5)
- ústredné kúrenie má 77,9 % domácností (SR – 76,3 %)
- kúpeľňu alebo sprchový kút 93,6% domácností (SR – 92,8 %)
- automatickou práčkou je vybavených 62,7 % domácností (SR – 61 %)
- rekreačnou chatou alebo chalupou disponuje 37,5 % domácností (SR – 39,1 %)
- počítačom je vybavených 10,9 % domácností (SR – 12,4 %)

Z hľadiska bytovej výstavby najviac začatých bytov v roku 2001 bolo v okrese Trenčín (321) a Prievidza (280), najmenej v okrese Bánovce nad Bebravou (43) a Považská Bystrica (50). Najviac ukončených bytov bolo v okrese Trenčín (256), Prievidza (187) a Ilava (114). Bytový fond je zostarnutý, najmä panelová výstavba, kde je nutná rekonštrukcia a opravy systémových chýb.

Najviac osôb na trvale obývaný byt je v okrese Púchov (3,31) a Považská Bystrica (3,26). V ostatných okresoch sú počty osôb nižšie ako je priemer SR (3,21).

Priemerný počet m² obytnej plochy na jeden byt v žiadnom okrese kraja neprevyšuje priemer SR (56,10)

Priemerný počet obytných miestností prevyšujúci priemer SR (3,21) má okres Partizánske (3,32).

Počet m² obytnej plochy na jednu osobu vyšší ako je priemer SR (17,5) je v piatich okresoch kraja, najviac v okrese Partizánske (18,2) a najmenej v okrese Považská Bystrica (14,7).

Vybavenosť bytov ústredným kúrením je vyššia v šiestich okresoch ako je priemer SR (76,3 %), najviac v okrese Ilava (81,6 %) a Prievidza (81,3 %), najmenej v okrese Nové Mesto nad Váhom (71,0 %) a Myjava (71,9 %).

Kúpeľňou je vybavených šesť okresov s vyšším priemerom ako je v SR (92,8 %), najviac Prievidza (95,3 %), Trenčín (94,7 %), najmenej Myjava a Nové Mesto nad Váhom (91,5 %).

Automatickú práčku má viac domácností ako je priemer SR (61,0 %), v okrese Prievidza (70,3 %) a Trenčín (65,1 %), najmenej v okrese Myjava (55,8 %) a Bánovce nad Bebravou (56,3 %).

Rekreačnú chatu alebo chalupu vlastní viac domácností ako je priemer SR (6,7 %) v okrese Púchov (8,2 %) a Ilava (7,5 %) najmenej v okrese Partizánske (4,2 %) a Bánovce nad Bebravou (4,8 %).

Osobný automobil má viac domácností ako priemer v SR (39,1 %) v okrese Myjava (42,9 %) a Nové Mesto nad Váhom (41,5 %), najmenej Považská Bystrica (32,3 %) a Púchov (33,1 %).

Počítačom sú viac vybavené domácnosti ako je priemer SR (12,4 %) v okresoch Trenčín (13,5 %) a Ilava (12,9 %), najmenej v okrese Bánovce nad Bebravou (7,8 %) a Myjava (9,1 %).

9.2 Peňažné príjmy a výdavky domácností v TSK na osobu a mesiac

Ukazovateľ	1999		2000		2001		2002	
	Sk/os.	%	Sk/os.	%	Sk/os.	%	Sk/os.	%
Hrubé peňažné príjmy	5946	X	6389	X	7103	X	8259	X
Hrubé peňažné výdavky	6161	X	6473	X	7170	X	8243	X
Čisté peňažné príjmy	5106	X	5544	X	6095	X	7059	X
Čisté peňažné výdavky	5322	100	5628	100	6162	100	7043	100
v tom:								
potraviny a nealk. nápoje	1517	28,5	1572	27,9	1 582	25,7	1 756	24,9
alkoholické nápoje a tabak	159	3,0	160	2,9	173	2,8	194	2,8
odievanie a obuv	435	8,2	428	7,6	494	8,0	670	9,5
bývanie, voda, elektrina, plyn a iné pal.	726	13,6	849	15,1	879	14,3	905	12,8
nábytok, byt. vybavenie a údržba bytu	324	6,1	299	5,3	327	5,3	404	5,7
zdravie	93	1,7	90	1,6	90	1,5	133	1,8
doprava	459	8,6	527	9,4	574	9,3	527	7,5

rekreácia a kultúra	413	7,8	449	8,0	468	7,6	540	7,6
vzdelanie	20	0,4	30	0,5	32	0,5	35	0,5
hotely, kaviarne a rešt.	269	5,0	299	5,3	361	5,9	395	5,6
rozličné tovary a služby	401	7,5	422	7,5	501	8,1	664	9,4
ostatné výdavky	386	7,3	368	6,5	496	8,0	578	8,2

X= zápis nie je možný z logických dôvodov

%= podiel z vlastných nákladov osoby

Zdroj: SŠÚ SR, Krajská správa v Trenčíne, 2002.

Súčasne s rastom čistých peňažných príjmov v sledovanom období rástli aj čisté výdavky, ktoré v jednotlivých ukazovateľoch vykazovali len mierne odchýlky (+ -).

Klesajúci trend je zaznamenaný u potravín a nealkoholických nápojov, bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá, doprava, hotely, kaviarne a reštaurácie.

Nárast zaznamenalo odievanie a obuv, nábytok, bytové vybavenie a údržba bytu, zdravie a rozličné tovary a služby a ostatné výdavky. Z hľadiska výdavkov na zdravie a vzdelanie sa zdajú byť uvedené štatistické údaje značne podhodnotené v porovnaní so skutočnosťou.

Výdavky na alkoholické nápoje, tabak, rekreáciu, kultúru a vzdelanie zostali v roku 2002 na rovnakej úrovni ako v roku 2001.

10. PLÁNOVANIE ROZVOJA OBCÍ TSK

Obce vypracovávajú vlastný PHSR v zmysle § 10 zákona č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Pre dodanie podkladov do PHSR TSK bolo oslovených všetkých 276 obcí, z ktorých odpovedala absolútna väčšina. Väčšie obce a mestá majú vypracované plány investičných akcií, predovšetkým v oblasti technickej infraštruktúry a väčšie obce a mestá aj v ďalších oblastiach sociálneho, hospodárskeho a spoločenského života. Časť obcí sa vyjadrila len fiktívnym rozvojovým zámernom, bez uvedenia potrebných finančných nákladov, resp. termínov realizácie, alebo oznámila, že nemá žiadne plánované rozvojové aktivity. Podstatná časť informácií o potrebách investičného rozvoja obcí a miest TSK bola čerpaná z požiadaviek na zaradenie verejných prác do *Rozvojového programu priorít verejných prác TSK* v zmysle zákona č. 254/1998 Z. z. o verejných prácach pre obdobie rokov 2003 – 2005 (vypracoval KÚ v Trenčíne) a 2004 – 2006 (TSK). Celková suma finančných prostriedkov za celý kraj predstavuje na rozvojové investičné akcie obcí a miest s výhľadom do roku 2010 **31,94 miliardy Sk**¹

Na úroveň vypracovania a rozsah plánovaných investičných aktivít obcí má najväčší vplyv dostupnosť peňažných prostriedkov. Sú obce, kde hlavné investičné zámery vypracované vôbec nemajú, a to z dôvodu nedostatku financií. Najrozsiahlejšie investičné zámery majú spravidla väčšie obce a všetky mestá v kraji. Investície v nich smerujú do všetkých sledovaných oblastí, najväčší objem predstavujú investície do dopravných komunikácií a stavieb životného prostredia.

Časť obcí v kraji ešte stále využíva ako zdroj pitnej vody vlastné studne. Investičným zámernom je vybudovanie *vodovodu* v obci s napojením na existujúci prameň v okolí obce. Na jeden prameň býva napojených viacerých obcí. Vzniká situácia, keď majú obce väčšiu spotrebu

¹ Prehľadná tabuľka v prílohe č.13;

Podklady o investičných aktivitách obcí TSK sú k dispozícii na odbore regionálneho rozvoja Ú TSK;

ako sú možnosti prameňa. Z tohto dôvodu sa niekoľko obcí rozhodlo vybudovať si vlastný zdroj pitnej vody.

Investičné zámery menších obcí obsahujú niekedy len jednu investíciu, prípadne obce majú zámer na niekoľko investícií, ale nemajú financie na ich prípravu, ani na ich realizáciu. Pri investovaní do **kanalizácií** sa menšie obce zvyknú spájať, prípadne je obec čiastočne odkanalizovaná a jej investičným zámerom je len dobudovanie kanalizácie v ostatných častiach obce. Po dobudovaní kanalizácie sa tieto časti obcí napoja na už existujúcu, prípadne dobudovanú **ČOV**.

Spolu s projektom vybudovania kanalizácie majú malé obce spoločný investičný zámer vybudovať **spoločnú ČOV** pre jeden menší región. Niektoré obce sú v súčasnosti už odkanalizované a potrebujú iba vybudovať ČOV. Pri týchto projektoch tiež spolupracujú viaceré obce, ktoré financujú jeden investičný zámer. Spolupráca prináša pokles nákladov na prípravu aj realizáciu projektu a často umožní zrealizovať zámer, na ktorý by jednotlivé obce nemali dostatok financií.

Veľa obcí stále nie je plynofikovaných a na vykurovanie sa používajú tuhé palivá. Zámerom väčšiny obcí je vybudovanie **plynofikácie**. Niektoré obce majú vypracovaný projekt plynofikácie ale nemajú povolenie od SPP, preto ho nemôžu realizovať. Iné obce o plynofikácii ani neuvažujú kvôli vysokej finančnej náročnosti.

Budovanie **dopravných komunikácií** je jedna z najčastejšie plánovaných investičných aktivít v obciach vo všetkých okresoch. Dôvodov je viac. Po dobudovaní plynofikácie, vodovodu a kanalizácie sú cestné komunikácie v obciach v zlom stave. Hoci je oprava finančne náročná, vzhľadom na dôležitosť cestnej infraštruktúry je pre obec nevyhnutná. Najväčšie investície do dopravných komunikácií majú mestá Trenčín, Bánovce nad Bebravou a Partizánske.

Investície do **kultúrnych zariadení** smerujú najmä do rekonštrukcie kultúrnych domov a iných zariadení v obciach.

Len malý počet obcí má záujem investovať do **sociálnych zariadení**. Ide najmä o výstavbu hospicov, domovov dôchodcov a penziónov pre starších ľudí.

Investície do **školských zariadení** má v investičnom pláne málo obcí. Majú záujem najmä o opravu a údržbu už existujúcich školských zariadení, nakoľko od 1.7. 2002 v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. prešli materské školy, základné školy a ich zariadenia do pôsobností samosprávy.

Väčší počet obcí má záujem investovať do výstavby **nájomných bytov** a k ním potrebnej **infraštruktúry**.

Pomerne veľký je záujem obcí o investície do **stavieb pre šport a cestovný ruch**. Časť investícií smeruje do výstavby nových športových objektov a časť smeruje do opráv existujúcich štadiónov, tenisových kurtov, telocviční a iných športových zariadení.

Niektoré obce majú zámer investovať do priemyslu, z toho niektoré chcú vybudovať celý **priemyselný park alebo priemyselnú zónu**. Veľa obcí chce investovať do **centrálnej zóny** a do **zelené**. Obce chcú predovšetkým vysadiť nové stromy, udržiavať trávniky a parky, zveľaďovať námestia, čím chcú zvýšiť atraktivitu obce pre domácich aj pre turistov.

Okrem uvedených investícií majú obce aj ďalšie investičné zámery lokálneho významu, ako napríklad **výstavba domu smútku, údržba cintorínov** a podobne.

11. PHSR V NÁVÄZNOSTI NA ÚPN VÚC

V rámci zabezpečenia zákonných postupov pre realizáciu PHSR je potrebné vykonať zmeny a doplnky ÚPN Veľkého územného celku Trenčianskeho kraja z roku 1998, v zmysle uznesenia vlády SR č. 969 zo dňa 4. 9. 2002 k návrhu na uznesenie vlády SR č. 473 z 9. 5. 2002, ktorým sa odporúča predsedom samosprávnych krajov zabezpečiť obstaranie a schválenie zmien a doplnkov ÚPN – VÚC do 31. 12. 2003².

Vypracovanie Zmien a doplnkov v zmysle Zákona o verejnom obstarávaní sa rozdelilo do dvoch častí :

1. Vypracovanie urbanistickej štúdie pre umiestnenie priemyselných parkov v Trenčianskom kraji
2. Vypracovanie Zmien a doplnkov ÚPN-VÚC Trenčianskeho kraja

Urbanistická štúdia bude podkladom pre vypracovanie Zmien a doplnkov ÚPN VÚC.

Na vypracovanie UŠ bola 21.5.2003 podpísaná so spracovateľom (AŽ PROJEKT) zmluva.

Územný plán regiónu (pre Trenčiansky kraj : Územný plán veľkého územného celku) rieši :

- Zásady a regulatívy štruktúry osídlenia, priestorového usporiadania a funkčného využívania územia
- Zásady a regulatívy usporiadania verejného dopravného a technického vybavenia
- Zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie, územného systému ekologickej stability, tvorby krajiny a ochrany kultúrnych pamiatok
- Zásady a regulatívy priestorových požiadaviek ochrany a využívania prírodných zdrojov a významných krajinných prvkov
- Zásady pre vzájomnú nadväznosť územného rozvoja regiónu a jeho obcí a väzby na susediace regióny
- Verejnoprospešné stavby a chránené časti krajiny

---

² V súčasnosti je rozpracovaná urbanistická štúdia pre umiestnenie priemyselných parkov

II. SWOT ANALÝZA

1. SILNÉ STRÁNKY

Sektor: Priemysel a služby

- výborná geografická poloha
- disponibilná diverzifikovaná odvetvová priemyselná infraštruktúra
- potenciál pre budovanie priemyselných a technologických parkov a zón
- záujem zahraničných investorov
- silné exportné a importné väzby na trhy EÚ
- nízke náklady práce a výroby s kvalitnou poznatkovou základňou
- nízke exportné ceny
- rýchlá absorpcia štandardov kvality výrobnej produkcie a služieb
- vysoký podiel malého a stredného podnikania v rámci hospodárskej štruktúry
- vysoký stupeň flexibility malého a stredného podnikania
- potenciál pre inovatívny technologický rozvoj tradičných odvetví priemyslu
- vysoký podiel materiálovej výroby
- bohatá tradícia tradičných remeselných živnostenských výrob a služieb
- dobré teritoriálne pokrytie energetickou sieťou s primeranou prenosovou kapacitou a s mierne prevyšujúcou energetickou bilanciou
- veľký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu
- významné kúpeľné centrá
- rozvinutý privátny finančný a poisťovací sektor
- potenciál v oblasti vývoja, výskumu a inovácií
- rozvinutá sieť profesných združení, agentúr a poradenských centier
- disponibilný potenciál pre regionálnu ekonomiku na báze informačných technológií

Sektor: Ľudské zdroje

- vysoká rozmanitosť a atraktivita historického dedičstva a súčasnej kultúry
- dostatok kvalifikovanej pracovnej sily
- rozvinutá sieť a dostupnosť regionálnych stredných škôl s vysokou kvalitou všeobecného a odborného vzdelávania
- veľký potenciál vysokoškolského vzdelávania v regióne zastúpený univerzitou (TnUAD) a ďalšími vysokými školami prostredníctvom detašovaných a konzultačných stredísk
- pomerne vysoká miera vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov
- vybudovaná sieť zariadení pre requalifikáciu a iné formy celoživotného vzdelávania
- vysoká miera ekonomickej aktivity žien
- rozvinutá sieť sociálnych zariadení a služieb
- rozvinutá sieť zdravotníckych zariadení a služieb
- rozvíjajúce sa inštitúcie na báze partnerstva v oblasti záujmových združení, nadácií a iných organizácií mimovládneho sektora
- dlhodobo relatívne nízka miera nezamestnanosti v porovnaní s inými regiónmi SR

Doprava a telekomunikácie

- strategická poloha regiónu v dopravnom spojení sever - juh, západ – východ
- dobrá dopravná infraštruktúra tvoriaca hlavné dopravné koridory SR s napojením na transeurópsky dopravný systém
- dobrá štruktúra sídelnej siete pre obsluhu územia
- z funkčného hľadiska prevažne vyhovujúci systém regionálnej autobusovej a železničnej dopravy
- systém MHD v regionálnych sídlach (okresoch)
- vysoká ponuka služieb dopravy s dostatkom dopravných podnikov a ich rozmiestnením na území
- dobrá kvantitatívna a kvalitatívna telekomunikačná infraštruktúra
- disponibilný potenciál pre príjem moderných informačných technológií
- funkčné letiská

Sektor: Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

- primerané surovinové zabezpečenie z domácej poľnohospodárskej produkcie vrátane špecializovaných plodín
- spracovateľské kapacity vlastnej surovinovej produkcie
- čiastočne zmodernizované vybrané sektory v súlade so štrukturálnymi plánmi potravinárskeho priemyslu zodpovedajúcimi platnej legislatíve vrátane štandardov kvality a hygieny
- vysoká odborná úroveň pracovníkov vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárskeho priemyslu
- existencia konkurencieschopných výrobkov
- výhody vyplývajúce z väčších výmer a tým z potenciálne vyššej efektívnosti výroby
- vhodné teplotné a pôdne podmienky pre pestovanie zeleniny, ovocia, technických plodín a plodín náročných na vodu (s rozdielmi v rámci jednotlivých okresov)
- dostatok voľných pracovných miest v celom agrosektore
- dostatok kapacít v pôdno-klimatických podmienkach pre chov hovädzieho dobytku, ošípaných, hydiny a v podhorských oblastiach aj oviec a čiastočne aj kôz
- dostatok kvalitných genetických zdrojov (rastlinných a živočíšnych) na úrovni európskych a svetových parametrov
- dlhoročná tradícia v oblasti chovu jednotlivých druhov zvierat
- nízka zaťaženosť poľnohospodárskej pôdy hospodárskymi zvieratami
- vysoká úroveň plemenárstva s dlhoročnou tradíciou
- používanie progresívnych biotechnologických metód v chovoch hospodárskych zvierat (inseminácia, embryotransfery a pod.)
- transformácia podnikov v lesníctve na trho orientovanú ekonomiku
- vysoký podiel lesa pri zabezpečovaní biodiverzity územia (väčšina lesa je chráneným územím)
- diverzita vidieckej krajiny a v nej rozvinutých sídiel
- hustota malých a stredných sídiel so zachovanými prvkami národnej a ľudovej kultúry
- vysoký rekreačný potenciál predovšetkým horských regiónov na území
- možnosti zdravšieho životného štýlu na vidieku
- disponibilná pracovná sila obyvateľov vidieka
- dostatočné vodné zdroje
- nižšie náklady na prácu v porovnaní s krajinami EÚ

Sektor: Životné prostredie

- existencia plánovania pri ochrane a racionálnom využívaní vôd podľa povodí riek – hydro-ekologické plány povodí
- spoplatňovanie vypúšťania odpadových vôd a odberov vody
- uplatňovanie emisno-imisného princípu pri povoľovaní vypúšťania odpadových vôd do recipientov
- dostatok pitnej vody prevyšujúci požadovanú spotrebu na území
- monitoring kvality a kvantity povrchových a podzemných vôd
- úplná transpozícia predpisov EÚ na úseku ochrany prírody a krajiny v právnom poriadku štátu
- dobrá kvalita stavu životného prostredia územia (s výnimkou Hornej Nitry)
- veľké plochy lesov a chránených území vhodných na rekreáciu a kúpeľníctvo
- územie s vysokým stupňom biodiverzity (najvyšší výskyt druhov orchidey v strednej Európe)
- využiteľné geotermálne zdroje
- dostatočne nevyužitý voľný bytový fond na vidieku – pre trvalé alebo prechodné bývanie alebo na podnikanie
- veľká časť obyvateľstva vidieka je ochotná pracovať dobrovoľnícky v prospech rozvoja sídla a ochrany krajiny
- aktívny tretí sektor v oblasti environmentálnej výchovy a osvedy

Sektor: Občianska infraštruktúra (školsťvo, zdravotníctvo, sociálna oblasť, šport)

- rozvinutá sieť a dostupnosť regionálnych stredných škôl s vysokou kvalitou všeobecného a odborného vzdelávania
- veľký potenciál vysokoškolského vzdelávania v regióne zastúpený Trenčianskou univerzitou (TnUAD) a ďalšími vysokými školami prostredníctvom detašovaných a konzultačných stredísk
- zahraničná spolupráca škôl
- vybudovaná sieť zariadení pre rekvalifikáciu a iné formy celoživotného vzdelávania
- rozvinutá sieť sociálnych zariadení a služieb
- rozvinutá sieť zdravotníckych zariadení a služieb
- úspešná transformácia zdravotníckych zariadení v Trenčianskom kraji (odštatnených 99 % ambulancií primárnej a 80 % ambulancií sekundárnej zdravotnej starostlivosti)
- rozvíjajúce sa inštitúcie na báze partnerstva v oblasti záujmových združení, nadácií a iných organizácií mimovládneho sektora
- rozvinutá sieť profesijných združení, agentúr a poradenských centier (1050 občianskych združení a nadácií a 90 združení právnických osôb)
- aktívny tretí sektor v oblasti environmentálnej výchovy a osvedy
- aktívny sektor športu a telovýchovy (419 telovýchovných jednôt a klubov združujúcich 35 702 členov)
- štruktúra kultúrnych zariadení pozostávajúca z múzeí (5), knižníc (3), galérie (1), hvezdárne (1) a osvetových stredísk (4).

2. SLABÉ STRÁNKY

Sektor: Priemysel a služby

- nedostatočné využitie existujúcich výrobných kapacít
- zastaralá technologická základňa
- nedostatok investičného kapitálu a vlastných zdrojov
- obmedzený prístup malého a stredného podnikania k informačným technológiám a poradenským službám
- útlm výskumu a vývoja a jeho previazanosť s výrobnou praxou
- neprehľadné vlastnícke vzťahy
- nedostatočná ekonomická výkonnosť a nízka úroveň finančnej disciplíny
- vysoký podiel produkcie s nízkou pridanou hodnotou
- nedostatočné využívanie domácich surovín
- vysoká koncentrácia v odvetviach strojárskoho priemyslu so zameraním na špeciálnu výrobu
- nízka úroveň inovácie produktov
- nedostatočná podnikateľská infraštruktúra pre transfer technológií
- málo flexibilný systém odborného vzdelávania k požiadavkám trhu práce
- nízka previazanosť stredných odborných škôl, učilíšť a vysokých škôl s dopytom podnikateľskej sféry
- minimálny, takmer neexistujúci systém podnikového vzdelávania vrcholných manažérov
- vysoká finančná zaťaženosť a administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania
- nízka vymožitelnosť práva
- vysoká miera korupcie
- nedostatok moderných informačných technológií v cestovnom ruchu
- nedostatok finančného kapitálu na propagáciu cestovného ruchu v zahraničí
- neefektívny systém verejných financií
- nedokončená reforma verejnej správy
- nízka úroveň služieb cestovného ruchu

Sektor: Ľudské zdroje

- dlhodobo vysoká miera nezamestnanosti v niektorých regiónoch (BN, PE, MY, PB)
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných a absolventov stredných škôl – najmä SOU
- vysoký podiel výdavkov na pasívnu politiku zamestnanosti
- nízky stupeň využívania rekvalifikácie, jej nedostatočná cielenosť a efektívnosť
- nedostatočná previazanosť medzi vzdelávacou sústavou a trhom práce
- chýbajúci ucelený systém celoživotného vzdelávania
- nízky stupeň koordinácie systémov verejných služieb, sociálnych služieb a školstva
- nedostatočné vzdelávanie pracovníkov vo verejných službách
- nedostatočná osвета o problematike rovnosti príležitostí a ochrane pred diskrimináciou
- nedostatočná kvalita ľudských zdrojov v oblasti riadenia, marketingu a inovačných schopností

Sektor: Doprava a telekomunikácie

- časová disproporcia v postupných krokoch integrácie
- nízka úroveň doterajšieho rozpracovania vecnej náplne jednotlivých zásad štátnej dopravnej politiky
- nedobudovanosť nadradenej dopravnej sústavy
- stavebný a technický stav väčšiny ciest a tratí

- slabé využitie leteckej dopravy (štátnej i regionálnej)
- nízka úroveň kvality parku dopravných prostriedkov a inej dopravnej techniky a infraštruktúry
- chýba garancia finančného krytia straty verejných dopravcov
- dynamický rozvoj individuálneho automobilizmu a nepripravenosť najmä miestnej dopravnej infraštruktúry
- neobjektívne financovanie druhov dopravy ako nerovnosť podmienok hospodárskej súťaže
- nedokončená transformácia dopravných podnikov
- ohrozenie dopravnej obslužnosti okrajových regiónov na území
- absencia kombinovanej dopravy
- nedostatočná legislatívna úprava MHD
- trvalý trend presunu osobnej i nákladnej dopravy zo železnice na cesty
- nedostatočné prepojenie dopravných systémov formou ich efektívnej koordinácie a následnej integrácie
- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nedostupnosť vysokokvalitných informačných služieb verejnými alebo súkromnými operátormi, ktoré by umožňovali informácie o trhu práce, verejnej správe, destináciách cestovného ruchu, kultúrnych, športových a iných podujatiach
- nedostatočná úroveň využívania ICT v štátnej a verejnej službe ako aj v malom a strednom podnikaní
- nízka penetrácia užívateľov internetu (v dôsledku vysokých cien)

Sektor: Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

- nízke využitie existujúcich kapacít
- nízky podiel zahraničných investícií
- nedostatočný prístup k úverom, najmä založenie úrody, chovu a investičnú výstavbu
- relatívne nízka konkurencieschopnosť produkcie
- nízka úroveň marketingu a reklamy
- pretrvávajúca dlhá doba obratu zásob
- nízka koncentrácia výroby
- vysoké ceny vstupov vrátane regulovaných cien
- zastaralá technológia a strojové vybavenie vzhľadom na kvalitatívne požiadavky EÚ
- nízka konkurencieschopnosť v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej infraštruktúry
- nedostatočná koncepcia produkčných systémov najmä s ohľadom na odbyt výrobkov
- nedostatky vo výžive, kŕmnej technike a ošetrovaní zvierat z dôvodu nedobudovania zodpovedajúcich zberných a kŕmnych liniek a technológií
- neustále znižovanie stavu hospodárskych zvierat z dôvodu znižovania odbytu na domácom trhu
- dlhodobá ekonomická nestabilita veľkej časti poľnohospodárskych podnikov
- slabá investičná aktivita
- nízka úroveň v podnikoch vzhľadom na hodnotu (welfare) zvierat
- veľký podiel poľnohospodárskej pôdy alokovanej v poľnohospodárskych znevýhodnených oblastiach
- nedostatočná kooperácia poľnohospodárskych podnikov, najmä pri odbyte výrobkov
- nedostatočná obnova mechanizácií a technológií
- nedostatočná transformácia vlastníckych vzťahov a vysoký podiel malých vlastníkov výmer

- nedostatočné kontakty na svetové trhy
- zastaralé a nedostatočné zavlažovacie zariadenia
- nedoriešené ekonomické podmienky (cena vody, dane, odpisy a pod.) v porovnaní s krajinami EÚ
- vysoký stupeň ohrozenia stability lesných ekosystémov imisiami, biotickými a abiotickými činiteľmi
- vysoký podiel náhodnej ťažby (až 60 %)
- minimálny príjem do lesníctva z využívania iných produkčných zdrojov lesa (lesné plody, zver a pod.)
- nízky stupeň využitia potenciálu prirodzenej obnovy lesa
- nízka produktivita práce v lesníctve
- vysoký podiel lesnej techniky a strojov po dobe životnosti
- nedostatočné vybavenie lesnou cestnou sieťou a zlý stav existujúcej cestnej siete v porovnaní s podmienkami EÚ
- nedostatočná infraštruktúra okrajových obcí (vodovody, kanalizácia, plyn a pod.)
- znižovanie úrovne starostlivosti o kultúru a iné aktivity na vidieku v dôsledku poklesu výkonnosti poľnohospodárstva
- nízky záujem o koncepčné rozvojové aktivity na vidieku
- rastúci problém dopravnej obslužnosti koncových obcí
- nedostatok sektorových úverových schém pre vidiek
- nedostatočná koncepcia rozvoja ľudských zdrojov na vidieku, najmä s ohľadom na rozvoj tradičných remesiel, pestovateľstvo, chovateľstvo a iné aktivity
- nepriaznivý populačný trend veľkej časti obcí
- nedostatočná občianska vybavenosť najmä služieb

Sektor: Životné prostredie

- čiastočne vybudovaný informačný systém a nedostatočné technické vybavenie systémov sledovania a hodnotenia vôd
- nízky počet obcí (53 z 276 – 19,2 %) s verejnou kanalizáciou napojenou na ČOV
- nedostatočné technické vybavenie a kapacitné zabezpečenie vodohospodárskej inšpekcie SIŽP
- veľké zdroje plošného znečistenia povrchových i podzemných vôd (poľnohospodárstvo, chemický priemysel)
- nedostatočné technické zabezpečenie prevádzky ČOV a absencia najmä terciárneho stupňa čistenia odpadových vôd
- nedostatočne realizované preventívne opatrenia ochrany kvality a množstva vôd (napr. erózia pôdy, zavádzanie „čistých výrob“ a pod.)
- neriešenie účinkov „starých“ environmentálnych záťaží na vodné zdroje
- nedostatočné personálne a technické vybavenie štátnej správy a samosprávy v oblasti ochrany vôd, klímy a ovzdušia, obnovy environmentálnych funkcií územia a narábania s odpadmi
- dožívajúci monitorovací systém kvality ovzdušia a nedostatok finančných prostriedkov na rekonštrukciu a prevádzku
- zaostávanie budovania smogových varovných a regulačných systémov v oblasti osobitnej ochrany ovzdušia
- nedostatok finančných prostriedkov na účelový monitoring toxických a karcinogénnych látok
- nevybudovanosť zariadení ochrany prírody v chránených územiach

- absencia monitoringu najcennejších prírodných území z hľadiska biodiverzity
- nedobudovanosť siete chránených území
- nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP
- nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP
- nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenie, zhodnocovania a likvidácie odpadov
- vysoký počet skládok určených na sanáciu
- absencia spaľovne pre likvidáciu komunálneho odpadu a nebezpečných odpadov v regióne vyhovujúcej kritériám EÚ

Sektor: Občianska infraštruktúra (školsťvo, zdravotníctvo, sociálna oblasť, šport)

- nedostatočná previazanosť medzi vzdelávacou sústavou a trhom práce (99 % žiakov sa nepripravuje pre žiadnu organizáciu a po ukončení SOU sú zväčša evidovaní na úrade práce)
- chýbajúci ucelený systém celoživotného vzdelávania
- nízky stupeň koordinácie systémov verejných služieb, sociálnych služieb a školstva
- nedostatočná osveta o problematike rovnosti príležitostí a ochrane pred diskrimináciou
- nedostatočná občianska vybavenosť najmä služieb
- chátrajúce objekty škôl, zdravotníckych a sociálnych zariadení
- väčšina zariadení sociálnej pomoci je umiestnená do starých, nevyhovujúcich objektov vyžadujúcich si finančné náklady na ich rekonštrukciu, resp. prispôsobenie pre telesne postihnutých občanov
- nerovnomerná sieť zariadení sociálnych služieb v jednotlivých okresoch kraja
- neúplná skladba sociálnych služieb z druhového hľadiska, ktorá plne nezodpovedá požiadavkám čakaťel'ov o umiestnenie a ani potrebám TSK
- nevyhovujúci stav u odborných zamestnancov v sociálnych zariadeniach - najmä v profesiách psychológ, vychovávateľ, inštruktor pre pracovnú rehabilitáciu, sociálny pracovník, ergoterapeut, špeciálny pedagóg.
- nedostatočne zastúpenou odbornosťou v zariadeniach typu DD – DSS a DSS sú zamestnanci s odbornou kvalifikáciou zdravotníckych pracovníkov so zameraním na psychiatriu.

3. PRÍLEŽITOSTI

Sektor: Priemysel a služby

- rozvoj odvetví s vyššou pridanou hodnotou
- rozvoj odvetví využívajúcich obnoviteľné domáce zdroje
- rozvoj environmentálne vhodných technológií
- zahraničné investície
- budovanie priemyselných a technologických zón
- vstup nosných investorov do existujúcej výrobnéj infraštruktúry
- zvýšenie využiteľnosti alternatívnych zdrojov energie
- zníženie materiálových nákladov výroby
- zvýšenie konkurencieschopnosti priemyslu
- rozvoj aplikácie informačných technológií v priemysle a službách
- skrátenie inovačného cyklu
- zintenzívnenie transferu moderných technológií
- podpora rozvojových investícií

- rozvoj služieb v sektore priemyslu
- rozvoj služieb na podporu cestovného ruchu
- implementácia systému celoživotného zvyšovania kvalifikácie
- znižovanie daňového a odvodového zaťaženia
- zvyšovanie flexibility trhu práce
- odstraňovanie administratívnych bariér podnikania
- zlepšenie prístupu malého a stredného podnikania k finančným zdrojom
- vytvorenie nových pracovných miest najmä v malom a strednom podnikaní a službách
- rozvoj sietí poskytujúcich ekonomické, právne a poradenské služby
- zvyšovanie exportu a jeho informačnej podpory
- zvyšovanie exportu a jeho informačnej podpory
- zapojenie kapacít cestovného ruchu do hotelových sietí a rezervačných systémov

Sektor: Ľudské zdroje

- decentralizácia verejnej správy a prehlbovanie partnerskej spolupráce na princípe subsidiarity v oblasti verejných služieb zamestnanosti a rozvoji ľudských zdrojov
- vytváranie spoločných nástrojov politiky zamestnanosti na úrovni TSK
- efektívna a účinná realizácia akčných plánov zamestnanosti štátu
- intenzívnejšia spolupráca školského systému a podnikateľskej sféry s cieľom prispôsobiť obsah a rozsah vzdelávania požiadavkám trhu práce
- posilnenie miesta a úlohy cielenej rekvalifikácie
- rozvoj všetkých foriem celoživotného vzdelávania ako záruky trvalého rozvoja regiónu
- reforma sociálnych služieb vedúca k zvýšeniu kvality štandardov služieb
- prehlbovanie partnerskej spolupráce všetkých subjektov štátnej správy, samosprávy a neziskových organizácií zainteresovaných do aktivít v oblasti sociálnych služieb
- zvýšenie zodpovednosti zamestnávateľov za rast odbornosti a kvalifikácie pracovnej sily a jej adaptability na technické, organizačné a technologické zmeny
- zapojenie vysokých škôl a výskumno-vývojových organizácií do vedeckých, výskumných a výrobných-inovačných aktivít
- účasť v programoch EÚ zameraných na prevenciu a elimináciu nezamestnanosti

Sektor: Doprava a telekomunikácie

- využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov
- skvalitnenie kapacít hraničných priechodov
- finančné prostriedky EÚ na dopravnú infraštruktúru
- zapojenie dopravnej infraštruktúry do siete TEN budovaním multimodálnych koridorov
- koncepcia reformy verejnej správy a s ňou spojené pripravované zmeny kompetencií a finančných tokov
- stimulácia dopytu po sieťových službách
- zvýšenie počítačovej gramotnosti
- zníženie cien využívania internetu
- rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí

Sektor: Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

- zlepšenie konkurencieschopnosti zvýšením kvality výrobkov
- finalizácia ekologicky vyrábaných potravín
- zvýšenie sortimentu krajových špecialít
- zvyšovanie spotreby poľnohospodárskych produktov a potravinárskych výrobkov na domácom trhu
- zvyšovanie exportu
- vstup zahraničných investorov
- možnosti využitia existujúceho potenciálu pre výrobu produktov náročných na živú prácu (ovocie, zelenina, malotonážne plodiny)
- využitie zdevastovaných a kontaminovaných plôch na získanie netradičných zdrojov energie (bionafta, etanol)
- zvýšenie konkurencieschopnosti vytváraním kooperačných väzieb v oblasti odbytu agropotravinárskych produktov
- socio-ekonomická stabilizácia najproduktívnejších poľnohospodárskych regiónov (mikroregiónov a okresov v rámci územia)
- zvyšovanie výnosov z máloproduktívnej poľnohospodárskej pôdy jej zalesnením
- lepšie využitie pestovateľsko-spracovateľských a chovateľských kapacít
- komplexné využitie všetkých zdrojov lesa
- diverzifikácia ekonomickej základne vidieka využitím prírodných a kultúrnych hodnôt
- možnosti lepšieho využitia a zhodnotenia dreva a ostatných produktov lesa
- rozvoj služieb na vidieku v oblasti agropotravinárstva a remeselníctva
- rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky
- zvyšovanie kvality ľudských zdrojov vo všetkých oblastiach agrosektora, potravinárskeho priemyslu, služieb a cestovného ruchu na vidieku

Sektor: Životné prostredie

- riešením situácie v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou v lokalitách, kde nevyhovuje norme
- dobudovanie informačných systémov na monitorovanie a hodnotenie kvality vôd a ochranu klímy a ovzdušia
- budovanie kanalizačnej siete a ČOV
- plynifikácia obcí
- využívanie alternatívnych zdrojov energie (biomasa, geotermálna a slnečná energia, malé vodné elektrárne) tam, kde nie je ekonomické budovanie plynifikácie
- dobudovanie správy chránených území
- dobudovanie sústavy informačných stredísk v chránených krajinných oblastiach
- realizácia programov starostlivosti o chránené územie a záchrany ohrozených častí prírody
- odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje pitnej vody v krasových oblastiach
- zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia
- zvýšiť vymáhateľnosť environmentálneho práva
- zvýšenie eko-efektívnosti pri využívaní prírodných zdrojov
- využitie podporných programov EÚ v oblasti životného prostredia
- tvorba nových pracovných príležitostí vo sfére tvorby a ochrany kvalitného životného prostredia

- rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby
- možnosti materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov
- lokálne, resp. regionálne iniciatívy zavádzania, triedenia a recyklácie odpadov

Sektor: Občianska infraštruktúra (školsťvo, zdravotníctvo, sociálna oblasť, šport)

- rozvoj sietí poskytujúcich ekonomické, právne a poradenské služby
- rozvoj a skvalitňovanie stredoškolského vzdelávania v Trenčianskom samosprávnom kraji v duchu národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR („Milénium“) a v súlade s prioritami rozvoja Trenčianskeho kraja,
- optimalizácia siete stredných škôl realizovaná zlučováním a združováním stredných škôl na základe regionálnych faktorov (demografický vývoj, hospodársky rozvoj, požiadavky trhu práce, kapacitné využitie stredných škôl a zdroje financovania školstva),
- optimalizácia siete študijných a učebných odborov stredných škôl realizovaná odstraňováním duplicitného vyučovania niektorých odborov na viacerých školách a zatriktívnením odborov v súlade s prioritami rozvoja regiónu a požiadavkami trhu práce,
- rozvoj všetkých foriem celoživotného vzdelávania ako záruky trvalého rozvoja regiónu
- optimalizácia siete stredných škôl, predovšetkým zlučováním a združováním stredných škôl
- prehlbovanie partnerskej spolupráce všetkých subjektov štátnej správy, samosprávy a neziskových organizácií zainteresovaných do aktivít v oblasti sociálnych služieb
- skvalitňovanie sociálnych služieb poskytovaných dôchodcom a ľažko zdravotne postihnutým občanom
- podporiť služby pre marginalizované skupiny občanov a týrané ženy
- zabezpečiť rovnomernejšiu sieť zariadení sociálnych služieb:
  - zariadenia poskytujúce sociálne služby (denný, týždenný, prechodný a celoročný pobyt) pre dôchodcov v každom meste a vo väčších obciach
  - útulok, nocľaháreň, zariadenie pre týrané osoby – v každom okrese
  - uzatvorené oddelenie v rámci DD – DSS pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania v poproduktívnom veku - v každom okrese
  - v rámci kraja špecializované zariadenie pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania v produktívnom veku
  - sieť sociálnych zariadení by bolo nevyhnutné rozšíriť o domov sociálnych služieb pre mužov
  - zvýšený záujem občanov o umiestnenie do domova dôchodcov – domova sociálnych služieb a to najmä do tých, ktoré sú lokalizované v mestách
- zlepšenie štandardu zdravotníckych zariadení

4. OHROZENIA

Sektor: Priemysel a služby

- nedostatok investičného kapitálu
- nedostatočná reštrukturalizácia priemyslu a ďalších rozhodujúcich odvetví v regione
- nedostatočný rast konkurencieschopnosti

- málo účinná (z pohľadu TSK) reforma verejných financií
- korupcia vo verejnom a hospodárskom živote
- málo účinné programy a systémové programy zamerané na trh práce (nedostatok kvalifikovaných pracovníkov)
- hrozba finančnej a menovej krízy
- pomalá modernizácia výrobných zariadení
- nízka úroveň marketingu
- nízky podiel exportu
- nekalá hospodárska súťaž
- rastúca konkurencia ostatných regiónov SR a prihraničných regiónov
- závislosť na dovoze surovín a energií
- pomalé tempo inovačných procesov
- pomalé zavádzanie moderných informačných systémov
- nesystémová reforma vzdelávacej sústavy
- úbytok vysokokvalifikovanej pracovnej sily do iných regiónov (napr. Bratislava) a do zahraničia
- nízka úroveň podpory výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore v porovnaní so štandardom v EÚ
- nízka kúpna sila obyvateľstva
- technické a poznatkové zaostávanie
- nedostatočne vybudovaná technická infraštruktúra
- nízka mobilita pracovnej sily
- nízka podpora a administratívne bariéry rozvoja malého a stredného podnikania
- nízka podpora aktivít podporujúcich rozvoj cestovného ruchu

Sektor: Ľudské zdroje

- ďalší rast nezamestnanosti a prehĺbovanie problémov trhu práce
- prehĺbovanie regionálnych rozdielov v rámci regiónu (neznižovanie nezamestnanosti v okresoch PE, BN, MY a PB, resp. zvyšovanie v ďalších okresoch)
- prehĺbovanie štrukturálnych rozdielov medzi dopytom a ponukou trhu práce v regiónoch
- nedostatočné väzby medzi vzdelávacou sústavou a potrebami hospodárskeho regiónu
- nedostatočná motivácia zamestnávateľov na ďalšom vzdelávaní zamestnancov a ovplyvňovaní kvality odborného (stredného a vysokoškolského) vzdelávania mladých ľudí
- ďalší rast marginalizácie, vytlačanie znevýhodnených skupín z trhu práce, prehĺbovanie sociálnej exklúzie
- prehĺbovanie sociálnej nerovnováhy

Sektor: Doprava a telekomunikácie

- oneskorenie výstavby a rekonštrukcie cestných a železničných tratí
- obmedzenie finančných zdrojov kofinancovania v rámci štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu EÚ
- útlm prepravy (železničnej, cestnej a i.)
- vysoká dotačná náročnosť verejnej hromadnej dopravy
- obmedzenie dostupnosti okrajových regiónov (nedobudovaná, resp. nekvalitná dopravná infraštruktúra)
- nerovnomerný (disparitný) vývoj regionálnej dopravy

- zvyšovanie rozdielov v oblasti digitalizácie telekomunikačných služieb
- chýbajúce trhové impulzy pre rozvoj sieťových služieb vo verejnom záujme
- nízky počet škôl a inštitúcií verejnej správy napojených na internet

Sektor: Životné prostredie

- ohrozená kvalita pitných a povrchových vôd
- zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, zníženie potenciálu priemyselného a poľnohospodárskeho rozvoja krajiny v dôsledku zlej kvality vôd
- znečistenie ovzdušia
- dopady na zdravotný stav obyvateľov
- zníženie biodiverzity
- zánik významných lokalít chránených území, rastlín a živočíchov
- nárast množstva dovážaných odpadov
- nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi
- nezrealizovaná sanácia skládok

Sektor: Občianska infraštruktúra (školstvo, zdravotníctvo, sociálna oblasť, šport)

- finančne náročné opravy chátrajúcich budov sociálneho zamerania, zdravotníctva, školstva
- nerieši sa komplexne údržba existujúceho stavu školských, zdravotníckych a sociálnych budov a zariadení, čo zvyšuje budúce náklady na ich rekonštrukciu
- deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov, zariadení v školstve, zdravotníctve a sociálnych zariadeniach
- pre nedostatok finančných prostriedkov nemôžu byť v potrebnom rozsahu vykonávané zákonom stanovené odborné prehliadky budov, skúšky, revízie, ďalej nemôžu byť v plnej miere odstraňované závady zistené týmito prehliadkami
- nesystémová reforma vzdelávacej sústavy
- úbytok vysokokvalifikovanej pracovnej sily do iných regiónov (napr. Bratislava) a do zahraničia
- nedostatočné väzby medzi vzdelávacou sústavou a potrebami hospodárskeho regiónu
- nedostatočná motivácia zamestnávateľov na ďalšom vzdelávaní zamestnancov a ovplyvňovaní kvality odborného (stredného a vysokoškolského) vzdelávania mladých ľudí

III.

STRATÉGIA ROZVOJA TSK

Strategický cieľ:

Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby Trenčiansky samosprávny kraj do roku 2006 dosiahol úroveň 50% z priemeru HDP na obyvateľa⁴ v krajinách EÚ⁵.

Špecifické ciele na dosiahnutie strategického cieľa:

1. Zvyšovať konkurencieschopnosť priemyslu a služieb
2. Rozvíjať ľudské zdroje a zvyšovať ich adaptabilitu
3. Zvyšovať efektivitu poľnohospodárskej produkcie a kvalitu života vidieckej populácie
4. Rozvoj dopravnej a environmentálnej infraštruktúry kraja
5. Rozvoj kvality sociálnych služieb, zdravotníctva, školstva, športu
6. Zachovanie kultúrneho dedičstva kraja
7. Podporovať vyvážený regionálny rozvoj vo všetkých oblastiach

Stratégia zabezpečovania cieľov rozvoja

Stratégia rozvoja TSK vychádza zo strategických prístupov SR k regionálnemu rozvoju, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja regiónov
- znižovaní regionálnych disparít a pomoc ekonomicky slabším oblastiam.

Strategický cieľ zahŕňa úsilie o zabezpečenie vyššej životnej úrovne obyvateľov žijúcich a pracujúcich v TSK prostredníctvom ekonomického rozvoja a rastu založenom na disponibilných zdrojoch.

Z vyššie uvedených špecifických cieľov má prioritu cieľ 1: zvýšenie ekonomickej výkonnosti a konkurencieschopnosti ekonomických subjektov pri rešpektovaní podmienok trvalo udržateľného rozvoja.

Súbežne však bude TSK venovať pozornosť aj rozvíjaniu ďalších cieľov. V oblasti ľudských zdrojov je hlavným zámerom vytváranie rovnakých možností v rôznych oblastiach a sídlach s dôrazom na rast zamestnanosti v okresoch s trvale vysokou mierou nezamestnanosti (Bánovce nad Bebravou, Partizánske, Myjava, Prievidza), predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti, vzdelávanie a poskytovanie informácií a poradenstva.

V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou je potrebné orientovať sa hlavne na dobudovanie diaľnice, rýchlostných ciest nadregionálneho významu, cestných obchvatov sídel, rekonštrukciu ciest II. a III. triedy a miestnych komunikácií. Strategickým cieľom je aj modernizácia hlavných železničných tratí a efektívne využívanie regionálnych tratí. V stratégii rozvoja dopravy v TSK je potrebné venovať náležitú pozornosť aj využívaniu

---

⁴ Vyjadrené v parite kúpnej sily obyvateľstva

⁵ EÚ-15 súčasných členských štátov

regionálnych letísk a budovaniu objektov pre vodnú a kombinovanú dopravu a z hľadiska rozvoja cestovného ruchu i budovaniu cyklotratí. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti a verejno-súkromných partnerstiev.

V oblasti životného prostredia je cieľom zlepšenie environmentálnej infraštruktúry (budovanie vodovodov, kanalizačných rádo, čistiarní vôd a zlepšenie nakladania s odpadmi).

Dôležitou oblasťou rozvoja je podpora cestovného ruchu rôznymi formami (podpora produktov a zariadení CR, propagácia regiónu a ďalšie aktivity).

V ďalších oblastiach je potrebná rekonštrukcia sociálnych, zdravotných, kultúrnych budov a budov škôl a budovanie športových areálov.

Všetky ciele sa môžu naplniť jedine spoluprácou všetkých subjektov v regióne na aktivitách v jednotlivých oblastiach.

Z reálneho zhodnotenia disponibilít TSK je zrejmé, že treba počítať s tým, že v blízkom časovom horizonte (2006) sa pravdepodobne nepodarí zásadnejšie vyriešiť niektoré roky kumulované problémy vzhľadom na ich časovú, finančnú i ľudskú (potenciálovú) náročnosť. To ale nie je dôvodom na ďalší odklad realizácie potrebných zmien.

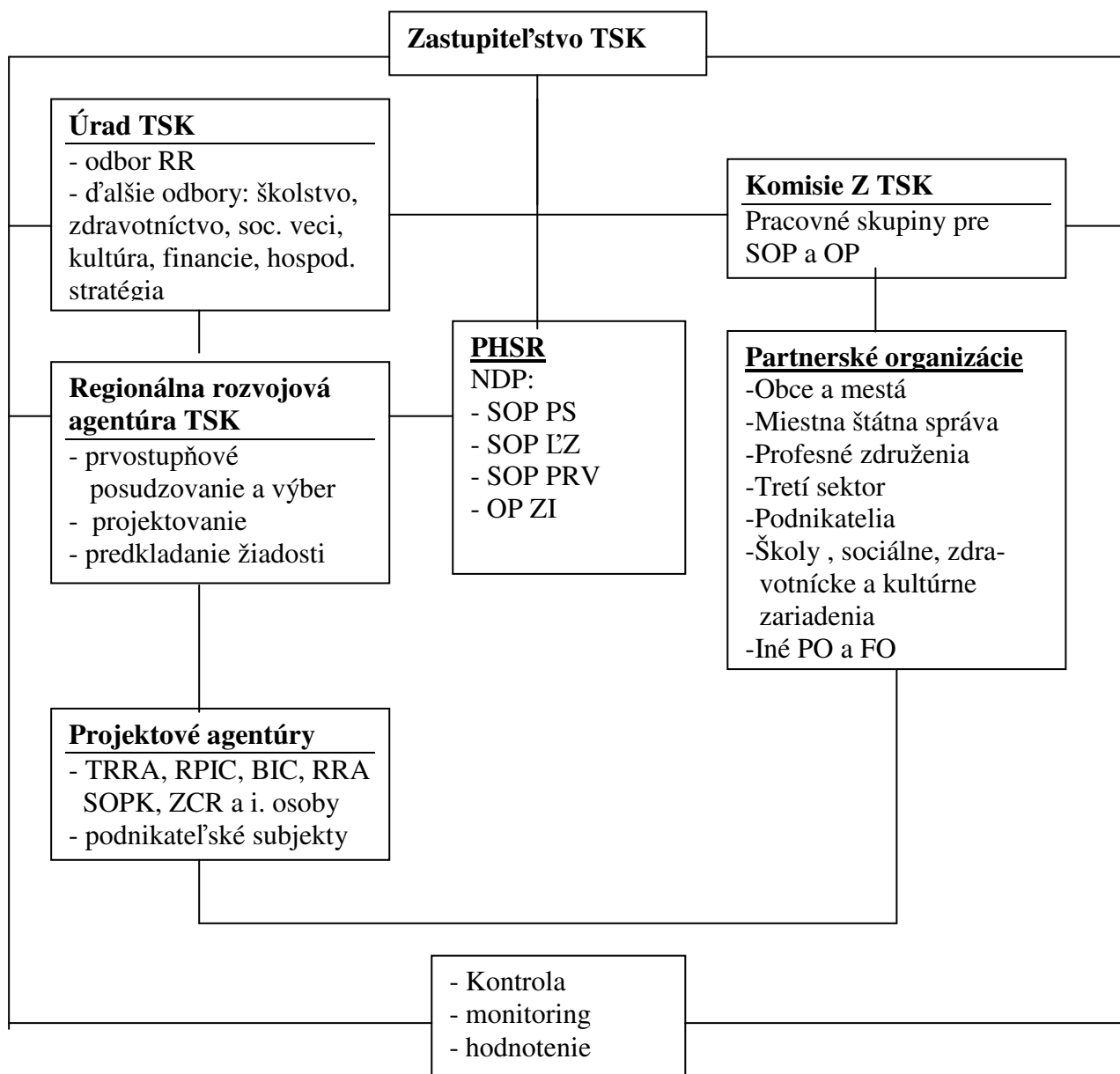
Programy rozvoja obcí, mikroregiónov a Euroregiónu v TSK

PHSR TSK bol vypracovávaný v návaznosti s programami rozvoja obcí TSK, mikroregiónov a Euroregiónu Bílé - Biele Karpaty, ako aj s dokumentami ďalších organizácií a inštitúcií vymenovanými v úvodnej časti dokumentu. Plánované aktivity obcí sú zahrnuté v PHSR pod jednotlivými oblasťami. Medzi najdôležitejšie plánované aktivity obcí patrí budovanie, rekonštrukcia vodovodov, kanalizácií a ČOV, rekonštrukcia ciest, objektov v obci (kultúrne domy, školy), zachovanie poľnohospodárskych družstiev, vo väčších sídlach plánujú zriadiť priemyselné parky alebo zóny.

Mikroregióny si v súčasnosti pripravujú svoje vlastné stratégie rozvoja. Ich hlavným cieľom je skvalitniť životné podmienky pre obyvateľov regiónu, dobudovať kvalitnú infraštruktúru a vytvoriť podmienky pre návrat mladých rodín do obcí. Popis cieľov a opatrení niektorých mikroregiónov TSK je uvedený v *Prílohe č. 17* (nie sú tam uvedené všetky mikroregióny, nakoľko mnohé z nich si svoje stratégie rozvoja v súčasnosti spracovávajú).

Na území TSK sa nachádza jeden Euroregión: Euroregión Bílé - Biele Karpaty, ktorého základnými prioritami sú: komplexná starostlivosť o ľudské zdroje, rozvoj cestovného ruchu a dopravná a technická infraštruktúra. Podrobnejší popis je v *Prílohe č. 16*.

Schéma riadenia PHSR

Štruktúra Stratégie rozvoja TSK:

Stratégia rozvoja TSK je spracovaná podľa nasledovných sektorov, odvetví a oblastí: priemysel, cestovný ruch, poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, doprava, ľudské zdroje, životné prostredie, oblasť sociálna, zdravotníctva, oblasť kultúry, histórie a tradícií, oblasť školstva, športu a oblasť občianskej spoločnosti. Každá oblasť je ďalej podrobne rozpracovaná v jednotlivých kapitolách s doplnkami uvedenými v prílohovej časti dokumentu.

1. PRIEMYSEL

Priorita: vytvárať podmienky pre zlepšenie výkonnosti a efektívnosti hospodárstva a harmonicky využívať celé územie kraja.

V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí:

- v okrese **Považská Bystrica** treba nadviazať na tradičné strojárne, elektrotechnické a hutnícke odvetvie. Ďalej je v okrese možné rozvíjať nestrojársku výrobu na báze regionálnych surovín (štrkopiesky, minerálne pramene, drevné suroviny) a spracovanie dreva;
- v okrese **Púchov** treba nadviazať na rozvinutý gumársky, sklársky a odevný priemysel.
- okres **Ilava** je naviazaný na tradičný dubnícky priemyselný potenciál, t. j. strojárstvo, hutníctvo a elektrotechnika, ktorý má voľné kapacity pre rozvoj investícií;
- v okrese **Prievidza** by bolo potrebné orientovať sa na tradičný banský a energetický priemysel, ďalej na finalizáciu výrob určených na priamu spotrebu (v chemickom priemysle v oblasti malotonážnej chémie), rozvoj výroby nábytku a spracovania dreva, stavebných prvkov, interiérových prvkov, rozvoj potravinárstva;
- v okrese **Partizánske** možno rozvoj priemyslu orientovať okrem obuvníctva aj na ďalšie odbory spotrebného priemyslu (výroba nábytkárskych usní, koženej galantérie, ochranné pracovné pomôcky), ale aj na strojársky priemysel (výroba strojov a nástrojov pre kožiarsky a obuvnícky priemysel);
- v okrese **Trenčín** je potrebné brať do úvahy postupnú redukciu výroby v oblasti ľahkého priemyslu (hlavne textil) a orientovať sa na výroby s vysokou pridanou hodnotou (elektrotechnický priemysel, informačné technológie, komponenty do automobilov a pod.). Ďalej je dôležité vyriešiť plochy pre priemyselné zóny;
- v okrese **Bánovce nad Bebravou** je treba udržať strojársku výrobu s využitím existujúcich voľných plôch. Ďalej je možné rozvíjať výrobu nábytku a spracovanie dreva, prípadne výrobu komponentov do automobilov a potravinársky priemysel;
- v okrese **Myjava** je možné využiť existujúce voľné plochy v okrese na rozvoj strojárneho priemyslu, priemyslu plastov, výrobu nábytku a spracovanie dreva a výrobu stavebných prvkov;
- v okrese **Nové mesto nad Váhom** je potrebné naďalej rozvíjať strojársky a elektrotechnický, potravinársky a stavebný priemysel, s využitím existujúcich kapacít voľných plôch a objektov.

Jedným z najdôležitejších odvetví je oblasť energetiky a teplárstva. V tejto oblasti je potrebné vypracovanie surovinovej a energetickej politiky kraja, ďalej sú plánované nasledovné zámery: výstavba Slovenskej uhoľnej elektrárne Nováky, rekonštrukcia a rozšírenie transformovne Považská Bystrica na 400/110 kV vrátane vedenia 400 kV do rozvodne Považská Bystrica, rekonštrukciu 110 kV vedenia č. 8758, 8759 Nové Mesto nad Váhom-Trenčín-Dubnica nad Váhom, rekonštrukcia rozvodne 220 kV Bystričany, rekonštrukcia teplárne Handlová, rekonštrukcia tepelných rozvodov Prievidza.

Zabezpečovanie rozvoja priemyslu bude prostredníctvom nasledovných nástrojov:

- 1.1. Podpora tradičných odvetví priemyslu v Trenčianskom regióne
- 1.2. Adaptácia upadajúcich odvetví, podnikov a vybraných služieb
- 1.3. Podpora podnikania, inovácií, znalostí a výskumu

1.1. Podpora tradičných odvetví priemyslu v Trenčianskom regióne

Ciele:

- Podpora a rozvoj tradičných odvetví priemyslu v jednotlivých regiónoch TSK

Opatrenia:

- zavádzanie nových technológií
- modernizácia technológií a postupov výroby
- opatrenia zamerané na rozvoj tých odvetví priemyslu, ktoré majú v jednotlivých regiónoch tradíciu (za celý kraj: banský priemysel, strojárstvo, gumárenský priemysel, elektrotechnika, textilný a odevný priemysel, sklársky priemysel, drevospracujúci priemysel, chemický priemysel, kožiarsky a obuvnícky priemysel, potravinársky priemysel, výroba stavebných hmôt a stavebných prvkov)
- podpora výroby a podnikateľských subjektov, ktoré využívajú surovinové zdroje regiónu

Doba realizácie:

Aktivity budú realizované v rokoch 2004-2006, prípadne až do roku 2010

Financovanie:

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- súkromných zdrojov
- štátneho rozpočtu
- zo zdrojov EÚ (štrukturálny fond – ERDF, iniciatívy Spoločenstva, Grantová schéma – podpora priemyslu)⁶
- úverov

1.2. Adaptácia upadajúcich odvetví, podnikov a vybraných služieb

Ciele:

- Podpora budovania priemyselných parkov a zón s dôrazom na využitie existujúcich a nevyužívaných prevádzok
- Rozvoj marketingových analýz územia s definíciou odporúčaných odvetví
- Reštrukturalizácia výroby znižovaním surovinovej, energetickej, ekologickej a dovoznej náročnosti
- Podpora sanácie priemyselných území, spracovanie ekologických auditov, odstraňovanie starých ekologických záťaží a trvalá eliminácia ich dôsledkov

Opatrenia:

- realizácia programov marketingového vzdelávania pre podnikové manažmenty
- realizácia marketingových analýz územia s odporúčaním vhodných odvetví
- opatrenia na podporu slovenských výrobkov na domácom trhu,
- podporovanie domácich subdodávateľov v snahe o dosahovanie zahraničnej kvality a tým znižovanie dovozu
- príprava územia a realizácia infraštruktúry pre priemyselné parky a zóny (prioritne v nasledovných vybraných lokalitách v sídlach⁷: Nemšová, Slávnica, Stará Turá,

---

⁶ Príloha č. 14, zdroje pre SOP Priemysel a služby

- Partizánske, Handlová, Dolné Kočkovce – Beluša, Trenčín a v ďalších územiach⁸
- vytvorenie agro priemyselného komplexu medzi Prievidzou a Novákmi
- rekonštrukcia existujúcich zastaralých priemyselných zón s dôrazom na zavádzanie nových technológií
- odstraňovanie starých ekologických záťaží (divoké skládky), revitalizácia krajinného prostredia vplyvom poddolovania v oblasti Handlovej, a pod.

Doba realizácie

Opatrenia budú realizované v rokoch 2004-2006, v prípade potreby do roku 2010.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- súkromných zdrojov
- štátneho rozpočtu
- zo zdrojov EÚ (štrukturálny fond – ERDF, iniciatívy Spoločenstva, Grantová schéma – podpora priemyslu)⁹
- úverov
- TSK (po daňovej reforme)

1.3. Podpora podnikania, inovácií, znalostí a výskumu

Ciele:

- Rozvoj malých a stredných podnikov vrátane živnostníkov rôznymi formami
- Zvýšenie kapacít informačných a poradenských služieb a podpora vzdelávania manažmentu firiem
- Podpora skúšobníctva v celoživotnom cykle produktov
- Rozvoj firiem zameraných na inovácie
- Podpora aplikovaného výskumu vo firmách a vzdelávacích inštitúciách a podpora previazania podnikov s inštitúciami vedy, výskumu a rozvoja
- Podpora podnikateľských subjektov pri zavádzaní medzinárodných noriem a integrovaných systémov riadenia kvality
- Podpora budovania kooperačných sietí malých a stredných firiem
- Podpora exportu výrobkov
- Rozvoj remesiel, hlavne vo vidieckych oblastiach

Opatrenia:

- vybudovanie priemyselno-technologického parku¹⁰
- budovanie inkubátorov pre začínajúcich podnikateľov
- podporovať činnosť regionálnych podnikateľských združení a fondov na podporu rozvoja malého a stredného podnikania
- dobudovať materiálno-technologické a skúšobné centrum pre podporu zvýšenia kvality produkcie malých a stredných podnikov
- podporovať aktivity zamerané na zvýšenie exportu, účasť podnikateľov na veľtrhoch

---

⁷ pripravovaná environmentálna štúdia, Úrad TSK, jún 2003

⁸ Regionálna koncepcia priemyselných parkov, Združenie pre rozvoj Považia, 2001

⁹ Príloha č. 14, zdroje pre SOP Priemysel a služby

¹⁰ v rámci rozvojových zámerov Trenčianskej univerzity A. Dubčeka v Trenčíne

- vybudovanie informačno-vzdelávacieho centra pre manažmenty firiem
- budovanie HIGH - technológií
- podpora vzniku nových živnostenských podnikov – rozšírenie podpory podnikateľských zámerov aj na zamestnaných ľuďoch, ktorí majú k podnikaniu vzťah, poskytovanie vzdelávacej, poradenskej i materiálnej podpory vzniku nových podnikov
- vytváranie systému efektívneho poradenstva malým a stredným podnikom (napr. vytvorenie monitorovacieho systému, ktorý by včas poukázal na vznikajúce ťažkosti a odporučil by poradenské aktivity, a pod.)
- Podporovanie zavádzania remeselníckych dielní hlavne vo vidieckych oblastiach

Oblasť aplikovaného výskumu:

- výskum výroby produktov s vyššou pridanou hodnotou na báze domácich surovín, medziproduktov a odpadov
- zabezpečenie prístrojov a zariadení pre podporu aplikovaného výskumu a meracích prístrojov pre potreby priemyselnej ekológie
- budovanie a dopĺňanie fondov technických knižníc, zabezpečenie prístupu k odborným technickým a obchodným databázam prostredníctvom Internetu.

Doba realizácie

Opatrenia budú realizované v rokoch 2004-2006 a v následných rokoch

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- súkromných zdrojov
- štátneho rozpočtu
- zo zdrojov EÚ (štrukturálny fond – ERDF, iniciatívy Spoločenstva, Grantová schéma – podpora priemyslu)¹¹
- úverov
- TSK (po daňovej reforme)

Priority a opatrenia mikroregiónov TSK v oblasti priemyslu sú uvedené v *prílohe č.18*.

2. CESTOVNÝ RUCH

Ciele:

- podpora budovania turistickej infraštruktúry (ubytovacie, športovo-rekreačné služby, kúpaliská, vidiecka turistika),
- skvalitňovanie služieb CR,
- podpora údržby a obnovy kultúrnych pamiatok a historických objektov,
- podpora propagácie a prezentácie regiónu a jeho subjektov CR, marketing,
- vzdelávanie a príprava pracovníkov v CR a obyvateľstva,
- podpora vytvárania špecifických produktov CR a komplexných balíkov služieb CR,
- rozvoj cezhraničnej spolupráce.

---

¹¹ Príloha č. 14, zdroje pre SOP Priemysel a služby

Opatrenia:

Súhrn opatrení za TSK:

- spracovanie štúdií potenciálneho využitia územia TSK pre cestovný ruch,
- budovanie spoločného informačného a rezervačného systému, prepájanie siete,
- informačných turistických centier,
- dobudovanie infraštruktúry kúpeľných miest (doprava, ubytovacie kapacity, doplnkové služby, zvýšenie kvality poskytovaných služieb),
- aktivity zamerané na rozvoj infraštruktúry CR: obnovenie rekreačného areálu „Zelená žaba“, dobudovanie rekreačného areálu „Zelená voda“, modernizácie tradičných centier CR v kraji, zvyšovanie kvality služieb CR a pod.,
- vzdelávacie projekty pre obyvateľstvo - zapájanie miestneho obyvateľstva do rozvoja vidieckeho turizmu a vzdelávacie aktivity pre pracovníkov CR, poradenské aktivity,
- ďalšie formy cestovného ruchu: vybudovanie „slivovicovej cesty“, vybudovanie projektu Matúšovho kráľovstva, budovanie aquaparkov s využitím termálnych vodných zdrojov a iné,
- budovanie agroturistických aktivít (salaše, múzeá v prírode, tradičné remeslá, ubytovanie v súkromí)

Opatrenia Myjavského regiónu v oblasti cestovného ruchu

Cyklotrasy a turistické chodníky

- rekonštrukcia terajších
- zabezpečenie značenia
- doplnenie o nové cyklotrasy
- údržba a spevnenie chodníkov využívaných na pešiu turistiku
- obnovenie a udržiavanie značenia chodníkov

Podpora agroturistiky

- prezentácia problematiky obyvateľstvu s cieľom vytvorenia záujmu o rozvoj vidieckeho turizmu
- rekonštrukcia pôvodných vidieckych usadlostí so zachovaním typickej vidieckej architektúry a prispôsobenie možnostiam ubytovania turistov
- podpora využívania škôl v prírode
- vybudovanie campingových priestorov

Šport

- údržba a modernizácia lyžiarskych vlekov a pomocných zariadení
- zabezpečenie umelého zasnežovania svahov
- modernizácia športových objektov
- zvýšenie aktivity v športovej oblasti (usporiadanie turnajov v rôznych oblastiach športu)

Podpora malého a stredného podnikania v CR

- riešenie nedostatkov v oblasti ubytovania – dostavby Športhotelu na Myjave, rekonštrukcia bývalej Kodrety v centre Myjavy na penzión
- skvalitnenie existujúceho ubytovania obcí
- podpora vzniku ubytovania v súkromí
- skvalitnenie stravovacích zariadení

Tvorba regionálnej organizačnej štruktúry CR

- zabezpečiť lepšiu komunikáciu medzi združeniami CR na území SR i v zahraničí
- spoločná marketingová stratégia a zvýšiť účasť na výstavách
- pozdvihnúť informačný systém regiónu (propagačný materiál, internet...)

Zachovanie kultúrneho a historického dedičstva regiónu

- Múzeum Slovenskej Národnej Rady v Myjave, Evanjelické i katolícke kostoly, Bradlo, Pamätníky Hurbanovského povstania, Dom farárky Kolényiovej, Pamätníky II. svetovej vojny, partizánske pamätníky
- tvorba kultúrnych stredísk
- podpora výmeny kultúry (na národnej i medzinárodnej úrovni)
- rekonštrukcia kultúrnych pamiatok
- rekonštrukcia historických, zachovanie a udržanie historických budov, obnovenie ich architektúry s následným využívaním pre cestovný ruch (turistické kancelárie, výstavy umeleckých diel a tradičných predmetov z okolitého regiónu) a tiež s možnosťou využitia na ubytovacie a stravovacie účely

Opatrenia regiónu Horná Nitra v oblasti cestovného ruchu

Zachovanie tradičných výrob a prezentácia tradičných ekonomických aktivít regiónu

- Banské múzeum, Pálenica, Skláreň Valaská Belá, Ryžovanie zlata Malinová...
- Využitie potenciálu miestnych remeselníkov za účelom rozšírenia ponuky suvenírov v okolí zámku Bojnice

Tvorba regionálnej organizačnej štruktúry CR

- činnosť regionálnych združení
- návštevnícke centrá
- spracovanie marketingovej stratégie regiónu za účelom lepšieho presadenia na trhu

Využitie potenciálu vodných zdrojov v rozvoji aktivít CR

- dobudovanie termálneho kúpaliska Chalmová
- výstavba regionálneho aquaparku s využitím termálnych vôd
- vodná nádrž Lehota pod Vtáčnikom
- kúpeľný areál

Podpora voľno časových aktivít pre miestne obyvateľstvo a návštevníkov regiónu

- dobudovanie zimných stredísk CR
- ostatná športovo-rekreačná vybavenosť (cyklotrasy, náučné chodníky, jazdectvo, korčuľovanie...)
- zábavný park Bojnice, ZOO
- ponitrianska magistrála Topoľčany - Prievidza s pokračovaním do Žiliny, s napojením sa na Turčianske Teplice, Bánovce nad Bebravou a Zlaté Moravce

Podpora malého a stredného podnikania v CR

- kongresová turistika
- riešenie problémov ubytovania – skvalitnenie a rozšírenie kapacity
- vytvorenie personálnych predpokladov pre zvýšenie kvality služieb CR
- komplexný regionálny informačný systém (internet, centrálny rezervačný systém, propagačný materiál...)

Zachovanie kultúrneho a historického dedičstva regiónu

- Prepoštská jaskyňa, Múzeum Zámok, Regionálne múzeum.

Opatrenia regiónu Považie v oblasti cestovného ruchu

Podpora tvorby aktivít CR

- výstavba parku „Matúšovo kráľovstvo v miniatúrach“ v Podolí
- podpora vybudovanie areálu „Rytierskych turnajov“ v zadnej časti hradu Trenčín
- podpora vybudovania parku a minizoo v kaštieli v Orlovom

- podpora konzervačných a opravných prác na všetkých hradoch (sprístupnených) i zručeninách
- vybudovanie aquazóny na Zelenej vode v Novom Meste nad Váhom
- dobudovanie lyžiarskeho areálu a countrylandu v Kálnici

Podpora produktov CR

- podpora projektu Matúšovo kráľovstvo
- podpora „Beckovských letných slávností“ spojených s dobíjaním hradu husitami
- podpora podujatí na Trenčianskom hrade
- podpora aktivity „Rekordy regiónu“
- projekt „7 divov regiónu“
- zavedenie „Bátoričkiných zjavení“ v Čachticiach
- usporiadanie podujatia spojeného s rytiermi Podmanickými v Považskej Bystrici
- vybudovanie cesty „100 NAJ“
- vybudovanie a označenie Hradnej cesty
- označenie cesty po sakrálnych pamiatkach
- udržanie siete cykloturistických trás
- tvorba produktu „Aktívneho využívania kopaníc a lazov“
- produkt „Mesto Trenčín – pamiatkový klenot územia“
- produkt „Bojnický zámok – tajné miesto grófa Pálfyho“ (mimo Považia)
- produkt drobných riešení – „V každej obci 1 NAJ“

Zachovanie tradičných výrob:

- oživenie Bošáckej slivovice
- prezentácia liehovaru spojeného s exkurziami a košтовkami v Záríečí
- oživenie Myjavskej slivovice
- označenie slivovicových ciest
- podpora jarmokov remeselníkov
- tvorba vínnych pivníc a staníc starých pivovarov (napr. Stará Turá)
- podpora vytvárania muzeálno-etnografických „Ľudových domov“
- vytvorenie Múzea „ NAJ“ –regiónu
- legalizácia pálení a tvorba miestnych produktov, zavedenie „slivobrania“

Tvorba regionálnej organizačnej štruktúry CR:

- tvorba združení cestovného ruchu
- spoločná marketingová stratégia
- spoločná účasť na výstavách
- vydávanie periodika
- dobudovanie siete infokancelárií (Púchov, Nové Mesto nad Váhom, Trenčianske Teplice)
- vytvorenie jednotného softwarového infosystému infokancelárií a jeho vzájomné prepojenie

Regionálne aktivity:

- oprava a znovusprevádzkovanie kúpalísk v Trenčianskych Tepliciach
- dobudovanie lyžiarskych stredísk
- vydanie produktových prospektov
- tvorba náučných mestských chodníkov a chodníkov NAJ
- tvorba náučných obecných chodníkov (obecné a kopaničiarske)
- tvorba elektronických „fotochodníkov“ – fotosafari
- udržiavanie a tvorba peších turistických trás, cykloturistických trás, náučných chodníkov
- tvorba siete „minicampingov“ pre cykloturistov, mototuristov a peších turistov v obciach

- tvorba chodníkov pre jazdu na koni
- tvorba vonkajšieho orientačno-propagačného systému atraktivít cestovného ruchu
- zachovanie kultúrneho a historického dedičstva
- rozvoj malebných dedín – Bošácka dolina, Súčianska dolina, Maríkovská dolina, Manínska a Kostolecká tiesňava
- rozvoj kopianíc pre využitie v cestovnom ruchu : Myjavské kopianice, Javornícke Lazy, oblasť Mojtína, oblasť Hornej Súče

Podpora malého a stredného podnikania v CR:

- riešenie problémov ubytovania, prestavby ubytovacích zariadení
- riešenie problému stravovacích zariadení
- podpora penziónového ubytovania a ubytovania v súkromí
- podpora eko a agroturistiky
- program pre skvalitnenie služieb cestovného ruchu
- výchova kádrov a personálu pre tvorbu služieb cestovného ruchu
- informovanosť o projektoch, grantoch a iných zdrojov pre cestovný ruch

Opatrenia okresu Bánovce nad Bebravou:

Opatrenia Mikroregión Suchodolie v oblasti cestovného ruchu:

- rozvoj služieb
- podpora ubytovania v súkromí
- využitie teplého prameňa
- cyklotrasa Pobebravie Suchodolie Považský Inovec
- turistické náučné chodníky

Ciele: rozvoj cestovného ruchu (agroturistika)

Opatrenia Mikroregiónu Pobebravie v oblasti cestovného ruchu:

- zriadenie TIK
- vybudovanie cyklotrasy Uhrovec, Suchodolie, P. Inovec

Ciele: agroturistika

Opatrenia Združenia obcí Uhrovecká dolina v oblasti cestovného ruchu:

- budovanie tématických turistických ciest a chodníkov
- postupné budovanie a vyznačenie cyklotrás v návaznosti na Trenčianske Teplice a Považie
- podpora umeleckých remesiel a udržiavanie folklóru, využitie Štúrovskej a Dubčekovskej tradície

Ciele: využitie prírodných krás a histórie regiónu pre rozvoj CR

Opatrenia okresu Považská Bystrica:

Opatrenia Mikroregiónu ZOMDA (Združenie obcí Marikovskej doliny pre turistiku a agroturistiku) v oblasti cestovného ruchu:

- využitie cezhraničnej spolupráce
- podpora rozvoja ubytovacích kapacít
- výstavba kúpaliska (aquacentra)
- rozvoj služieb pre CR

Ciele: využitie potenciálu doliny pre rozvoj turistiky

Opatrenia okresu Ilava:

Rozvoj agroturistiky:

- využitie daných prírodných možností v lokalitách : Zliechov (Strážov), Červený Kameň (Vršatec), Horná Poruba (Homôlka), Vršatecké Podhradie (Vršatec), Bolešov
- prezentácia agroturistiky s cieľom podpory vidieckeho turizmu u obyvateľstva
- rekonštrukcia pôvodných vidieckych usadlostí
- osadenie informačných tabúl

Cyklotrasy a turistické chodníky:

- dobudovanie prepojenia cyklotrás s okresom Prievidza a Púchov
- vybudovanie náučných chodníkov v okrese, informačného a vzdelávacieho strediska ŠOP v obci Zliechov
- obnova a udržiavanie turistických chodníkov, vybudovanie odpočívadiel na chodníkoch

Kultúra, šport a historické dedičstvo:

- modernizácia lyžiarskych vlekov, zabezpečenie zasnežovania na Zliechove a Vršatci
- prezentácia a zachovanie vzácnej kultúrnej pamiatky – Zliechovský ľudový kroj
- sprístupnenie a propagácia novoobjavenej Strážovskej jaskyne

Podpora malého a stredného podnikania v CR

- vybudovanie ubytovacích a stravovacích zariadení v existujúcich centrách CR
- podpora penziónového ubytovania a ubytovania v súkromí v obciach okresu s predpokladmi na rozvoj CR: Zliechov, Horná Poruba, Vršatecké Podhradie, Červený Kameň a i.

Opatrenia okresu Trenčín:

Opatrenia Mikroregiónu Machnáč v oblasti cestovného ruchu:

- vstúpiť do združenia pre CR s MR Teplička
- vytvárať nástroje pre podporu ubytovateľov v súkromí
- budovať sieť služieb súvisiacich s CR

Ciele: využiť potenciál Petrovej Lehoty, Neporadze a časti Motešíc na rozvoj agroturistiky a podporovať ubytovanie v súkromí

Opatrenia Mikroregiónu Vlára:

- budovanie trás na cykloturistiku
- Vybudovanie základne turizmu pri Rajholci
- Založenie parkov, športových areálov
- Obnova staroslovanského hradu na kopci Hradisko

Ciele:

- Obnova kultúrnych pamiatok v Nemšovej
- Rozvoj horskej turistiky a cykloturistiky, vidieckeho turizmu
- Vybudovanie rekreačno-oddychového a turistického strediska

Aktivity obcí Trenčianskeho samosprávneho kraja v oblasti CR sú uvedené v *prílohe č. 23*

Doba realizácie:

Opatrenia budú realizované počas rokov 2004-2006.

Financovanie:

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- súkromných zdrojov
- štátneho rozpočtu
- zo zdrojov EÚ (štrukturálny fond ERDF, iniciatíva Interreg, Grantová schéma CR)¹²
- úverov
- TSK a obcí (po daňovej reforme)

3. POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA

Priorita: Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Kľúčové opatrenia:

- modernizácia a rekonštrukcia ustajňovacích priestorov hospodárskych zvierat,
- vybudovanie nových, prípadne rekonštrukcia existujúcich technológií na spracovanie exkrementov,
- podpora nákupu technológii kŕmenia hospodárskych zvierat,
- nákup novej modernej vysokovýkonnej poľnohospodárskej techniky,
- zlepšenie kvality a predajnosti poľnohospodárskych produktov,
- podpora rybného hospodárstva,
- podpora zachovania dedičstva vidieka,
- budovanie centier agroturistiky a vidieckej turistiky,
- tvorba propagačných materiálov a imidžu vidieka,
- register obnovennej evidencie pozemkov okresov TSK,
- vzdelávacie aktivity a poradenské služby konečným užívateľom podpôr a subjektom podnikajúcim na vidieku,
- podpora nákupu technológii na spracovanie surovín za účelom prispôsobenia sa právnym predpisom EÚ v rámci potravinárskeho odvetvia.

3.1. Rast konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva

Ciele:

- porovnateľnosť a konkurencieschopnosť poľnohospodárskych výrobkov ako v tuzemsku, tak i v zahraničí,
- zvýšenie produktivity práce a pridanej hodnoty v poľnohospodárstve,
- zvýšenie dôchodkovej úrovne v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve,
- zabezpečenie všestranného rozvoja intenzívneho poľnohospodárstva a lesníctva,
- ochrana a zveľaďovanie lesov na princípe trvalo udržateľného obhospodarovania,
- usporiadanie vlastníctva, prípadne užívacích práv, k pozemkom v lesnom hospodárstve,
- zastavenie vplyvu nepriaznivých účinkov na zdravotný stav lesa,
- posilnenie ekonomickej, ekologickej a sociálnej funkcie lesa v nadväznosti na pripravovaný Národný lesnícky program,
- adaptácia poľnohospodárstva na podmienky európskeho trhu,
- ochrana životného prostredia,

---

¹² Príloha č. 14, SOP – Priemysel a služby, opatrenie CR

- zmierniť dopady následkov povodní a chrániť územia pred povodňami

Plánované opatrenia:

- reštrukturalizácia podnikateľských foriem na pôde smerom k posilňovaniu kompetencií reálnych vlastníkov,
- investície do poľnohospodárskych podnikov: investície do chovateľských zariadení, a technológií všetkých druhov hospodárskych zvierat,
- investície na rekonštrukciu, ale i výstavbu nových chovateľských budov a zariadení,
- investície na nákup, obnovu strojového parku RV, ŽV,
- dobudovanie závlahových systémov,
- investície pre rozvoj spracovania poľnohospodárskych produktov,
- marketing poľnohospodárskych výrobkov a odbyt v trhovom prostredí,
- obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami a zavádzanie vhodných nástrojov na prevenciu,
- ochrana lesa pred škodcami,
- vytvorenie regionálnej organizačnej zložky lesného hospodárstva, ktorá by bola vybavená kompetenciami na riadenie činnosti v rámci kraja,
- podporiť regionálne združenia vlastníkov neštátnych lesov s pôsobnosťou na celom území kraja,
- rozvoj drevospracujúceho priemyslu v rámci kraja tak, aby sa primeraná časť produkcie lesov kraja mohla spracovať v rámci kraja, čím by sa zvýšila zamestnanosť v regióne,
- zalesňovanie pozemkov nevhodných na poľnohospodársku výrobu,
- zachovanie reprodukcie genofondu lesných drevín

Chov hospodárskych zvierat:

- vzhľadom na prioritné postavenie výroby kravského mlieka venovať zvýšenú pozornosť modernizácii a rekonštrukcii ustajňovacích priestorov s následnou montážou vysokovýkonných dojacích technológií,
- podpora modernizácie a rekonštrukcie ustajňovacích priestorov pre chov všetkých hospodárskych zvierat,
- vybudovanie vyhovujúcej koncovky na skladovanie a spracovanie tekutých a pevných exkrementov hospodárskych zvierat, rekonštrukcia existujúcich, prípadne vybudovanie nových,
- pre skvalitnenie kŕmenia hospodárskych zvierat podporiť nákup kŕmnych technológií,
- podpora budovania skladovania kapacít na uskladnenie krmovín

Úsek rastlinnej výroby

- vzhľadom na fyzicky a morálne opotrebovanú poľnohospodársku techniku na obrábanie poľnohospodárskej pôdy, zberovú techniku, rozmetanie umelých, priemyselných hnojív, energetické stroje – traktory, pre skvalitnenie prác je potrebný nákup novej, modernej vysokovýkonnej techniky,
- podpora melioračných opatrení so zreteľom na obnovu pôdnej úrodnosti a skvalitnenie závlahových systémov

Doba realizácie:

Uvedené aktivity budú realizované v časovom období rokov 2003 – 2006 a následné roky.

Financovanie:

Finančné krytie budú zabezpečovať nasledujúce zdroje:

- súkromné zdroje
- štátny rozpočet
- fondy EÚ (štrukturálny fond EAGGF, SAPARD)¹³
- úvery

3.2. Rozvoj vidieka

V regióne Trenčín rozvoj agroturistiky nemá svoje popredné miesto. V roku 2003 o poskytnutie podpory podali žiadosti 3 poľnohospodárske subjekty.

Ciele:

- diverzifikáciou poľnohospodárskych činností podporovať trvalo udržateľný rozvoj vidieka
- rast prosperity vidieckych oblastí
- zvyšovanie environmentálneho povedomia
- tvorba alternatívnych zdrojov príjmov
- zlepšenie sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva
- rast ekonomických a pracovných príležitostí podporou MSP a živnostníkov najmä v oblasti cestovného ruchu, kultúrnych tradícií a turizmu
- zlepšenie úrovne poskytovaných služieb
- podporou renovácie a rozvoja obcí a budovaním vidieckej infraštruktúry zvyšovať návštevnosť v daných regiónoch

Plánované opatrenia:

- tvorba pracovných miest založených na cestovnom ruchu, miestnych zvláštnostiach a agroturistike,
- identifikácia vlastníctva k pôde evidencia tohto vlastníctva,
- renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka,
- budovanie infraštruktúry a ubytovacích zariadení,
- revitalizácia rozptýleného osídlenia v podhorí Bielych Karpát, využitie územia na agroturistiku
- podpora mikroregionálnych vidieckych aktivít a ich koordinácia s aktivitami regiónu a kraja,
- tvorba propagačných materiálov a letákov v slovenskom jazyku aj v cudzích jazykoch
- podpora tradičného charakteru vidieckych oblastí pestovaním folklóru a miestnych zvyklostí,
- rekonštrukcia a modernizácia budov a stavieb historického a kultúrneho významu,
- vybudovanie centier agroturistiky,
- systémovo riešiť proces internetizáciu vidieka,

---

¹³ Príloha č. 14, SOP- Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

- podpora využívania miestnych zdrojov (biomasa, ekologické poľnohospodárstvo),
- profesionalizácia komunikačných centier na vidieku,
- zapojenie agrárneho sektora do integrovaného hospodárenia na vidieku,
- vytváranie miestnych a regionálnych partnerstiev.

Doba realizácie

Uvedené aktivity sa budú realizovať v rokoch 2003 – 2006 a v následných rokoch.

Financovanie

Finančné krytie rozvoja vidieka sa zabezpečí z nasledujúcich zdrojov:

- súkromné zdroje
- štátny rozpočet
- zdroje EÚ (štrukturálny fond EAGGF, SAPARD)¹⁴
- úvery

3.3. Rozvoj ľudských zdrojov a aktivít

Ciele:

- zvýšiť informovanosť konečných užívateľov podpôr
- rastom odborných znalostí modernizovať výrobný, spracovateľský aj odbytový proces v poľnohospodárstve a lesníctve
- podporou vzdelanosti prispieť k ekonomickému oživeniu vidieckych regiónov

Plánované opatrenia:

- vzdelávacie aktivity zamerané na podnikanie vo vidieckych oblastiach a na ekologické poľnohospodárstvo
- orientácia učebných odborov poľnohospodárskych škôl na pracovné činnosti s možnosťou využitia v bližšom okolí a v rámci kraja
- zriadenie informačných a komunikačných centier
- skvalitnenie poradenskej činnosti v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve
- poradenstvo o účasti na podpore poskytovanej z Európskej únie
- vytvorenie podporného programu na prípravu poľnohospodárskych podnikateľov na vstup do Európskej únie

Doba realizácie

Uvedené aktivity budú realizované počas rokov 2003 – 2006.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- súkromné zdroje
- štátny rozpočet
- zdroje EÚ (štrukturálny fond EAGGF a SAPARD)¹⁵
- úvery
- vlastné zdroje obcí (po daňovej reforme)

---

¹⁴ Príloha č.14, SOP – Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

¹⁵ tamtiež

Priority a opatrenia mikroregiónov TSK v oblasti poľnohospodárstva sú uvedené v *Prílohe č.19*.

4. DOPRAVA

Priorita: Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry

4.1. Železničná doprava

Ciele :

Cieľom je modernizácia hlavnej trate, zlepšenie nevyhovujúceho technického stavu väčšiny železničných tratí a staníc, transformácia regionálnych tratí a ich efektívne zapojenie do regionálneho systému dopravnej obslužnosti.

Opatrenia:

1. Modernizácia železničnej trate č.120 na dosahovanú rýchlosť $V=140-160$ km/hod.
2. Modernizácia technického stavu tratí a železničných staníc:
  - v úsekoch hranica SR/ ČR
  - regionálnych tratí
3. Transformácia regionálnych tratí v súlade s legislatívou

Doba trvania: 2004-2010

Financovanie:

Zdroje financovania:

- Štátny rozpočet
- Fondy EÚ (štrukturálny fond ERDF, Kohézny fond)¹⁶
- TSK a obcí
- súkromné zdroje

4.2. Cestná doprava

Ciele:

Cieľom je zabezpečiť kvalitné cestné spojenie v rámci jednotlivých okresov a s krajským sídlom Trenčín, s prepojením na hlavné mesto Bratislavu a dopravnú os východ – západ vybudovaním rýchlostných ciest, komplexným dobudovaním diaľnice D 1 a výstavbou nových cestných úsekov, križovatiek, obchvatov miest a obcí, ako aj rekonštrukciou ciest II. a III triedy.

Opatrenia:

1. Budovanie cestných komunikácií nadregionálneho a regionálneho významu:

- D1 Považská Bystrica západ - Vrtižér
- Diaľničný privádzač Trenčín (most cez Váh), II. etapa

---

¹⁶ Príloha č. 14, OP – Základná infraštruktúra

- Rýchlostná cesta I/ 50 (R2) štátna hranica ČR/SR Drietoma – Bánovce nad Bebravou – Handlová ..... Košice
- Rýchlostná cesta I/49 (R6) štátna hranica ČR/SR Lysá pod Makytou – Púchov
- Nadjazd štátnej cesty I/50 Handlová
- Posúdenie trasy I/64 – obchvat Prievidze
- Obchvaty miest Bánovce nad Bebravou a Partizánske
- Juhovýchodný obchvat Trenčín
- Preložka štátnej cesty II/400 Brezová pod Bradlom
- Preložka ŠC II/574 Ilava
- Cesta II/581 - prepojenie Záhorie – Myjava – Považie
- Cesta II/499 – Piešťany – Myjava - Vrbovce – Morava.

2. Modernizácia a rekonštrukcia ostatných ciest II. a III. kategórie a miestnych komunikácií

3. Budovanie regionálnych a nadregionálnych cyklotrás

Doba trvania: 2004 - 2010

Financovanie 2. a 3.:

Zdroje financovania :

- Štátny rozpočet
- Fondy EÚ (štrukturálny fond ERDF, Kohézny fond)¹⁷
- TSK a obcí
- súkromné zdroje

4.3. Letecká doprava

Ciele:

Využitie medzinárodného regionálneho letiska v Trenčíne a letiska v Prievidzi na posilnenie dopravnej infraštruktúry, najmä pre podnikateľskú sféru. Podporovať projekty ich modernizácie, vrátane aktivít ďalších letísk v Dubnici nad Váhom – Slávnica a Malé Bielice v oblasti športového a komerčného charakteru.

Opatrenia:

- modernizácia letiska v Trenčíne
- modernizácia ostatných letísk v regióne

Doba trvania: 2004 - 2015

Financovanie:

Zdroje financovania :

- Štátny rozpočet
- súkromné zdroje

---

¹⁷ Príloha č. 14, OP – Základná infraštruktúra

4.4. Vodná doprava

Cieľ:

Na Vážskej vodnej ceste je nutné postupne vybudovať dopravnú a prístavnú infraštruktúru v súlade s *Koncepciou rozvoja vodnej dopravy Slovenskej republiky*, ktorá bola schválená vládou SR uznesením č. 469/2000.

Doba realizácie: výhľadovo do roku 2015

Zdroje financovania: Štátny rozpočet, súkromné zdroje

4.5. Kombinovaná doprava

Cieľ:

Vybudovanie terminálu kombinovanej dopravy v Trenčianskej Teplej v súlade s *Koncepciou rozvoja kombinovanej dopravy a návrh jej finančného zabezpečenia s výhľadom do roku 2010* (uznesenie vlády SR č. 37/2001).

Doba trvania: 2006 - 2015

Zdroje: súkromné zdroje, štátny rozpočet

5. ĽUDSKÉ ZDROJE

Globálnym cieľom je „**Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile**“, ktorý vychádza z analýzy súčasnej ekonomickej a sociálnej situácie zamestnanosti, nezamestnanosti, možností a potrieb rozvoja ľudských zdrojov, z Programového vyhlásenia vlády SR a zo Stratégie podpory rastu zamestnanosti na základe reformy sociálneho systému a trhu práce.

Špecifické ciele boli určené tak, aby tvorili prepojenú sústavu cieľov pokrývajúcich široké spektrum oblasti počnúc zvýšením pružnosti trhu práce, podporou zamestnávania, znižovaním nezamestnanosti s dôrazom na dlhodobú nezamestnanosť a jej prevenciu, znížením rozsahu osôb ohrozených sociálnou exklúziou prostredníctvom zlepšovania zamestnanosti, zlepšenia prístupu na trh práce, zosúl'ad'ovaním pracovného a rodinného života a končiac zvýšením kvalifikačného potenciálu pracovnej sily prostredníctvom rozvoja celoživotného učenia a podporných informačných a poradenských programov. Ich splnenie zabezpečí realizáciu globálneho cieľa.

Prvý cieľ je zameraný na podporu rozšírenia programov, projektov, nástrojov a opatrení na podporu zamestnania evidovaných nezamestnaných, na podporu zvýšenia účinnosti aktívnej politiky trhu práce tak, aby sa dosiahlo zpruženie trhu práce a rýchlejšie začlenenie nezamestnaných ľudí, najmä dlhodobo nezamestnaných, na trh práce. Prvým cieľom je „**Zvýšenie zamestnanosti a pružnosti trhu práce**“.

Druhý cieľ je určený na podporu sociálnej inklúzie prostredníctvom zlepšenia zamestnanosti a začlenenia rizikových účastníkov na trh práce. Druhým cieľom je „**Rozvoj inkluzívneho trhu práce a rovnosti príležitostí**“.

Tretí cieľ je určený na dosiahnutie väčšieho súladu medzi ponukou kvalifikovanej pracovnej sily a kvalifikáciou požadovanou trhom práce. Kladie dôraz aj na to, aby vzdelávanie prispelo k zvýšeniu kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily aj za cenu, že táto časť cieľa presahuje časový rámec tohto operačného programu. Zmeny postojov k celoživotnému učeníu je totiž možné dosiahnuť až v dlhšom časovom horizonte. Tretím cieľom je „**Zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily**“.

5.1. Zvýšenie zamestnanosti a pružnosti trhu práce

Ciele

- zastavenie rastu dlhodobej nezamestnanosti a predchádzanie jej vzniku,
- uplatňovanie aktivizačného a integrovaného prístupu k podpore zamestnania všetkých skupín odkázaných na sociálny systém,
- rozvoj efektívneho systému poradenstva o povolaniach a zamestnaniach

Plánované opatrenia TSK v oblasti rozvoja aktívnej politiky trhu práce

- podpora a implementácia metód regionálnych poradensko-informačných centier (PIC) pre občanov so ZPS,
- tvorba a realizácia vzdelávacích, rekvalifikačných programov zameraných predovšetkým na sociálno-psychologický výcvik, internet, jazykové znalosti,
- posilnenie vzdelávacích aktivít pre ženy po MD,
- vytvorenie špeciálnych programov pre najviac ohrozené skupiny EN,
- použitie informačných a komunikačných technológií v priebehu realizácie aktivít,
- podpora aktivít Európskej dobrovoľníckej služby v rámci programu,
- burzy práce,
- internetový trh práce,
- podpora programov zameraných na samozamestnanie evidovaných nezamestnaných občanov (zameranie sa na konkrétne služby, pomoc s vypracovaním podnikateľského zámeru,)
- vývoj a naplnenie databáň nedostatkových služieb v mikroregiónoch a obciach s väzbou na námety pre začatie podnikania vrátane informácií o dostupných finančných zdrojoch.
- informačné poradenstvo,
- poradenstvo pre voľbu povolania, preventívne a kariérne poradenstvo na školách.

Programy individualizovaných služieb zamestnanosti v roku 2003

Okresný úrad práce Bánovce nad Bebravou

Sociálna rehabilitácia evidovaných nezamestnaných so zmenenou pracovnou schopnosťou

Okresný úrad práce Ilava

Riešenie nezamestnanosti evidovaných nezamestnaných mužov s dĺžkou evidencie na Okresnom úrade práce v Ilave do 3 mesiacov

Okresný úrad práce Myjava

Obnova a rozvoj pracovnej spôsobilosti s možnosťou uplatnenia sa na trhu práce v oblasti nábytkárskej výroby

Okresný úrad práce Nové Mesto nad Váhom

Výcvik v sociálnej komunikácii

Okresný úrad práce Partizánske

Nové metódy komunikácie (PC, internet) pre nezamestnané ženy

Okresný úrad práce Považská Bystrica

Aktivizácia na trhu práce s cieľnou stážou u zamestnávateľa

Okresný úrad práce Prievidza

Zlepšovanie perspektív pracovného uplatnenia občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou

Okresný úrad práce Trenčín

Podpora zamestnanosti dlhodobo evidovaných nezamestnaných v okrese Trenčín

Programy zamestnávania mladých ľudí v roku 2003

Okresný úrad práce Bánovce nad Bebravou

Projekt podpory zamestnávania mladých ľudí

Okresný úrad práce Ilava

Riešenie nezamestnanosti evidovaných nezamestnaných - novozaevidovaných absolventov škôl končiacich štúdium

Okresný úrad práce Nové Mesto nad Váhom

Stratégia hľadania zamestnania

Okresný úrad práce Považská Bystrica

Projekt podpory zamestnávania mladých ľudí

Okresný úrad práce Prievidza

Ako byť efektívnym na trhu práce pri vstupe do EÚ

Okresný úrad práce Púchov

Projekt podpory zamestnávania mladých ľudí pre evidovaných nezamestnaných stupňom vzdelania 04 – 06 (úplné stredné – USO s maturitou)

Okresný úrad práce Trenčín

Projekt podpory zamestnávania mladých ľudí

Doba realizácie

Uvedené aktivity budú realizované počas rokov 2003 – 2006.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- štátneho rozpočtu – MPSVR SR
- EÚ (ESF, iniciatíva Spoločenstva EQUAL, Grantová schéma – ľudské zdroje)¹⁸
- TSK (po daňovej reforme)
- súkromných zdrojov

5.2. Zvýšenie zamestnanosti a pružnosti trhu práce

Ciele

- zlepšenie prístupu k vzdelávaniu, zamestnaniu a ďalšiemu spoločenskému uplatneniu skupín ohrozených sociálnou exklúziou,
- zvýšené presadzovanie rovnosti príležitostí na trhu práce a rast súladu pracovných a rodinných povinností.

---

¹⁸ Príloha č. 14, SOP Ľudské zdroje

Opatrenia

- Vytváranie podmienok pre zriadenie chránených dielní,
- Podpora zamestnávania ZPS cez rekvalifikačné kurzy, vzdelávanie alebo celkovú zmenu profesného zaradenia,
- Podpora rekvalifikačný kurzov v spojení so stážou v chránenej dielni,
- Poskytovanie služieb – poradenstvo, vzdelávanie,
- Zriaďovanie agentúr pre opatrovateľskú službu,
- Technické poradenstvo pre opatrovateľky,
- Rekvalifikačné kurzy pre ženy po MD.

Doba realizácie

Uvedené aktivity budú realizované počas rokov 2003 – 2006.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- štátneho rozpočtu – MPSVR SR
- EÚ (ESF, iniciatíva Spoločenstva EQUAL, Grantová schéma – ľudské zdroje)¹⁹
- TSK a obcí (po daňovej reforme)
- súkromných zdrojov

5.3. Zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily

Ciele

- rozvoj efektívneho a pružného systému odborného vzdelávania a prípravy,
- rozvoj efektívneho a funkčného systému ďalšieho vzdelávania ako záruky adaptability ľudských zdrojov

Plánované opatrenia

- znižovať regionálne rozdiely v úrovni vzdelávania podporou vzdelávacích centier,
- diverzifikovať stredné a vysoké školstvo,
- dobudovanie materiálo-technickej základne škôl a školských zariadení v Trenčianskom kraji v súlade s európskymi štandardami,
- zabezpečenie rozsahu a kvality vzdelania obyvateľstva s cieľom uplatnenia absolventov, škôl na trhu práce v súlade s európskymi vzdelávacími trendmi,
- podporovať rozvojové zámery výskumu,
- dobudovanie informačnej siete,
- podpora partnerstva štátnych a neštátnych inštitúcií,
- odborné výmenné stáže žiakov, učiteľov,
- podpora e-learningového vzdelávania,
- podpora vnútropodnikového vzdelávania.

Doba realizácie

Uvedené aktivity budú realizované počas rokov 2003 – 2006.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

---

¹⁹ Príloha č. 14, SOP ľudské zdroje

- štátneho rozpočtu – MPSVR SR, MŠ SR
- zdrojov EÚ (ESF, iniciatíva Spoločenstva EQUAL, Grantová schéma – ľudské zdroje)²⁰
- TSK (po daňovej reforme)
- zo súkromných zdrojov

6. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Priorita: Budovanie environmentálnej infraštruktúry

Kľúčové opatrenia:

- vypracovanie kľúčových strategických dokumentov v oblasti ŽP (konceptie, plány, dopady) na úrovni kraja
- budovanie a rekonštrukcia zariadení na distribúciu pitnej vody, technické opatrenia na ochranu vodných zdrojov
- budovanie a rekonštrukcia kanalizácií a čistiarní odpadových vôd
- rekonštrukcia a budovanie kotolní a vykurovacích systémov (plynofikácia kotolní, využívanie obnoviteľných zdrojov energie – slnečná energia, biomasa)
- zmena technológií výroby zapríčiňujúcich znečistenie ovzdušia, inštalácia nových zariadení a používanie nových, ekologických látok
- budovanie zariadení na zhodnocovanie odpadov (najmä materiálové, potom energetické) a doplnenie zariadení na zneškodňovanie odpadov
- výstavba, rekonštrukcia, dobudovanie skládok odpadov a zariadení na spaľovanie odpadov
- sanácia starých ekologických záťaží - rekultivácia skládok odpadov, náprava škôd po banskej činnosti
- budovanie infraštruktúry v chránených územiach, environmentálnych informačných a vzdelávacích stredísk a iných zariadení pre účely ochrany prírody a krajiny, príprava koncepcií environmentálneho vzdelávania obyvateľstva
- revitalizačné, renaturačné a regulačné opatrenia

6.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd

Ciele:

- zabezpečiť zvýšenie napojenia obyvateľstva na kanalizačné siete a zariadenia na čistenie odpadových vôd, znížiť množstvo znečisťujúcich látok vo vypúšťaných odpadových vodách na limitovanú úroveň
- zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach, realizovať technické opatrenia na ochranu vodných zdrojov, vrátane preventívnych opatrení
- obnoviť prirodzené vodozádržné funkcie tokov a inundačných území (obnoviť staré korytá a meandre tokov, vegetáciu, revitalizovať významné toky)
- zmierňovať nepriaznivé environmentálne a zdravotné vplyvy povodní.

---

²⁰ Tamtiež

Hlavné aktivity v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja:

- budovanie a rekonštrukcia zariadení na distribúciu pitnej vody
- technické opatrenia na ochranu vodných zdrojov
- budovanie a rekonštrukcia kanalizácií
- budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd
- protipovodňové aktivity

Vodovody:

Okresy Považská Bystrica, Ilava, Púchov:

Zámer Severoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s.:

- Považská Bystrica. Bystrica, Papradno, Maríková - skupinový vodovod (2008-2013): 179 mil. Sk

Ďalšie potrebné zámery:

- Prepojenie skupinového vodovodu Pružina - Púchov - Dubnica so skupinovým vodovodom Považská Bystrica,
- Prívod vody Domaniža - Kardošova Vieska - Malá Lednica,
- Ochrana zdrojov pitnej vody Strážovské Vrchy
- Rozšírenie skupinového vodovodu Považská Bystrica o obce v Papradnianskej doline,
- Doplnenie vodného zdroja Kameničany pre skupinový vodovod Kameničany - Sedmerovce - Slavnica s možnosťou pripojenia obcí Krivoklát - Vršatské Podhradie,
- Doplnenie vodného zdroja Lednické Rovne pre obce Dolná Breznica a Horná Breznica.

Okresy Trenčín, Nové Mesto nad Váhom

Zámery Trenčianskej vodárenskej spoločnosti:

- Doplnenie vodného zdroja Beckov pre SKV Trenčín,
- Prívod vody Motešice - Trenčianske Teplice
- Rozšírenie skupinového vodovodu Nové Mesto nad Váhom (Podolie - Očkov, Brunovce - Horná Streda - Potvorice),
- Doplnenie vodného zdroja Holdošov Mlyn pre skupinový vodovod Brezová pod Bradlom, □
- Napojenie vodných zdrojov v Dolnom Srní a Beckove pre skupinové vodovody.

Ďalšie potrebné zámery:

- Ochrana významného zdroja pitnej vody Motešice

Okres Myjava

Zámery Bratislavskej vodárenskej spoločnosti a.s. Bratislava:

- Senica – Holdošov mlyn, doplnenie vodného zdroja (50,0 mil. SK – 2005-2006) (uvedené aj v zámeroch TVS a. s.),
- Myjava – Fajnory, rozšírenie VZ (1,0 mil. SK – 2005),
- Myjava, vodársky dispečing (0,5 mil. SK – 2005),
- Priepravný, hydrogeologický prieskum,
- Myjava – rekonštrukcia vodovodu (50,0 mil. SK – 2005-2010),
- Brezová pod Bradlom – rekonštrukcia vodovodu (30,0 mil. SK – 2005-2010),
- rekonštrukcie jednotlivých úsekov rozvodu vody v obci Myjava.

Okres Prievidza

Zámery Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s.:

- Prievidza rekonštrukcia vodovodu (230,8 mil.Sk),
- Nováky prívod z Nitrianskeho Rudna (112,0 mil. Sk),
- Prievidza – SKV M.Lehôtka, V.Lehôtka, Hradec (37,6 mil. Sk).

Ďalšie potrebné zámery:

- Doplnenie vodného zdroja Dolné Vestenice pre skupinový vodovod Nováky,
- Handlová, prívod vody a vodojem,
- Rekonštrukcia prívodu vody z Turčeka.

Okresy Bánovce n/Bebravou, Partizánske:

Zámery Západoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s.:

- SV Uhrovec - doplnenie vodných zdrojov (Garajka, Uhrovec), rozšírenie akumulácie,
- Zlatnícka dolina – prívod vody pre obce,
- Krásna Ves – úprava vody vo VZ (alt. prívod vody z Timoradze),
- Brodzany – vodojem,
- Partizánske – rekonštrukcia vodovodu,
- Čierna Lehota – vodovod.

Ďalšie potrebné zámery:

- Prívod vody Veľké Chlievany - Haláčovce - Otrhánky,
- Prívod vody Nedašovce - Vysočany - Pravotice,
- Odstránenie a sanácia zdrojov bakteriálneho znečistenia prameňov Ponitrianskeho skupinového vodovodu v Slatine n/B a Slatinke n/B.

Jednotlivé zámery obcí TSK na výstavbu a rekonštrukciu vodovodov sú uvedené v *Prílohe č.20*.

Kanalizácia a ČOV:

Okresy Trenčín, Nové mesto nad Váhom:

Zámery Trenčianskej vodárenskej spoločnosti:

- Realizácia „TN kanalizácia a ČOV“ – pravý breh

Príprava projektov:

1. Spracovaný projekt odkanalizovania obcí s vybudovaním spoločnej ČOV Štvrtok, Ivanovce, Melčice, Chocholná, Kochanovce.
Rozpočtový náklad celkom - 400 mil.Sk.
2. Spracované čiastkové projekty na odkanalizovanie jednotlivých obcí do ČOV Trenčianske Stankovce :
Veľké Bierovce - 30 mil. Sk
Trenčianska Turná – 60 mil. Sk
Trenčianske Stankovce – časť Sedličná a smer Selec – 38 mil. Sk
Opatovce – 20 mil. Sk
3. Trenčín – odkanalizovanie častí Nozdrkovce : 30 mil.Sk
Trenčín – Opatová – odkanalizovanie 100 mil. Sk
Trenčín – kanalizácia časti Pred Poľom : 8 mil. Sk
Soblahov – odkanalizovanie obce : 34 mil.Sk

4. Dobrá – odkanalizovanie obce : 21mil.Sk
5. Čachtice – odkanalizovanie a dostavba ČOV – 110 mil.Sk

Okres Myjava

Zámery Bratislavskej vodárenskej spoločnosti a.s. Bratislava:

- Myjava, rekonštrukcia a rozšírenie ČOV (29,0 mil. SK – 2005-2006),
- Brezová pod Bradlom, rekonštrukcia a rozšírenie ČOV (40,0 mil. SK – 2006-2007),
- Odkanalizovanie regiónu Veľká Javorina – Bradlo (800,0 mil. SK – 2007-2010),
- Myjava – rekonštrukcia kanalizácie (150 mil. SK – 2005-2010),
- Brezová pod Bradlom – rekonštrukcia kanalizácie (75 mil. SK – 2005-2010).

Okresy Považská Bystrica, Púchov, Ilava

Zámery Severoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s.:

Pov. Bystrica – rekonštrukcia a rozšírenie kanalizácie a ČOV II. Etapa (2003-2006): 529 mil. Sk – spolufinancované ISPA

- intenzifikácia ČOV Pov. Bystrica spočívajúca v modernizácii biologického stupňa čistenia na systém nitrifikácie s predradenou denitrifikáciou a odstraňovaním fosforu,
- rozšírenie kanalizácie v meste Pov. Bystrica – pravý breh DN 300, 400 v dĺžke 12,03 km do prímestských častí Šebešťanová, Podvažie, Pov. Podhradie, Orlové, vybudovanie tejto kanalizácie umožní odkanalizovať cca 2 tis. obyvateľov,
- rozšírenie kanalizácie v meste Pov. Bystrica – ľavý breh D 300, 400 v dĺžke 18,52 km do prímestských častí Horný a Dolný Moštenec, Podmanín Praznov , Jelšové, Zemiansky Kvašov a do obce Prečín. Vybudovanie tejto kanalizácie umožní odkanalizovať cca 5 tis. obyvateľov.

Pružina – rozšírenie kanalizácie (2011-2013): 30 mil. Sk

Domaniža – Čelková Lehota, rozšírenie kanalizácie na ochranu VZ (2010-2012): 72 mil. Sk

Papradno – Pov. Bystrica, kanalizácia (roky 2009-2011): 52 mil. Sk

Udiča - kanalizácia a ČOV (roky 2010-2012): 80 mil. Sk

Lysá pod Makytou, Púchov – kanalizácia a intenzifikácia ČOV (2008-2012): 190 mil. Sk

Lednické Rovne – kanalizácia a intenzifikácia ČOV (2010-2013): 70 mil. Sk

Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie odp. vôd v okresoch Ilava , Púchov, Pov. Bystrica (región Dolné Považie), (2007-2010): 1 800 mil. Sk – štrukturálny fond

Okres Prievidza

Zámery Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s.:

- intenzifikácia ČOV Prievidza s napojením kanalizačných zberačov z obcí Nedožery Brezany, Lazany, Malinová, Nitrianske Pravno a obcí Ráztočno, Chrenovec, Lipník a Veľká Čausa – je súčasťou stavby „Prievidza, Bojnica rekonštrukcia kanalizácie a intenzifikácia ČOV“ (1323,2 mil. Sk),
- Handlová rekonštrukcia kanalizácie (258,8 mil. Sk),
- Lehota pod Vtáčnikom kanalizácia a intenzifikácia ČOV (97,9 mil. Sk),
- Nováky rekonštrukcia kanalizácie (121,0 mil. Sk),
- Zemianske Kostolany kanalizácia a ČOV (172,2 mil. Sk).

Okresy Bánovce nad Bebravou, Partizánske:

Zámery Západoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s.:

- Bánovce nad Bebravou – rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV, rozšírenie stokovej siete a stokové siete v obciach kanalizačnej aglomerácie Bánovce nad Bebravou: Horné Naštice, Uhrovec, Kšinná, Žitná – Radiša, Uhrovské Podhradie, Omastiná, Lutov, Prusy, Podlužany, Dežerice, Malá Hradná, Ruskovce, Veľké Chlievany, Dvorec, Dubnička, Veľké Držkovce,
- Timoradza – dobudovanie ČOV a stokové siete v obciach kanalizačnej aglomerácie: Timoradza, Čierna Lehota, Šípkov, Slatina, Slatinka, Krásna Ves,
- Partizánske – rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV, rozšírenie stokovej siete, odstránenie balastných vôd a stokové siete v obciach kanalizačnej aglomerácie Partizánske: Brodzany, Malé Uherce, Hradište, Skačany, Pažiť, Malé Kršťaňany, Kolačno, Veľké Uherce.

Ďalšie potrebné opatrenia:

Rozšírenie a intenzifikácia ČOV:

- Trenčín, pravý breh, čistiareň odpadových vôd,
- Bánovce nad Bebravou: rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV a kanalizácie mestských častí Biskupice, Horné Ozorovce s vybudovaním vlastných ČOV,
- Kanalizácia a ČOV Motešice – v rámci ochrany zdroja pitnej vody,
- Čachtice, kanalizácia a čistiareň odpadových vôd,
- Zamedzenie v NCHZ, a.s., Nováky vypúšťania neprípustných škodlivín do povrchových a podzemných vôd likvidáciou zastaralých technológií – presunúť do kanalizácií,
- vybudovanie kanalizácie a ČOV v obci Opatovce nad Nitrou (akútna potreba z dôvodu ochrany termálnych prameňov) a Kocurany,
- Handlová, rozšírenie čistiareň odpadových vôd,
- Nové Mesto nad Váhom, rozšírenie čistiarene odpadových vôd,
- Ilava, rekonštrukcia čistiarene odpadových vôd,
- Vybudovanie kanalizačnej siete a ČOV kde sú PHO, VZ a ochranné - liečivé zdroje v okrese Nové Mesto nad Váhom,
- rozšírenie čistiarene odpadových vôd Pravenec, dokončenie čistiarene odpadových vôd Lysá pod Makytou – Lúky – Vydaná,
- dokončenie ČOV a kanalizácie Beluša, a jej rozšírenie o Sverepec, Visolaje a Dolné Kočkovce

Jednotlivé zámery obcí TSK na výstavbu a rekonštrukciu kanalizácií sú uvedené v *Prílohe č.21*, na výstavbu a rekonštrukciu ČOV v *Prílohe č. 22*.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- štátneho rozpočtu
- EÚ (štrukturálny fond ERDF, Kohézny fond)²¹
- úvery
- zdrojov obcí a TSK (po daňovej reforme)
- súkromných zdrojov

---

²¹ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra

6.2. Ochrana ovzdušia

Ciele:

- zníženie emisií základných látok znečisťujúcich ovzdušie (SO₂, NO_x, CO, C_xH_y, tuhých emisií,) prchavých organických zlúčenín (VOCs), perzistentných organických látok (POP) a ťažkých kovov,
- využívanie obnoviteľných zdrojov energie a racionálne využívanie neobnoviteľných zdrojov energie.

Plánované opatrenia:

Trenčiansky samosprávny kraj – súhrn opatrení

- zníženie emisií znečisťujúcich látok z existujúcich kotolní na tuhé palivo
  - plynofikácia kotolní na pevné palivo v obciach, podnikoch
  - rekonštrukcia kotolní a vykurovacích systémov
- plynofikácia automobilovej dopravy
- rekonštrukcia elektrofiltrov
- zmena technológií výroby zapríčiňujúcich znečistenie ovzdušia, inštalácia nových zariadení a používanie nových, ekologických látok
- podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie
- monitoring emisií na veľkých zdrojoch znečisťovania a v mestách monitoring imisií
- zníženie prašnosti okolo dopravných komunikácií
- rekonštrukcia spaľovní
- vypracovanie surovinovej a energetickej politiky kraja v súlade s požadovanými parametrami nakladania so surovinami a využívania obnoviteľných zdrojov energie Európskej únie

Okres Bánovce nad Bebravou

- rekonštrukcia kotolne na drevný odpad Elmos, s.r.o.
- rekonštrukcia kotolne na drevný odpad v spol. s r.o. Linea D, Bánovce nad Bebravou
- rekonštrukcia uhlovej kotolne v Liehovare Šišov
- realizácia II. stupňa odsávania benzínových pár na čerpacích staniciach
- príprava technológie na výrobu alternatívnych palív

Okres Ilava

- zakrytie centrálnej skládky surovín v PC a.s. Ladce (vybudovanie sila)
- rekonštrukcia kotolne ZŤS, a.s. Dubnica nad Váhom (súčasný prevádzkovateľ DNV ENERGO a.s. – závodná tepláreň) – dôležité
- rekonštrukcia elektrofiltrov na zakapotovanie elektrického oblúka pece v ZŤS, a.s. Dubnica nad Váhom (súčasný prevádzkovateľ Metalurg a.s.)
- zriadiť monitorovacie stanice na imisné koncentrácie znečisťujúcich látok v mestách Ilava, Dubnica nad Váhom
- plynofikovať automobilovú dopravu SAD Ilava
- zmeniť technológiu výroby ľadu na zimnom štadióne v Dubnici nad Váhom (náhrada čpavku za glykol)
- realizácia pilotného projektu “Veterná elektráreň Zliechov”

Okres Nové Mesto nad Váhom

- aktivity/opatrenia zamerané na zníženie emisií prchavých organických látok z lakovní /filtre, použitie náterových látok s min. množstvom prchavých organických látok/
- podporovať využívanie obnoviteľných zdrojov energie /biomasa, slnečná energia/ v oblastiach, kde je neekonomická ich plynofikácia.
- zníženie prašnosti v okolí dopravných komunikácií výsadbou izolačnej zelene, hlavne v mestách a hlavných cestných dopravných ťahoch
- realizácia pilotných projektov využitia solárnych kolektorov a biomasy pre školy resp. verejný sektor

Okres Myjava

- plynofikácia časti mesta Myjava – Turá Lúka a obcí: Hrašné, Polianka, Priepastné (rok 2005)
- náhrada TCE inými odmasťovacími látkami v MOTOSAM, a.s. Myjava
- plynofikácia kotolní na tuhé palivo vo výrobných firmách v okrese (napr. Kodreta Slovakia, s.r.o Turá Lúka
- rekonštrukcia spaľovne v Nemocnici s poliklinikou Myjava
- rekonštrukcia vykurovania – drevovýroba Brezová pod Bradlom
- rekonštrukcia kotolne K1 vo ENERGOBLOK a.s. Brezová pod Bradlom
- vybudovanie odsávacieho potrubia s inštaláciou filtračného zariadenia (zlieváreň farebných kovov) ZGH s.r.o Bratislava a SLOVARM a.s. Myjava
- realizácia pilotných projektov využitia solárnych kolektorov a biomasy pre školy resp. verejný sektor

Okres Partizánske

- Rekonštrukcia teplárne Partizánske

Okres Považská Bystrica

- čiastočná plynofikácia kotla K3 v Teplárni, a.s. Považská Bystrica – r. 2005
- inštalácia mokrej pračky plynov v spaľovni nebezpeč. odpadov v HELPECO,s.r.o. Pov. Bystrica- r.2005
- úplná plynofikácia Teplárne, a.s. Považská Bystrica – r. 2007
- plynofikácia obcí Marikovskej doliny – r. 2007
- plynofikácia obce Sádóčné
- ukončenie plynofikácie obcí v Papradňanskej doline
- dokončiť rekonštrukciu elektrofiltrov v Považských strojárňach, a.s., Tepláreň Považská Bystrica
- vybudovať kontinuálny monitoring na veľkom zdroji znečisťovania ovzdušia v Teplárni, PS, a.s. Považská Bystrica

Okres Prievidza

- plynofikácia kotolne Hotela Regia – Bojnice
- zavedenie novej technológie výroby liehu enzymatickou degradáciou škrobu Čereňany – nebude sa realizovať
- vybudovanie vápencového hospodárstva pre odsírenie spaľín fluidných kotlov v Teplárni Handlová
- náhrada kotlov ENO A II. stavba Zemianske Kostol'any - NEAP A-1/247
- obnova zdroja tepláreň Handlová - NEAP A-1/244
- nahradiť chlórované uhl'ovodíky pri čistení textílií vo všetkých chemických čistiarňach textílií
- zníženie strát ortuti v emisiách do zložiek ŽP a v produkovanom odpade (opatrenie bude zrealizované do konca roka 2007)
- odstavenie prevádzky trichlóretylénu v NCHZ a.s. Nováky, 2003 a ďalej

Okres Púchov

- inštalácia nízkoemisných horákov pre spaľovanie zemného plynu naftového do kotlov c. 6 a c. 9 v Teplárni MATADOR, a.s. Púchov.
- inštalácia kogeneračnej jednotky na zemný plyn v Teplárni MATADOR a.s. Púchov.
- doplynifikácia mesta Púchov a obce Beluša, plynifikácia miestnej časti Lednické Rovne - Medné.
- plynifikácia obcí Dolná Breznica, Horná Breznica, Lednica, Zubák a obcí Púchovskej doliny z VTL plynovodu "Dulov - Strelenka".
- inštalácia odľučovacieho zariadenia tuhých látok k taviacim agregátom č.1, č.2 a č.3 v RONA a.s. Lednické Rovne.
- plynifikácia resp. modernizácia závodnej uhoľnej kotolne SYENIT a.s. Púchov.
- zavádzanie vykurovania modernými systémami spaľovania biomasy najmä v neplynifikovaných obciach.
- začatie realizácie rýchlostnej komunikácie R6 Púchov – Lysá pod Makytou - Strelenka s jej umiestnením mimo intravilánov obcí.
- rekonštrukcia jestvujúceho parovodu z tepelného zdroja "Tepláreň MATADOR a.s." a sústavy centrálného zásobovania teplom v meste Púchov na horúcovod, resp. rozšírenie tepelného zdroja "Tepláreň Sedlište" a rekonštrukcia jestvujúcej sústavy centrálného zásobovania teplom v meste Púchov zmenou primárneho teplotnosného média z horúcej pary na horúcu vodu.

Okres Trenčín

- technickými opatreniami, resp. zmenou paliva znížiť emisie v Nitratrex Svinná
- rekonštrukcia kotolne Trenčianske Teplice
- dodržiavanie emisných limitov využitím ekologického paliva, prípadne zmenou technológie pre: NAZA, s.r.o. Trenčín – kotolňa; plánovaná rekonštrukcia Vetropack Nemšová

Doba realizácie:

Uvedené aktivity budú realizované počas rokov 2004-2006 s možným predĺženým realizácie niektorých aktivít do roku 2010 resp. 2020.

Financovanie:

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- štátneho rozpočtu
- zo zdrojov Európskej Únie (štrukturálny fond ERDF, Kohézny fond)²²
- úverov
- zdrojov obcí a TSK (po daňovej reforme)
- súkromných zdrojov

6.3. Odpadové hospodárstvo

Ciele:

- zavedenie stratégie riadenia odpadového hospodárstva do praxe,
- riadenie odpadového hospodárstva v zmysle znižovania negatívnych vplyvov na ZP,
- intenzifikácia separovaného zberu druhotných surovín a zvýšenie využívania vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu,

---

²² Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra

- podpora vyššieho zhodnocovania vyprodukovaných druhov odpadov, ktoré tvoria veľký podiel odpadov (stavebné a demolačné odpady),
- budovanie siete regionálnych zariadení na zhodnocovanie odpadov, spaľovní na zneškodňovanie nebezpečných odpadov zo zdravotníckych zariadení a ďalších nebezpečných odpadov,
- systematická sanácia a rekultivácia priestorov skládok odpadov ohrozujúcich životné prostredie.

Plánované opatrenia za Trenčiansky samosprávny kraj

- spracovanie plánu environmentálnej výchovy v oblasti triedeného zberu odpadu
- budovanie zariadení na zhodnocovanie odpadov, najmä materiálové resp. podľa hierarchie energetickej zhodnocovanie, podpora existujúcich prevádzok na zhodnocovanie odpadov,
- budovanie, rekonštrukcia zariadení na spaľovanie odpadov,
- výstavba, rekonštrukcia, dobudovanie skládok odpadu (vrátane skládok nebezpečného odpadu),
- dobudovanie pripravovaných a rozostavaných skládok odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný a na inertný odpad,
- sanácia starých ekologických záťaží - rekultivácia skládok odpadov,
- zvyšovanie podielu kompostovaných biologických odpadov
  - využitím kompostární a priestorov v PD (pevné hnojiská) na kompostovanie, biologických odpadov,
  - vybudovaním kompostární pre kompostovanie bioodpadov z domácností, verejnej zelene
- dobudovať sieť zariadení na zber separovaného odpadu a dotried'ovacích liniek,
- budovanie plôch na zhromažďovanie, recykláciu a následné zhodnocovanie stavebných a demolačných odpadov ,
- budovanie zberných centier komunálneho odpadu,
- zneškodňovať všetky vyprodukované špecifické odpady a odpady zo zdravotníckych zariadení,
- vybudovanie zariadenia(í) na zhodnocovanie dreveného odpadu do formy biomasy, spracovanie logistiky pre tieto zariadenia

Bánovce nad Bebravou

Plánované zariadenia na skládke Dežerice:

- Spracovanie odpadových žiariviek, destilácia ortuti,
- Spracovanie elektronického šrotu
- Zariadenie na biodegradáciu a kompostovanie
- Linka na drvenie stavebných odpadov
- Triediaca linka, drtenie a paketovanie plastov
- Zberné stredisko na oleje, emulzie a zaolejované vody

Okres Ilava

- Vybudovanie technologickej linky na výrobu tepelnoizolačného stavebného materiálu z netriedených sklenených črepov v Dubnici nad Váhom - 2003.
- Vybudovanie zberného strediska druhotných surovín, komunálneho odpadu
- Zámery na vybudovanie nových zariadení na zneškodňovanie odpadov – skládky odpadov
  - Dobudovať skládku odpadov Dubnica nad Váhom – Luštek
- Pokračovanie v sanácii starých ekologických záťaží - rekultivácia skládok odpadov, ktoré boli prevádzkované za osobitných podmienok:

- Dubnica nad Váhom – Lieskovec – stará skládka priemyselného odpadu
- Pruské
- Tuchyňa -Šustínsky járok,

Okres Myjava

- pokračovať v sanácií starých skládok v okrese Myjava:
  - skládky KO: „Suroviny“ a „Vančiak“ v k. ú. Myjava, „Pod Bradlom“ v k. ú. Brezová pod Bradlom, Pod cinterom v k.ú. Bukovec, Valúšska dolina v k.ú. Vrbovce a Chvojnica, Krížne cesty v k.ú. Podkylava, Kahúnova dolina v k.ú. Krajné, Studienec v k.ú. Kostolné, Holičov vrch v k.ú. Turá Lúka
  - skládky stavebnej stude Pokryvníky v k.ú. Myjava, Šibeničný jarek v k. ú. Brezová pod Bradlom
  - skládka kalov Holičov vrch v k.ú. Turá Lúka
- budovanie zberových dvorov na dotriedňovanie KO a zhromažďovanie vyseparovaných problémových látok z KO: Bukovec, Kostolné, Polianka, Priepastné, Stará Myjava, Vrbovce (2003),
- vybudovanie skládky inertných odpadov v Myjave, k.ú. Turá Lúka (2004)
- uzavretie skládky kalov v Brezovej pod Bradlom a rekonštrukcia technologického zariadenia neutralizačnej stanice,
- zvyšovať i naďalej podiel kompostovaných biologických odpadov využitím kompostární a priestorov v PD (pevné hnojiská) na kompostovanie biologických odpadov - realizácia kompostárne v bývalej silážnej jame PD Brezová pod Bradlom
- zvýšiť rozsah využívaných druhov odpadov a ich zložiek využívaním i naďalej všetkých dostupných zariadení na spracovanie odpadov - realizácia zariadenia na zhodnocovanie PET odpadu zo separovaného zberu komunálneho odpadu a z výroby

Nové mesto nad Váhom

Zámery na vybudovanie zariadení na zhodnocovanie, zneškodňovanie alebo nakladanie s odpadmi:

- dotriedňovacie stredisko rozšíriť na zber nebezpečných zložiek z kom. odpadu Beckov do 2003
- Opätovné sprevádzkovanie spaľovne nebezpečného odpadu Stará Turá do 2005
- Dobudovať skládky inertného odpadu Častkovce, Bošáca do 2004
- zberný dvor + dotriedňovacie stredisko na zložky z komunálneho odpadu Nové Mesto nad Váhom do 2005
- zberné stredisko starých vozidiel Nové Mesto nad Váhom do 2005
- zberný dvor + dotriedňovacie stredisko + kompostáreň Stará Turá do 2005
- zberný dvor Čachtice, Pobedim (2003)
- zberné miesto pre stavebný odpad vhodný na využitie + zariadenie na zhodnotenie (malé drvičky odpadu) (2004)

Partizánske

- skládky:
  - rekultivácia skládky Brodzany (skládka škváry), a skládky odpadov Bošany "Babica"
  - likvidácia divokej skládky odpadu v obci Brodzany
- kompostárne:
  - vybudovanie kompostárne pre spád. územie Bošany- Chynorany-Veľký Klíž
- zberné dvory:
  - zriadenie zberného strediska starých vozidiel
  - zriadenie zberného dvora komunálneho odpadu

Považská Bystrica

- vybudovať zariadenie na materiálové zhodnotenie odpadov z viacvrstvových kombinovaných materiálov v Považskom Podhradí

- vybudovať zariadenie na materiálové zhodnotenie odpadov starých vozidiel - Zariadenie na rozoberanie autovrakov v priemyselnom areáli Považská Bystrica, určiť a vybudovať parkovisko pre zber starých vozidiel v Považskej Bystrici
- vybudovať zariadenia na materiálové zhodnotenie biologicky rozložiteľných odpadov:
  - kompostáreň v meste Považská Bystrica.
  - briketovacích zariadení
- vybudovať zariadenia s dotriedňovaním vyseparovaných odpadov pre nasledovné komodity:
  - odpady z viacvrstvových kombinovaných materiálov,
  - pre biologicky rozložiteľné odpady.
- rekonštrukcia spaľovne v priemyselnom areáli Považská Bystrica a to elektromagnetických filtrov a vybudovaním mokrej práčky spalín

Prievidza

- výstavba zariadenia na zhodnocovanie odpadov - regenerácia organických rozpúšťadiel v Nedožeroch
- vybudovanie zariadenia na zneškodňovanie odpadov – technológia zrážacích a rozpúšťacích procesov v Nedožeroch
- pokračovať v sanácií starých skládok: Brezina v k. ú. Nitrianske Sučany, Nováky a Zemianske Kostolany
- výstavba kompostárne v k.ú. Prievidza v okrese Prievidza
- ukladať na skládkach vyhovujúcich technickým podmienkam všetky KO určené na skládkovanie. K tomu je potrebné:
  - realizovať rozšírenie skládky Ploštiny v k. ú. Prievidza a Veľká Lehôtka v okrese Prievidza
  - realizovať rozšírenie skládky HATER-HANDLOVÁ v k. ú. Handlová v okrese Prievidza
  - dobudovanie ďalšej etapy skládky v Nitrianskom Pravne
  - vybudovanie skládky odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný v Dvorníkoch nad Nitricou
- budovanie zberných stredísk:
  - zberné stredisko zložiek komunálneho odpadu (vrátane dotriedňovacej linky)
  - zberné stredisko starých vozidiel
  - zberné miesto na zber a dotriedňovanie odpadov

Púchov

- vybudovať v okrese kompostáreň na materiálové zhodnotenie biologicky rozložiteľných odpadov.
- dotriedňovacia linka na skládke Lednické Rovne
- linka na spracovanie opotrebovaných pneumatík Púchov
- zariadenie na zneškodňovanie odpadov
- vybudovať min. 1 zberné miesto s dotriedňovaním vyseparovaných odpadov
- príprava výstavby kompostárne na skládke odpadov „Podstránie“ Lednické Rovne
- rozšírenie skládky TKO „ Podstránie – Lednické Rovne“
- pokračovať v sanácii starých skládok (environmentálnych záťaží) – rekultivácia skládok „Nad dedinou“ v k.ú. Zubák a „Chorkov – baňa“ v k.ú. Lúky.

Okres Trenčín

- dostavba k rotačnej peci na spoluspaľovanie odpadov Horné Slnie
- výstavba zariadenia na zhodnocovanie a využívanie plastov
- dobudovať kompostáreň na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov - triediaca linka a kompostáreň Trenčín
- pre biologicky rozložiteľné odpady je potrebné zabezpečiť zber na komunálnej úrovni.

- vybudovať jedno zberné miesto s dotriedňovaním vyseparovaných odpadov
- zberný dvor problémových látok
- pôvodcovia NO zo zdravotnej starostlivosti (neštátne zdravotnícke zariadenia) využívať spaľovňu NO v Nemocnici s poliklinikou v Trenčíne v rámci kapacitných a prevádzkových možností spaľovne, 2006
- dobudovať sieť zariadení na zber separovaného odpadu a dotriedňovacích liniek

Doba realizácie:

Uvedené aktivity budú realizované počas rokov 2004-2006.

Financovanie:

Podľa dostupných podkladov sú potrebné náklady na odpadové hospodárstvo v Trenčianskom samosprávnom kraji do roku 2005 nasledovné v členení:

Zámer	Rozpočet (mil. Sk)
Zhodnocovanie odpadov	258,361
Zneškodňovanie odpadov	197,235
Iné	62,829
Spolu	518,425

Zdroj: KÚ Trenčín, 2003

Finančné krytie odpadového hospodárstva do roku 2005 bude z:

- štátneho rozpočtu
- EÚ (štrukturálny fond ERDF, Kohézny fond)²³
- úverov
- príspevkov z Recyklačného fondu
- vlastných zdrojov obcí a TSK (po daňovej reforme)
- súkromných zdrojov

6.4. Ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia

Ciele:

Cieľom je dobudovanie infraštruktúry v chránených územiach a zariadení organizácií ochrany prírody a krajiny, revitalizácia alebo renaturalizácia narušeného prostredia, vytvorenie a uplatnenie revitalizačných programov a projektov extrémne narušených území, zvýšenie kvality životného prostredia krajiny, zastavenie procesu znižovania biologickej rôznorodosti, revitalizačné, renaturačné a regulačné opatrenia v prvkoch ekologickej stability a tvorba prvkov územného systému ekologickej stability v krajine, uplatňovanie zvýšenej ochrany a racionálneho využívania prírodných zdrojov.

Plánované opatrenia:

- vypracúvanie projektov miestnych územných systémov ekologickej stability ako súčasť projektov pozemkových úprav alebo územnoplánovacej dokumentácie

²³ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra

- zabezpečovať vypracovanie miestneho územného systému ekologickej stability predovšetkým v okresoch Prievidza a Partizánske (oblasť hornej Nitry)
- Starostlivosť, ochrana a revital. biokoridorov a interakčných prvkov ÚSESOV regionál. a miestneho významu - vyprac. projektov revitalizácie vybraných biokoridorov - obnova rekonštrukcie brehových porastov pozdĺž najvýznamnejších vodných tokov
- vybudovanie systému označenia CHÚ a informovania o CHÚ, budovanie náučných chodníkov v CHÚ
- Vytváranie podmienok pre prirodzenú migráciu živočíchov (biodukty, akvadukty), zachovanie vzácnych prírodných subsystémov pri rozvoji diaľničnej siete, ako i estetizácia a zosúladenie diaľničných stavieb s krajinou
- podporovať tvorbu a implementáciu programov starostlivosti o CHÚ a o biotopy regionálneho, národného a Európskeho významu ako aj programy záchrany CHÚ
- príprava vyhlásenia nových maloplošne chránených území (napr. PR Beckovské skalice, PR Vlčkov, PR Adamkov a ďalšie)
- vytvárať podmienky pre zastavenie procesu znižovania biodiverzity v celom území kraja,
- podpora dobrovoľnej stráže prírody (školenia stráže prírody)
- podpora environmentálnych vzdelávacích a školiacich aktivít (budovanie environmentálnych informačných a vzdelávacích stredísk a iných zariadení pre účely ochrany prírody a krajiny, a i.) pre verejnosť,
- podporovať alternatívne poľnohospodárstvo na chránených územiach podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, v pásmach hygienickej ochrany a na územiach začlenených do územného systému ekologickej stability,
- podporovať riešenie erózných problémov, ktoré je navrhované v rámci pozemkových úprav a projektov miestneho územného systému ekologickej stability, prostredníctvom remízok, protierózných pásov a vetrolamov,
- pri zalesňovaní poľnohospodársky nevyužívaných pozemkov podporovať výsadbu stanovištne vhodných domácich drevín
- obmedzovať reguláciu a melioráciu pozemkov v kontakte s chránenými územiami a mokraďami,
- vypracúvanie projektov monitoringu a kontroly ochrany životného prostredia
- podporovať opatrenia na sanácie zosuvných území a rekultivácie poddolovaného územia,
- revitalizovať priestory so zmenenou krajinnou štruktúrou podľa osobitných revitalizačných programov,
- zabezpečiť revitalizačné práce kontaminovaného horninového prostredia a podzemnej vody najmä v oblastiach so silne znečisteným životným prostredím (Nováky, Prievidza, Partizánske, Nová Dubnica, Nemšová, Nové Mesto nad Váhom a i.),
- rekultivovať jestvujúce vyťažené priestory štrkovísk, zemníkov, lomov,
- vypracovávanie analýz, koncepcií a stratégií kraja s dopadom na životné prostredie
- zabezpečiť monitoring a kontrolu ochrany ŽP

Plánované aktivity CHKO na území Trenčianskeho samosprávneho kraja sú uvedené v Prílohe č. 28.

Financovanie

Finančné krytie bude z nasledovných zdrojov:

- štátneho rozpočtu
- EÚ (štrukturálny fond ERDF, Kohézny fond, iniciatívy Spoločenstva)²⁴
- úverov
- obcí a TSK (po daňovej reforme)
- súkromných zdrojov

7. SOCIÁLNA OBLASŤ

Ciele:

- Zvyšovať úroveň poskytovaných sociálnych služieb
- podporiť služby pre marginalizované skupiny občanov a týrané ženy
- zabezpečiť rovnomernejšiu sieť zariadení sociálnych služieb:
  - zriadiť zariadenia poskytujúce sociálne služby (denný, týždenný, prechodný a celoročný pobyt) pre dôchodcov v každom meste a vo väčších obciach
  - zriadiť útulok, nocľaháreň, zariadenie pre týrané osoby – v každom okrese
  - zriadiť uzatvorené oddelenie v rámci DD – DSS pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania v poproduktívnom veku - v každom okrese
  - zriadiť v rámci kraja špecializované zariadenie pre občanov s duševnými poruchami a poruchami správania v produktívnom veku

Opatrenia v TSK:

V roku 2003:

- realizovať projekt „Transformácia infraštruktúry domovov sociálnych služieb“, ktorý bude financovaný 50% úverom z RB RE a 50% + DPH z rozpočtu TSK. Ide o realizáciu dvoch projektov:
  - DSS DEMY v Trenčíne – „Prístavba rehabilitačného bazénu“ v roku 2003 projekt, v roku 2004 výstavba. Celkové náklady 6 270 tis. Sk
  - DD DSS Kostolná – Záriečie – „Zvýšenie úrovne poskytovaných sociálnych služieb dobudovaním neúčelových objektov areálu DD – DSS a ich efektívnejším využívaním“ v roku 2003 projekt a výstavba výťahu, v roku 2004 dobudovanie priestorov jedálne. Celkové náklady 4 626 tis. Sk,
- zabezpečiť rekonštrukciu havarijného stavu striech v CSS Slávnica, prestavbou rovných striech na sedlové a dokončenie rekonštrukcie pavilónu č. 1. Reprofilizovať CSS Slávnica na koedukované zariadenie vytvorením oddelenia pre mentálne postihnutých mužov,
- zabezpečiť sanáciu základov DSS DEMY v Trenčíne,
- zabezpečiť rekonštrukciu havarijného stavu strechy v DD – DSS Papradno prestavbou na sedlovú strechu,
- vytvoriť bezbariérový vstup do objektu DD – DSS v Považskej Bystrici,
- uviesť do prevádzky celú kapacitu CSS v Trenčíne – Juh,
- zabezpečiť sanáciu pivníc v DD – DSS v Púchove,

---

²⁴ príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra

- zabezpečiť odstránenie havarijného stavu kotolne v Zemianskom Podhradí,
- zabezpečiť rekonštrukciu okien v DD – DSS Papradno. V roku 2003 z prostriedkov získaných v súlade so zákonom SNR č. 194/1990 Zb. o lotériách a iných podobných hrách, v roku 2004 dokončenie akcie z rozpočtu TSK,
- zabezpečiť rekonštrukciu kuchyne v DD – DSS Dubnica n. Váhom z prostriedkov získaných v súlade so zákonom SNR č. 194/1990 Zb. o lotériách a iných podobných hrách.

V roku 2004

- prehodnotiť projekt dostavby DD vo Valaskej Belej – rekonštrukciu bývalého objektu MŠ. Predpokladané náklady 11 miliónov Sk – realizovať v rokoch 2004 až 2005. Rekonštrukciou sa vytvorí bezbariérové zariadenie pre 29 obyvateľov. Uvoľnený objekt vo Valaskej Belej s kapacitou 16 miest transformovať na chránené bývanie.
- dokončiť stavby začaté v roku 2003

V rokoch 2005 a ďalej

- zabezpečiť rekonštrukciu pracovne v DD – DSS Partizánske,
- vybudovať pracovňu v DD – DSS Dubnica nad Váhom,
- vytvoriť v DSS Dolný Lieskov priestory pre pracovnú rehabilitáciu klientov,
- vybudovať vlastný zdroj tepla v zariadeniach DD – DSS napojených na mestské kotolne (zníženie nákladov na teplo zabezpečí návratnosť tejto investície),
- zriadiť nocľahárne resp. útulky v okresných mestách (Trenčín, Partizánske),
- podporovať služby pre týrané ženy,
- vytvoriť špecializované zariadenie pre klientov s psychiatrickými diagnózami a poruchami správania,
- ďalší rozvoj sociálnych služieb závisí od pokračovania reformy verejnej správy. Tejto reforme bude prispôbena „Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode TSK“

Plány obcí TSK v sociálnej oblasti v rokoch 2004-2006 sú uvedené v Prílohe č. 29.

Doba realizácie: 2004 - 2007

Financovanie

Zdroje financovania:

- Rozpočet TSK a obcí
- štátny rozpočet
- EÚ (štrukturálny fond ERDF)²⁵
- súkromné zdroje

8. OBLASŤ ZDRAVOTNÍCTVA

Ciele:

- zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti,
- zvyšovať kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti,
- zvyšovať štandard zdravotníckych zariadení,
- rekonštrukcia, prestavba a výstavba zdravotníckych zariadení,

---

²⁵ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra (lokálna infraštruktúra)

- vybudovať manažérsky informačný systém so zameraním na meranie kvality a efektivity zdravotnej starostlivosti s prepojením na VÚC,
- zvyšovať úroveň vedomostí obyvateľov TSK, poskytovať poradenstvo v oblasti zdravotníctva,
- zvýšiť kvalitu peripartálnej starostlivosti o matku a dieťa, rozvoj alternatívnych metód pôrodu,
- zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých,
- zlepšiť kvalitu ošetrovateľskej starostlivosti, podporovať rozvoj zariadení poskytujúcich ošetrovateľskú starostlivosť,
- zabezpečiť komplexnú holistickú starostlivosť ľuďom nevyliciteľne chorým a zomierajúcim,
- podporovať rozvoj nových foriem zdravotnej starostlivosti (jednodňová chirurgia, hospice, paliatívna starostlivosť komunitná starostlivosť),
- zabezpečiť úsporu energií a skvalitnenie ekológie, prispôbenie sa normám EÚ v oblasti zdravotníctva

Opatrenia v TSK:

Všeobecné opatrenia:

- výstavba a dobudovanie zdravotníckych zariadení, vytváranie nových oddelení,
- rekonštrukcia a modernizácia zdravotníckych zariadení, dovybavenie prístrojovou technikou,
- realizácia opatrení na zlepšenie kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti,
- zlepšenie informovanosti pacientov v zdravotníckych zariadeniach, rešpektovanie práv pacientov,
- prestavba lôžkových oddelení na oddelenia jednodňovej chirurgie, rekonštrukcia a modernizácia operačných sál,
- vybudovanie, resp. dobudovanie informačných systémov v zdravotníckych zariadeniach s prepojením na VÚC,
- podpora budovania hospicov,
- vytvorenie poradenského centra pre obyvateľov (pracovisko s 24 hodinovou službou), ktoré bude poskytovať rady pre občanov so zdravotnými ťažkosťami, napr. ako ošetriť dieťa s horúčkou, čo robiť pri akútnych ťažkostiach, ako ošetrovať člena rodiny a podobne,
- podpora zriaďovania zariadení poskytujúcich ošetrovateľskú starostlivosť,
- podpora rozvoja nových foriem zdravotnej starostlivosti (jednodňová chirurgia, hospice, paliatívna starostlivosť, komunitná starostlivosť).

Konkrétne opatrenia:

- rekonštrukcia monobloku a rozvodov IS NsP Prievidza, 2004-2005, 699,6 mil. Sk,
- dostavba operačných sál a ich dovybavenie technikou v NsP Prievidza, 110 mil. Sk,
- prestavba lôžkových oddelení na oddelenia jednodňovej chirurgie v NsP Prievidza, 2,5 mil. Sk,
- vytvoriť lôžkové oddelenie invazívnej rádiológie NsP Prievidza, 3 mil. Sk
- vytvoriť CT pracovisko so špirálovým CT v NsP Prievidza, 40 mil. Sk,
- vytvoriť doliečovací oddelenie v NsP Prievidza, 2 mil. Sk,
- zakúpenie ERCP jednotky v NsP Prievidza, 2 mil. Sk,
- rekonštrukcia kanalizácie v NsP Prievidza, 18 mil. Sk
- prestavba kuchyne a práčovne v NsP Prievidza, 50 mil. Sk

- dostavba operačného traktu NsP Trenčín, 2004-2006, 350,0 mil. Sk
- rekonštr. A-D traktu NsP Trenčín, 2005-2007, 450,0 mil. Sk
- dobudovanie NsP- lôž. časť Bánovce nad Bebravou, 2004-2005, 66,8 mil. Sk
- dobudovanie oddelenia jednodňovej chirurgie v NsP Myjava, 2004 – 2005, 10 mil. Sk
- prestavba operačných sál v NsP Myjava, 2004 – 2005, 21 mil. Sk
- dobudovanie a dovybavenie oddelenia intenzívnej medicíny, 2005 – 2006, 30 mil. Sk
- rekonštrukcia gynekologicko-pôrodnického oddelenia a novorodeneckého oddelenia NsP Myjava, 2005 – 2006, 10 mil. Sk,
- prestavba kotolne a spaľovne, dobudovanie merania a regulácie, výmena okien a rekonštrukcia strechy v NsP Myjava, 2004 – 2006, 50 mil. Sk,
- vybudovanie hospicu v NsP Považská Bystrica, 2004 – 2006, 20 mil. Sk,
- rekonštrukcia priestorov na nemocničnú kuchyňu a výdajňu diétnych jedál pre pacientov vrátane vybavenia technológiou na tabletový systém distribúcie stravy v NsP Považská Bystrica, 2005 – 2006, 50 mil. Sk,
- vybudovanie centrálnych operačných sál v NsP Pov. Bystrica, 2004–2006, 100 mil. Sk
- vybudovanie manažérskeho informačného systému so zameraním na meranie kvality a efektivity poskytovanej zdravotnej starostlivosti s prepojením jednotlivých zdravotníckych zariadení, VÚC, ktorý by poskytoval údaje potrebné pri rozhodovaní.
- vytvorenie regionálneho poradenského centra pre obyvateľov (pracovisko s 24 hodinovou službou), ktoré bude poskytovať rady pre občanov so zdravotnými ťažkosťami, napr. ako ošetriť dieťa s horúčkou, čo robiť pri akútnych ťažkostiach, ako ošetrovať člena rodiny a podobne, odhad finančných prostriedkov cca 3 mil. Sk
- vybudovanie hospicu a oddelenia paliatívnej starostlivosti v NsP Ilava, 2004–2006, 20 mil. Sk,
- generálna rekonštrukcia tepelného hospodárstva NsP Ilava, 2004 – 2006, 100 mil. Sk,
- rekonštrukcia operačného traktu NsP Partizánske, 25 mil. Sk
- rekonštrukcia rozvodov pary a kanalizácie mimo monobloku nemocnice a vybudovanie samostatných kotlov v budovách vzdialených viac ako 50 m od kotolne a monobloku NsP Partizánske, n.o. 12 mil. Sk,
- dobudovanie nemocničného informačného systému NsP Partizánske n.o., 15 mil. Sk,
- rekonštrukcia vzduchotechniky a dobudovanie priestorov RTG oddelenia v monobloku NsP Partizánske, n.o., 11 mil. Sk,
- rekonštrukcia výbavy monobloku NsP Partizánske, n.o. (výťahy), 4 mil. Sk
- dobudovanie lôžkovej časti rekonštruovaných priestorov NsP Nové Mesto nad Váhom, n.o., so strategickým riešením presunu polikliniky (chirurgia, ortopédia) z nevyhovujúcich priestorov do priestorov nemocnice s výhľadom chirurgických výkonov viazaných na krátkodobé hospitalizácie, 2003 – 2004, 14,5 mil. Sk,

Doba realizácie: 2004 - 2007

Financovanie: Rozpočet TSK a obcí, štátny rozpočet, EÚ (štrukturálny fond ERDF)²⁶, súkromné zdroje.

9. OBLASŤ KULTÚRY, HISTÓRIE A TRADÍCIÍ

Priorita: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu územia TSK a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj

---

²⁶ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra (lokálna infraštruktúra)

cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Ciele :

- zachovanie štruktúry existujúcich kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej právomoci TSK – múzeí, galérie, knižníc, osvetových stredísk. Zaobstaranie vyhovujúcich objektov vo vlastníctve TSK na umiestnenie týchto zariadení. Zabezpečenie potrebného technického a personálneho vybavenia týchto zariadení,
- zabezpečenie pripojenia všetkých zariadení na internet a ich vzájomné prepojenie, aby sa uľahčil prístup záujemcov o informácie, ktoré kultúrne zariadenia môžu poskytnúť (katalógy, zbierky, aktivity),
- prepojenie kultúrnych zariadení a ich činnosti so subjektami cestovného ruchu, agroturistiky, miestnej samosprávy,
- etablovanie sa TSK (oddelenia kultúry, histórie a tradícií) ako koordinátora rozvoja kultúry a kultúrnych aktivít na úrovni regiónu,
- rekonštrukcia a znovuoživenie kultúrnych domov v obciach TSK,
- rekonštrukcia a prípadná modernizácia budov a objektov historického, kultúrneho a národného významu (hrady, zámky, kaštiele, kúrie, ľudová architektúra, technické pamiatky),
- zaradiť Trenčiansky hrad do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva,
- rekonštrukcia a budovanie remeselníckych dvorov (napr. modrotlačiarstva dielňa Trnkovcov v Púchove) na oživenie tradičných remesiel, prípadne konanie takýchto aktivít v spolupráci múzeí, galérie a osvetových stredísk počas turistickej sezóny,
- vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva regiónu TSK,
- poskytnutie komplexných informácií o historickom vývoji a tradíciách regiónu TSK pre školy aj subjekty cestovného ruchu,
- zachovanie a rozvoj ľudových tradícií (folklórny tanec, hudba a spev, ľudové remeslá, ľudový odev a doplnky, pôvodné bývanie a hospodárenie) a ich maximálne využitie v cestovnom ruchu a agroturistike.

Opatrenia :

- iniciovanie spolupráce oddelenia kultúry, histórie a tradícií TSK s odborom regionálneho rozvoja TSK, s mestskými a obecnými samosprávami v regióne, s inštitúciami štátnej správy (Ministerstvo kultúry SR, Pamiatkový úrad SR, Slovenské národné múzeum v Bratislave, Slovenská národná galéria v Bratislave, Národné osvetové centrum v Bratislave), mimovládny a neziskovými organizáciami a podnikateľskými subjektami v oblasti kultúry a cestovného ruchu (Regionálne rozvojové agentúry, Vidiecky parlament na Slovensku, Asociácia informačných kancelárií, odborové a zamestnávateľské združenia, Grémium tretieho sektora, združenia družstiev, agroturizmu, mládeže...) na celoslovenskej, regionálnej aj miestnej úrovni,
- vytvorenie voľného koordinačného centra v oblasti kultúry a cestovného ruchu na TSK, ktoré bude zabezpečovať plánovanie aktivít, zadávanie projektov a ich realizáciu, získavanie a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov, získaných zo štrukturálnych fondov EÚ, nadnárodných fondov, zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu TSK a z iných zdrojov. TSK by mali reprezentovať zástupcovia odboru regionálneho rozvoja a oddelenia kultúry, histórie a tradícií,

- zapojenie všetkých kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej právomoci TSK do pripravovanej celoštátnej informačnej siete vedeckých, vzdelávacích, kultúrnych a informačných inštitúcií (operátor zatiaľ neurčený – pripravuje sa tender). Ak sa preukáže nevýhodnosť tohto prepojenia, je potrebné zosieťovať aspoň kultúrne zariadenia v rámci TSK,
- vypracovanie databáz - osobností regiónu.
  - nehnuteľné kultúrne pamiatky regiónu, ich vlastníctvo, ich súčasný stav a využitie
  - tradície regiónu
  - netradičná kultúra
- aktivity v oblasti výuky regionálnej histórie na stredných školách v zriaďovateľskej právomoci TSK. Výstupný produkt (publikácia, CD – Informácie o regionálnych dejinách pre učiteľov dejepisu a slovenského jazyka, Monografia o histórii a tradíciách regiónu TSK) by mohli využiť aj sprievodcovia turistov, zamestnanci cestovných kancelárií, miestne samosprávy,
- zabezpečenie informácií o možnostiach získania do vlastníctva TSK takých objektov, ktoré vyhovujú ustanoveniam zákona č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej a galerijnej hodnoty v znení zákona č. 387/2001 Z. z. a zákona 416/2001 Z. z. do vlastníctva TSK (najmä pre Hornonitrianske múzeum v Prievidzi a Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici – Orlovom) a objektov, do ktorých by mohli byť umiestnené knižnice a osvetové strediská. Využitie možností v rámci pripravovaného zákona o prevode prebytočného nehnuteľného majetku Ministerstva obrany SR na miestne a regionálne samosprávy,
- aktivity zamerané na sprístupnenie historických pamiatok a tradícií pre klientov zariadení cestovného ruchu (napr. Poznávacia cesta stredným Považím, Považské hrady, zámky a kaštiele, charakteristické národopisné lokality stredného Považia .....),
- podanie návrhu na zápis do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva prostredníctvom Ministerstva kultúry SR (§ 21 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu),
- aktivity na zachovanie národopisných osobitostí subregiónov v rámci TSK, prípadne orientovaného na Euroregión Biele - Biele Karpaty (výsledný produkt CD-Rom, DVD, spevník ľudových piesní, publikácia o ľudových tancoch),
- koordinácia získavania finančných prostriedkov na záchranu a rekonštrukciu nehnuteľných kultúrnych pamiatok (hrady, kaštiele, kúrie, ľudová architektúra, pamätné izby, archeologické lokality) v regióne (vo vlastníctve TSK, miestnych samospráv, v súkromnom vlastníctve) a nehnuteľných kultúrnych pamiatok zo zbierok múzeí a galérií v regióne (v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK, miestnych samospráv, iných subjektov) - vypracovanie Projektu záchranu nehnuteľných kultúrnych a historických pamiatok na území TSK.

Plány obcí TSK v oblasti kultúry v rokoch 2004-2010 sú v prílohe č.30.

Financovanie :

Financovanie z rozpočtu TSK:

- Prevádzka kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK
Čiastočne aj činnosť kultúrnych zariadení (nákup zbierkových predmetov pre múzeá a galérie a knižničného fondu, osvetová činnosť- prioritné financovanie krajských a regionálnych postupových prehľadok, podpora tradičnej kultúry – folklóru).

- Spolufinancovanie rekonštrukcie a reštaurovania nehnuteľných a hnutel'ných kultúrnych pamiatok.

Možnosti spolufinancovania zo štátneho rozpočtu:

- v zmysle zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci sa o ňu môžu uchádzať podnikatelia, združenia podnikateľov, štátne orgány, štátne peňažné ústavy mestá a obce, iné právnické osoby (§ 1, odsek 1).
- štátna pomoc sa môže poskytnúť na podporu záchrany kultúrnych pamiatok a zachovania kultúrneho dedičstva (§ 4, odsek 1, písm.d/), t. j. na rekonštrukciu nehnuteľných a reštaurovanie hnutel'ných kultúrnych pamiatok, na podporu projektov na zachovanie tradičnej kultúry a na úhradu škôd, spôsobených živelnou pohromou alebo mimoriadnou udalosťou (§ 2, odsek 2)
- žiadať spolufinancovanie vedeckých a výskumných úloh, ktorých zadávateľom, alebo konečným užívateľom je štátna inštitúcia (napr. SAV, SNM, SNG a i.)

Financovanie zo štrukturálnych fondov EÚ²⁷:

- len konkrétne projekty zamerané na rozvoj celého regiónu
- rekonštrukcia a reštaurovanie kultúrnych pamiatok pre potreby cestovného ruchu (žiadateľom musí byť výlučne vlastníkom kultúrnej pamiatky, nezisková alebo mimovládna organizácia alebo združenie, miestna a regionálna samospráva)
- rozvoj netradičných foriem kultúry pre minoritný okruh konzumentov (napr. minoritné hudobné, divadelné a výtvarné žánre...)
- nie je možné získať podporu na financovanie projektov, zameraných na tradičnú kultúru

Financovanie z nadnárodných fondov:

- Kultúra 2000 - konzorcium
- len konkrétne projekty zamerané na spoluprácu krajín EÚ a členských krajín konzorcia, vyžaduje sa spoluúčasť na projekte aspoň jednej krajiny EÚ a aspoň dvoch členských krajín konzorcia
- je možné z tohto fondu vykryť časť finančných prostriedkov, potrebných na realizáciu projektu zadávaného v rámci štrukturálnych fondov EÚ

Financovanie prostredníctvom sponzorských darov:

- získavanie knižničného fondu
- konkrétne, najmä prezentačné akcie múzeí, galérie, osvetových stredísk

Financovanie z rozpočtov obcí

Financovanie z iných - súkromných zdrojov

10. OBLASŤ ŠKOLSTVA

Ciele:

- rozvoj a skvalitňovanie stredoškolského vzdelávania v duchu národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR („Milénium“) a v súlade s Konceptiou rozvoja stredného školstva TSK,
- reštrukturalizácia stredoškolského vzdelávania podľa potrieb regiónu a požiadaviek trhu práce,
- optimalizácia siete stredných škôl realizovaná zlučovaním a združovaním stredných škôl na základe regionálnych faktorov (demografický vývoj, hospodársky rozvoj, požiadavky trhu práce, kapacitné využitie stredných škôl a zdroje financovania školstva),

---

²⁷ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra (lokálna infraštruktúra)

- optimalizácia siete študijných a učebných odborov stredných škôl realizovaná odstraňovaním duplicitného vyučovania niektorých odborov na viacerých školách a zatriktívením odborov v súlade s prioritami rozvoja regiónu a požiadavkami trhu práce,
- zapojenie stredných škôl v pôsobnosti TSK do programu celoživotného vzdelávania,
- budovanie informačných technológií na stredných školách,
- rekonštrukcia a obnova budov škôl a školských zariadení

Opatrenia

- zvýšenie počtu žiakov gymnaziálneho štúdia,
- zvýšenie podielu maturantov z celkového počtu absolventov stredných škôl,
- integrácia odborného vzdelávania v jednotlivých odboroch,
- cieľavedomé prepojenie odborného vzdelávania s potrebami trhu práce,
- uskutočnenie zásadných zmien v štruktúre škôl poskytujúcich stredné odborné vzdelávanie a prípravu,
- skvalitnenie praktickej prípravy študentov a inovácia sústavy študijných a učebných odborov,
- podpora modernizácie odborného vzdelávania a prípravy,
- zapojenie zamestnávateľov, podnikov a živnostníkov pri tvorbe programov odborného vzdelávania,
- zlučovanie stredných škôl a združovanie stredných škôl v záujme efektívneho využívania finančných prostriedkov a optimálneho využitia priestorových kapacít ako aj personálnych kapacít stredných škôl,
- úprava siete študijných a učebných odborov jednotlivých stredných škôl za účelom odstránenia viacnásobného vyučovania určitých odborov, posilnenie a zatriktívenie študijných a učebných odborov tých stredných škôl, ktorých štruktúra odborov bola doteraz nepostačujúca pre potreby daného regiónu, zaraďovanie perspektívnejších odborov, inovovaných odborov, prípadne odborov experimentálnych do siete,
- vytvorenie programov dištančného vzdelávania na stredných školách,
- prepojenie prvotného a ďalšieho vzdelávania do uceleného systému celoživotného vzdelávania v regionálnom školstve,
- podpora pomaturitného a nadstavbového štúdia na SOU a SOŠ ako aj rekvalifikácií,
- zavádzanie moderných informačných technológií do vyučovacieho procesu,
- realizácia rekonštrukcií budov škôl a školských zariadení a odstraňovania havarijných stavov.

Aktivity Úradu TSK v oblasti stredných škôl a zariadení sú uvedené v *prílohe č.25*

Aktivity obcí v oblasti školstva sú uvedené v *prílohe č. 26*

Doba realizácie:

V období 2003 - 2010

Financovanie:

Zdroje financovania:

- Rozpočet TSK a obcí
- štátny rozpočet

- EÚ (štrukturálny fond ERDF)²⁸
- súkromné zdroje

11. OBLASŤ ŠPORTU

Ciele:

- podporovať organizáciu športových podujatí regionálneho významu,
- podporovať športové aktivity zdravotne postihnutých občanov,
- podporovať útvary talentovanej mládeže a športové triedy,
- spolupracovať s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami, pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry,

Opatrenia:

- budovanie, rekonštrukcia športových areálov a športovísk,
- zavádzanie nových technológií do renovácie športových objektov,
- vytvárať podmienky na využívanie školských športových objektov športovými klubmi.

Aktivity obcí v oblasti športu sú uvedené v prílohe č. 27

Doba realizácie:

V období 2003 - 2010

Financovanie:

Zdroje financovania:

- Rozpočet TSK a obcí
- štátny rozpočet
- EÚ (štrukturálny fond ERDF)²⁹
- súkromné zdroje

12. OBLASŤ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

Ciele:

- Rekonštrukcia a výstavba občianskych objektov a zariadení,
- Podpora vzniku a fungovania mikroregiónov a združení obcí,
- Budovanie komunitných a informačno-poradenských centier,
- Podpora služieb na vidieku

Opatrenia:

- budovanie regionálnych partnerstiev a ich kapacít,
- rozvoj kapacít neziskových a občianskych organizácií na miestnej úrovni,
- budovanie partnerstiev na miestnej úrovni – komunitný rozvoj,
- opatrenia zamerané na podporu mikroregionálnych aktivít,
- podporu budovania partnerských sietí a ich kapacít,
- programy budovania kapacít komunit a rozvoja občianskej spoločnosti,
- programy strategického plánovania v partnerstve na miestnej úrovni,

---

²⁸ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra (lokálna infraštruktúra)

²⁹ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra (lokálna infraštruktúra)

Doba realizácie:

Opatrenia budú realizované počas rokov 2004-2006.

Financovanie:

Zdroje financovania:

- Rozpočet TSK a obcí
- štátny rozpočet
- EÚ (štrukturálny fond ERDF)³⁰
- súkromné zdroje

---

³⁰ Príloha č. 14, OP Základná infraštruktúra (lokálna infraštruktúra)

IV. PHSR TSK V KONTEXTE PROGRAMOVÝCH DOKUMENTOV SR

1. NÁRODNÝ ROZVOJOVÝ PLÁN

Národný rozvojový plán (National Development Plan – NDP)³¹ je základným programovým dokumentom uskutočňovania štrukturálnej a regionálnej politiky SR pre obdobie rokov 2004 - 2006. Poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav regiónov Slovenskej republiky a bariéry ich rozvoja. Definuje rozvojové priority a spôsob ich dosiahnutia. Obsahuje ciele, stratégiu a s tým spojený finančný a implementačný rámec.

Na NDP nadväzuje **Operačný program Základná infraštruktúra (OP ZI)** spoločný pre tri jednotky NUTS II a tri sektorové operačné programy (SOP): **SOP Priemysel a služby; SOP Ľudské zdroje; SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka**. Príprava všetkých operačných programov bola prepojená na proces prípravy NDP. Operačné programy rozpracovávajú jednotlivé priority NDP do sústavy opatrení. Všetky operačné programy (OP) sa vypracovávajú súbežne s NDP, pričom bol veľký dôraz kladený na ich previazanosť tak s NDP ako aj vzájomne medzi sebou. Na OP budú nadväzovať programové doplnky, ktoré poskytujú podrobné informácie o obsahu každého z navrhnutých opatrení.

Pri posudzovaní a výbere projektov budú rešpektované záujmy rozvoja jednotlivých samosprávnych krajov (PHSR), spoločných projektov viacerých samosprávnych krajov (NUTS 2) a projektov s dopadmi na rozvoj regiónov hraničiacich s inými štátmi.

Strategický cieľ NDP:

Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň prevyšujúcu 50% z priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ.

Špecifické ciele NDP na dosiahnutie strategického cieľa:

1. Zvyšovať konkurencieschopnosť priemyslu a služieb
2. Rozvíjať ľudské zdroje a zvyšovať ich adaptabilitu
3. Zvyšovať efektívnosť poľnohospodárskej produkcie a kvalitu života vidieckej populácie
4. Podporovať vyvážený regionálny rozvoj

³¹ www.build.gov.sk

NDP definuje štyri priority:

1. Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
2. Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile
3. Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
4. Rozvoj dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry

Osobitnou prioritou je technická pomoc, ktorá je predpokladom úspešného riadenia, monitoringu a hodnotenia NDP. Čiastka na technickú pomoc pre NDP je zahrnutá v technickej pomoci v Operačnom programe Základná infraštruktúra.

Prepojenie cieľov a priorít NDP:

Strategický cieľ NDP	Špecifický cieľ	Priorita	
Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň prevyšujúcu 50% priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ	Zvyšovať konkurencieschopnosť priemyslu a služieb	1.	Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
	Rozvíjať ľudské zdroje a zvyšovať ich adaptabilitu	2.	Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile
	Zvyšovať efektivitu poľnohospodárskej produkcie a kvalitu života vidieckej populácie	3.	Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
	Podporovať vyvážený regionálny rozvoj	4.	Rozvoj dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry

Stratégia NDP:

Stratégia vychádza zo strategických prístupov vlády k regionálnemu rozvoju, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja regiónov
- znižovaní regionálnych disparít a pomoc ekonomicky slabším oblastiam, ktoré nie sú schopné zvládnuť transformačné procesy v ekonomickej a sociálnej oblasti vlastnými silami.

Súbežne však štát bude venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je vytváranie rovnakých možností v rôznych regiónoch a sídlach s dôrazom na zamestnanosť, vzdelávanie a sociálne služby. Zdedená štruktúra sociálnych, vzdelávacích a zdravotných služieb je málo adaptovaná na meniace sa potreby. Na vyrovnávanie rozdielov nemá štát dostatok zdrojov, ktorými by mohol rýchlo meniaci sa vývoj účinne kompenzovať.

Základnou prioritou stratégie je zvýšenie ekonomickej výkonnosti a konkurencieschopnosti ekonomických subjektov pri rešpektovaní podmienok trvalo udržateľného rozvoja.

V oblasti vybavenia územia infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na vybudovanie napojenia všetkých regiónov na európsku a celoštátnu dopravnú infraštruktúru a na zabezpečenie kvality regionálnych obslužných systémov pre potreby krajov. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti a verejno-súkromných partnerstiev.

Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry, budovanie kanalizačných rádo, čistiarní vôd a zlepšenie nakladania s odpadmi.

Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len spoluprácou verejného a súkromného sektoru a integrovaným prístupom k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov obsiahnutých v globálnom ciele na všetkých úrovniach riadenia spoločnosti.

Strategický cieľ NDP zahŕňa úsilie o zabezpečenie vyššej životnej úrovne obyvateľov žijúcich a pracujúcich v regióne spadajúcom pod Cieľ 1 prostredníctvom ekonomického rozvoja a rastu založenom na disponibilných zdrojoch. Tento proces dosahovania ekonomického rastu pri súčasnom zachovaní resp. zlepšení kvality životného prostredia je cestou k trvalo udržateľnému ekonomickému rozvoju v jednotlivých regiónoch.

Financovanie

Návrh finančného plánu NDP vychádza zo záverov summitu v Kodani, ktorý sa konal v dňoch 12.-13. decembra 2002 a bol ukončením prístupových rokovaní s Európskou komisiou. Pre Slovenskú republiku bola potvrdená výška prostriedkov zo **štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na skrátené programovacie obdobie 2004 – 2006 vo výške 1 560 mil. EUR (6,9% z celkových záväzkov pre kandidátske krajiny), z čoho pre štrukturálne fondy je vyčlenených 1050,3 mil. EUR a pre Kohézny fond 509,7 mil. EUR.**

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 46 z 22. januára 2003 príspevok zo štrukturálnych fondov v objeme 1 050,3 mil. EUR je rozdelený medzi jednotlivé fondy v pomere ERDF 42,62% : ESF 28% : EAGGF + FIG 24% : **iniciatívy Spoločenstva** (Interreg a Equal) 5,38 %.

Pre skrátené programovacie obdobie rokov 2004 – 2006 platí pre kandidátske krajiny obmedzenie, podľa ktorého je možné financovať sektorové operačné programy len z jedného štrukturálneho fondu.

Podpora z **Európskeho fondu regionálneho rozvoja** (ERDF) v objeme 447,64 mil. EUR by sa mala rozdeliť medzi SOP Priemysel a služby, OP Základná infraštruktúra a SPD Cieľ 2 v pomere - 29,88% pre SOP Priemysel a služby, 62,75% pre OP Základná infraštruktúra a 7,37% pre SPD Cieľ 2.

SOP Ľudské zdroje a SPD Cieľ 3 budú financované z **Európskeho sociálneho fondu** (ESF) v pomere - SOP LZ 86,43% a 13,57% pre SPD cieľ 3. Podpora z tohto fondu predstavuje 294,09 mil. EUR.

Pre SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka budú poskytnuté prostriedky z **Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu + Finančného nástroja na riadenie rybného hospodárstva** (EAGGF + FIG) v objeme 252,07 mil. EUR.

Prostriedky zo štrukturálnych fondov sa delia podľa jednotlivých kategórií pomoci pre Cieľ 1, Cieľ 2, Cieľ 3 v pomere 92,66 : 3,32 : 4,02.

Z celkového objemu finančných prostriedkov určených na Cieľ 1 je 69,5 % určených na sektorové operačné programy a 30,5 % na OP ZI (Tab. príloha č. 14)

Implementačný systém

Riadenie

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR je Riadiacim orgánom CSF. MVRR SR má plnú zodpovednosť za CSF ako celok, koncipuje Národný rozvojový plán SR a rokuje, po konzultáciách s inými ministerstvami, o CSF s Európskou komisiou. Riadiaci orgán je zodpovedný za riadenie podpory zo štrukturálnych fondov (článok 9 a 34 nariadenia Rady 1260/99/ES).

Riadiaci orgán je zodpovedný za účinnosť a správnosť riadenia, za implementáciu a najmä za:

- vytvorenie systému zhromažďovania spoľahlivých finančných a štatistických informácií o implementácii, za monitorovanie údajov uvedených v článku 36 a za posudzovanie zhody s článkami 42 a 43; za posielanie týchto údajov v súlade s dohodami uzavretými medzi SR a Komisiou, podľa možnosti s použitím počítačových systémov umožňujúcich výmenu dát s Komisiou, v zmysle článku 18(3)(e)³²;
- v prípade potreby upravenie doplnku programu,
- vypracovanie, a po získaní schválenia monitorovacieho výboru, predloženie výročnej implementačnej správy Komisii,
- organizovanie hodnotenia v polovici obdobia uvedené v článku 42, v spolupráci s Komisiou a s členskými štátmi;
- zabezpečenie, že tie orgány, ktoré sa podieľajú na riadení a implementácii pomoci, vedú buď samostatný účtovný systém alebo používajú adekvátny účtovný kód pre všetky transakcie týkajúce sa pomoci;
- zabezpečenie správnosti činností financovaných v rámci pomoci, najmä za vykonávanie vnútorných kontrol dodržiavania princípov hospodárnosti a za reagovanie na každé zistenie alebo žiadosť o nápravné opatrenia, prijaté podľa prvého pododstavca článku 38(4), alebo odporúčanie týkajúce sa úpravy realizované podľa odstavca 2 tohto článku, v súlade s ustanoveniami týchto článkov;
- zabezpečenie zhody s politikami Spoločenstva uvedenými v článku 12; v súvislosti s aplikáciou pravidiel Spoločenstva pri zadávaní verejných objednávok, v oznámeniach poslaných na uverejnenie v Official Journal, musia byť špecifikované tie projekty, na ktoré sa požaduje príspevok z fondov alebo ktorým bol udelený príspevok;
- plnenie povinností týkajúcich sa informácií a propagácie uvedených v článku 46.

Bez dopadu na uplatňovanie ustanovení tohto Nariadenia, riadiaci výbor pri plnení svojich úloh koná plne v súlade s inštitucionálnymi, právnymi a finančnými systémami Slovenskej republiky.

Monitorovanie a elektronická výmena informácií

Monitorovanie štrukturálnych fondov sa uskutoční prostredníctvom IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy. Jedná sa o ucelený informačný systém, ktorý bude zastrešovať procesy:

---

³² nariadenie Rady 1260/99/ES z 21. júna 1999 ustanovujúce všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch

1. proces programovania
2. proces monitorovania účinnosti z fondov
3. proces finančného riadenia

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu programovania** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) vypracovanie a schvaľovanie programovacích dokumentov
- b) programovací doplnok
- c) alokácia limity prostriedkov
- d) zmena programovacích dokumentov a presuny prostriedkov
- e) informovanie verejnosti – informačné okienko
- f) výber a schválenie projektov

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu monitorovania** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) finančné a fyzické indikátory
- b) predbežné a záverečné hodnotenie
- c) overenie doplnkovosti
- d) prehľad realizácie projektov, finančné tabuľky
- e) spravodajstvo
- f) kontrola (fyzická kontrola, finančná kontrola, kontrola vzoriek, prehlásenie o ukončení pomoci)
- g) správy o nezrovnalostiach, kniha dlžníkov a vymáhanie prostriedkov

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu finančného riadenia** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) žiadosti o platbu
- b) certifikácia výdavkov
- c) platby
- d) odhad očakávaných výdavkov
- e) vrátenie finančných prostriedkov

V prípade vzniku potrieb budú v rámci jednotlivých procesov zabezpečované aj ďalšie výstupy.

IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy bude spĺňať nasledovné požiadavky:

- kompatibilnosť a vzájomné prepojenie na systém štátnej pokladnice a rozpočtový informačný systém,
- súlad systému s právnymi predpismi ES a SR (a to najmä nariadenie Rady 1260/99/ES, nariadenia Rady 438/2001/ES a zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch),
- adekvátna infraštruktúra umožňujúca on-line prepojenie všetkých subjektov zapojených do riadenia a realizácie štrukturálnych fondov a
- zabezpečenie ochrany a bezpečnosti počítačových systémov na všetkých hierarchických úrovniach.

Národný monitorovací výbor pre CSF

Monitorovanie je priebežný proces sledovania intervencií a výdavkov v rámci NDP. Monitorovanie výdavkov štrukturálnych fondov je vykonávané monitorovacím výborom. Na základe uznesenia vlády SR č. 678 z 19. júna 2002 „k Správe o zabezpečení uzavretia

kapitoly č. 21 – Regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov bol do 31. augusta 2002 zriadený Národný monitorovací výbor. Národný monitorovací výbor pre CSF (NMV) je orgán, ktorého zriadenie podlieha kompetenciám riadiaceho orgánu pre CSF, tzn. Ministerstvu výstavby a regionálneho rozvoja SR. Povinnosťou monitorovacieho výboru je zabezpečiť dohľad nad realizáciou NDP, najmä pokiaľ ide o zabezpečenie súladu s predpismi EÚ a legislatívou SR, dosiahnutie cieľov programu a efektívnosti vynaložených prostriedkov. Úlohy monitorovacieho výboru v rámci implementácie štrukturálnych fondov upravuje čl. 35 nariadenia Rady 1260/99/ES.

Zloženie Národného monitorovacieho výboru:

Výbor má 33 členov a jeho štruktúra je vytvorená pomerne v zmysle princípu partnerstva a s vyváženou participáciou mužov a žien. Členovia výboru musia sledovať spoločný cieľ.

Výbor je zložený zo zástupcov:

štátnej správy	1/3
samosprávy	1/3
podnikateľskej a neziskovej sféry	1/3

Hodnotenie

Všeobecné ustanovenia

Za účelom posúdenia efektívnosti bude NDP, v súlade s článkami 40 – 43 nariadenia EK 1260/99, podliehať predbežnému hodnoteniu (ex-ante), hodnoteniu v polovici obdobia a dodatočnému hodnoteniu (ex-post evaluation), ktorá bude určená k hodnoteniu jeho dopadu a pre analýzu jeho účinkov na špecifické štrukturálne problémy. Hodnotenia budú prebiehať predovšetkým na základe monitorovacích ukazovateľov a ich vývoja, ktoré budú odrážať pravidelné správy o realizácii NDP, doplnené podľa potreby zberom informácií, ktoré majú zvýšiť dôležitosť hodnotenia. Výsledky hodnotenia budú na požiadanie verejne dostupné so súhlasom monitorovacieho výboru.

Pri hodnotení riadiaci orgán použije nezávislú skupinu expertov – posudzovateľov, ktorá bude vykonávať vyhodnotenie.

2. PREHĽAD OPERAČNÝCH PROGRAMOV NDP

(Prehľadná tabuľka cieľov, priorít a opatrení je v prílohe č. 14)

**SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM –
PRIEMYSEL A SLUŽBY**

Orgány:

Riadiaci orgán: Ministerstvo hospodárstva SR.

Platobný orgán: Ministerstvo financií SR (jediný pre štrukturálne fondy EÚ na roky 2004-2006)

Sprostredkovateľské orgány:

- **NARMSP** – Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
- **SEA** -Slovenská energetická agentúra a jej regionálne pobočky
- **SARIO** – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
- **SACR** – Slovenská agentúra cestovného ruchu

Sprostredkovateľské orgány budú zabezpečovať implementáciu operačného programu v oblasti prijímania žiadostí o projekty a prípravy výberu projektov na základe žiadostí konečných príjemcov finančnej pomoci; a zabezpečia monitorovanie a hodnotenie priamo u konečného príjemcu finančnej pomoci; doplnkový zdroj: iniciatíva Spoločenstva INTERREG III.

Financovanie:

Priorita / Rok	Celkové náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje
		ES		Národné zdroje				
		ERDF	Spolu	Centrálne (ŠR)	Regionálne (VÚC)	Miestne (Obce)	Ostatné	
Priorita	174,79	131,09	26,90	26,90	0	0	0	16,79
Technická pomoc	3,56	2,67	0,89	0,89	0	0	0	
Spolu	178,35	133,76	27,79	27,79	0	0	0	16,79

V plánovacom období rokov 2004-2006 predpokladá sa realizovať prioritu a pomocou opatrení vrátane technickej asistencie v celkovom objeme **178,35 mil. €**. Z tohto objemu je **75% finančných prostriedkov hradených zo štrukturálnych fondov EÚ** (Európsky fond regionálneho rozvoja) čo predstavuje sumu **133,76 mil. €**.

SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM -POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA

Orgány

Riadiaci orgán: Ministerstvo pôdohospodárstva SR

Platobný orgán: Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom:

- Pôdohospodárska platobná agentúra (MP SR)
- Implementačný útvar Agentúry SAPARD (v súčasnosti)

Financie:

Celkový rozpočet SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka na obdobie 2004-2006:

615,771 MEUR

Financovanie opatrení operačného programu bude realizované z prostriedkov usmerňovacej sekcie EAGGF, FIG, štátneho rozpočtu SR a súkromných zdrojov.

Súhrnná finančná tabuľka rokov 2004-2006 (v stálych cenách roku 1999 v mil. EUR):

Rok	Celkové výdavky	Verejné výdavky			Súkromné zdroje
		EAGGF	FIFG	ŠR SR	
2004-2006	615,771	247,029	5,041	108,030	255,671

SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM - ĽUDSKÉ ZDROJE

Orgány:

Riadiaci orgán: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Platobný orgán: Ministerstvo financií SR

Sprostredkovateľské orgány:

- Ministerstvo školstva SR – odbor európskej integrácie
- Národný úrad práce – odbor politiky a programov EÚ.

Financovanie

Priorita/rok	Celkové náklady	Verejné			Súkromné
		Celkom	Účast' Spoločenstva	Národná verejná účasť - centrálna (ŠR)	
			ESF		
Priorita č.1	149,47	147,59	112,10	35,49	1,88
Priorita č.2	99,64	98,39	74,73	23,66	1,25
Priorita č.3	83,04	82,00	62,28	19,72	1,04
Priorita č.1 - 3	332,15	136,55	103,71	78,87	4,17
Technická pomoc	6,77	6,77	5,08	1,69	0,00
Spolu	338,92	143,32	108,79	80,56	4,17

OPERAČNÝ PROGRAM - ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Orgány:

Riadiaci orgán: Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

Sprostredkovateľské orgány:

Pre prioritu č. 1 - Dopravná infraštruktúra: **Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií .**

Pre prioritu č. 2 - Environmentálna infraštruktúra: **Ministerstvo životného prostredia**

Pre prioritu č. 3 - Lokálna infraštruktúra sa sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom nevytvára.

Financovanie

Priorita / Rok	Celkové náklady spolu	Verejné zdroje							Súkromné zdroje	Kohézn y fond	Ostatné finančné nástroje	Pôžičky od EIB
		Spolu	ES		Národné zdroje							
			ERDF	Spolu	Centrálne (ŠR**)	Regionálne (VÚC***)	Miestne (Obce)	Ostatné				
Priorita 1 - DI	179,29	179,29	120,49	58,8	58,8	0	0	0	0	254,85	0	0
Priorita 2 - EI	186,54	155,95	90,06	65,89	35,71	0	30,18	0	30,59	254,85	0	0
Priorita 3 - LI	86,28	81,97	64,71	17,26	17,26	0	0	0	4,31	0	0	0
P1+P2+P3 spolu	452,11	417,21	275,26	141,95	111,77	0	30,18	0	34,90	509,70	0	0
Technická pomoc	7,49	7,49	5,62	1,87	1,87	0	0	0	0	0	0	0
ROP ZI spolu	459,60	424,70	280,88	143,82	113,64	0	30,18	0	34,90	0	0	0

ZÁVER

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja je spracovaný na metodologickom a obsahovom základe viacerých dokumentov vymenovaných v úvodnej časti dokumentu a v súlade s príslušnými zákonnými predpismi, za odbornej pomoci významných odborných, odvetvových a záujmových inštitúcií, združení a organizácií pôsobiacich v kraji. Prvá časť PHSR je zameraná na pomerne rozsiahlu komplexnú analýzu v oblastiach ako demografia, zamestnanosť a nezamestnanosť, hospodársku oblasť podľa odvetví a sektorov, sociálnu a technickú infraštruktúru a iné oblasti, ktoré popisujú a analyzujú východiskový stav kraja, ktorý je ďalej rozpracovaný v SWOT analýze popisujúcej silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.

PHSR je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja TSK v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania, o ktorých pojednáva tretia časť. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch (VÚC), je dokument PHSR účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja podľa Národného rozvojového plánu³³ a jeho jednotlivé operačné programy so zameraním na roky 2004 - 2006. Sleduje sa tým najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie predvstupových fondov, štrukturálnych fondov a kohézneho fondu (po vstupe SR do EÚ od 1. mája 2004).

Z hľadiska využívania finančných prostriedkov v rámci nástrojov podpory EÚ v zmysle operačných programov Národného rozvojového plánu je dôležité vedieť, že plánované aktivity zahrnuté v časti „*Stratégia rozvoja TSK*“, bude veľmi dôležitým kritériom pri výbere a schvaľovaní projektov na centrálnej úrovni (implementačné agentúry ministerstiev). Po daňovej reforme, ktorá má zabezpečiť vlastné zdroje financií (od roku 2005), budú z prostriedkov TSK financované len tie aktivity, ktoré sú naprogramované v dokumente PHSR a sú v súlade s prioritami operačných programov SR.

Vykonateľnosť PHSR bude závislá od mnohých faktorov, predovšetkým od schopnosti zainteresovaných subjektov vypracovávať a predkladať príslušným ústredným riadiacim orgánom a ich sprostredkujúcim implementačným agentúram také projekty, ktoré budú konkurencieschopné v rámci samosprávnych krajov a NUTS 2 spadajúcich pod Cieľ 1. Veľký význam pre realizovanie jednotlivých opatrení a aktivít definovaných v PHSR bude mať úroveň riadenia a koordinácie celého procesu prípravy projektov a ich presadzovania na národnej úrovni v grantových súťažiach. Tu musí byť jednoznačne garantom v súlade so zákonnými predpismi TSK, prostredníctvom svojich orgánov, poradných orgánov, odborných útvarov úradu, združenej rozvojovej agentúry, zástupcov v monitorovacích výboroch a za rešpektovania princípov partnerstva a doplnkovosti zdrojov, najmä obcí, ich združení a ostatných partnerských inštitúcií.

PHSR je potrebné hodnotiť ako dokument otvorený, ktorý môžu orgány TSK priebežne dopĺňať o nové aktivity, respektíve vypúšťať tie opatrenia, ktorých realizácia nie je v možnostiach kraja alebo obcí. V zmysle uvedeného je preto potrebné vypracovať systémový doplnok k PHSR, ktorým sa určí zoznam strategicky najvýznamnejších projektov podľa sektorov, odvetví a oblastí rozvoja, ďalej sa určí konkrétna inštitucionálna a personálna zodpovednosť, termíny a formy kontroly, monitoringu a hodnotenia.

---

³³ www.build.gov.sk

VYSVETLIVKY SKRATIEK

AGC	Európska dohoda o hlavných medzinárodných železničných tratiach /European Agreement on Main International Railway Lines/
AGCT	Európska dohoda o dôležitých medzinárodných trás kombinovanej dopravy a príslušných zariadeniach /European Agreement on Important International Combined Transport Lines and Related Installations/
BIC	Podnikateľské centrum /Business innovation centre/
BN	Bánovce nad Bebravou
CF	Kohézny fond
CR	Cestovný ruch
CSF	Rámec podpory spoločenstva /Community Support Framework/
DPH	Daň z pridanej hodnoty
EAGGF	Európsky poľnohospodársky a garančný fond (Riadiaca sekcia)
ENO	Elektrárň Nováky
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
FIFG	Finančný nástroj na riadenie rybolovu
HDP	Hrubý domáci produkt
CHA	Chránený areál
CHKO	Chránená krajinná oblasť
IL	Ilava
ISPA	Predvstupový fond EÚ pre projekty v oblasti dopravy a ŽP
IT	Informačné technológie
KR PZ	Krajské riaditeľstvo policajného zboru
KÚP	Krajský úrad práce
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001
LPF	Lesný pôdny fond
MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR
MY	Myjava
NARMSP	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
NDP	Národný rozvojový plán /National Development Plan/
NCHZ	Novácke chemické závody
NMV	Nové Mesto nad Váhom
Nox	Kysličník uhoľnatý
NPP	Národná prírodná pamiatka
NPR	Národná prírodná rezervácia
NR SR	Národná Rada SR
NUTS II	Územno-štatistická jednotka pre samosprávne kraje Trenčín, Nitra a Trnava
OKEČ	Odvetvie klasifikácie ekonomických činností
OP SR	Operačný plán SR
OP ZI	Operačný plán základná infraštruktúra
OÚP	Okresný úrad práce
PB	Považská Bystrica
PD	Prievidza
PE	Partizánske
PHARE	Predvstupový fond EÚ
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PP	Prírodná pamiatka
PR	Prírodná rezervácia
PU	Púchov

PZ SR	Policajný zbor SR
SACR	Slovenská agentúra cestovného ruchu
SAD	Slovenská autobusová doprava
SAPARD	Predvstupový fond EÚ pre rozvoj vidieka
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SC	Sumárny uhlík
SEA	Slovenská energetická agentúra
SOP LZ	Sektorový operačný plán ľudské zdroje
SOP PRV	Sektorový operačný plán poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
SOP PS	Sektorový operačný plán priemysel a služby
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SOU	Stredné odborné učilište
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
SWOT	Analýza silných, slabých stránok, možností a ohrození /Strengths, Weakness, Opportunities and Threats/
SZZO	Stredné zdroje znečisťovania ovzdušia
TMM	Trenčín mesto módy
TN	Trenčín
TSK	Tenčiansky samosprávny kraj
TTP	Trvalo trávnaté porasty
Ú TSK	Úrad Trenčianskeho samosprávneho kraja
ÚPN VÚC	Územný plán veľkého územného celku
VZZO	Veľké zdroje znečisťovania ovzdušia
Z TSK	Zastupiteľstvo Trenčianskeho samosprávneho kraja
ZSV	Základná stavebná výroba

ZOZNAM PRÍLOH:

- Príloha č. 1 Najvýznamnejšie podniky podľa okresov
- Príloha č. 2 Poľnohospodárske podniky
- Príloha č. 3 Lesné hospodárstvo
- Príloha č. 4 Stavebné podniky podľa okresov
- Príloha č. 5 Kapacity a výkony ubytovacích zariadení cestovného ruchu v Trenčianskom kraji
- Príloha č. 6 Štruktúra telovýchovných jednôt a klubov podľa okresov
- Príloha č. 7 Prehľadná tabuľka zariadení sociálnych služieb v územnom obvode TSK podľa okresov
- Príloha č. 8 Pobytové zariadenia sociálnych služieb
- Príloha č. 9 Znečisťovatelia ovzdušia v Trenčianskom kraji
- Príloha č. 10 Prehľadné tabuľky NPR, PR, CHA, NPP, PP a CHS
- Príloha č. 11 Prehľad regionálnych a mikroregionálnych združení miest a obcí v TSK
- Príloha č. 12 Prehľad bankových a poisťovacích inštitúcií v TSK
- Príloha č. 13 Prehľad o potrebe finančných prostriedkov na investičné aktivity obcí TSK plánované v rokoch 2003 – 2010
- Príloha č. 14. Návrh priorít operačných programov
- Príloha č. 15. Skládky, vybudované podľa NV SR č. 606/1992 Zb.
- Príloha č. 16. Priority a opatrenia Euroregiónu Bílé - Biele Karpaty
- Príloha č. 17. Ciele a opatrenia rozvoja mikroregiónov TSK.
- Príloha č. 18. Ciele a opatrenia mikroregiónov TSK v oblasti priemyslu
- Príloha č. 19. Ciele a opatrenia mikroregiónov TSK v oblasti poľnohospodárstva
- Príloha č. 20. Plánované zámery výstavby vodovodov v obciach TSK
- Príloha č. 21. Plánované zámery výstavby kanalizácií a ČOV v obciach TSK
- Príloha č. 22. Aktivity obcí TSK v oblasti CR
- Príloha č. 23. Najvýznamnejšie kultúrne aktivity s participáciou osvetových stredísk
- Príloha č. 24. Aktivity Úradu TSK v oblasti stredných škôl a zariadení
- Príloha č. 25. Aktivity obcí TSK v oblasti školstva
- Príloha č. 26. Aktivity obcí TSK v oblasti športu
- Príloha č. 27. Plánované aktivity CHKO na území Trenčianskeho samosprávneho kraja
- Príloha č. 28. Plány obcí TSK v sociálnej oblasti v rokoch 2004-2006
- Príloha č. 29. Plány obcí TSK v oblasti kultúry v rokoch 2004-2010
- Príloha č. 30. Zoznam materských, základných a základných umeleckých škôl